

DYDD LLUN 12EG MEHEFIN 2023

AT: HOLL AELODAU'R CABINET

YR WYF DRWY HYN YN EICH GALW I FYNYCHU CYFARFOD **AML-LEOLIAD O'R CABINET** A GYNHELIR YN Y **SIAMBR, NEUADD Y SIR, CAERFYRDDIN, SA31 1JP AC O BELL AM 9.30 Y.B. AR DDYDD LLUN, 19EG MEHEFIN, 2023** ER MWYN CYFLAWNI'R MATERION A AMLINELLIR AR YR AGENDA SYDD YNGHLWM

Wendy Walters

PRIF WEITHREDWR

Swyddog Democrataidd:	Michelle Evans Thomas
Ffôn (Ilinell uniongyrchol):	01267 224470
E-bost:	MEEvansThomas@sirgar.gov.uk

Cyfarfod aml-leoliad yw hwn. Gall aelodau'r pwyllgor fynychu'n bersonol yn y lleoliad a nodir uchod neu o bell drwy'r ddolen Zoom a ddarperir ar wahân.

Gellir gwyllo'r cyfarfod ar wefan y cyngor drwy'r ddolen canlynol:-
<https://carmarthenshire.public-i.tv/core/portal/home>

Wendy Walters Prif Weithredwr, *Chief Executive*,
Neuadd y Sir, Caerfyrddin. SA31 1JP
County Hall, Carmarthen. SA31 1JP

Y CABINET

AELODAETH – 10 AELOD

CYNGHORYDD	PORTFFOLIO
Cynghorydd Darren Price	Arweinydd
Cynghorydd Linda Evans	Dirprwy Arweinydd ac Aelod Cabinet dros Gartrefi
Cynghorydd Glynog Davie	Addysg a'r Gymraeg
Cynghorydd Ann Davies	Materion Gwledig a Pholisi Cynllunio
Cynghorydd Philip Hughes	Trefniadaeth a'r Gweithlu
Cynghorydd Gareth John	Adfywio, Hamdden, Diwylliant a Thwristiaeth
Cynghorydd Alun Lenny	Adnoddau
Cynghorydd Edward Thomas	Gasanaethau Trafnidiaeth, Gwastraff a Seilwaith
Cynghorydd Jane Tremlett	Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Cynghorydd Aled Vaughan Owen	Newid Hinsawdd, Datgarboneiddio a Chynaliadwyedd

AGENDA

1. YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB
2. DATGANIADAU O FUDDIANNAU PERSONOL
3. LLOFNODI FEL COFNOD CYWIR COFNODION CYFARFOD Y CABINET A GYNHALIWDYD AR YR 22AIN O FAI, 2023 5 - 14
4. CWESTIYNAU Â RHYBUDD GAN YR AELODAU
5. CWESTIYNAU Â RHYBYDD GAN Y CYHOEDD
 - 5.1 CWESTIWN GAN MR HAVARD HUGHES I'R CYNG. EDWARD THOMAS, YR AELOD CABINET DROS WASANAETHAU TRAFNIDIAETH, GWASTRAFF A SEILWAITH

“Mae canllawiau Llywodraeth Cymru yn nodi y dylai prynu gorfodol fod yn opsiwn 'pan fetho popeth arall' yn dilyn negodi i werthu tir yn wirfoddol. Ac eto ymddengys fod Gorchymyn Prynu Gorfodol y Cyngor mewn perthynas â Llwybr Beicio Dyffryn Tywi yn berthnasol i'r llwybr cyfan o Felin-wen i Landeilo. Heb ofyn am ddatgelu enwau unigol, a wnewch chi roi sicrwydd i'r cyhoedd bod negodiadau wedi'u dechrau mewn perthynas â'r tir oedd ei angen ar gyfer y Llwybr Beicio a chadarnhau faint - os o gwbl - o werthiannau gwirfoddol sydd wedi'u sicrhau y tu allan i'r Gorchymyn Prynu Gorfodol.”
6. SYSTEM IECHYD A GOFAL I ORLLEWIN CYMRU : PA MOR BELL, PA MOR GYFLYM? 15 - 36
7. BYRDDAU DIOGELU PLANT AC OEDOLION CANOLBARTH A GORLLEWIN CYMRU ADRODDIAD BLYNYDDOL 2021-2022. 37 - 116
8. DEISEB AM DDIOGELWCH FFYRDD - HEOL Y LLEW DU, CROSSHANDS. 117 - 132
9. DEISEB HARBWR PORTH TYWYN I CYNGOR LLAWN - ADRODDIAD DIWEDDARU. 133 - 138
10. CYNLLUN TRECHU TLODI. 139 - 172
11. POLISI CYFLOGAU ATHRAWON ENGHREIFFTIOL 2022/23. 173 - 218
12. UNRHYW FATER ARALL Y GALL Y CADEIRYDD OHERWYDD AMGYLCHIADAU ARBENNIG BENDERFYNU EI YSTYRIED YN FATER BRYN YN UNOL AG ADRAN 100B(4)(B) O DDEDDF LLYWODRAETH LEOL, 1972.
13. GORCHYMYN I'R CYHOEDD ADAEL Y CYFARFOD NI DDYLID CYHOEDDI'R ADRODDIADAU SY'N YMWNEUD Â'R

MATERION CANLYNOL GAN EU BOD YN CYNWYS GWYBODAETH EITHRIEDIG FEL Y'I DIFFINIWYD YM MHARAGRAFF 14 O RAN 4 O ATODLEN 12A I DDEDDF LLYWODRAETH LEOL 1972 FEL Y'I DIWYGIWYD GAN ORCHYMYN LLYWODRAETH LEOL (MYNEDIAD AT WYBODAETH) (AMRYWIO) (CYMRU) 2007. OS BYDD Y CABINET AR ÔL CYNNAL PRAWF LLES Y CYHOEDD YN PENDERFYNU YN UNOL Â'R DDEDDF, I YSTYRIED Y MATERION HYN YN BREIFAT, GORCHMYNNIR I'R CYHOEDD ADAEL Y CYFARFOD YN YSTOD TRAFODAETH O'R FATH.

- | | |
|---|------------------|
| 14. FFORDD GYSWLLT GORLLEWIN CAERFYRDDIN - CYTUNDEB TIRFEDDIANWYR A DIGOLLEDU - GWEITHRED AMRYWIO. | 219 - 230 |
| 15. CRONFA CYMUNEDAU CYNALIADWY. | 231 - 268 |

CABINET

DYDD LLUN, 22 MAI 2023

PRESENNOL Cynghorydd D. Price (Cadeirydd)

Cynghorwyr (Yn y Siambr):

C.A. Davies

L.D. Evans

G. Davies

P.M. Hughes

G.H. John

A. Lenny

E.G. Thomas

J. Tremlett

A. Vaughan Owen

Hefyd yn bresennol (Yn rhithwir):

Y Cynghorydd D.M. Cundy;

Hefyd yn bresennol (Yn y Siambr):

W. Walters, Prif Weithredwr

C. Moore, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol

J. Morgan, Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymunedau

G. Morgans, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Addysg a Phlant

A. Williams, Pennaeth y Gwasanaethau Amgylcheddol a Gwastraff

J. Jones, Pennaeth Adfywio

L.R. Jones, Pennaeth Gweinyddiaeth a'r Gyfraith

G. Ayers, Rheolwr Polisi Corfforaethol a Phartneriaeth

C. Higginson, Rheolwr Cyfryngau

S. Rees, Cyfieithydd Ar Y Pryd

M.S. Davies, Swyddog Gwasanaethau Democrataidd

Hefyd yn bresennol (Yn rhithwir):

R. Griffiths, Pennaeth Lle a Chynaliadwyedd

M. Jones, Swyddog Polisi yr Iaith Gymraeg

Siambr, Neuadd Y Sir, Caerfyrddin ac o bell: 10.00yb - 11.20 yb

1. YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB

Ni chafwyd ymddiheuriadau am absenoldeb.

2. DATGANIADAU O FUDDIANNAU PERSONOL

Y Cynghorydd	Rhif y Cofnod	Y Math o Fuddiant
C.A. Davies	5.2 Cwestiwn gan Havard Hughes i'r Cynghorydd Ann Davies, Aelod Cabinet dros Faterion Gwledig a Pholisi Cynllunio;	Mae'r Cynghorydd Davies yn berchen ar dir sy'n croesi Llwybr Dyffryn Tywi.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

3. LLOFNODI FEL COFNOD CYWIR GOFNODION CYFARFODYDD Y CABINET A GYNHALWYD AR 24AIN EBRILL 2023

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL Iofnodi bod cofnodion cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 24 Ebrill 2023 yn gofnod cywir.

4. CWESTIYNAU Â RHYBUDD GAN YR AELODAU

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd dim cwestiynau â rhybudd wedi cael eu cyflwyno gan yr Aelodau.

5. CWESTIYNAU A RHYBYDD GAN Y CYHOEDD

Dywedodd y Cadeirydd fod dau o gwestiynau wedi dod i law gan y cyhoedd.

5.1. CWESTIWN GAN CHARLIE EVANS I'R CYNGHORYDD DARREN PRICE, ARWEINYDD Y CYNGOR

"O dan gynlluniau ar gyfer yr Ysbyty Gofal Brys a Gofal wedi'i gynllunio newydd, mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda yn rhagweld y bydd 68% o weithlu Ysbyty Cyffredinol Glangwili yn cael ei drosglwyddo i'r ysbyty newydd. Mae hyn yn cyfateb i 2,625 aelod o staff, yn seiliedig ar niferoedd 2022. Ysbyty Glangwili yw un o gyflogwyr mwyaf Caerfyrddin. O ystyried bod gan y Cyngor gyfrifoldebau dros ein trefi, pa effaith ydych chi'n credu y bydd hyn yn ei chael ar dref Caerfyrddin?"

Ymateb gan y Cynghorydd Darren Price, Arweinydd y Cyngor:-

"Diolch Mr. Evans. Fel y gwyddoch, y Bwrdd Iechyd fydd yn penderfynu ynghylch ailstrwythuro gofal ysbyty yn Ne-orllewin Cymru wrth gwrs, ac, yn y pen draw, os caiff ei gymeradwyo, bydd yn cael ei gyllido gan Lywodraeth Cymru. Mae'n glir bod gennych ddiddordeb amlwg yn y mater hwn, a byddwn yn awgrymu efallai ei fod yn werth i chi gysylltu'n uniongyrchol â'r Bwrdd Iechyd yn ei gylch.

Fodd bynnag, mae hwn yn fater sy'n amlwg o ddiddordeb i'r boblogaeth leol, gan fod Glangwili wedi bod, a bydd yn parhau i fod, yn rhan bwysig o wead y dref. Yn wir mae aelodau etholedig lleol yng Nghaerfyrddin wedi ymgyrchu ers tro i gadw a datblygu Ysbyty Glangwili - a dweud y gwir, lansiwyd ac arweiniwyd yr ymgyrch i wneud hynny gan gynghorwyr lleol Plaid Cymru yn y dref - dau sydd bellach yn aelodau Cabinet ac sy'n eistedd yn y siambr y bore 'ma.

Pan dorrodd y newyddion am y bwriad i ad-drefnu'r ddarpariaeth ysbyty ym mis Mawrth 2018, galwodd y Cynghorydd Alun Lenny, Maer y Dref ar y pryd, gyfarfod cyhoeddus a threfnu deiseb ar-lein a ddenodd dros 5,000 o enwau mewn byr iawn o amser. Cefnogwyd hyn gan bob plaid ar y Cyngor Tref, a oedd dan arweiniad Plaid.

Cafodd y Cynghorydd Gareth John y dasg wedyn gan grŵp Plaid Cymru ar y cyngor sir i baratoi ymateb manwl i'r ymgyngoriad gan Fwrdd Iechyd Hywel Dda ynghylch trawsnewid gwasanaethau clinigol. O ganlyniad, ym mis Mehefin 2018, cyflwynwyd ymateb manwl 14 tudalen i'r Bwrdd. Wrth ddadlau achos Glangwili, tynnodd sylw at y ffaith bod bron i hanner (48%) poblogaeth ardal y Bwrdd Iechyd yn byw yn Sir Gaerfyrddin, a bod Glangwili wedi'i leoli'n agos iawn i ganol y sir.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

Yn wir, y llynedd galwodd cynghorwyr tref Plaid Cymru yng Nghaerfyrddin a'r Aelod o'r Senedd Adam Price ar y Bwrdd Iechyd i amddiffyn gwasanaethau a'r ddarpariaeth damweiniau ac achosion brys yng Nglangwili, fel rhan o unrhyw ad-drefnu gofal iechyd yn Ne-orllewin Cymru.

Fodd bynnag, fel y gwyddoch, rydym bellach mewn sefyllfa lle mae'r Bwrdd Iechyd yn ystyried 3 safle y tu allan i dref Caerfyrddin ar gyfer yr ysbyty gofal brys a gofal wedi'i gynllunio newydd, serch bod y safleoedd arfaethedig o fewn ffiniau'r sir.

Rwy'n deall bod yn rhaid i'r Bwrdd Iechyd wneud gwaith pellach (a'i fod yn bwriadu gwneud hynny) i ddeall yn well effaith economaidd ei newidiadau arfaethedig i'r ddarpariaeth ysbyty fel rhan o broses yr achos busnes, ac rydym yn hapus i gefnogi'r gwaith hwnnw.

Fodd bynnag, fy awgrym yw eich bod yn gofyn i'r Bwrdd Iechyd ynghylch y broses achos busnes mae'n ei wynebu, ond yn amlwg, prif ffocws y Bwrdd Iechyd yw darparu gwasanaethau clinigol.

Mae'n bwysig nodi, yn ystod sesiwn ymgynghorol ddiweddar, fod aelodau etholedig o bob rhan o'r sir wedi gallu codi materion gyda'r Bwrdd Iechyd Gwladol ynghylch y newidiadau arfaethedig. Mae'n amlwg bod cwestiynau o ran trafnidiaeth, tai a chyfleoedd a bygythiadau economaidd rydym yn awyddus i roi sylw iddynt.

Fodd bynnag, rwy'n credu bod modelu unrhyw effaith economaidd, ar dref Caerfyrddin yn benodol, gydag unrhyw sicrwydd yn mynd i fod yn anodd, gan y bydd llawer o'r dadansoddi'n dibynnu ar geisio deall ble mae staff byrddau iechyd yn byw ar hyn o bryd, ble bydd gweithlu'r dyfodol ymhen 5 neu 10 mlynedd yn byw, patrymau cymudo, arferion siopa a gwario gweithwyr unigol a lluo o ffactorau eraill, sy'n anodd iawn eu clustnodi heb gyfuniad o ddata meintiol ac ansoddol cadarn – a fydd wrth gwrs yn newid dros amser.

Fel rydych yn gwybod, mae canol tref Caerfyrddin yn bwysig iawn i'r Cyngor Sir. Fodd bynnag, nid cyfrifoldeb yr Awdurdod Lleol yn unig yw Caerfyrddin na threfi a phentrefi eraill. Yn wir, mae pob tref yn gyfuniad o randdeiliaid allweddol sy'n cynnwys y sector busnes, y sector gwirfoddol, y cyngor tref ac ystod o gyrff cyhoeddus fel y Bwrdd Iechyd Lleol, y Brifysgol, yr awdurdod lleol, ysgolion a cholegau, ac mae pob anheddiad yn wahanol.

Fel awdurdod lleol, rydym yn cydnabod pwysigrwydd Canol Tref Caerfyrddin ac wrth gwrs yn buddsoddi adnoddau er mwyn cydweithio, er mwyn uno rhanddeiliaid ac adnoddau i wneud Caerfyrddin mor llwyddiannus â phosibl, a beth bynnag yw'r penderfyniad terfynol ar y ddarpariaeth ysbyty yn Ne-orllewin Cymru yn y dyfodol, bydd y gwaith hwnnw'n parhau."

Cwestiwn atodol gan Mr. Charlie Evans:-

"Ai safbwynt y Cabinet ar hyn o bryd yw y dylai Ysbyty Glangwili fod yn ysbyty cyffredinol neu'n ysbyty cymunedol fel yw bwriad y Bwrdd Iechyd."

Ymateb gan y Cynghorydd Darren Price, Arweinydd y Cyngor, i'r cwestiwn atodol :-

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

“Fel y soniais yn fy ateb i'r cwestiwn cyntaf, cafodd aelodau o bob rhan o'r siambr, boed yn aelodau Cabinet neu beidio, gyfle i ymgysylltu'n uniongyrchol â'r Bwrdd lechyd fis diwethaf ar y cynlluniau. Fel y gwyddoch, nid yw'r Cyngor fel corff corfforaethol wedi cyflwyno sylwadau ffurfiol ar y safleoedd arfaethedig mae'r Bwrdd lechyd yn ymgynghori arnynt ar hyn o bryd. Fel y nodais yn yr ateb cychwynnol, roedd fy mhlaid i, a gallaf siarad ar ran Plaid Cymru, yn sicr o'r farn y dylid amddiffyn Glangwili yn ei ffurf bresennol a'i ddatblygu fel lleoliad aciwt gyda gwasanaethau Damweiniau ac Achosion Brys yn rhan annatod o hynny. Ond fel y soniais, mae pethau wedi symud ymlaen ers hynny ac mae'r Bwrdd lechyd wedi penderfynu, nid ein lle ni yw penderfynu, mai'r tri safle yr ymgynghorir yn eu cylch ar hyn o bryd yw'r opsiynau a ffefrir o safbwynt y Bwrdd a byddwn i'n annog y cyhoedd i gyfrannu i'r broses honno. Ond yn amlwg, yn y pen draw penderfyniad i'r Bwrdd lechyd ac nid y Cyngor Sir yw hwn. Fel aelod sy'n byw yn nwyrain y sir yng Ngors-las, yn amlwg hoffwn i weld yr holl wasanaethau'n cael eu darparu mor agos â phosibl at fy stepen drws a dyna'n sicr oedd y farn a fynegwyd i'r Bwrdd lechyd yn y sesiwn a gawsom ychydig wythnosau yn ôl. Fel y crybwyllais i chi yng nghyfarfod diwethaf y Cabinet, mae gan aelodau dwyrain y sir, ac ardaloedd fel Llanelli, bryderon clir ynghylch amserau cyrraedd, p'un a fydd yr ysbyty newydd yn Hendy-gwyn ar Daf neu Sanclêr. Ond ar yr un pryd, rwy'n ymwybodol o'm sgysiau gyda chydweithwyr yn Sir Benfro fod pryderon tebyg ar ochr orllewinol y sir honno. Wrth siarad â chynrychiolwyr yn ardal Abergwaun a Thyddewi, mae'n amlwg bod pryderon fan honno y bydd unrhyw symudiad i'r dwyrain tuag at Gaerfyrddin yn cael effaith ar amserau cyrraedd yn yr ardaloedd hynny. Felly, rwy'n credu mai'r hyn sy'n bwysig yw'r hanes ac fel y soniais mae hyn wedi bod yn drafodaeth ac yn ymgyrch barhaus ers dros 5 mlynedd bellach, ac rwy'n sylweddoli bod eich cwestiynau wedi dod i mewn i'r Cabinet dros y 2 fis diwethaf, ond mae nifer o aelodau yn y siambr hon a thu allan i'r siambr wedi bod yn ymgyrchu ar hyn ers cryn amser. Mae'r syniad y gall Glangwili ddarparu gwasanaethau Damweiniau ac Achosion Brys llawn a chynnal y gwasanaethau mae'n eu darparu ar hyn o bryd wedi mynd oherwydd nid yw'r Bwrdd lechyd wedi darparu'r opsiwn hwnnw. O'm safbwynt i, yr hyn sy'n allweddol yma yw ein bod yn ceisio diogelu cymaint o wasanaethau ag y gallwn ni yn lleol a sicrhau bod mynediad diogel i wasanaethau i bobl Sir Gaerfyrddin. Yn y cyflwyniad a roddwyd gan y Bwrdd lechyd, roedd y strategaeth mae'n ei chynnig ar hyn o bryd wedi'i llunio gan glinigwyr a gwn fod y Blaid Doriaidd yn awyddus i sicrhau bod pobl broffesiynol, boed yn athrawon neu'n feddygon a nyrsys, ar flaen y gad o ran hynny ac yn arwain newid o fewn eu sectorau penodol, a dyna'r neges gref gan y Bwrdd lechyd, sef bod y Cynllun hwn wedi ei seilio ar angen clinigol ac wedi cael ei gyflwyno gan glinigwyr, ac rwy'n credu bod rheidrwydd arnom ni i gyd i ystyried hynny a cheisio prosesu'r wybodaeth honno a gwneud synnwyr o ran goblygiadau hynny wedyn i wasanaethau ledled y sir. Ond fel rwyf wedi crybwyll sawl tro wrthy, gan mai penderfyniad Bwrdd lechyd yw hwn, awgrymaf yn barchus eich bod yn ymgysylltu â'r Bwrdd lechyd ar y mater hwn ac rwy'n siŵr bydd y Bwrdd yn fwy na pharod i wneud hynny.”

5.2. CWESTIWN GAN HARVARD HUGHES I'R CYNGHORYDD ANN DAVIES, YR AELOD CABINET DROS FATERION GWLEDIG A PHOLISI CYNLLUNIO

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

[SYLWER: Roedd y Cyngorydd C.A. Davies wedi datgan buddiant yn yr eitem hon yn gynharach.]

“Yn ei ymateb fel ymgynghorwr statudol, mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn tynnu sylw at y risg 'y byddai llifogydd yn effeithio ar rannau sylweddol o lwybr Beicio Dyffryn Tywi' ac mae'n gofyn am Gynllun Rheoli Perygl Llifogydd. Pryd fydd hyn yn cael ei gwblhau ac ar gael i'r cyhoedd?”

Ymateb gan y Cyngorydd Ann Davies, Aelod Cabinet dros Faterion Gwledig a Pholisi Cynllunio :-

“Rwyf eisoes wedi datgan buddiant yn yr eitem hon gan fy mod yn ffermio ac yn berchen ar dir ar hyd Dyffryn Tywi, ac felly mae gen i fuddiant personol ym Mhrosiect Llwybr Beicio Dyffryn Tywi. Rwyf heb ofyn am ollyngiad gan y Pwyllgor Safonau gan fy mod yn teimlo fy mod yn rhy agos i'r llwybr sy'n mynd yn uniongyrchol drwy ein tir. Rwy'n gadael y siambr neu unrhyw bwyllgor pan caiff y prosiect hwn ei drafod, ac ni fyddaf yn gadael heddiw gan na ellir cael trafodaeth ar y mater oherwydd fy muddiant. Ond gallaf ddiolch yn fawr iawn i chi am eich cwestiwn a rhoi gwybod i chi fod eich cwestiwn wedi'i gyfeirio i'r adran berthnasol a fydd yn ymateb i chi'n ysgrifenedig. Ond ni allaf drafod y mater hwn. Diolch yn fawr.”

Nid oedd unrhyw gwestiwn atodol.

6. CYFLWYNO DEISEB

Gan gyfeirio at gofnod 9 o gyfarfod y Cyngor ar 10 Mai 2023, croesawodd y Cadeirydd i'r cyfarfod Mrs. Katherine Start a oedd wedi cael gwahoddiad i gyflwyno'r ddeiseb ganlynol ynghylch toiledau yn Harbwr Porth Tywyn ac i annerch y Cabinet yn ei chylch:

“Rydym ni, sydd wedi llofnodi isod, yn gofyn i Gyngor Sir Caerfyrddin weithredu ar unwaith i gynllunio, i ariannu ac i adeiladu toiledau yn nwyrain Harbwr Porth Tywyn ac yng ngorllewin Harbwr Porth Tywyn. Deiseb i unioni'r diffyg toiledau cyhoeddus digonol a hygyrch yn Harbwr Porth Tywyn.”

Amlinellodd Mrs. Start i'r Cyngor y rhesymeg dros y ddeiseb.

Dyweddodd yr Aelod Cabinet dros Adfywio, Hamdden, Diwylliant a Thwristiaeth y byddai'r adran yn ymchwilio i'r materion a godwyd yn y ddeiseb ac yna byddai adroddiad yn cael ei gyflwyno i gyfarfod o Gabinet y Cyngor yn y dyfodol.

Yn dilyn y cyflwyniad, trosglwyddodd Mrs. Start y ddeiseb yn ffurfiol i'r Aelod Cabinet dros Adfywio, Hamdden, Diwylliant a Thwristiaeth

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL dderbyn y ddeiseb a chyflwyno adroddiad am y materion a godwyd i'r Cabinet maes o law.

7. POLISI ENWI STRYDOEDD A RHIFO EIDDO

Gan gyfeirio at gofnod 9.1 o gyfarfod y Cyngor ar 28 Medi 2022, rhoddodd y Cabinet ystyriaeth i adroddiad ar y sylwadau oedd wedi dod i law yn ystod y cyfnod ymgynghori dilynol ar y Polisi Enwi Strydoedd a Rhifo Eiddo. Roedd chwe

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

ymateb/sylw wedi dod i law fel y manylwyd yn Atodiad 1 i'r adroddiad, a dywedwyd nad oedd yr un ohonynt wedi gofyn am welliant penodol i'r Polisi drafft, ac felly argymhellwyd mabwysiadu hwnnw.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL ARGYMELL I'R CYNGOR y dylid mabwysiadu'r Polisi Enwi Strydoedd a Rhifo Eiddo drafft.

8. ADRODDIAD MONITRO CYLLIDEB REFENIW Y CYNGOR

Bu'r Cabinet yn ystyried adroddiad monitro'r gyllideb refeniw a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y sefyllfa gyllidebol fel yr oedd ar 28 Chwefror 2023, o ran 2022/2023. Yn gyffredinol, roedd yr adroddiad monitro yn rhagweld gorwariant ar gyfer y flwyddyn ar lefel adrannol o £6.159k ac yn rhagweld gorwariant o £470k ar gyllideb refeniw net yr Awdurdod. Ar lefel uchel, roedd hyn o ganlyniad i gyfuniad o'r canlynol:

- setliadau cyflog a drafodir yn genedlaethol (heb eu penderfynu hyd yn hyn) ar lefelau llawer uwch na'r hyn a gyllidebwyd, ac nid oedd y llywodraeth wedi darparu cyllid ychwanegol ar gyfer hyn;
- gorwariant mewn meysydd gwasanaeth o achos galw cynyddol ynghyd â llai o gyllid grant o gymharu â blynyddoedd blaenorol, yn enwedig yn y Gwasanaeth Anableddau Dysgu a Phlant;
- gostyngiad parhaus mewn incwm masnachol, gan gynnwys meysydd parcio, canolfannau hamdden a phrydau ysgol;
- tanwariant cyllido cyfalaf oherwydd oedi o ran y cynllun a llai o angen i fenthyca.

Rhagwelwyd byddai tanwariant o £850k ar gyfer 2022/23 o ran y Cyfrif Refeniw Tai. Byddai hyn yn cael ei adolygu wrth i'r materion sylweddol a nodwyd ddod yn gliriach o safbwynt ariannol.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL:

8.1 Derbyn adroddiad Monitro'r Gyllideb, a nodi'r sefyllfa gyllidebol a'r camau unioni priodol a gymerwyd;

8.2 O ran gorwariant sylweddol ar feysydd penodol o'r gyllideb, bydd y Prif Swyddogion a'r Penaethiaid Gwasanaeth yn adolygu'n feirniadol yr opsiynau sydd ar gael iddynt er mwyn mynd i'r afael â'r effaith barhaus.

9. DIWEDDARU RHAGLEN GYFALAF 2022/23

Rhoddodd y Cabinet ystyriaeth i adroddiad a oedd yn amlinellu'r sefyllfa gyllidebol ddiweddaraf ar gyfer rhaglen gyfalaf 2022/23, fel yr oedd ar 28 Chwefror 2023 gan fanylu ar y prosiectau newydd i'w nodi a'u cymeradwyo gan y Cabinet.

Fel rhan o gylch monitro mis Rhagfyr roedd £56,878k wedi cael ei drosglwyddo i'r blynyddoedd i ddod ac wedi'i gynnwys yn Rhaglen Gyfalaf newydd 2023-2028, a olygai bod cyllideb waith y gronfa gyffredinol yn agosach i'r alldro a ragwelir ar gyfer y flwyddyn. Nid yw'r cyllidebau Cyfrif Refeniw Tai yn newid.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

Yn adrannol rhagwelwyd gwariant net o £54,673k o gymharu â chyllideb net weithredol o £93,787k gan roi £39,115k o amrywiant.

Roedd rhai cyllidebau wedi cael eu diwygio yn unol â'r gwahaniaethau yn y dyraniadau grant gwirioneddol o gymharu â'r dyraniadau disgwylidig pan gafodd y rhaglen ei chymeradwyo, a grantiau newydd oedd wedi dod i law yn ystod y flwyddyn hyd yn hyn.

Nodwyd bod Atodiad B yn manylu ar y prif amrywiannau ym mhob adran.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL:

9.1 bod yr adroddiad ar ddiweddarau'r rhaglen gyfalaf yn cael ei dderbyn;

9.2. bod y prosiectau newydd, fel yr oeddent yn yr adroddiad, yn cael eu nodi a'u cytuno.

10. STRATEGAETH HYBU 2023-28

Ystyriodd y Cabinet Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg arfaethedig 2023-28 y bu'n ofynnol i'r Cyngor ei llunio a'i chyhoeddi yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Safonau'r Gymraeg. Roedd y strategaeth 5 mlynedd yn nodi sut bwriadai'r Cyngor hyrwyddo'r Gymraeg a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn ehangach yn Sir Gaerfyrddin.

Diolchwyd i Fforwm Strategol y Gymraeg y Sir, sef prif gyfrwng cynllunio'r Strategaeth yn ogystal â chraffu arni, am ei gyfraniad.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL gymeradwyo Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg arfaethedig 2023-28 i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith ar draws Sir Gaerfyrddin.

11. POLISI AR DDYFARNU GRANTIAU A'R IAITH GYMRAEG

Bu'r Cabinet yn ystyried Polisi arfaethedig ar Ddyfarnu Grantiau a'r Gymraeg i'r Cyngor er mwyn sicrhau cysondeb ar draws cynlluniau grant. Roedd y Polisi wedi cael ei baratoi er mwyn cydymffurfio â Mesur y Gymraeg (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011). Roedd hysbysiad cydymffurfio Cyngor Sir Caerfyrddin yn nodi bod yn rhaid iddo 'lunio a chyhoeddi polisi ar ddyfarnu grantiau' sy'n ei gwneud yn ofynnol i ni ystyried pa effaith fydd dyfarnu grant yn ei chael ar 'gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg', a 'pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg'. Roedd y Polisi yn manylu ar ymrwymiad y Cyngor i roi Grantiau yn unol â'r Safonau ac yn esbonio'r ffordd y byddai'r Cyngor yn trosglwyddo'r dyletswyddau hyn i'r ymgeiswyr.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL gymeradwyo'r Polisi arfaethedig ar Ddyfarnu Grantiau a'r Gymraeg.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

12. CYNLLUN RHEOLI ASED AU CORFFORAETHOL 2023-2028

Rhoddodd y Cabinet ystyriaeth i Gynllun Rheoli Asedau Corfforaethol arfaethedig 2023-2028 a'i ddiben oedd dal ar lefel uchel oblygiadau asedau materion eiddo oedd gan wasanaethau a achoswyd gan wahanol ffactorau megis newidiadau mewn agendâu lleol a chenedlaethol, pwysau ariannol a newidiadau i anghenion cleientiaid. Lle bo'n briodol, roedd gofynion eiddo manwl amrywiol wasanaethau wedi eu cofnodi yng Nghynlluniau Rheoli Asedau y Gwasanaeth. Roedd y Cynllun hefyd yn rhoi trosolwg o bortffolio asedau'r Cyngor nad ydynt yn ymwneud â thai o ran costau rhedeg, cynaliadwyedd a phroblemau cynnal a chadw, gan arwain at gynllun gweithredu i gwmpasu'r cynlluniau o sylwedd sy'n gysylltiedig ag eiddo.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL gymeradwyo Crynodeb a Chynllun Rheoli Asedau Corfforaethol 2023-2028.

13. BEICIO I'R GWAITH A BENTHYCIADAU I BRYNU CEIR

Rhoddodd y Cabinet ystyriaeth i adroddiad a roddai ddiweddariad yn dilyn adolygiad o gynllun presennol yr Awdurdod o ran Beicio i'r Gwaith a Benthyciadau i Brynu Ceir.

Roedd y Cynllun Beicio i'r Gwaith wedi'i sefydlu 11 mlynedd yn ôl a bernid ei fod wedi dyddio bellach. Roedd technoleg well yn y diwydiant beicio nid yn unig wedi arwain at gostau prynu uwch ar gyfer beiciau ffordd traddodiadol ond roedd yr opsiwn i brynu beiciau trydan newydd hefyd yn fwy deniadol.

Roedd y cynllun Benthyciadau i Brynu Ceir (Cymorth â Phrynu Car) wedi bod ar waith ers 1998. Roedd wedi'i gynnwys yn Amodau Gwasanaeth y Cyngor a byddai angen ymgynghori â'r Undebau Llafur cydnabyddedig ar unrhyw newid i'r cynllun presennol neu unrhyw fwiad i gael gwared arno.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL

13.1 cynyddu'r terfyn ar gyfer prynu beiciau ac ategolion o dan y Cynllun Beicio i'r Gwaith o £1,000 i £3,500;

13.2 ymestyn cyfnod y cytundeb o dan y Cynllun Beicio i'r Gwaith o'r 12 mis presennol i 24 mis ar gyfer pryniannau o fwy na £1,000;

13.3 oherwydd costau a chwyddiant cynyddol, bydd uchafswm y benthyciad ymlaen llaw o dan y cynllun benthyciadau i brynu ceir yn cynyddu o £7,350.00 i £9,999.00 o 1 Gorffennaf 2023.

14. UNRHYW FATER ARALL Y GALL Y CADEIRYDD OHERWYDD AMGYLCHIADAU ARBENNIG BENDERFYNU EI YSTYRIED YN FATER BRYN YN UNOL AG ADRAN 100B(4)(B) O DDEDDF LLYWODRAETH LEOL, 1972

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd unrhyw eitemau eraill o fater brys.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

15. GORCHYMYN I'R CYHOEDD ADAEL Y CYFARFOD

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL, yn unol â Deddf Llywodraeth Leol 1972, fel y'i diwygiwyd gan Orchymyn Llywodraeth Leol (Mynediad at Wybodaeth) (Amrywio) (Cymru) 2007, orchymyn i'r cyhoedd adael y cyfarfod tra oedd yr eitem ganlynol yn cael ei hystyried, gan fod yr adroddiad yn cynnwys gwybodaeth eithriedig fel y'i diffiniwyd ym Mharagraff 14 o Ran 4 o Atodlen 12A i'r Ddeddf.

16. LLAIN 1 PARC ADWERTHU TROSTRE, LLANELLI

Ar ôl cynnal y prawf budd y cyhoedd PENDERFYNWYD, yn unol â'r Ddeddf y cyfeiriwyd ati yng nghofnod rhif 15 uchod, beidio â chyhoeddi cynnwys yr adroddiad gan ei fod yn cynnwys gwybodaeth eithriedig am faterion ariannol neu faterion busnes unigolyn penodol (gan gynnwys yr Awdurdod oedd yn meddu ar y wybodaeth honno) (Paragraff 14 o Ran 4 o Atodlen 12A i'r Ddeddf). Roedd prawf budd y cyhoedd mewn perthynas â'r adroddiad hwn yn drech na'r budd i'r cyhoedd o ran datgelu'r wybodaeth a geir ynddo oherwydd byddai datgelu'r wybodaeth hon yn anfantais faterol i'r awdurdod mewn unrhyw drafodaethau dilynol â thrydydd partïon, a gallai gael effaith niweidiol ar y pwrs cyhoeddus.

Gan gyfeirio at gofnod 10 o gyfarfod y Bwrdd Gweithredol ar 16 Rhagfyr 2019, rhoddodd y Bwrdd Gweithredol ystyriaeth i adroddiad a fanylai ar geisiadau gan ddatblygwr y safle uchod i

- ymestyn y cytundeb tir am gyfnod pellach o 12 mis;
- ystyried gostyngiad pellach yn y pris prynu i adlewyrchu costau annormal eithriadol annisgwyl;
- cynnwys darn pellach o dir o fewn ardal y brydles i fynd i'r afael â materion ecolegol sy'n ofynnol gan ddeddfwriaeth.

PENDERFYNWYD YN UNFRYDOL beidio ag ystyried y cais am ostwng y pris prynu.

CADEIRYDD

Y DDYDDIAD

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Y CABINET

19 MEHEFIN 2023

PWNC:

SYSTEM IECHYD A GOFAL I ORLLEWIN CYMRU: PA MOR BELL, PA MOR GYFLYM?**Y Pwrpas:**

Mae'r papur hwn yn amlinellu ymateb yng Ngorllewin Cymru i fwrw ymlaen â'r broses integreiddio. Yn benodol, mae'r papur yn amlinellu cyfle yn Sir Gaerfyrddin i ddatblygu a gweithredu system iechyd a gofal ar gyfer pobl hŷn yn seiliedig ar 'yr hyn sy'n bwysig' i'r boblogaeth hon a'r hyn a fydd yn addas i'r diben nawr ac yn y dyfodol. Mae'r papur hefyd yn ystyried sut i gysoni â'r Ddogfen Drafod Weinidogol sy'n dwyn y teitl 'Yn Bellach, Yn Gyflymach' a disgwyliadau'r ddogfen honno.

Yr argymhellion / penderfyniadau allweddol sydd eu hangen:

Gofynnir i'r aelodau:

- Cydnabod ac ystyried y cyfle a'r cyflwr presennol
- Cymeradwyo'r cynnig a'r cynllun lefel uchel

Y rhesymau:

Er mwyn ystyried a chymeradwyo'r dull arfaethedig o archwilio datblygu system o'r fath yn Sir Gaerfyrddin.

Angen i'r Cabinet wneud penderfyniad

OES – 19 Mehefin 2023

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad

NAC OES

YR AELOD CABINET SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:-

Y Cyng. J Tremlett, Deiliad y portffolio lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Y Gyfarwyddiaeth:

Cymunedau

Enw Pennaeth y**Gwasanaeth:**

Jake Morgan

Awdur yr Adroddiad:

Rhian Matthews

Swydd:

Cyfarwyddwr Cymunedau

Cyfarwyddwr System Integredig, Cyngor Sir Caerfyrddin a Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Cyfeiriadau e-bost:

JakeMorgan@sirgar.gov.uk

Rhian.Matthews@wales.nhs.uk

**EXECUTIVE SUMMARY
CABINET
19TH JUNE 2023**

**HEALTH AND CARE SYSTEM FOR WEST WALES: HOW FAR,
HOW FAST?**

Situation

This paper outlines a response in West Wales to progressing integration. Specifically, the paper outlines an opportunity in Carmarthenshire to develop and implement a health and care system for older people that is based on ‘what matters’ to this population and will be fit for purpose both now and into the future. The paper also considers alignment to the Ministerial Discussion Document known as ‘Further, Faster’ and its expectations.

Members are asked to consider and approve the proposed approach to exploring and developing such a system in Carmarthenshire.

Background

Current State of our Health and Care System

Ensuring we can meet people’s health and social care needs is a statutory duty for Carmarthenshire County Council (CCC) and Hywel Dda University Health Board (HDdUHB) both organisations both now and into the future. Health and social care however faces huge challenges in the demand for, and supply of, health and social care. On the ‘demand side’, our demography and the socio-economic characteristics of our post-industrial and rural communities are well known and whilst all population groups make a call on community capacity there is a demonstrable imbalance in terms of demand and capacity relating to managing the needs of the older people population. Critically, our frail and elderly population in West Wales are growing at in the region of 3% a year and this growth will continue for at least 10 years. Thus, whilst the position is as difficult as it has ever been now it will get substantially worse without radical change and reform.

This imbalance is particularly evident within the urgent and emergency care (UEC) system where 80% of the presenting need is attributed to frailty and complexity associated with our older population group. Too often, this population is conveyed to hospital by ambulance or are referred to the hospital for assessment and diagnostics by the person’s own GP. A large proportion are consequently admitted.

It is broadly acknowledged that hospital stays for our severely frail predisposes them to harm and poor outcomes from Hospital Acquired Infection, an increased risk of falls and acute confusion as well as deconditioning (muscle loss and deterioration in their previous level of independence). The latter contributes to a loss of functional ability and an increased need for formal care and support on discharge increasing the demand on the finite availability of social care. Bed occupancy rates in hospital for this population group have therefore increased exponentially since the pandemic due to reduced rates of discharge associated with the fragility of the community care workforce. Poor discharge rates compromise the Emergency Departments' ability to receive patients arriving by ambulance resulting in ambulance handover delays which prevents access to UEC for our wider population. In parallel with the crisis in emergency and care there is an inability to meet and fund long term demand for care in the community where there is a systemic shortfall in homecare, residential and nursing home provision with a system that is not coping with current demand and does not allocate resources effectively.

Further challenges to developing a sustainable health and care system are associated with the availability of workforce to manage the growing demand with a view that our most valuable and expensive resources are not always deployed proportionately to the level of need.

There is an urgent need for us to find a solution to this challenge both in terms of reducing the risk of harm to our population in the here and now but also to ensure that we develop a sustainable health and care system for the growing demographic associated with our older population over the next ten years.

Optimal Management of Frailty - Frailty is internationally defined as 'a state of vulnerability which renders the individual unable to manage minor insults whether physiological, social and / or psychological. Frailty is not attributed to age per se however a larger proportion of our older population are predisposed.

For older people and those living with frailty, we know that living purposeful lives within their own community is what matters most. It is also evidenced that 80% of our frail would prefer to avoid hospital admission where possible however 20 – 30% of our frail continue to be admitted unnecessarily. When admitted and following protracted inpatient stay, hospitalisation increases the level of social care required to meet their needs by 45%.

There is increasing recognition that achieving 'what matters' to this population is dependent on mitigating recurrent crises that result in repeated visits to the ED and rapid deterioration in their levels of independence. The health and care system for older people living with (or at risk of) frailty needs to be person centred (delivers what matters to them), proactive and able to provide urgent multidisciplinary response to escalating needs in the community.

Our current health and care system is largely designed around single organ disease and response to our frail is mainly secondary care (hospital) based and reactive to the acute health crises they experience such as falls, acute confusion and immobility. Early identification, assessment and appropriate management of our frail can slow the progression of frailty, indeed it can also be reversed. Achieving improved outcomes for this population therefore requires a different approach to the provision of health and care services. This different approach also contributes to effective and efficient use of resources, both monetary and workforce.

Over time, our health system has become more specialised in its focus and struggles to adapt to the multiple and interacting health and social circumstances of our growing frail population. The availability of increasingly advanced diagnostic and therapeutic strategies contributes to vicious episodic and reactive cycles of over diagnosis and overtreatment that are not person centred. Culturally, as a society we have embraced this medical model and have become dependent and expectant of its ability to 'cure everything'. Too often, however, this medical model and its strategies fail to acknowledge the unique challenge of frailty and contribute to unrealistic expectations which compromise the wellbeing of this vulnerable population.

This means a transition from the traditional medical model of health improvement to a social model of care is required that defines, measures and manages health in functional terms (not limiting to the treatment of physiological illness) and enabling the individual to achieve what matters to them.

Adopting best practice for management of our frail will also require a review and remodelling of the existing health and care system. The latter is not able to support the complex needs of our very and severely frail both in terms of the volume of care that is required (at home and in care homes) but also in terms of their specialist needs which no longer 'fit' to our traditional social care / primary health need assessment criteria. The latter is also compromised by the fluctuating nature of their needs associated with frailty syndrome.

Assessment

The Opportunity

Locally

A Section 33 Agreement between Carmarthenshire County Council (CCC) and Hywel Dda University Health Board (HdUHB) has existed since 2009 and which has supported an integrated management structure across community health and social care for older adults and the development of integrated care pathways (Home First) which has demonstrated in the last twelve months to have reduced care and support requirement for a targeted element of our frail and elderly population by up to 85%.

'Home First' is an approach taken by multi disciplinary professionals from CCC and HdUHB which embeds best practice for managing the frail. It consists of rapid access to care and treatment for acute health needs within a 1 – 2 hour period providing a safe alternative to hospital. Similarly, it provides urgent access to primary care and reablement provision within a 8 – 72 hour period to support people to receive treatment and to recover from injury or illness. Reablement is available both at home or in a bedded facility (community hospital or intermediate care beds).

Importantly, the work has adopted an asset based approach to providing support which focuses on 'what matters' to the person and embeds a proportionate and inclusive approach i.e the lowest level of support required and utilises Technology Enabled Care (TEC) and third sector provision as a mixed model of provision.

'Home First' has focused in the main on expediting discharge from acute hospitals during core working hours although is progressing the conveyance and admission avoidance pathway with local GPs and providing them with direct access to alternative care pathways. Enhancing at scale and pace to cover a 7 day period however is currently constrained both in terms of available health and care workforce but also the infrastructure required to meet the population need. The latter is particularly the case in relation to suitable care home facilities for the level of complexity that is presenting.

Delta Wellbeing a Local Authority Trading Company 100% owned by CCC provides a robust digital infrastructure for TEC and proactive monitoring of complex patients being managed at home through Delta Connect pathway. This also provides a proactive monitoring platform, already in place, for thousands of our older people living in the community enabling a better management of risk and the potential for a level of future functionality and monitoring of this population unrivalled in Wales.

Evidence of the impact of 'Home First' to date has demonstrated the following operational improvement and its associated financial efficiencies:

Outcome Indicators

- Bed day reduction > 21 days (Length of Stay)
- Reduction in Conveyance
- Reduction in Admission Rates

'Means' – Performance Metrics (highlights)

- 31 – 45% reduction in community social care demand
- 65% reduction in social care requirement following Home First
- 85% Admission avoidance with UPC / IC crisis (6994 referrals)
- 70% conveyance reduction with SPOC Home First (including APP navigator)
- 94% of all Delta 'faller' responses remained at home (6% conveyance rate @ 10,324 calls)
- Average 40 Discharges per week with Home First support (40 New complex patients per week)

Nationally

A Healthier Wales, and the Social Services and Wellbeing (Wales) Act provides us with the policy and legislative framework to further integration. Most recently, there has been a Ministerial mandate to integrate 'faster, further, together'¹ to create an integrated community care service underpinned by an All Wales Quality Statement regarding the care standards expected for our frail population. Amendments to Part 9 and Part 2 have been made to the SSWBA to support this and a level of 'pump priming' resources will be available. These resource requirements are suggested to be beyond those already funded from Regional Integrated Fund and the Urgent

¹ Welsh Government (February 2023) *Further, Faster, Together Discussion Paper*

and Emergency Care Programme Funding and which Welsh Government will make non-recurring resources available (from a £30m reserved fund).

The national opportunity therefore presents an opportunity to 'pump prime' and enhance the local 'Home First' approach and explore opportunities to further integration and the infrastructure required to meet the demographic needs of the older person population now and over the next decade.

Proposal and Plan Endorsed by Chief Executive Officers Hywel Dda University Health Board and Carmarthenshire County Council

To develop a plan (building on a range of initiatives including 'Home First' and a range of 'step up' and 'step down' care options) that implements a model for community health and care provision for older adults and adults with physical disabilities in Carmarthenshire that allows them to remain well and independent in their own home and community (including safe alternatives to hospital admission or extended stay) and reduces the long term dependence of the frail population to an unsustainable level of social care.

This plan addresses the complex and multiple needs of the patients rather than the capabilities of the current provider landscape. It must consider both immediate impacts that changes can make as well as setting out a model to meet medium and long term demand of the frail and elderly.

Benefits

- Contributes to delivery of corporate objectives for CCC and HDdUHB outlined in 'A Healthier Mid and West Wales, Our Future Generations Living Well' and 'Developing Carmarthenshire Together: One Council, One Vision, One Voice'
- Improved operational performance across health and social care
- Reduced harm and enhanced patient / service user experience
- Efficient and effective use of resources (financial and workforce)
- Increased productivity of workforce (Technology Enabled Care (TEC) integration, proportionate commissioning of care)
- Improved recruitment and retention
- Future sustainability of health and social care
- Improved outcomes for older person population

Scope:

Population

- Older Adult Population of Carmarthenshire (>65s)
- Adults with Physical Disabilities / Sensory Impairment
- Ordinary Resident in Carmarthenshire

Service Infrastructure

- Domiciliary Care provision (in house and independent) including reablement
- Social Work
- Allied Health Professionals
- Primary Care Contractors (GMS, Pharmacy and Optometry)
- Residential and Nursing Care Homes (independent and in house)

- Carmarthenshire Integrated Community Equipment Store
- Delta Wellbeing
- Urgent and Intermediate Care Specialty Doctors and their Physician Associates
- Community Nursing (District, ART and Falls / Frailty)

Regional Alignment

Alignment to West Wales Care Partnership priorities and RIF Themes

- Older People and People Living with Dementia
- Complex Care at Home / Hospital to Home

Alignment to Strategic Programme for Primary Care

- Accelerated Cluster Development / Community Infrastructure / Healthy Days at Home Measure

Alignment to Health Board Transforming UEC Programme (6 Goals – PG1 and 6)

Alignment to Health Board Strategic Priorities (Transforming UEC, Integrated Locality Planning, Dementia & EoL)

Alignment to PSB Wellbeing Objectives (Living and Ageing Well)

Alignment to CCC, PCC and Cere CC Corporate Objectives

Commission Regional Evaluation of Home First Approach in Carmarthenshire

Workshop with Pembrokeshire in April

Outcome

Y gŵel lawn, yn y lle iawn, y tri cyntaf
Chwedd ar gyfer Gofal Brys a
Gofal mewn Agyffwrdd
Right care, right place, first time
Six Goals for Urgent and
Emergency Care



Outcomes Framework for Older People (and UEC)



- **Patient / Service User feedback Measures:**
 - *'My care is provided in the most appropriate setting to meet my health and care needs'* i.e. **What Matters**
 - *'How likely are you to recommend our services to your friends or family should they need similar care or treatment'*
- **Population Outcome**
 - Increased number of **healthy days at home** (overarching Outcome for Population)
- **Older People (UEC) High Level Outcome Indicators**
 - **Reducing the number of bed days > 21** – measure of impact on discharge effectiveness / efficiency on the 'back door'
 - Number of 'green days' – (recorded through faculty) – (measure of acute hospital discharge productivity)
 - **Reduction in proportion commissioned care hours / placements following** in patient stay

PG1 Performance Metrics ('Means')	PG2 Performance Metrics ('Means')	PG3 Performance Metrics ('Means')	PG4 Performance Metrics ('Means')	PG5 Performance Metrics ('Means')	PG6 Performance Metrics ('Means')
<ul style="list-style-type: none"> • TBC % of population risk stratified as vulnerable and who have stay well plans in place • Number and proportion of vulnerable patients Managed by 'Home First' • Number of service users receiving domiciliary care • Total Number of commissioned domiciliary care hours 	<ul style="list-style-type: none"> • No. of direct referrals to SDEC • Number of GP referrals streamed through CSH and % directed to SDEC or alternatives • Conveyance Rate (Target 60%) • Ambulance lost hours (Target 0) 	<ul style="list-style-type: none"> • 30% of acute medical take assessed in SDEC, 90% of which go home for >75 year olds, >55 year olds and rest of population • Number Admissions • Number of Occupied Beds • 0-1 day LoS • 0-3 day LoS • Re-admission rates (balance) • Conversion rate (balance) • Number of patients referred to Home First • Number and % patients Provided with crisis response 	<ul style="list-style-type: none"> • ED attendances (all) • ED attendances (WAST) • 4 hour wait • >12hr Performance • % of patients with clinical frailty score recorded (pre morbid and on presentation) • TBC re EDQDF 	<ul style="list-style-type: none"> • % of patients have discharge criteria defined by the clinician and MDT within 14 hours from 'point of admission' • 10-14 days LoS • Number of patients with LoS > 21 days • Occupied beds rate 	<ul style="list-style-type: none"> • Average length of time to commission domiciliary care • Average length of time to place into residential and nursing sector • Number of people reported as clinically optimised • Number of domiciliary care hours lost (handed back) due to LoS > 7 days • Number of care hours commissioned following hospital inpatient stay • Number of residential placements requiring increase to general or EMI nursing following hospital stay

NB Dementia / EoL metrics here

Quality metrics: staff sickness and improved retention levels across all disciplines, reduced incidents, staff feedback

Risks and Issues

- Workforce availability across the health and social care system
- Greater risk however in not doing anything
- National Evidence for successful formal integration is not robust
- This will require radical rethinking of governance and management spans of control and key stake holders in Welsh Government, senior teams, Health Board and elected members will need to agree and champion to make this a success.

A **high level outline proposal and plan** was presented to the HDdUHB Executive Team on the 22nd March, 2023 and to CCC's Corporate Management Team on the 30th March, 2023 and attached to this report for reference.

Current State of Plan Implementation

- Task and Finish Group Established
- Deliverables agreed for implementation prior to November 2023
- Briefing to Cabinet Members May 2023 for Cabinet approval
- Briefing to Health Board May 2023

Governance Arrangements

Designing and implementing an integrated health and care system for older people in Carmarthenshire will require us to consider appropriate governance and pooled fund arrangements. It is proposed that an Executive Project Board is established to oversee progress against the plan and its deliverables which will provide timely decision making at each step of the design and associated options requiring appraisal by executives and non – executive senior officers.

Recommendation

Members are requested to:

- Acknowledge and consider the opportunity and current state
- Approve the proposal and high level plan

DETAILED REPORT ATTACHED?

Presentation Attached.

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report:

Signed: **Jake Morgan** Director of Community Services

Policy, Crime & Disorder and Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
NONE at this stage	YES	NONE at this stage	NONE	NONE	NONE at this stage	NONE

2. Legal

Not at this stage however we will be taking legal instruction as we progress with option appraisal.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: **Jake Morgan** **Director of Community Services**

1. Scrutiny Committee request for pre-determination	YES
Scrutiny Committee	Health & Social Services
Date the report was considered:-	7th June, 2023
Scrutiny Committee Outcome/Recommendations:-	
Unanimously resolved to recommend to Cabinet the approval of the proposal and high level plan.	

2. Local Member(s) - N/A

3. Community / Town Council – N/A

4. Relevant Partners - Hywel Dda University Health Board

5. Staff Side Representatives and other Organisations - N/A

CABINET MEMBER PORTFOLIO HOLDER(S) AWARE/CONSULTED	Include any observations here
YES	

Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information
List of Background Papers used in the preparation of this report:

THERE ARE NONE

Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection

Datblygu System Iechyd a Gofal ar gyfer Pobl Hŷn* yn Sir Gaerfyrddin

** Gan gynnwys oedolion ag anableddau corfforol a nam ar y synhwyrau*

Briff y 'Prosiect'

- *Datblygu cynllun (gan adeiladu ar amrywiaeth o fentrau, gan gynnwys 'Gartref yn Gyntaf', ac ystod o opsiynau gofal 'cam-i-fyny' a 'cham-i-lawr') sy'n cyflwyno model ar gyfer darpariaeth iechyd a gofal gymunedol i oedolion hŷn ac oedolion ag anableddau corfforol sy'n eu galluogi i aros yn iach ac yn annibynnol yn eu cartref a'u cymuned eu hunain (gan gynnwys dewisiadau diogel eraill yn lle mynd i'r ysbyty neu aros yn yr ysbyty am gyfnod estynedig). Bydd y model hwn yn cynnwys darparu gwelyau, offer a chymhorthion swyddogaethol, therapiâu, gofal cymdeithasol, gofal clinigol a chymorth i ddiwallu anghenion cymhleth ein cleifion eiddil ac oedrannus, yn awr ac yn y dyfodol.*
- *Rhaid i'r cynllun hwn fynd i'r afael ag anghenion cymhleth a lluosog y cleifion yn hytrach na galluedd y sefyllfa bresennol o ran darparwyr. Rhaid iddo ystyried yr effeithiau uniongyrchol y gall newidiadau eu gwneud yn ogystal â chyflwyno model i ateb galw canolig a hirdymor pobl eiddil ac oedrannus.*
- *Rhaid i ddrafft cychwynnol y cynllun fod ar gael erbyn 28 Chwefror 2023 i'w gyflwyno i'r Prif Noddwyr Gweithredol ac erbyn hynny rhaid i'r cynllun allu cael ei roi ar waith o 1 Ebrill 2023 a'i roi ar waith yn llawn erbyn 30 Tachwedd 2023 gyda golwg glir ar sut y gellir ei ddatblygu'n raddol i fodloni galw'r boblogaeth yn y tymor hwy.*

Cyd-destun

PAM?

- Cynaliadwyedd System
- Rheoli eiddilwch yn y modd gorau posibl
- Canlyniadau gwell o ran y boblogaeth a'r sefydliad – **MODEL PROFEDIG YN LLEOL a PHROSIECT ENGHREIFFTIOL CENEDLAETHOL**

PRYD?

- 'Nawr yw'r amser - rydym yn rheoli'r tswnami demograffig ar hyn o bryd' a bydd yn gwaethygu
- Datganiad Polisi Eiddilwch; yn darparu fframwaith ar gyfer:
- Mandad Gweinidogol - integreiddio 'Ymhellach, Ynghynt' a datblygu Gwasanaeth Gofal Integredig Cymunedol Cymru

SUT?

- Adran 33 a 'hanes llwyddiannus' o strwythur rheoli / gweithio integredig
- Rhan 9 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru)
- Cyd-bwyllgor? Mae modelau eraill yn bodoli
- Dull System / Poblogaeth Gyfan, NID yn sefydliadol!

Alinio'r Prosiect ag 'Ymhellach, Ynghynt' a'i Ddatblygiad

Datganiad polisi/fframwaith canlyniadau ar gyfer eiddilwch

Pum Grŵp Poblogaeth â Blaenoriaeth (y Gronfa Integreiddio Rhanbarthol)

1

Pobl hŷn gan gynnwys pobl â dementia

2

Plant a phobl ifanc ag anghenion cymhleth

3

Pobl ag anableddau dysgu a chyflyrau niwroddatblygiadol

4

Gofalwyr di-dâl

5

Pobl ag anghenion iechyd a llesiant meddyliol emosiynol

Gwasanaeth Gofal Integredig Cymunedol Cymru
Dull Canlyniadau Iechyd y Boblogaeth

Ni fydd angen Gwasanaeth Gofal Integredig Cymunedol Cymru ar bob person hŷn na'r rhai sy'n eiddil

Oedolion Ffit ac Annibynnol	Eiddilwch Ysgafn	Eiddilwch Cymedrol:	Eiddilwch Difrifol i Hynod Ddifrifol
<p>Pobl hŷn sydd:</p> <ol style="list-style-type: none"> Yn Ffit iawn: Pobl sy'n gryf, yn weithgar, yn egniol ac yn llawn cymhelliant. Maent yn tueddu i ymarfer corff yn rheolaidd ac maent ymhlith y rhai mwyaf ffit am eu hoedran Yn Ffit: Pobl sydd heb symptomau afiechyd gweithredol ond sy'n llai ffit na chategori 1. Maent yn ymarfer corff yn aml, neu maent yn egniol iawn yn achlysurol, e.e. yn dymhorol. Yn dod i ben yn dda: Pobl y mae eu problemau meddygol yn cael eu rheoli'n dda, hyd yn oed os ydynt yn symptomatig o bryd i'w gilydd, ond nid ydynt yn egniol yn aml y tu hwnt i gerdded arferol. 	<p>Pobl hŷn sydd:</p> <ol style="list-style-type: none"> Ag eiddilwch ysgafn iawn: Mae'r categori hwn ('Agored i niwed' yn flaenorol o ran Sgôr Eiddilwch Clinigol v1.0) yn nodi pontio'n gynnar o annibyniaeth lwyr. Er nad ydynt yn dibynnu ar eraill i'w helpu yn ddyddiol, mae symptomau yn aml yn cyfyngu ar weithgareddau. Cwyn gyffredin yw 'arafu' a/neu flino yn ystod y dydd. Ag eiddilwch ysgafn: Yn aml mae gan bobl arwyddion mwy amlwg o arafu ac mae angen cymorth arnynt i wneud gweithgareddau hanfodol beunyddiol trefn uchel (materion ariannol, cludiant, gwaith tŷ trwm). Fel arfer, mae eiddilwch ysgafn yn amharu ar siopa a cherdded y tu allan ar eich pen eich hun, paratoi prydau bwyd, meddyginiaethau, ac yn dechrau cyfyngu ar waith tŷ ysgafn. 	<p>Pobl hŷn sydd:</p> <ol style="list-style-type: none"> Ag eiddilwch cymedrol: Pobl sydd angen cymorth ar gyfer pob gweithgaredd y tu allan a chadw tŷ. Y tu mewn, maent yn aml yn cael problemau gyda grisiau ac angen cymorth i ymdrochi ac efallai y bydd angen ychydig iawn o gymorth (rhof ciwiau, bod wrth gefn) wrth wisgo. 	<p>Pobl hŷn sydd:</p> <ol style="list-style-type: none"> Ag eiddilwch difrifol: Yn gwbl ddibynol ar gyfer gofal personol, am ba reswm bynnag (corfforol neu wybyddol). Er hynny, maent yn ymddangos yn sefydlog a heb fod â risg uchel o farw (cyn pen 6 mis). Ag eiddilwch hynod ddifrifol: Yn gwbl ddibynol ar gyfer gofal personol ac yn agosáu at ddiwedd eu hoes. Fel arfer, ni allent wella hyd yn oed o fân salwch. Yn derfynol wael: Yn agosáu at ddiwedd eu hoes. Mae'r categori hwn yn berthnasol i bobl sydd â disgwyliad oes < 6 mis, nad ydynt fel arall ag eiddilwch (gall llawer o bobl derfynol wael barhau i ymarfer corff tan yn agos iawn at farwolaeth).

CICSW

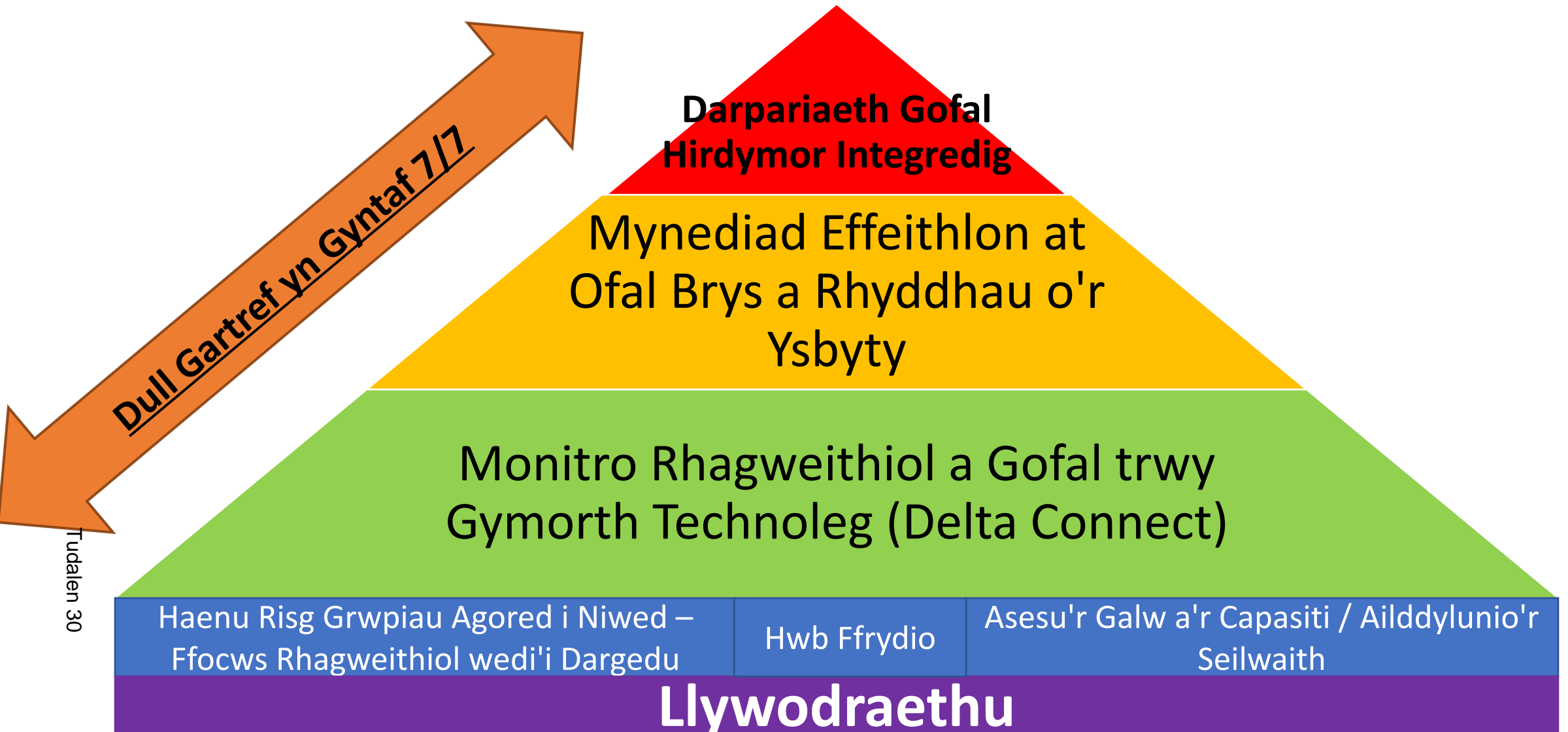
Tudalen 29
 DS Mae rheoli'r boblogaeth hon yn rhagweithiol yr UN MOR BWYSIG â Gwasanaeth Gofal Integredig

Yn gymhleth

Anghenion cymhleth, dod yn ddryys

Anghenion drys

Blociau Adeiladu ar gyfer System Iechyd a Gofal i Bobl Hŷn yn Sir Gaerfyrddin



Seilwaith
Gwasanaeth –
nyrsio cymunedol,
therapi, Delta,
gofal
cymdeithasol, 3^{ydd}
Sector, Meddygon
Arbenigol,
Contractwyr Gofal
Sylfaenol

**homefirst**



Rhyddhau i Adfer yna Asesu (Coch i Wyrdd)



Rheoli Achosion yn Rhagweithiol a Gofal trwy
Gymorth Technoleg (ward rithwir)



Pwynt Cyswllt Unigol a Ffrydio Clinigol i'r 'Lle Cywir'



Gwelyau Ailalluogi Tymor Byr



Ymateb Cyflym i Argyfwng (1-2 awr)



Gofal Canolraddol ac Ailalluogi Integredig (72 awr)

'Cartref' yw'r man
preswyllo arferol
ac unrhyw ofal
hirdymor a allai
fod ar waith

**NID GWASANAETH
MOHONO** – Mae'n
ddull sy'n
canolbwyntio ar
atal / seiliedig ar
asedau / comisiynu
cymesur ac arferion
gorau ar gyfer pobl
eiddil

0 - 3 mis

3 - 6 mis

6 - 9 mis

9 - 12 mis

Gwella'r Dull Gartref yn Gyntaf -

Pwynt Cyswllt Unigol ar gyfer yr **HOLL** gleifion Gartref yn Gyntaf a 24/7- Model Ax Dibynadwy Rhyddhau i Adfer yna Aseu

Ehangu Ailalluogi Integredig

Ehangu Ymateb Delta o ran Gwasanaethau Meddygon Teulu y Tu Allan i Oriau ac Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwylans Cymru

Cyflwyniadau i'r Bwrdd, y Cabinet a Llywodraeth Cymru

Addasu Ysbytai Cymunedol i gefnogi Gartref yn Gyntaf (Model Tŷ Pili Pala)

Aiddynodi 2il Gartref Gofal Awdurdod Lleol ar gyfer defnydd tymor byr

Integreiddio Gartref yn Gyntaf â Gwasanaethau Meddygon Teulu y Tu Allan i Oriau a Gofal Sylfaenol (pob contractwr)

Datblygu Clwstwr Carlam – Haenu Risg, rheoli achosion yn rhagweithiol (Cynllunio Ardal Integredig)

Aiddynodi 1 Cartref Gofal Awdurdod Lleol ar gyfer defnydd tymor byr

Integreiddio egwyddorion Gofal Argyfwng yr Un Diwrnod â modelau Gofal Sylfaenol Brys wrth 'ddrws ffrynt' safleoedd ysbyty aciwt; mynediad a reolir gan yr Hwb Ffrydio Clinigol

Lleoliad Gofal Hirdymor Integredig

Arfarniad Opsiynau - 'gofal cymhleth 24/7' hirdymor - cyflwr yn y dyfodol

Gweithredu model gofal cymhleth 24/7 newydd

Dadansoddi'r Galw a'r Capasiti

Demograffig

Seilwaith gofal yn awr ac yn y dyfodol

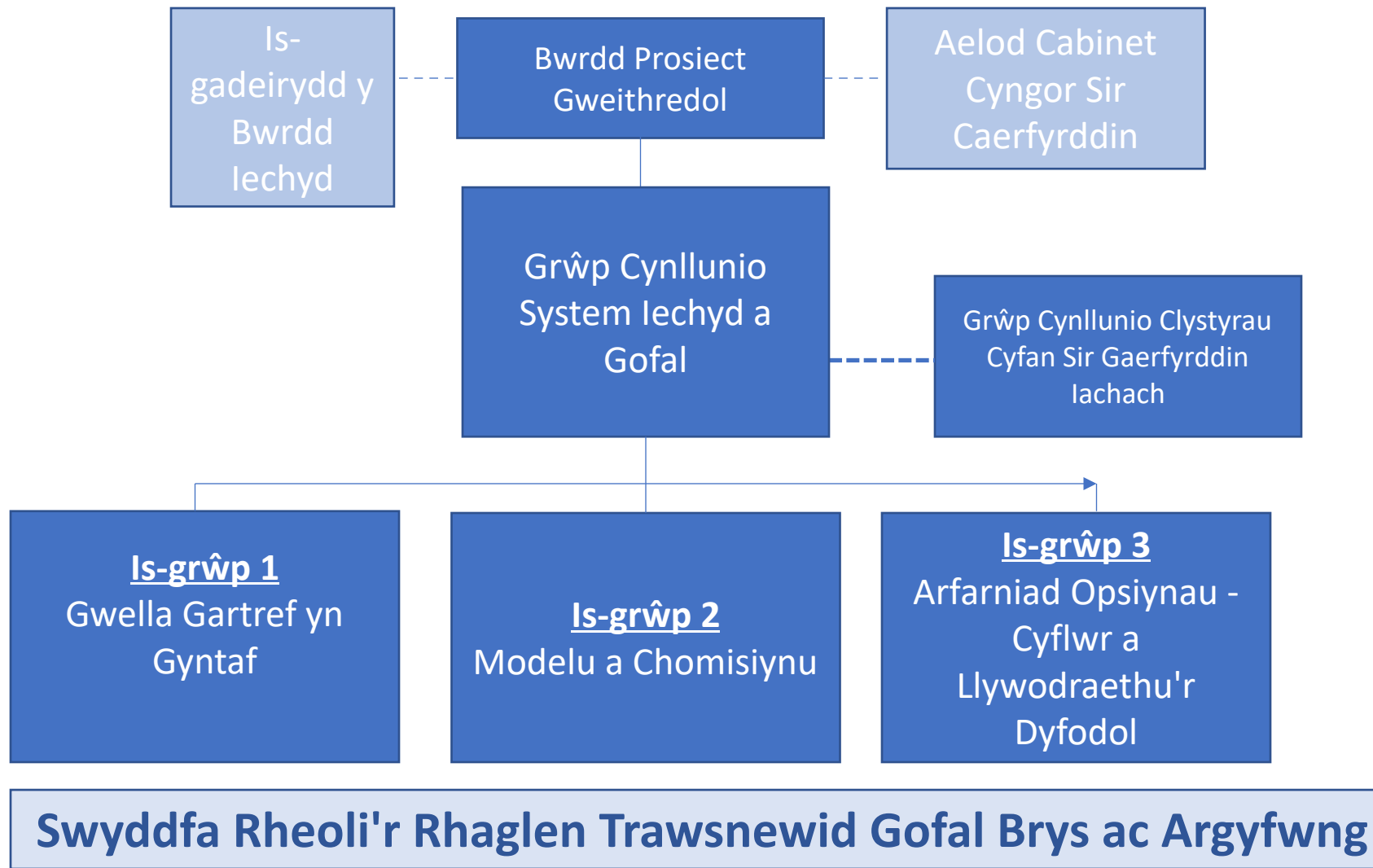
Cyllid

Arfarniad Opsiynau - Trefniadau Llywodraethu'r Dyfodol

Arfarniad Opsiynau - Cyllideb Gyfun

Arfarniad Opsiynau - trefniadau llywodraethu ar gyfer system iechyd a gofal

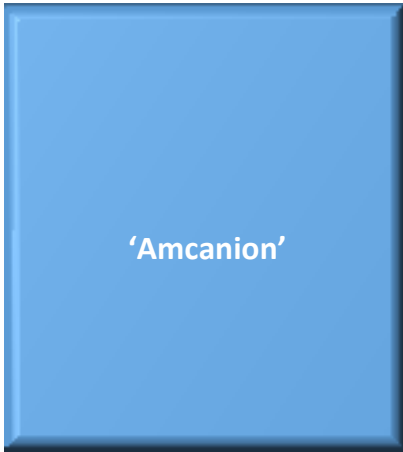
Gweithredu trefniadau llywodraethu yn y dyfodol ar gyfer System Iechyd a Gofal i Bobl Hŷn



Strwythur Llywodraethu Prosiect Arfaethedig



Fframwaith Canlyniadau ar gyfer Pobl Hŷn (a Gofal Brys ac Argyfwng)



- **Mesurau adborth Cleifion / Defnyddwyr Gwasanaeth:**
 - 'Mae fy ngofal yn cael ei ddarparu yn y lleoliad mwyaf priodol i ddiwallu fy anghenion iechyd a gofal' h.y. **Beth sy'n bwysig**
 - 'Pa mor debygol ydych chi o argymhell ein gwasanaethau i'ch ffrindiau neu'ch teulu pe bai angen gofal neu driniaeth debyg arnynt'
- **Canlyniad Poblogaeth**
 - Mwy o **ddvddiau iach yn y cartref** (canlyniad cyffredinol i'r boblogaeth)
- **Dangosyddion Canlyniadau Lefel Uchel Pobl Hŷn (Gofal Brys ac Argyfwng)**
 - **Leihau nifer y diwrnodau gwely > 21** - mesur effaith effeithiolrwydd / effeithlonrwydd rhyddhau ar y 'drws cefn'
 - Nifer y 'diwrnodau gwyrdd' (a gomoduwyd drwy gyfradd) (mesur cynhyrchiant rhyddhau ysbytai aciwt)
 - **Gostyngiad yng nghyfran y lleoliadau/oriau gofal a gomisiynwyd yn dilyn** arhosiad yn yr ysbyty

PG1 Metrigau Perfformiad ('Y Modd')

- I'w **chadarnhau** % y risg o ran y boblogaeth sydd wedi'i haenu fel rhai agored i niwed ac sydd â chynlluniau aros yn iach ar waith
- Nifer a chyfran y cleifion agored i niwed a reolwyd gan 'Gartref yn Gyntaf'
- Nifer y defnyddwyr gwasanaeth sy'n derbyn gofal cartref
- Cyfanswm nifer yr oriau gofal cartref a gomisiynwyd

PG2 Metrigau Perfformiad ('Y Modd')

- Nifer yr atgyfeiriadau uniongyrchol at Ofal Argyfwng yr Un Diwrnod
- Nifer yr atgyfeiriadau gan feddygon teulu a ffrydiwyd trwy'r Hwb Ffrydio Clinigol a'r % a gyfeiriwyd at Ofal Argyfwng yr Un Diwrnod neu ddewisiadau eraill
- Cyfradd cludo (Targed 60%)
- Oriau coll ambiwlansys (Targed 0)

PG3 Metrigau Perfformiad ('Y Modd')

- Asesir 30% o achosion meddygol aciwt yn y gwasanaeth Gofal Argyfwng yr Un Diwrnod. Mae 90% ohonynt yn mynd adref yn achos >75 oed, >55 oed a gweddill y boblogaeth
- Nifer y Derbyniadau
- Nifer y Gwelyau sy'n Llawn
- Hyd arhosiad 0-1 diwrnod
- Hyd arhosiad 0-3 diwrnod
- Cyfraddau aildderbyn (cydbwyso)
- Cyfradd trosglwyddo (cydbwyso)
- Nifer y cleifion a atgyfeiriwyd at Gartref yn Gyntaf
- Nifer a % y cleifion a gafodd ymateb argyfwng

PG4 Metrigau Perfformiad ('Y Modd')

- Derbyniadau i adrannau Achosion Brys (pob un)
- Derbyniadau i adrannau Achosion Brys (Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwllans Cymru)
- Aros am 4 awr
- Perfformiad >12 awr
- % y cleifion â sgôr eiddilwch clinigol a gofnodwyd (cyn salwch ac wrth fynychu)
- I'w gadarnhau ynghylch Fframwaith Cyflawni Ansawdd Adrannau Brys

PG5 Metrigau Perfformiad ('Y Modd')

- % y cleifion sy'n cael meini prawf rhyddhau a ddiffinnir gan y clinigwr **a'r** Tîm Amlddisgyblaethol o fewn 14 awr o'r 'pwynt derbyn'
- Hyd arhosiad 10-14 diwrnod
- Nifer y cleifion â hyd arhosiad > 21 diwrnod
- Cyfradd gwelyau llawn

PG6 Metrigau Perfformiad ('Y Modd')

- **Amser cyfartalog i gomisiynu gofal cartref**
- **Amser cyfartalog i leoli yn y sector preswyl a nyrsio**
- **Nifer y bobl yr adroddwyd eu bod wedi'u hoptimeiddio'n glinigol**
- **Nifer yr oriau gofal cartref a gollwyd (a roddwyd yn ôl) oherwydd hyd arhosiad > 7 diwrnod**
- **Nifer yr oriau gofal a gomisiynwyd yn dilyn arhosiad cleifion yn yr ysbyty**
- **Nifer y lleoliadau preswyl sydd angen cynnydd i nyrsio cyffredinol neu henoed bregus eu meddwl (EMI) yn dilyn arhosiad yn yr ysbyty**

'Amcan' - Dangosyddion Canlyniadau

- Gostyngiad mewn diwrnodau gwely > 21 diwrnod (Hyd Arhosiad)
- Gostyngiad mewn Cludo
- Gostyngiad mewn Cyfraddau Derbyn

'Y Modd' – Metrigau Perfformiad (y prif bwyntiau)

- Gostyngiad o 31 - 45% yn y galw am ofal cymdeithasol cymunedol (y modd)
- Gostyngiad o 65% yn y gofyniad am ofal cymdeithasol yn dilyn Gartref yn Gyntaf (y modd)
- Osgoi 85% o dderbyniadau o ran yr argyfwng Gofal Canolraddol / Gofal Sylfaenol Brys (6994 o atgyfeiriadau)
- Gostyngiad cludo o 70% gyda Phwynt Cyswllt Unigol Gartref yn Gyntaf (gan gynnwys llywiwr Uwch Ymarferwyr Parafeddygol)
- O'r holl bobl yr oedd Delta wedi ymateb iddynt ar ôl cael codwm arhosodd 94% gartref (cyfradd cludo 6% @ 10,324 o alwadau)
- Rhyddhau 40 o gleifion yr wythnos ar gyfartaledd gyda chymorth Gartref yn Gyntaf (40 o gleifion cymhleth newydd yr wythnos)

*Pa mor bell? Pa mor
gyflym?*

**Y CABINET
19 MEHEFIN, 2023**

PWNC:

**BYRDDAU DIOGELU PLANT AC OEDOLION CANOLBARTH A GORLLEWIN
Cymru ADRODDIAD BLYNYDDOL 2021-22**

Y Pwrpas:

Derbyn yr Adroddiad Blynyddol a nodi ei ganfyddiadau.

Yr argymhellion / penderfyniadau allweddol sydd eu hangen:

Derbyn yr Adroddiad Blynyddol sy'n darparu Trosolwg o Amcanion a Chyflawniadau Bwrdd Diogelu Plant ac Oedolion Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Y Rhesymau:

Mae'r Adroddiad Blynyddol yn amlinellu'r cynnydd a wnaed gennym o ran y canlyniadau a bennwyd gan CYSUR a CWMPAS fel rhan o Gynllun Strategol Blynyddol ar y cyd.

Angen i'r Cabinet wneud Penderfyniad

OES – 19 Mehefin 2023

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad

NAC OES

YR AELOD CABINET SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:-

Y Cyngorydd J. Tremlett (Deiliad y Portffolio Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol)

Y Gyfarwyddiaeth:

Cymunedau

Swyddi:

Rhifau ffôn: 01267 224698

Enw Pennaeth y
Gwasanaeth:

Cyfarwyddwr y
Gwasanaethau
Cymunedol

Cyfeiriadau E-bost:

Jake Morgan

jakemorgan@sirgar.gov.uk

Awdur yr adroddiad:

Julie Breckon

Rheolwr Y Bwrdd
Diogelu Rhanbartho

Julie.Breckon@pembrokeshire.gov.uk

EXECUTIVE SUMMARY

CABINET

19TH JUNE 2023

SUBJECT:

THE MID & WEST WALES SAFEGUARDING CHILDREN & ADULTS BOARDS ANNUAL REPORT 2021-2022

This Annual Report outlines the progress that has been made against the outcomes set by CYSUR and CWMPAS as part of the joint Annual Strategic Plan for the year 2021-22. The preceding two years have brought unprecedented challenges for the Regional Safeguarding Board and its partners in its endeavours to respond to the challenges of the COVID-19 global pandemic, in ensuring the citizens of Mid and West Wales are protected from experiencing harm, abuse or neglect.

This year's annual report outlines some of the key achievements and demonstrates how they have been delivered against the objectives set at the start of the year. This includes a continued commitment to deliver against our Violence against Women Domestic Abuse and Sexual Violence (VAWDASV) agenda.

DETAILED REPORT ATTACHED?

YES - The Mid & West Wales Safeguarding Children & Adults Boards Annual Report 2021-2022

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report:

Signed: **Jake Morgan** Director of Community Services

Policy, Crime & Disorder & Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
NONE	YES	NONE	NONE	NONE	NONE	NONE

2. Legal

As well as enabling the Boards to meet their objectives as outlined in Part 7 of the Social Services and Wellbeing (Wales) Act 2014, this combined approach to Safeguarding aligns fully with the ethos and principles of the Act.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: **Jake Morgan** Director of Community Services

1. Scrutiny Committee request for pre-determination	NO
Scrutiny Committee	
Date the report was considered:-	
Scrutiny Committee Outcome/Recommendations:-	

2. Local Member(s) - N/A

3. Community / Town Council – N/A

4. Relevant Partners

Multi Agency representation on both CWMPAS (Safeguarding Adults Executive Board) and CYSUR (Safeguarding Children Executive Board).

5. Staff Side Representatives and other Organisations - N/A

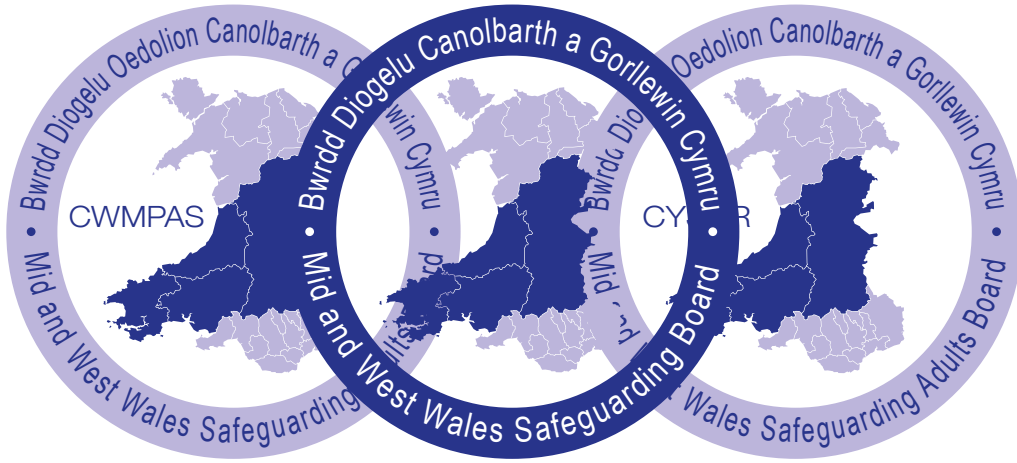
CABINET MEMBER PORTFOLIO HOLDER(S) AWARE/CONSULTED YES	Include any observations here
--	--------------------------------------

Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information

List of Background Papers used in the preparation of this report:

THERE ARE NONE

Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection



BYRDDAU DIOGELU PLANT AC OEDOLION CANOLBARTH A GORLLEWIN CYMRU



ADRODDIAD BLYNYDDOL 2021-22

Trosolwg ar Amcanion a Chyflawniadau Bwrdd Diogelu Plant
ac Oedolion Canolbarth a Gorllewin Cymru



Cwmni Asiatylu Cymunedol
Cymru
Wales
Community Rehabilitation Company



Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales



Heddlu Police
DYFED-POWYS



Bwrdd Iechyd Prifysgol
Hywel Dda
University Health Board



Bwrdd Iechyd
Addysgu Powys
Powys Teaching
Health Board



Gwasanaeth Prawf
Cenedlaethol
National Probation
Service

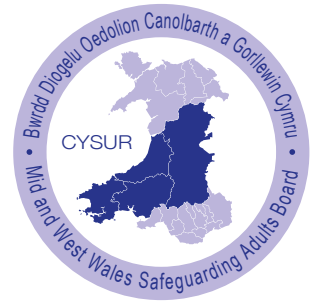
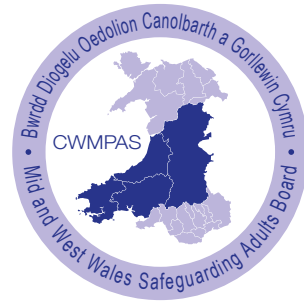


Cynnwys

Rhagarweiniad	1
Amcanion Bwrdd Diogelu Rhanbarthol	2
Strwythur y Bwrdd	3
(a) Aelodaeth	7
(b) Camau a gymerwyd i gyflawni ein canlyniadau	9
(c) Y graddau yr ydym wedi gweithredu ein cynlluniau blynyddol strategol	12
(d) Sut rydym wedi cydweithio gyda chyrff eraill sy'n cymryd rhan mewn gweithgareddau yn ymwneud ag amcanion y Byrddau	24
(e) Ceisiadau a wnaed i bersonau cymwys dan Adran 137(1) ac a gydymffurfiwyd â'r rhain	28
(f) Yr hyn yr ydym wedi ei gyflawni yn ystod y flwyddyn	29
(g) I ba raddau mae asiantaethau wedi cyfrannu i effeithiolrwydd y Bwrdd	35
(h) Asesiad o'r modd y mae'r Bwrdd yn defnyddio'i adnoddau	48
(i) Themâu sylfaenol yn y ffordd y mae Byrddau Diogelu wedi ymarfer eu swyddogaethau	49
(j) Pryd a sut mae oedolion a phlant wedi cael y cyfle i gymryd rhan yng ngwaith y Byrddau	59
(k) Ceisiadau am Orchmynion Amddiffyn a Chefnogi Oedolion	64
(l) Gwybodaeth neu ddysgu y mae'r Byrddau wedi ei ledaenu a'r hyfforddiant a argymhellwyd neu a ddarparwyd	65
(m) Y ffordd y mae Byrddau Diogelu wedi gweithredu'r cyngor gan Lywodraeth Cymru a'r Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol	72
Rhestr Termau	73

Rhagarweiniad

Mae'n bleser gennym gyflwyno Adroddiad Blynyddol CYSUR a CWMPAS, Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru, ar y cyd.



Mae'r Adroddiad Blynyddol hwn yn amlinellu'r cynnydd yr ydym wedi'i wneud yn erbyn y canlyniadau a osodwyd gan CYSUR a CWMPAS fel rhan o'n Cynllun Strategol Blynyddol ar y cyd ar gyfer y flwyddyn 2021-22. Mae'r ddwy flynedd flaenorol wedi dod â heriau digynsail i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol a'i bartneriaid wrth ymdrechu i ymateb i heriau pandemig byd-eang COVID-19, ac wrth sicrhau bod dinasyddion Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cael eu hamddiffyn rhag profi niwed, camdriniaeth neu esgeulustod.

Wrth i ni ddechrau addasu i fyd ôl-COVID, rydym yn dal yn falch o ymroddiad, gwytnwch a phenderfyniad staff sy'n darparu gwasanaethau rheng flaen o dan yr amgylchiadau mwyaf heriol. Mae adroddiad blynyddol eleni yn amlinellu rhai o'n cyflawniadau allweddol ac yn dangos sut rydym wedi cyflawni yn erbyn yr amcanion a osodwyd gennym i'n hunain ar ddechrau'r flwyddyn. Mae hyn yn cynnwys ymrwymiad parhaus i gyflawni yn erbyn ein hagenda Trais yn erbyn Merched, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV).

Mae datblygu atebion creadigol i rai o'r heriau gweithlu sylweddol y mae'r gweithlu gofal cymdeithasol a'r sector cyhoeddus yn eu hwynebu

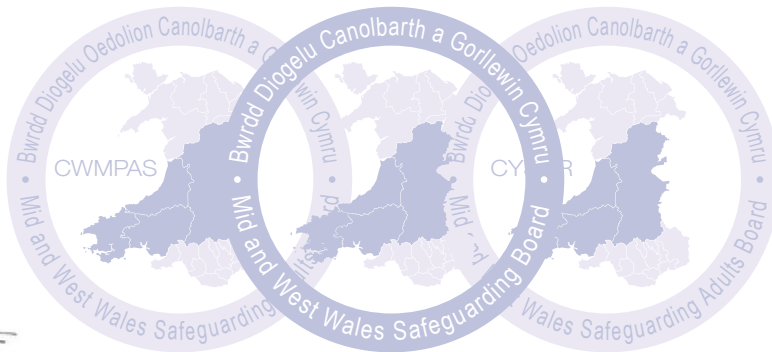
ar lefel genedlaethol wedi bod yn faes allweddol arall o waith y Byrddau eleni, yn ogystal â gweithredu polisiau a phrotocolau amlasiantaethol allweddol. Mae'r rhain yn cynnwys y Polisi a'r Weithdrefn Ymddygiad Risg Uchel (gan gynnwys Hunan-esgeulustod a Chelcio). Mae llwyddiant digwyddiadau a gweithgareddau a ddarparwyd fel rhan o Wythnos Ddiogelu Genedlaethol ym mis Tachwedd 2021, o safbwynt ymgysylltu ac adborth, yn un enghraifft yn unig o sut y gellir defnyddio ein defnydd creadigol o lwyfannau digidol a rhithwir yn llwyddiannus i gyrraedd cynulleidfaoedd amlasiantaethol mawr fel rhan o'n taith i adfer yn dilyn COVID.

Mae ein hymateb cydweithredol i'r heriau parhaus, ynghyd â'n llwyddiannau a'n cyflawniadau, wedi parhau i ddangos pwysigrwydd hollbwysig y Byrddau Diogelu Rhanbarthol a'u gwaith yn diogelu plant ac oedolion sy'n wynebu risg. Hoffem ddiolch i aelodau Byrddau ac is-grwpiau Canolbarth a Gorllewin Cymru am eu hymgysylltiad, eu hymrwymiad a'r cynnydd a wnaed yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Mae CYSUR a CWMPAS yn mynd rhagddynt yn dda ac edrychwn ymlaen at weithio gyda'r Byrddau y flwyddyn nesaf i barhau i wella a chyfoethogi arfer ac i barhau i amddiffyn plant ac oedolion yng Nghanolbarth a Gorllewin Cymru.



Jonathan Griffiths (Cadeirydd CWMPAS)

Cyfarwyddwr Gofal Cymdeithasol a Thai
Cyngor Sir Penfro



Jake Morgan (Cadeirydd CYSUR)

Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymunedol
Cyngor Sir Caerfyrddin

Amcanion Bwrdd Diogelu Rhanbarthol

Mae amcanion Byrddau Diogelu Rhanbarthol fel y'u hamlinellir yn [Neddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant \(Cymru\) 2014](#) fel a ganlyn.

Amcanion **Bwrdd Diogelu Plant** yw:

- **amddiffyn** plant o fewn ei ardal sy'n profi, neu mewn perygl o brofi camdriniaeth, esgeulustod neu fathau eraill o niwed, ac
- **atal** plant o fewn ei ardal rhag bod mewn perygl o gamdriniaeth, esgeulustod neu fathau eraill o niwed.

Amcanion **Bwrdd Diogelu Oedolion** yw:

- **amddiffyn** oedolion o fewn ei ardal –
 1. sydd ag anghenion gofal a chefnogaeth (p'un a oes Awdurdod Lleol yn cwrdd â rhai o'r anghenion hynny neu beidio), ac
 2. sy'n profi, neu mewn perygl o brofi, camdriniaeth neu esgeulustod, ac
- **atal** yr oedolion hynny o fewn ei ardal rhag bod mewn perygl o gamdriniaeth neu esgeulustod.

Arweiniad ynghylch swyddogaethau Byrddau Diogelu

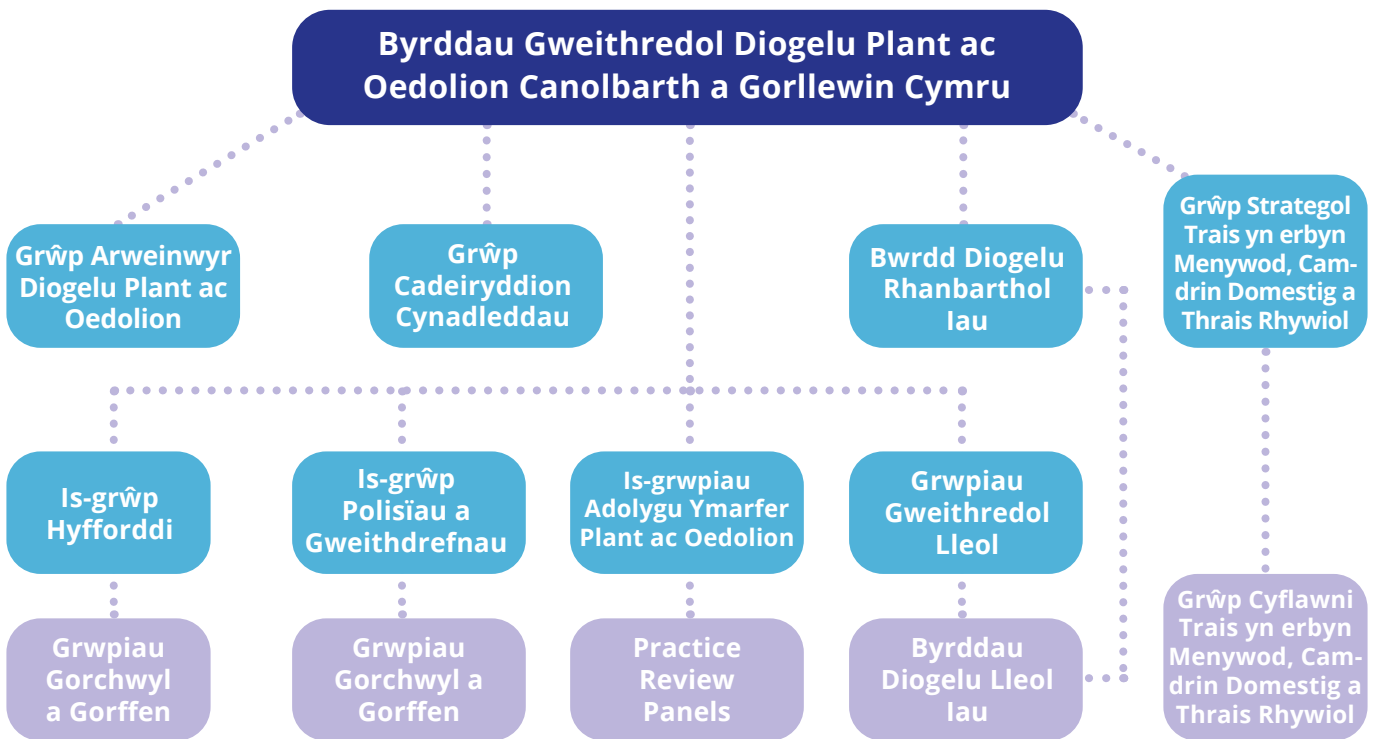
Mae ffocws y Byrddau Diogelu yn ddeublyg. Mae'r ffocws ar **amddiffyn** plant ac oedolion sydd angen gofal a chymorth rhag camdriniaeth, esgeulustod neu fathau eraill o niwed ac **atal** plant ac oedolion rhag bod mewn perygl o gamdriniaeth, esgeulustod neu fathau eraill o niwed. Dylai'r ddau amcan hyn lywio blaenoriaethau'r Byrddau Diogelu pan fyddant yn ystyried eu rhaglenni gwaith a'u cynlluniau blynyddol, ac yn adolygu eu perfformiad.

Mae cadw plant ac oedolion, sydd ag anghenion gofal a chymorth, yn ddiogel yn gyfrifoldeb ar bawb. Mae hyn yn golygu teimlo'n ddiogel a bod yn ddiogel gyda'r rheiny y maent yn byw gyda hwy ac sy'n eu cynorthwyo ac yn gofalu amdanynt, yn ogystal â bod yn ddiogel mewn amgylcheddau y tu allan i'r cartref lle maent yn byw, teithio, chwarae, dysgu, gweithio neu'n cymryd rhan mewn chwaraeon, a gweithgareddau diwylliannol, hamdden a gweithgareddau eraill. Mae'r cyfrifoldeb hwn yn gorffwys yn bennaf o fewn y teulu neu gyda gofalywr ac o fewn y gymuned ehangach. Mae gan lawer o sefydliadau gyfrifoldeb am ddiogelu plant ac oedolion drwy'r gwasanaethau y maent yn eu darparu yn uniongyrchol iddynt, drwy'r cymorth a'r gefnogaeth a ddarperir i deuluoedd a gofalywr neu drwy eu gwaith yn datblygu ac yn cryfhau cymunedau.

Strwythur Y Bwrdd

Mae Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru yn gwasanaethu cymunedau Sir Benfro, Sir Gaerfyrddin, Ceredigion, a Phowys, gan weithio gyda'i gilydd ac mewn partneriaeth o fewn sefyllfa amlasiantaethol. Nod y Byrddau yw codi ymwybyddiaeth o faterion diogelu gydag aelodau'r cyhoedd a rhoi cymorth, cyngor ac arweiniad i weithwyr proffesiynol sy'n gweithio yn ein cymunedau lleol, yn darparu amrywiaeth o wasanaethau gwirfoddol a statudol. Mae dau Fwrdd Diogelu yn gwasanaethu Canolbarth a Gorllewin Cymru:

- **CWMPAS [Gweithio ar y cyd a Chynnal Partneriaeth mewn Diogelu Oedolion]:** Bwrdd Diogelu Oedolion Canolbarth a Gorllewin Cymru, a;
- **CYSUR [Diogelu Plant a Phobl Ifanc, yn uno'r rhanbarth]:** Bwrdd Diogelu Plant Canolbarth a Gorllewin Cymru.



Byrddau Gweithredol:

Mae Byrddau Gweithredol CYSUR a CWMPAS yn gweithio gyda'i gilydd fel Bwrdd rhanbarthol trosfwaol i fonitro a gwella gweithgaredd diogelu rhanbarthol ar draws Canolbarth a Gorllewin Cymru. Mae'r Byrddau Gweithredol yn cynnwys uwch reolwyr o'r holl bartneriaid ac ac asiantaethau statudol allweddol (gweler Adran A). Nod y Bwrdd Gweithredol yw rhoi arweinyddiaeth ac arweiniad i'r holl asiantaethau sy'n perthyn iddo drwy gyflawni cyfres o flaenoriaethau strategol ar gyfer gweithgarwch ac ymarfer diogelu. Mae'r ddau Fwrdd Gweithredol yn cynorthwyo, yn arwain ac yn derbyn cyngor gan yr Is-grwpiau rhanbarthol.



Grwpiau Gweithredol Lleol:

Mae pob un o'r pedwar Awdurdod Lleol o fewn Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cynnal Grwpiau Gweithredol Lleol (GiauGLI). Mae pwrpas, aelodaeth a strwythur y Grwpiau hyn yn adlewyrchu rhai'r Byrddau Gweithredol. Fodd bynnag, amcan pennaf GiauGLI yw monitro a dadansoddi ymarfer diogelu yn lleol yn hytrach nag yn rhanbarthol.

Mae'r aelodaeth yn cynnwys Pennaeth Gwasanaethau Plant ac Oedolion, sy'n cadeirio'r grwpiau, rheolwyr uwch a rheolwyr canol o asiantaethau strategol lleol, gan gynnwys Iechyd, yr Heddlu a'r Gwasanaeth Prawf. Mae'r GiauGLI yn ceisio gwella ymarfer diogelu yn lleol drwy drafod gweithgaredd diogelu lleol mewn amgylchedd agored a thryloyw, gan rannu a dadansoddi data perfformiad lleol a chwblhau archwiliadau ymarfer er mwyn gwybod pa welliannau sydd eu hangen mewn ymarfer a chanfod perygl. Mae'r GiauGLI yn ceisio rhannu a chydabod esiamplau o ymarfer diogelu da. At hynny, byddant yn herio'n broffesiynol ac yn galw asiantaethau i gyfrif pan fydd ymarfer diogelu yn syrthio'n is na'r safonau a ddisgwylir.

“ Adborth o'r Diwrnod Datblygu:

Mae'n braf iawn gweld y dylanwad sydd gan y Bwrdd hwn ar lefel genedlaethol

Cadeirydd CWMPAS, Jonathan Griffiths ”

Is-grwpiau Adolygu Ymarfer Rhanbarthol:

Mae is-grwpiau Adolygu Ymarfer Oedolion (APR) ac Adolygu Ymarfer Plant (CPR) yn ystyried atgyfeiriadau oddi wrth asiantaethau lle mae plentyn neu oedolyn, oedd mewn perygl, wedi marw neu wedi dioddef amhariad sylweddol ar ei iechyd a'i ddatblygiad o ganlyniad i gamdriniaeth neu esgeulustod. Mae'r Is-grŵp APR/CPR rhanbarthol yn ystyried gwybodaeth yn erbyn y meini prawf diffiniedig a geir yn 'Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl, [Cyfrol 3 - Adolygiadau Ymarfer Oedolion](#) a [Chyfrol 2 - Adolygiadau Ymarfer Plant](#)'. Wedyn mae'n gwneud argymhelliad i Gadeirydd y Bwrdd Gweithredol perthnasol p'un a oes deilliannau dysgu wedi eu canfod ac a ddylid cynnal APR/CPR er mwyn dysgu gwersi. Cynhelir adolygiadau ymarfer gan grŵp o weithwyr proffesiynol, amlasiantaethol, fydd gyda'i gilydd yn dadansoddi gwybodaeth ac yn nodi unrhyw themâu ymarfer a gwersi i'w dysgu. Wedi hynny caiff yr adroddiad ei gyhoeddi fel Adolygiad APR/CPR ar wefan y Byrddau.

Fforwm Proffesiynol Amlasiantaethol Rhanbarthol (MAPF)

Cyflawnir dysgu aml-asiantaethol trwy Fforwm Proffesiynol Amlasiantaethol (MAPF) o achosion a nodwyd nad ydynt wedi cyrraedd y trothwy ar gyfer Adolygiadau Ymarfer Plant neu Oedolion llawn, cryno neu estynedig. Caewyd y Fforwm Proffesiynol Amlasiantaethol Rhanbarthol (MAPF) eleni ac mae bellach wedi'i ymgorffori yn yr Is-grŵp Adolygu Ymarfer Plant (CPR) i helpu i sicrhau cysondeb wrth wneud penderfyniadau. Yr Is-grŵp CPR bellach sy'n gyfrifol am reoli a goruchwylio MAPFau, er y bydd cyswllt â GiauGLI rhanbarthol yn parhau i fod yn ei le.

Is-grŵp Polisiâu a Gweithdrefnau Rhanbarthol:

Mae'r Is-grŵp Polisiâu a Gweithdrefnau yn gweithredu ar y cyd ac mewn cysylltiad â'r Byrddau Gweithredol. Bwriad y Grŵp yw rhoi arweiniad i weithwyr proffesiynol drwy ddatblygu polisiâu a gweithdrefnau rhanbarthol. Mae gan y Byrddau bellach nifer sylweddol o bolisiâu aml-asiantaeth gydol oed i gefnogi ymarferwyr yn eu hymarfer, sydd ar gael ar [wefan](#) y Byrddau.



Is-grŵp Hyfforddiant Rhanbarthol:

Mae'r Is-grŵp Hyfforddiant yn gweithredu ar y cyd ac mewn cysylltiad â'r Byrddau Gweithredol. Ei fwriad yw cefnogi ac arwain yr hyfforddiant a'r dysgu diogelu a ddarperir ar draws y pedair ardal Awdurdod Lleol a chyrrff asiantaethol sy'n bartneriaid. Mae'r Is-grŵp Hyfforddiant yn gweithio'n agos gydag adrannau hyfforddi partneriaid er mwyn sicrhau a hyrwyddo ansawdd a chysondeb yn yr hyfforddiant diogelu a'r modd y mae'n cael ei ddarparu. Gall y grŵp gomisiynu hyfforddiant diogelu arbenigol, pwrpasol ar draws y rhanbarth ac mae'n gweithio'n agos gydag is-grwpiau eraill megis is-grwpiau APR/CPR er mwyn sicrhau bod unrhyw ddeilliannau dysgu sydd wedi cael eu nodi o ganlyniad i Adolygiadau Ymarfer Plant/Oedolion yn cael eu rhannu ymhlith staff a bod unrhyw hyfforddiant arbenigol a nodir yn cael ei gomisiynu. Mae fforymau a grwpiau rhanbarthol pwrpasol eraill yn cefnogi ac maent yn cyd-fynd yn agos â chynllun a blaenoriaethau strategol blynyddol y Byrddau, ac maent yn cynnwys Grwpiau Arweinwyr Diogelu Oedolion a Phlant amlasiantaethol rhanbarthol a grŵp rhanbarthol ar gyfer Cadeiryddion Cynadleddau Amddiffyn Plant.

Grwpiau Strategol a Chyflawni ar gyfer Trais yn erbyn Merched, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV):

Mae 'VAWDASV' yn effeithio ar yr holl ddinasyddion yn y rhanbarth ac mae'n cynnwys pob math o drais yn erbyn merched, trais seiliedig ar anrhydedd, priodasau gorfodol, Anffurfio Organau Cenhedlu (FGM), masnachu pobl, trais a chamfanteisio rhywiol, a chamdriniaeth ddomestig. Mae Grŵp Strategol VAWDASV yn gydweithrediad amlasiantaethol, sy'n gyrru gofynion [Deddf VAWDASV](#), ymlaen, gan gynnwys datblygu a gweithredu'r Strategaeth a'r Cynllun Rhanbarthol, Bywydau Mwy Diogel, Teuluoedd Iachach. Mae Grŵp Cyflawni VAWDASV yn gymorth i'r Grŵp Strategol symud ymlaen a gweithredu ar flaenoriaethau rhanbarthol, yn ogystal â chadw cysylltiadau allweddol gyda darparwyr arbenigol.



Grŵp Gweithredol COVID-19

Roedd Grŵp Gweithredol COVID-19 yn grŵp pwrpasol dros dro a sefydlwyd ym mis Mawrth 2020 i sicrhau ymateb effeithlon a chyson i bandemig COVID-19 ar draws gwasanaethau diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru. Cyfarfu'r grŵp, sy'n cynnwys uwch bartneriaid strategol a gweithredol amlasiantaeth ar draws y rhanbarth, drwy gydol 2020 a 2021.

Cafodd ei ddi-ddymu yn ystod haf 2021 oherwydd ystyriwyd bod yr holl systemau a strwythurau angenrheidiol ar waith i reoli effeithiau'r pandemig ar wasanaethau ac arferion.

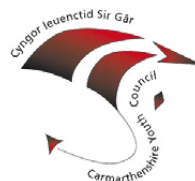


CADW: Bwrdd Diogelu Rhanbarthol Iau

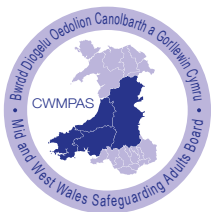
Mae Bwrdd CYSUR yn parhau i gomisiynu Gwasanaeth Eiriol Annibynnol Tros Gynnal Plant (TGP) i hwyluso ei Fwrdd Diogelu Iau.

Mae'r grŵp yn parhau i gynghori'r Byrddau Gweithredol ar faterion diogelu a phroblemau o safbwynt person ifanc drwy gyfarfodydd, gweithdai a digwyddiadau ymgynghori.

Mae Grŵp CADW yn cyfarfod bob chwarter ac yn cael ei ategu gan dri grŵp diogelu iau lleol a phartneriaeth ieuencid, gyda chysylltiad agos â'u Grwpiau Gweithredol Lleol.



(a) Membership



CWMPAS (Bwrdd Gweithredol Diogelu Oedolion)

Jonathan Griffiths (Cadeirydd)

Cyfarwyddwr Gofal Cymdeithasol a Thai,
Cyngor Sir Penfro

Jayne Butler (Is-gadeirydd)

Ditectif Uwcharolygydd, Heddlu Dyfed Powys

Jake Morgan

Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymunedol,
Cyngor Sir Caerfyrddin

Sian Howys

Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol,
Cyngor Sir Ceredigion

Nina Davies

Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol,
Cyngor Sir Powys

Sian Passey

Cyfarwyddwr Nyrsio Cynorthwyol Sicrwydd a
Diogelu Nyrsio Corfforaethol
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Avril Bracey

Pennaeth Iechyd Meddwl,
Anabledau Dysgu a Diogelu Oedolion
Cyngor Sir Caerfyrddin

Donna Pritchard

Dirprwy Gyfarwyddwr Gwasanaethau,
Cymdeithasol a Swyddog Arweiniol
Corfforaethol, Porth Gofal, Cyngor Sir Ceredigion

Jason Bennett

Pennaeth Gwasanaethau Oedolion,
Cyngor Sir Penfro

Michael Gray

Pennaeth Gwasanaethau Oedolion,
Cyngor Sir Powys

Christine Harley

Prif Weithredwr Cynorthwyol,
Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol



CYSUR (Bwrdd Gweithredol Diogelu Plant)

Jake Morgan (Cadeirydd)

Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymunedol,
Cyngor Sir Caerfyrddin

Sian Passey (Is-gadeirydd)

Cyfarwyddwr Nyrsio Cynorthwyol Sicrwydd a
Diogelu Nyrsio Corfforaethol
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Jonathan Griffiths

Cyfarwyddwr Gofal Cymdeithasol a Thai,
Cyngor Sir Penfro

Sian Howys

Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol,
Cyngor Sir Ceredigion

Nina Davies

Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol,
Cyngor Sir Powys

Jayne Butler

Ditectif Uwcharolygydd,
Heddlu Dyfed Powys

Stefan Smith

Pennaeth Gwasanaethau Plant
Cyngor Sir Caerfyrddin

Donna Pritchard

Dirprwy Gyfarwyddwr Gwasanaethau,
Cymdeithasol a Swyddog Arweiniol
Corfforaethol, Porth Gofal, Cyngor Sir Ceredigion

Darren Mutter

Pennaeth Gwasanaethau Plant,
Cyngor Sir Penfro

Jan Coles

Pennaeth Gwasanaethau Plant,
Cyngor Sir Powys

Christine Harley

Prif Weithredwr Cynorthwyol,
Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol

Mandy Rayani

Cyfarwyddwr Nyrsio, Ansawdd a Phrofiad Cleifion, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Mandy Nichols-Davies

Pennaeth Diogelu Oedolion a Phlant (Nyrs Enwebedig), Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Jayne Wheeler-Sexton

Cyfarwyddwr Cynorthwyol Diogelu (Nyrs Enwebedig), Powys Teaching Health Board

Claire Roche

Cyfarwyddwr Nyrsio a Bydwreigiaeth Powys Teaching Health Board

Linda Davies

Nyrs Enwebedig, Tîm Diogelu Cenedlaethol (GIG Cymru) Iechyd Cyhoeddus Cymru

Nikki Harvey

Pennaeth Diogelu, Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwllans Cymru

Hazel Lloyd-Lubran

Cynrychiolydd Rhanbarthol y Trydydd Sector, Cymdeithas Sefydliadau Gwirfoddol Ceredigion (CSGC)

Chris Harrison

Cynrychiolydd Rhanbarthol Penaethiaid Comisiynu



Mandy Rayani

Cyfarwyddwr Nyrsio, Ansawdd a Phrofiad Cleifion, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Mandy Nichols-Davies

Pennaeth Diogelu Oedolion a Phlant (Nyrs Enwebedig), Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Jayne Wheeler-Sexton

Cyfarwyddwr Cynorthwyol Diogelu (Nyrs Enwebedig), Powys Teaching Health Board

Claire Roche

Cyfarwyddwr Nyrsio a Bydwreigiaeth Powys Teaching Health Board

Linda Davies

Nyrs Enwebedig, Tîm Diogelu Cenedlaethol (GIG Cymru), Iechyd Cyhoeddus Cymru

Nikki Harvey

Pennaeth Diogelu, Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwllans Cymru

Hazel Lloyd-Lubran

Cynrychiolydd Rhanbarthol y Trydydd Sector, Cymdeithas Sefydliadau Gwirfoddol Ceredigion (CSGC)

Steve Davis

Cynrychiolydd Rhanbarthol Rheolwyr Cyfiawnder Ieuentid

Regional Directors of Education

Aelodaeth gylchol o Sir Benfro, Sir Gaerfyrddin, Ceredigion a Phowys

Dr Ingrid Prosser

Meddyg Enwebedig, Amddiffyn Plant, PTHB

Dr Damitha Ratnasinghe

Meddyg Enwebedig, Amddiffyn Plant, HDUHB

Uned Fusnes Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru

Julie Breckon

Rheolwr y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol

Rebecca Reynolds

Rheolwr Busnes Adolygu Ymarfer

Theresa Welch

Swyddog Datblygu Busnes

Stuart Hicks

Cydgysylltydd Busnes

(b) Y camau a gymerwyd i gyflawni ein canlyniadau



Parhau i Weithredu Trefniadau Rhanbarthol COVID-19

Ailgyfeiriwyd cryn dipyn o amser ac adnoddau yn y flwyddyn flaenorol i gefnogi'r ymateb diogelu amlasiantaethol i bandemig COVID-19. O'r herwydd, mae'r nifer sylweddol o drefniadau rhanbarthol interim a ddatblygwyd ac a weithredwyd yn flaenorol i gefnogi'r gwaith hwn wedi parhau i gefnogi ymarferwyr diogelu sy'n darparu gwasanaethau rheng flaen a llunwyr polisi a gwneuthurwyr penderfyniadau strategol.

“ Adborth a rannwyd yn ystod Diwrnod Datblygu'r Bwrdd ar yr ymateb rhanbarthol i COVID-19:

Bydd meddyliau ar y cyd yn darparu ffyrdd gwell o weithio ac yn gwella polisiau a phrotocolau. **”**

Mae'r gwaith hwn yn cynnwys parhau i ddefnyddio a gweithredu polisiau a fframweithiau rhanbarthol, gan gynnwys y [Broses Uwchgyfeirio Ranbarthol COVID-19 a'r Polisi Rheoli Risg ar gyfer Cartrefi Gofal a Nyrsio](#), a'r [Dogfennau Trothwy COVID-19](#) a ddatblygwyd i gefnogi gwneud penderfyniadau diogel. Fel y crybwyllwyd yn flaenorol, oherwydd y llwyddiant a'r cydweithio a wnaed ar draws y bartneriaeth drwy gydol y pandemig, bu'n bosibl atal y newidiadau dros dro a wnaed i strwythur y Byrddau eleni. Mae hyn yn cynnwys Grŵp Gweithredol COVID-19, gan fod partneriaid yn ystyried bod systemau, prosesau a pholisiau digonol bellach ar waith i gefnogi ymateb amlasiantaethol cydlynol, cydweithredol parhaus i heriau parhaus y pandemig.



Implementation of the Multi-Agency High-Risk Behaviours Policy and Procedure (Including Self-Neglect and Hoarding)

Yn dilyn cwblhau'r darn hwn o waith y llynedd, mae'r fframwaith wedi'i roi ar waith eleni. Mae dechreuad hyn yn deillio o gydnabyddiaeth a dealltwriaeth o'r gydberthynas arwyddocaol rhwng nifer yr atgyfeiriadau diogelu a dderbyniwyd sy'n cynnwys hunan-esgeulustod a chelcio, yn ogystal â themâu a nodwyd mewn achosion a gyfeirir ar gyfer Adolygiadau Ymarfer Oedolion a MAPFau. Mae cyflwyno fframwaith clir i gefnogi ymarferwyr yn y maes hynod gymhleth hwn o waith diogelu wedi'i groesawu gan bob asiantaeth ar draws y bartneriaeth ranbarthol eleni.

Y bwriad yw y bydd y fframwaith hwn yn cefnogi ymateb mwy cydgyssylltiedig a chyson trwy broses gytûn debyg i Gynhadledd Asesu Risg Aml-Asiantaeth (MARAC), lle bu ymdrechion blaenorol asiantaethau i reoli risg barhaus, datblygol ac aciwt yn aflwyddiannus. Daethpwyd i gytundeb i weithredu panel aml-asiantaeth rhanbarthol eleni i oruchwylio a rheoli unrhyw achosion a gyfeiriwyd. Bydd hyn am gyfnod cychwynnol o 12 mis, ac ar ôl hynny bydd y broses yn cael ei hadolygu. Cyfeiriwch at Adrannau I ac L i gael rhagor o wybodaeth am y ffrwd waith allweddol hon.

Parhau i Weithredu Strategaeth Ranbarthol VAWDASV Bywydau Diogelach, Perthnasoedd Iachach

Fel sy'n ofynnol gan Lywodraeth Cymru o dan Ddeddf VAWDASV 2015, cyhoeddodd rhanbarth Canolbarth a Gorllewin Cymru [Strategaeth VAWDASV Bywydau Diogel, Perthnasoedd Iachach yn Nachwedd 2018](#). Mae'r Strategaeth Ranbarthol a'r Cynlluniau Cyflawni Blyneddol yn cael eu goruchwyllo gan y Cynghorydd Rhanbarthol a Bwrdd Strategol VAWDASV, sy'n atebol i'r Bwrdd Gweithredol Diogelu Rhanbarthol. Mae'r strategaeth ranbarthol hon bellach yn dod i ben yn naturiol, ac wrth inni symud ymlaen i'w chyhoeddi, mae ymgynghorydd annibynnol yn gweithio gyda phartneriaid ar draws y rhanbarth i ddatblygu strategaeth newydd i'w chwblhau a'i chyhoeddi yn y flwyddyn i ddod. Bydd hyn yn cyd-fynd â blaenoriaethau cenedlaethol newydd a gyhoeddir. Ystyrir bod Strategaeth Rhanbarthol VAWDASV Bywydau Diogel, Perthnasoedd Iachach yn llwyddiant ysgubol yn rhanbarth Canolbarth a Gorllewin Cymru ac mae wedi'i datblygu gyda brwdfrydedd, trylwredd, dycnwch a gweledigaeth gan Gynghorydd Rhanbarthol VAWDASV. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf gwelwyd penllanw a chwblhau nifer o brosiectau sy'n gysylltiedig â'r blaenoriaethau rhanbarthol. Drwy gydol oes y strategaeth, a thrwy'r pandemig COVID-19, mae'r rhanbarth wedi gweld cynnydd aruthrol yn y galw am ddarpariaeth gwasanaethau arbenigol, ymyrraeth a chymorth ochr yn ochr â chymhlethdod cynyddol. Mae hyn wedi cynnwys gweld cynnydd yn nifer y dioddefwyr a chyflawnwyr cam-drin domestig sy'n cyflwyno gyda phroblemau iechyd meddwl aciwt a lefelau uwch o gamddefnyddio sylweddau, ochr yn ochr â lefelau uwch o adroddiadau o reolaeth orfodol a cham-drin cysylltiedig â stelcian. Mae'r cynnydd yn y galw am ddarpariaeth arbenigol wedi cael effaith ganlyniadol ar y galw am wasanaethau fel gwasanaethau Cynghorydd Trais Domestig Annibynnol (IDVA), lleoedd lloches, rhaglenni cyflawnwyr a gwasanaethau trais rhywiol a chwmsela arbenigol. Mae prinder tai diogel addas ar gyfer dioddefwyr cam-drin domestig yn achosi heriau ychwanegol. Bydd yr adolygiad sydd ar y gweill yn cymryd yr holl ffactorau hyn i ystyriaeth wrth ddatblygu strategaeth newydd ar gyfer y rhanbarth yn y flwyddyn i ddod, yn ogystal ag adeiladu ar lwyddiant prosiectau sy'n cyd-fynd â'r strategaeth bresennol.

Mae meysydd ffocws penodol ar draws y rhanbarth yn ystod y flwyddyn wedi'u hamlinellu isod:

- **Sicrhau Cyllid a Datblygu Model Ariannu Rhanbarthol Cynaliadwy Hirdymor**

Fel rhanbarth, rydym wedi mynd i'r afael â'r heriau sylweddol a wynebwn yn uniongyrchol gyda gweledigaeth a chreadigrwydd. Rydym wedi sicrhau dros £900,000 o gyllid ychwanegol yn y flwyddyn ariannol hon yn unig, ac mae £200,000 o gyllid refeniw ychwanegol wedi'i ddyfarnu ar gyfer 2021-22. Mae hwn wedi'i ddyrannu'n uniongyrchol i ddarparwyr gwasanaethau VAWDASV arbenigol, er mwyn cynyddu eu gallu mewn ymateb i'r galw ôl-bandemig. Defnyddiwyd hwn i ddarparu adnoddau ar gyfer pum uned llety hunangynhwysol ychwanegol ar draws y rhanbarth, yn ogystal â gwneud gwelliannau i gyfleusterau lloches a Chanolfan Atgyfeirio Ymosodiadau Rhywiol (SARC).

Mae dyfarniad o ychydig llai na hanner miliwn o bunnoedd drwy Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throseddau (SCHTh) hefyd wedi'i sicrhau i gefnogi ein hymagwedd ranbarthol at gyflawnwyr camdriniaeth, sydd wedi helpu i bontio'r bwch yn y cyllid i gefnogi'r gwaith o gyflawni rhaglenni ymyrraeth cyflawnwyr y mae eu hangen yn fawr.

• Cyfleusterau Tystiolaeth o Bell Rhanbarthol

Rhyddhaodd Llywodraeth Cymru gyllid yn y flwyddyn ariannol ddiwethaf i gynyddu capasiti cyfleusterau tystiolaeth o bell ledled Cymru. Defnyddiwyd y cyllid ar draws y rhanbarth i helpu i gynyddu'r opsiynau sydd ar gael i ddiodefwr a thystion mewn achosion cam-drin domestig a thrais rhywiol drwy greu tri safle tystiolaeth o bell newydd ar draws y rhanbarth.

• Cefnogi'r Cwricwlwm Addysg Rhyw a Perthynasoedd (RSE) newydd

Gyda chymorth gan Iechyd Cyhoeddus Cymru a'r cynghorwyr Ysgolion Iach rhanbarthol, mae cyfeiriadur adnoddau VAWDASV rhanbarthol wedi'i greu i gefnogi ysgolion cynradd ac uwchradd ar draws y rhanbarth i ddatblygu adnoddau VAWDASV o ansawdd uchel, priodol i oedran, sydd wedi'u cynllunio i gefnogi staff ysgol i gyflwyno'r pynciau VAWDASV o fewn y cwricwlwm RSE.

Mae partneriaeth bellach gyda'r Grŵp Strategol Rhanbarthol ar gyfer Ymagwedd Ysgol Gyfan at Les Emosiynol a Meddyliol, Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed (CAMHS) a gwasanaethau Iechyd Meddwl, Heddlu Dyfed Powys, Seicoleg Addysg, Partneriaeth Addysg Gorllewin Cymru, a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant, yn parhau i gyfoethogi cwricwlwm ysgol RSE.

Mae gwaith arall yn ystod y flwyddyn i gefnogi'r strategaeth VAWDASV ranbarthol bresennol yn cynnwys :

- Gwelliannau i'r broses ranbarthol o nodi achosion o gam-drin plant, ymateb iddynt ac adrodd arnynt drwy ddatblygu polisi a llwybr rhanbarthol.
- Datblygu strategaeth gyfathrebu VAWDASV glir wedi'i llywio gan oroeswyr a rhanddeiliaid. Mae gwaith yn parhau i sefydlu Panel Cynghori Goroewyr Rhanbarthol i oruchwylio'r holl gynllunio ar gyfer gweithgareddau ymgysylltu, a fydd yn cynnwys grŵp peilot cymorth cymheiriaid i oroeswyr.
- Adolygiad parhaus o drefniadau comisiynu presennol i lywio datblygiad strategaeth gomisiynu integredig "un gwasanaeth cyhoeddus" ar y cyd. Mae'r Cynghorydd Rhanbarthol a'r Cydlynnydd Partneriaeth yn cefnogi Awdurdodau Lleol i ailgomisiynu gweithgareddau gan barhau i ystyried ymarferion comisiynu trawsffiniol posibl.



Gellir cael rhagor o wybodaeth am y VAWSAV yng Nghanolbarth a Gorllewin Cymru drwy'r ddolen ganlynol: www.cysur.wales/vawdasv

(c) Y graddau yr ydym wedi gweithredu ein cynlluniau blynyddol strategol

1. Ymgysylltu a Chyfathrebu Effeithiol:

Gwella Ymgysylltu ac Ymgynghori â Phlant, Oedolion Mewn Perygl, Grwpiau Agored i Niwed, Gweithwyr Proffesiynol a Phartneriaethau.

Yr hyn y gwnaethom ddweud y byddem yn ei wneud:

- Cryfhau ein hymgysylltiad â phlant ac oedolion mewn perygl a'n grwpiau a'n fforymau rhanbarthol.
- Gwella ein cyfathrebu gydag ymarferwyr.
- Hyrwyddo gwell cyfathrebu wedi'i dargedu gyda'r cyhoedd, gan gynnwys ymgyrchoedd codi ymwybyddiaeth y cyhoedd.

Y gwelliannau yr ydym wedi eu gwneud:

Ymgysylltu ag Oedolion sydd mewn Perygl

Mae ymgysylltu uniongyrchol ag oedolion sydd mewn perygl mewn perthynas â'i waith yn parhau i fod yn flaenoriaeth allweddol i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol. Bydd y Grŵp Arweinwyr Diogelu Oedolion, sydd eleni wedi rhoi ffocws ar y Polisi Ymddygiad Risg Uchel Amlasiantaethol (gan gynnwys Hunan-esgeuluso a Chelcio) yn dwyn y ffrwd waith hon ymlaen i'r flwyddyn i ddod.

Mae trafodaethau cychwynnol wedi bod yn gynhyrchiol, ac mae nifer o ardaloedd lleol wedi rhannu eu dysgu hyd yma o fentrau lleol sydd ar waith ar hyn o bryd. Mae'r Byrddau yn parhau i fod â chynllun tymor hwy i ffurfioli trefniadau yn Strategaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu Ranbarthol ar gyfer Oedolion mewn Perygl.



Y Bwrdd Diogelu Iau

Mae Bwrdd Diogelu Plant Canolbarth a Gorllewin Cymru yn parhau i gefnogi Bwrdd Diogelu Iau Rhanbarthol (CADW), a hwyluswyd gan Tros Gynnal Plant (TGP) Cymru. Mae'r Grŵp hwn wedi bod yn ei le ers sawl blwyddyn ac mae wedi hen ennill ei blwyf yn y rhanbarth. Mae'r Swyddog Datblygu Busnes o fewn y Byrddau Diogelu Rhanbarthol yn arwain y gwaith hwn ar ran y Bwrdd Rhanbarthol, gan weithio ochr yn ochr â'r gweithwyr TGP sy'n cydlynu'r cyfarfodydd rhanbarthol. Mae pobl ifanc CADW wedi dangos ymrwymiad a brwdfrydedd eithriadol yng ngoleuni'r cyfyngiadau y mae COVID-19 wedi'u gosod ar eu cyfleoedd i ddod at ei gilydd. Mae grwpiau lleol wedi parhau i gofleidio dulliau rhithwir o ddod ynghyd, sy'n amlwg o'r allbwn rhagorol a gyflawnwyd unwaith eto gan bob grŵp (gweler Adran J). Ar adeg ysgrifennu hwn, mae cyfleoedd i gyfarfod wyneb yn wyneb wedi dechrau codi mewn grwpiau lleol a rhanbarthol; mae'r bobl ifanc wedi croesawu hyn ac wedi mwynhau'r cyfleoedd.



Ffotograff o aelodau'r Bwrdd Iau yn ystod y sesiynau hyfforddi fideo/animeiddio cynhyrchol



Er gwaethaf y cyfyngiadau hirdymor a achosir gan COVID-19, mae'r Bwrdd Diogelu Iau Rhanbarthol wedi cyflawni lefel uwch o gydweithio ac undod eleni, wrth i'w bobl ifanc weithio gyda'i gilydd ar ddatblygu fideo/animeiddiad hyfforddi a fydd, pan fydd wedi'i gwblhau, yn cael ei ymgorffori mewn hyfforddiant diogelu ymarferwyr aml-asiantaeth. Bydd gweithdai wyneb yn wyneb i gwblhau'r prosiect hwn yn cael eu cynnal yn y misoedd nesaf, gyda'r adnodd terfynol i'w lansio yn y flwyddyn 2022-23.

Mae'r bobl ifanc wedi mynd i'r afael â'r gwaith hwn gyda chreadigrwydd a mewnwelediad rhyfeddol, ac mae'r Bwrdd hwn yn aros yn awyddus am lansiad y darn unigryw hwn o waith. Ymhellach, bydd y prosiect hwn yn gweithredu fel sbringfwrdd ar gyfer cydweithredu pellach ac undod fel fforwm rhanbarthol, gyda gwaith pellach a ragwelir yn y flwyddyn i ddod yn sicr o ymddangos yn Adroddiad Blynyddol 2022-23.

Cyfeiriwch at Adrannau J ac L am wybodaeth fanylach.



Ffotograff o aelodau'r Bwrdd Iau yn ystod y sesiynau hyfforddi fideo/animeiddio cynhyrchol

Hyrwyddo gwell cyfathrebu wedi'i dargedu gyda'r cyhoedd, gan gynnwys ymgyrchoedd codi ymwybyddiaeth y cyhoedd

Gwnaed ymdrech ddyfal i gyfathrebu â'r cyhoedd eleni, gan nodi manteision cynyddu ymwybyddiaeth y cyhoedd o faterion diogelu allweddol er mwyn hyrwyddo gwell dealltwriaeth o gam-drin, esgeulustod a llesiant, a all yn ei dro helpu'r cyhoedd i adrodd am bryderon a hunan-atgyfeirio am gefnogaeth. Mae ymgyrchoedd a chynnwys a hyrwyddwyd eleni yn cynnwys y themâu/diwrnodau ymwybyddiaeth canlynol:

- Wythnos Ymwybyddiaeth Iechyd Meddwl (thema genedlaethol: natur a llesiant)
- Stop It Now! Ymgyrchoedd ymwybyddiaeth o Gam-drin Plant yn Rhywiol
- Gwybodaeth ar sut i adrodd am bryderon diogelu yn lleol
- Hyrwyddo Cynllun Blynyddol ac Adroddiad Blynyddol y Bwrdd
- Diwrnod Atal Hunanladdiad y Byd
- Negeseuon ymgyrch Stopio Cosbi Corfforol yng Nghymru a gwybodaeth lansio
- Ymgyrchoedd yr Wythnos Ddiogelu Genedlaethol gan gynnwys Ymddangosiadau Cyntaf ar Facebook o ddeunyddiau a ddatblygwyd yn rhanbarthol, a negeseuon yn gysylltiedig â digwyddiadau rhanbarthol a gweminarau (gweler Adrannau F ac L)
- Hyrwyddo cynnwys a phrosiectau'r Bwrdd Iau
- Ymgyrch genedlaethol #CallOutOnly ar aflonyddu rhywiol
- Negeseuon a chanllawiau cysgu mwy diogel i rieni newydd
- Wythnos Iechyd Meddwl Plant

Mae'r ymdrechion hyn wedi arwain at welliant o ran ein data cyrhaeddiad ac ymgysylltiad cyfryngau cymdeithasol. Yn benodol, mae cyrhaeddiad ein tudalennau Facebook wedi cynyddu 27% eleni, gyda 33,361 o bobl yn gweld cynnwys CYSUR ar y llwyfan. Unwaith eto, roedd cyrhaeddiad uchaf Facebook yn ystod Wythnos Ddiogelu Genedlaethol, gyda niferoedd yn cyrraedd 12,199 o wylwyr/ymgysylltiadau cynnwys ar un diwrnod ym mis Tachwedd 2021. Mae hyn yn gynydd nodedig o'r nifer uchaf o fewnwelediadau ar unrhyw ddyddiad yn y flwyddyn flaenorol (8,134 ar un diwrnod yn ystod Wythnos Ddiogelu Genedlaethol 2020).

Mae Facebook a Twitter yn parhau i fod y dulliau cyfathrebu amlycaf â'r cyhoedd ar gyfer y Byrddau o ran cyfryngau cymdeithasol, gyda Twitter yn cyrraedd uchafbwynt o 17,400 o ymgysylltiadau ar un dyddiad eleni.

Mae'r data hwn yn galonogol iawn yn ein gwaith i gynyddu ein cyrhaeddiad a'n hymgysylltiad o ran y cyhoedd yn gyffredinol, gyda'r data uchod yn dangos bod niferoedd uchel o unigolion yn gweld ac yn ymgysylltu â'n cynnwys a'n hymgyrchoedd wedi'u targedu. Yn ogystal â'r ddulliau sylfaenol hyn o ymgysylltu â'r cyfryngau, rydym hefyd wedi lansio cyfrif Instagram, i hyrwyddo cynnwys gweledol a cheisio targedu pobl ifanc ymhellach o ran cyfathrebu. Mae sefydlu sianel YouTube CYSUR eleni hefyd wedi galluogi fformat ychwanegol o gynnwys i gael ei rannu ymhellach, h.y. adnoddau fideo (yn amrywio o sesiynau briffio 5 munud i gyflwyniadau 1 awr), a llwyfan ychwanegol y gall y cyhoedd ei ddefnyddio i gael y wybodaeth ddiweddaraf am ein gwaith a negeseuon diogelu allweddol. Yn y flwyddyn i ddod, y gobaith yw y bydd modd cyflawni mwy o gyfathrebu ac ymgyrchoedd, ynghyd ag ystyried ffyrdd newydd a chynyddol arloesol o ymgysylltu â'r cyhoedd, yn ogystal ag ystyried sut y gall ein llwyfannau cyfryngau cymdeithasol dargedu ymarferwyr yn well.

Gwella ein cyfathrebu gydag ymarferwyr

Mae Uned Busnes y Bwrdd wedi adeiladu ar ei ffrydiau cyfathrebu eleni i gefnogi gwybodaeth ymarferwyr ymhellach mewn meysydd allweddol o ddiogelu, yn ogystal â hyrwyddo gwaith y Bwrdd. Mae'r prif ffyrdd o gyflawni hyn yn cynnwys:

- Sesiynau Briffio 7 Munud: mae'r dull hwn o gyfathrebu wedi bod yn hynod lwyddiannus o ran galluogi rheolwyr i friffio timau'n gryno ar ddatblygiadau newydd a phynciau allweddol yn y maes diogelu, ac am y rheswm hwn, mae Briffiau 7 Munud newydd yn parhau i gael eu datblygu mewn perthynas â blaenoriaethau cyfredol, polisiâu newydd, a dysgu adolygu ymarfer.
- Gwefan: mae ein Hwb Adnoddau sefydledig wedi'i ffurfwedu i alluogi ymarferwyr i gael mynediad cyflym at gyfoeth o adnoddau yn seiliedig ar bwnc neu gan ddefnyddwyr y wefan, ac mae amrywiaeth o ffrydiau cyfathrebu yn parhau i ychwanegu at yr adnoddau hyn. Ychwanegir tudalennau gwefan newydd yn rheolaidd yn unol â datblygiadau diogelu rhanbarthol a chenedlaethol.
- Hyfforddiant rhithwir: mae'r defnydd cynyddol o ddulliau rhithwir i gynnal gweminarau hyfforddi wedi arwain at gynnydd nodedig yng nghyrraedd hyfforddiant, yn ogystal â mecanweithiau i gofnodi digwyddiadau a'u gwneud yn hygyrch ar ôl dyddiad y digwyddiad. Mae adnoddau fideo hefyd wedi'u datblygu a'u cyhoeddi eleni, sy'n galluogi ymarferwyr i gael mynediad at fwy o amrywiaeth o wybodaeth ddiogelu mewn amrywiaeth o fformatau, ar adeg a lle sy'n fwy hygyrch.

Y deilliannau yr ydym wedi eu cyflawni a pha wahaniaeth a wnaethom:

- Mae cysylltiadau wedi'u cryfhau rhwng y Bwrdd Iau a Byrddau CYSUR/CWMPAS o ran alinio ffrydiau gwaith a rhoi mwy o ddylanwad i lais plant a phobl ifanc.
- Mae amrywiaeth a swm cynyddol o wybodaeth ddiogelu ar gael i ymarferwyr trwy nifer o lwyfannau a llwybrau mynediad
- Mae cynulleidfa ehangach yn cael ei chyrraedd ar gyfer ymgyrchoedd diogelu sydd wedi'u targedu at y cyhoedd, gan arwain at fwy o ymwybyddiaeth ymhlith y cyhoedd o gam-drin ac esgeulustod a sut i gael cymorth.

Yr hyn y mae angen i ni ei wneud eto:

- Datblygu proses gadarn ar gyfer ymgysylltu ag oedolion sy'n wynebu risg drwy Fframwaith Strategol Rhanbarthol a Strategaeth Ymgysylltu.
- Nodi cyfleoedd pellach i gynyddu llwybrau cyfathrebu ag ymarferwyr ar waith y Bwrdd a meysydd ffocws allweddol.
- Lansio a dechrau dosbarthu'r templed cylchlythyr y cytunwyd arno'n rhanbarthol.

2. Dysgu Thematig a Datblygu Arfer Gorau:

Sicrhau Ymagwedd Thematig at Ddysgu a Gwerthuso Effaith Barhaus Gwaith y Bwrdd dros Amser, gan Ganiatáu i Themâu Allweddol a Nodwyd Lywio Blaenoriaethau Strategol. Parhau i Ddatblygu a Rhannu Arfer Gorau.

Yr hyn y gwnaethom ddweud y byddem yn ei wneud:

- Integreiddio monitro MAPF yn Is-grwpiau Adolygu Ymarfer Plant ac Oedolion a chodi proffil y Fforwm yn rhanbarthol
- Symleiddio'r prosesau atgyfeirio ar gyfer Adolygiadau Ymarfer Plant/Oedolion a MAPFau
- Cyflwyno Model Ymateb Cyflym mewn ymateb i hunanladdiad
- Darparu cymorth busnes ychwanegol i gydweithwyr wrth iddynt gynnal adolygiadau a MAPFau
- Parhau i gefnogi gwaith cenedlaethol yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl
- Datblygu ac ehangu hyfforddiant rhithwir ar draws y rhanbarth
- Cael safleoedd tystiolaeth o bell rhanbarthol i gefnogi goroeswyr cam-drin domestig
- Gweithredu Cylich Gorchwyl rhanbarthol newydd MACE

Y gwelliannau yr ydym wedi eu gwneud:

Integreiddio monitro MAPF yn Is-grwpiau Adolygu Ymarfer Plant ac Oedolion a chodi proffil y Fforwm yn rhanbarthol

Eleni mae gwaith sylweddol wedi'i wneud ar fonitro rhanbarthol MAPFau a'r cymorth a roddir iddynt. Mae pob MAPF yn cael ei fonitro bellach drwy'r Is-grwpiau Adolygu Ymarfer Plant ac Oedolion. Mae MAPFau a'u cynnydd bellach yn cael eu trafod yn chwarterol yn yr is-grŵp ochr yn ochr â diweddariadau CPR/APR o bob ardal leol. Mae gwelliannau i'n systemau gweinyddol, gan gynnwys sefydlu tracwyr Excel ar gyfer CPR ac APR wedi ategu'r datblygiad hwn, gydag adolygiadau a MAPFau bellach yn cael eu tracio yn yr un ddogfen ganolog, gan alluogi trosolwg rhanbarthol mwy cadarn ar gynnydd.

Symleiddio'r prosesau atgyfeirio ar gyfer Adolygiadau Ymarfer Plant ac Oedolion a MAPFau

Cynhaliwyd Diwrnod Datblygu Adolygiadau Ymarfer ym mis Tachwedd 2021 i ystyried nifer o gynigion, a oedd yn cynnwys prosesau atgyfeirio symlach ar gyfer Adolygiadau Ymarfer Plant ac Oedolion a MAPFau. Bydd y cynnig hwn yn galluogi atgyfeiriadau newydd i ddilyn proses symlach, gan ganiatáu iddynt gael eu hystyried yn gynharach gan yr is-grwpiau, a hynny yn ei dro yn galluogi cychwyn adolygiadau yn gynt ac felly'r dysgu hefyd. Mae'r Bwrdd Gweithredol wedi cymeradwyo'r cynnig hwn mewn egwyddor a bydd y broses newydd yn cael ei datblygu a'i rhoi ar waith yn ystod y flwyddyn i ddod.



Diwrnod Datblygu Adolygiadau Ymarfer 2021

Cyflwyno Model Ymateb Cyflym mewn ymateb i hunanladdiad

Diben y broses hon yw nodi a darparu cymorth i unigolion a allai fod mewn mwy o berygl o hunanladdiad neu hunan-niwed yn dilyn achos o hunanladdiad yn eu rhwydwaith neu grŵp cyfoedion. Mae'r datblygiad hwn yn ganlyniad i'n gwaith atal hunanladdiad rhanbarthol, a fu'n ffocws allweddol yn y Diwrnod Datblygu Adolygiadau Ymarfer, yn ogystal â bod yn thema mewn nifer o adolygiadau ymarfer rhanbarthol a MAPFau. Mae grŵp gorchwyl a gorffen rhanbarthol wedi'i sefydlu i ddatblygu model a fydd yn cael ei roi ar waith yn y flwyddyn i ddod.

[Cyfeiriwch at Adran I am ragor o wybodaeth.](#)

- **Darparu cymorth busnes ychwanegol i gydweithwyr wrth iddynt gynnal adolygiadau a MAPFau**

- Eleni, mae Uned Busnes y Bwrdd wedi ehangu gyda chreu swydd newydd, sef rôl Rheolwr Busnes Adolygu Ymarfer. Mae'r swydd hon wedi'i chreu i gefnogi cydweithwyr i gynnal CPR/APR a MAPFau, yn ogystal â hwyluso gweithrediad nifer o brosiectau datblygu a nodwyd yn y maes hwn fel yr amlinellwyd uchod. Dechreuodd y Rheolwr Busnes Adolygiad Ymarfer yn ei swydd ym mis Ionawr eleni a bydd yn hwyluso cynnydd mewn adolygiadau parhaus/MAPFau ac amcanion datblygu ehangach a amlinellir yng Nghynllun Blynnyddol 2022-23 yn y flwyddyn i ddod.

Parhau i gefnogi gwaith cenedlaethol yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl

Mae ein Byrddau yn cymryd rhan mewn sawl ffrwd gwaith o waith cenedlaethol parhaus yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, sydd wedi datblygu'n gyflym eleni. Mae meysydd ffocws pellach yn cynnwys gwaith i gefnogi datblygiad Storfa Genedlaethol o Adolygiadau i hyrwyddo rhannu dysgu yn ehangach rhwng Byrddau Diogelu Rhanbarthol. Yn nodedig, mae templed Cynllun Gweithredu CPR/APR ein Byrddau, a ddatblygwyd ac a roddwyd ar waith ar draws y rhanbarth y llynedd, wedi bod yn sail i dempled Cynllun Gweithredu cenedlaethol arbrofol. Mae ein Swyddog Datblygu Busnes wedi gweithio'n agos gyda Bwrdd Diogelu Gwent i ddatblygu'r templed hwn ymhellach, ynghyd â chanllawiau ac awgrymiadau ar gyfer ei ddefnydd, ac wedi dechrau ymgysylltu â Byrddau eraill yng Nghymru drwy gyflwyno arddangosiadau byw o'r ddogfen i alluogi cynlluniau peilot rhanbarthol i ddigwydd yn y flwyddyn i ddod. Ar adeg ysgrifennu hwn, mae sawl Bwrdd yn treialu'r templed, gydag adborth i'w dderbyn a datblygiad pellach i ddigwydd yn y flwyddyn i ddod.

Datblygu ac ehangu hyfforddiant rhithwir ar draws y rhanbarth

Mae nifer o ddatblygiadau wedi digwydd eleni, sydd wedi ehangu ein cyfres hyfforddi diogelu rhanbarthol yn sylweddol. Adeiladodd yr Wythnos Ddiogelu Genedlaethol ar y dulliau rhithwir arloesol o gyflwyno hyfforddiant a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn flaenorol drwy ddewis defnyddio Microsoft Teams ar gyfer digwyddiadau a chynadleddau rhithwir ar raddfa fawr, Roedd presenoldeb yn dda gyda'r mynychwyr yn cymeradwyo'n gynnes. Defnyddiwyd cyfrifon cyfryngau cymdeithasol y Byrddau, sydd wedi bod yn tyfu'n gyson dros y blynnyddoedd diwethaf o ran cyrhaeddiad, i lansio canllawiau fideo ar gyfer dysgu o Adolygiadau Dynladdiad Domestig a gwblhawyd. Lansiodd y rhain fel Fideos Premiere Byw ar Facebook, a oedd wedyn ar gael ar dudalen Facebook CYSUR, ein cyfrif cyfryngau cymdeithasol mwyaf amlwg a phoblogaidd. Roedd yr adnoddau hyn hefyd yn ychwanegiad gwerthfawr at gyfrif YouTube newydd CYSUR, gan orwedd ochr yn ochr â nifer o fideos eraill a gyhoeddwyd hyd yn hyn i greu llwyfan ychwanegol i ymarferwyr a'r cyhoedd gael mynediad at wybodaeth ddiogelu sy'n berthnasol i Ganolbarth a Gorllewin Cymru.

Bydd dau brosiect parhaus sy'n cael eu datblygu o fewn y Byrddau ar hyn o bryd yn ychwanegu ymhellach at ein cyfres o adnoddau hyfforddi rhithiol yn y flwyddyn i ddod, sef, fideo rhagarweiniol Professional Curiosity, a'r animeiddiad sy'n cael ei ddatblygu gan ein Bwrdd Iau, CADW, ar sut y gall gweithwyr proffesiynol ym maes diogelu fabwysiadu dulliau sy'n canolbwyntio ar y plentyn yn well yn eu hymarfer. Edrychwn ymlaen at rannu'r darnau hyn o waith gorffenedig yn ein Hadroddiad Blynyddol 2022-23 y flwyddyn nesaf.

[Cyfeiriwch at Adran L am ragor o wybodaeth](#)

Gweithredu safleoedd tystiolaeth o bell rhanbarthol i gefnogi goroeswyr cam-drin domestig

Fel yr amlygwyd o dan y datblygiadau VAWDASV rhanbarthol a amlinellir yn Adran B, mae arian grant wedi cael ei ddefnyddio i ariannu tri safle tystiolaeth o bell ar gyfer dioddefwyr a thystion mewn achosion o gam-drin domestig ar draws y rhanbarth eleni, gan ei gwneud yn haws ac yn fwy diogel i ddioddefwyr ddwyn erlyniadau troseddol yn erbyn cyflawnwyr.

Gweithredu Cylch Gorchwyl rhanbarthol newydd ar gyfer Camfanteisio ar Blant Amlasiantaethol (MACE)

Mae cylch gorchwyl newydd MACE a ddatblygwyd yn y flwyddyn flaenorol bellach wedi'i weithredu'n llawn ar draws y rhanbarth eleni. Mae wedi'i arwain gan Grŵp Gorchwyl a Gorffen Rhanbarthol ar Gamfanteisio, sy'n cefnogi cyfarfodydd MACE i fod yn strategol yn bennaf, gan hwyluso dadansoddi a nodi patrymau, tueddiadau a manau problemus o ran gweithgarwch, yn hytrach na chyfarfod â ffocws gweithredol. Mae cwmpas y cyfarfodydd hefyd wedi'i ehangu i ymgorffori mathau ehangach o gamfanteisio y tu hwnt i gamfanteisio rhywiol, er enghraifft camfanteisio troseddol. [Cyfeiriwch at Adran I am ragor o wybodaeth.](#)

Y deilliannau yr ydym wedi eu cyflawni a pha wahaniaeth a wnaethom:

- Mae monitro CPR/APR a MAPFau rhanbarthol wedi dod yn fwy cadarn, gan gynorthwyo cynnydd nifer o brosesau adolygu parhaus yn y rhanbarth. Mae'r gwersi a ddysgwyd yn cael eu casglu a'u hyrwyddo i ymarferwyr yn fwy cadarn o ganlyniad.
- Mae cynlluniau clir wedi'u dyfeisio a'u cytuno ar gyfer datblygu prosesau Adolygu Ymarfer a MAPF yn y rhanbarth.
- Mae hyfforddiant diogelu ar gyfer ymarferwyr wedi dod yn fwyfwy hygyrch trwy gyflwyno llwyfannau rhithwir ychwanegol a chyfresi adnoddau.

Yr hyn y mae angen i ni ei wneud eto:

- Gweithredu Is-grŵp Adolygu Ymarfer gydol oed a chytuno ar fecanweithiau atgyfeirio cliriach a mwy effeithlon a'u mabwysiadu
- Sefydlu Model Ymateb Ar Unwaith i achosion o hunanladdiad yng Nghanolbarth a Gorllewin Cymru sy'n nodi unrhyw angen am gymorth yn y gymuned a rhwydweithiau, yn ogystal â hwyluso dysgu amserol
- Parhau i gefnogi datblygiad yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, a pharatoi ar gyfer gweithredu rhanbarthol unwaith y caiff ei lansio
- Ailgychwyn grwpiau gorchwyl a gorffen hyfforddi rhanbarthol i gwblhau'r camau gweithredu nad ydynt wedi'u cwblhau yn erbyn [Strategaeth Hyfforddiant Rhanbarthol Pob Oed Canolbarth a Gorllewin Cymru a'r Cynllun Cyflawni.](#)

3. Cryfhau'r Gweithlu a Rheoli Risg:

Datblygu a Gweithredu Mentrau Strategol, a fydd yn Galluogi Mwy o Gadw'r Gweithlu a Recriwtio i'r Gweithlu Gofal Cymdeithasol, a Nodi ac Ymateb i Risgiau Arwyddocaol Eraill yn yr Arena Diogelu.

Yr hyn y gwnaethom ddweud y byddem yn ei wneud:

- Dyfeisio a gweithredu strategaethau ar draws asiantaethau sy'n hyrwyddo datblygu, recriwtio a chadw'r gweithlu
- Sicrhau bod risg yn cael ei nodi'n amserol mewn perthynas â lefelau staffio ar lefel leol a rhanbarthol mewn perthynas â chartrefi gofal a nyrsio a darpariaeth gofal cartref
- Cydnabod arfer diogelu rhagorol
- Adolygu'r Ffurflen Atgyfeirio Aml-Asiantaeth i ddatblygu ffurflen atgyfeirio fwy effeithiol y gellir ei defnyddio ar gyfer ystod o adroddiadau risg.

Y gwelliannau yr ydym wedi eu gwneud:

Gweithlu

Mae camau a gymerwyd i gryfhau'r gweithlu mewn meysydd a allai fod yn agored i niwed ar draws y rhanbarth yn y blynyddoedd blaenorol wedi parhau. Mae strategaethau a roddwyd ar waith i gefnogi gwell recriwtio a chadw wedi parhau i gael eu datblygu drwy Fwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gorllewin Cymru, sy'n arwain ar y ffrwd waith hon, ac y mae gan y Byrddau Diogelu Rhanbarthol gysylltiadau cryf â nhw o hyd. Mae pob un o'r pedwar Awdurdod Lleol yn y rhanbarth yn parhau i fod â strategaethau recriwtio mewnol ar waith i gefnogi model cynaliadwy hirdymor o recriwtio a chadw staff gofal cymdeithasol. Cynhaliwyd adolygiad cychwynnol o lefelau staffio presennol, swyddi gweigion a thueddiadau eleni ar draws gwasanaethau plant y pedwar awdurdod lleol, ond penderfynwyd bod angen plymio ymhellach, ac yn fwy manwl, i batrymau recriwtio gofal cymdeithasol a manau gwan ar draws y rhanbarth, gan gynnwys diogelu oedolion a gwasanaethau gofal cymdeithasol. Comisiynnir y gwaith hwn yn y flwyddyn i ddod. Derbynnir bod heriau sylweddol yn wynebu llawer o sefydliadau'r sector cyhoeddus ledled Cymru ar hyn o bryd, gyda lefelau uchel o swyddi gwag mewn rhai timau ac ardaloedd sy'n darparu gwasanaethau hanfodol i oedolion a phlant a allai fod mewn perygl o niwed. Mae hyn wedi golygu bod angen rhoi strategaethau ac atebion creadigol ar waith i reoli a lliniaru unrhyw risg gynyddol bosibl. Mae'r Byrddau Diogelu Rhanbarthol wedi cyfathrebu'n uniongyrchol â Llywodraeth Cymru ac Arolygiaeth Gofal Cymru am yr heriau hyn, gan nodi'r angen am ymateb cyson cenedlaethol i'r heriau parhaus.

Ymarfer recriwtio, mentrau tyfu eich hun a chysylltiadau â Phrifysgolion

Mae mentrau a chynlluniau tyfu eich hun ar waith ar draws y rhanbarth, gan gynnwys o fewn y Byrddau Iechyd, yn benodol mewn perthynas ag Ymwelwyr Iechyd a rhai ardaloedd Awdurdodau Lleol. Mae'r gwasanaeth ymweliadau iechyd mewn rhai rhannau o ranbarth Hywel Dda yn wynebu heriau sylweddol o ran recriwtio a chadw staff. Mae asesiadau risg wedi'u cwblhau a rhoddwyd sicrwydd i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol fod cynllun a chamau lliniaru yn eu lle i reoli unrhyw risg. Mae Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru ynghyd â'i gysylltiadau cryf â Bwrdd Partneriaeth Gorllewin Cymru yn parhau i gadw llygad barcud iawn ar risgiau a nodwyd yn y sector gofal a chartrefi nyrsio a gofal cartref. Mae'r gwaith sylweddol a wnaed yn rhanbarthol yn y maes

hwn dros y blynyddoedd diwethaf, dan arweiniad y partneriaethau comisiynu rhanbarthol, wedi parhau yn y 12 mis diwethaf. Mae hyn yn cynnwys defnyddio offeryn dangosfwrdd rhanbarthol i fonitro gwasanaethau a chefnogi'r gwaith o nodi ac uwchgyfeirio risg, ochr yn ochr â'r Fframwaith Uwchgyfeirio Pryderon Rhanbarthol sy'n helpu i ddarparu ymyrraeth a chymorth amserol i leoliadau preswyl a allai fod yn cael trafferth cynnal safonau gofal uchel. Mae effaith y pandemig byd-eang yn parhau i gyflwyno heriau yn y maes hwn. Mae'n hysbys bod pandemig COVID-19 wedi effeithio'n sylweddol ar gartrefi gofal, ac o'r herwydd, mae gan y lleoliadau hyn gyfran uwch o bobl sydd mewn perygl o gymhlethdodau difrifol oherwydd heintiau. Mae'r sefyllfa'n parhau i gael ei monitro'n agos ochr yn ochr â'r Cynllun Adfer COVID-19 rhanbarthol a ddatblygwyd ac a weithredwyd y llynedd gan y cynlluniau comisiynu rhanbarthol cydweithredol. I grynhoi, ni waeth beth fo'r heriau sylweddol, mae cynlluniau effeithiol ar waith ar draws y rhanbarth i gefnogi a chynnal gweithlu iach hirdymor, ac i ymdrin â heriau ychwanegol a'u monitro mewn meysydd sydd mewn perygl, sydd wedi dod o dan bwysau ychwanegol drwy gydol pandemig COVID-19.

Cydnabod Ymarfer Rhagorol

O fewn terfynau ein cyfnod adrodd, gallwn gadarnhau bod trefniadau clir ar waith ar gyfer seremoni wobrwyo aml-asiantaeth i'w chynnal ym Mhrifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant ar 13eg Mai 2022, a bydd y Dirprwy Brif Weinidog Julie Morgan yn bresennol. Y bwriad yw cydnabod a gwobrwyo trawstoriad o ymarferwyr o bob rhan o'r rhanbartham am eu gwaith, gan gynnwys gwaith a wnaed drwy gydol y pandemig.

Adolygiad o'r Ffurflen Atgyfeirio Aml-Asiantaeth (MARF)

Mae gwaith yn mynd rhagddo drwy grŵp gorchwyl a gorffen rhanbarthol i adolygu'r ffurflen atgyfeirio aml-asiantaeth ranbarthol ar gyfer plant ac oedolion. Pan fydd y ffurflenni'n cael eu diweddarau, y bwriad yw y bydd llwyfannau digidol yn cael eu defnyddio ar draws y rhanbarth i annog eu cyflwyno ar-lein.

Y deilliannau yr ydym wedi eu cyflawni a pha wahaniaeth a wnaethom:

- Mae gennym gynlluniau clir ar waith i gefnogi gwaith recriwtio a chadw staff cadarn, ac rydym yn deall ein meysydd o wendid a bregusrwydd. Cynhelir archwiliad dwfn pellach yn y flwyddyn i ddod.
- Mae ymatebion i heriau ychwanegol y gweithlu a ddaeth yn sgil pandemig COVID-19 yn amserol, yn gymesur ac yn gydweithredol, gan sicrhau mesurau diogelu digonol ar gyfer y rhai mwyaf agored i niwed yn ein cymunedau.
- Mae cynlluniau clir ar waith i wella'r ffordd y mae ymarferwyr yn adrodd am bryderon ynghylch plant ac oedolion sy'n wynebu risg.

Yr hyn y mae angen i ni ei wneud eto:

- Cyflwyno seremoni wobrwyo staff aml-asiantaeth flynyddol sy'n nodi ac yn cydnabod arfer a chyflawniad diogelu rhagorol a drefnwyd ar gyfer Mai 2022
- Deall patrymau a thueddiadau recriwtio ar draws y gwasanaethau plant ac oedolion yn well trwy gynnal archwiliad dwfn yn y flwyddyn i ddod

4. Arweinyddiaeth, Gwelededd a Her:

Parhau i Ddarparu Arweinyddiaeth Weladwy a Dylanwadu ar yr Agenda Genedlaethol mewn perthynas â Blaenoriaethau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru, a Galluogi Her Adeiladol ac Ymgysylltiad Gweithredol gan bob Asiantaeth yn ein Partneriaeth.

Yr hyn y gwnaethom ddweud y byddem yn ei wneud:

- Canolbwyntio ar waith ymgysylltu o ran gwasanaethau penodol yn y Bwrdd, gan gynnwys cydweithwyr Addysg
- Cefnogi datblygiad polisi, deddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol
- Cyflwyno ac adrodd yn erbyn y camau gweithredu a nodwyd yn y Cynllun Gweithredu Cenedlaethol ar Gam-drin Plantyn Rhywiol
- Parhau i weithio a chydweithio â Llywodraeth Cymru, y Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol a fforymau eraill ar faterion o bwysigrwydd cenedlaethol

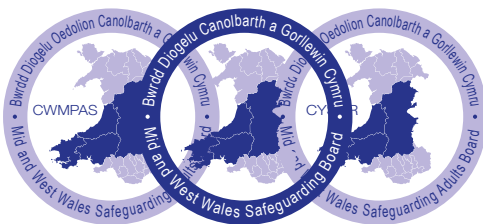
Y gwelliannau yr ydym wedi eu gwneud:

Canolbwyntio ar waith ymgysylltu o ran gwasanaethau penodol fel Bwrdd, gan gynnwys cydweithwyr Addysg

Mae'r Bwrdd wedi croesawu a mwynhau lefel uwch o ymgysylltu â gwasanaethau Addysg ar lefel y Bwrdd Gweithredol eleni, gyda nifer o Gyfarwyddwyr Addysg lleol wedi bod yn bresennol. Mae hyn wedi bod o werth arbennig yn yr ymateb rhanbarthol i ymgyrch "Everyone's Invited", a roddodd gyfle i'r Byrddau ystyried mater aflonyddu rhywiol ac ymddygiad rhywiol niweidiol mewn ysgolion, a'r graddau y mae gennym ni fel rhanbarth bolisiau cyson effeithiol yn eu lle i ymateb i'r mater hwn sydd wedi'i nodi.

Mae nifer o drafodaethau arwyddocaol wedi'u cynnal ar y camau sydd eu hangen i gyflawni arfer gorau yn y maes hwn, gan arwain at waith pwrpasol yn cael ei wneud gan y Cyfarwyddwyr Addysg fel grŵp. Mae'r gwaith hwn wedi dechrau gyda ffocws ar gytuno ar ddiffiniadau rhanbarthol cyson o'r materion allweddol sy'n codi. o'r ymgyrch, gyda'r farn y bydd adnabyddiaeth a dealltwriaeth gyson o'r materion hyn yn sylfaen gref yn yr ymatebion dilynol y cytunwyd arnynt ar draws y rhanbarth.

Mae'r mater hwn yn un o lawer o enghreifftiau o heriau sy'n wynebu ein Byrddau heddiw sy'n elwa ar y cyfraniad cyfoethog sydd gan gydweithwyr Addysg i'w gynnig, ac edrychwn ymlaen at wneud defnydd pellach o'r perthnasoedd hyn yn y flwyddyn i ddod wrth i ni gydweithio ar faterion diogelu allweddol sy'n effeithio ar blant a phobl ifanc.



Llywodraeth Cymru
Welsh Government



Bwrdd Diogelu Annibynnol
Cenedlaethol Cymru
National Independent
Safeguarding Board Wales

Cefnogi datblygiad polisi, deddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol

Mae Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru wedi rhoi cefnogaeth sylweddol i nifer o ddarnau cenedlaethol o waith gan gynnwys datblygu deddfwriaeth, polisi, canllawiau a phrosiectau pwrpasol, megis:

- Gweithredu fel cynrychiolydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol cenedlaethol ar y Grŵp Gweithredu Strategol Stopio Cosbi Corfforol yng Nghymru a'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen Hyfforddiant a Dargyfeirio. Daeth hyn yn gyfraith yng Nghymru ym mis Mawrth 2022, gyda'r nod o atal rhieni a gofalwyr rhag defnyddio dulliau corfforol fel smacio i gosbi eu plant. Gweler Adrannau I ac M am ragor o wybodaeth am y gwaith hwn.
- Cefnogi'r Adolygiad Diogelu Unedig Sengl. Mae Cadeirydd y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol, y Rheolwr Rhanbarthol ac aelodau eraill y Bwrdd wedi rhoi cryn gefnogaeth i'r gwaith hwn trwy gynrychiolaeth yn y grŵp gweinidogol cenedlaethol, is-grwpiau amrywiol gan gynnwys grwpiau hyfforddi, polisi a llywodraethu, a grwpiau ffocws arbenigol a sefydlwyd i ailddrafftio'r canllawiau statudol. Pan fyddant wedi'u cwblhau, bydd y gwaith hwn a chanllawiau statudol newydd yn disodli'r canllawiau presennol ar Adolygiadau Ymarfer Plant ac Oedolion, a byddant yn cynnwys Adolygiadau Dynladdiad Domestig ac Adolygiadau Iechyd Meddwl. **Gweler gwybodaeth fanylach am y gwaith hwn yn Adrannau D ac I.**
- Cefnogi datblygiad Safonau Hyfforddiant Cenedlaethol newydd dan arweiniad Gofal Cymdeithasol Cymru. Mae Rheolwr y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol ac aelodau o is-grwpiau'r Byrddau wedi cefnogi datblygiad safonau hyfforddiant diogelu newydd drwy fod yn aelodau o'r grŵp Safonau Diogelu cenedlaethol. Y nod yw datblygu safonau hyfforddi cyson ledled Cymru ar gyfer hyfforddiant diogelu aml-asiantaeth i'w gyhoeddi yn ddiweddarach eleni.
- Cyflwyno ac adrodd yn erbyn y camau gweithredu a nodwyd yn y Cynllun Gweithredu Cenedlaethol ar Gam-drin Plantyn Rhywiol. Cyflwynodd Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru ffurflen sylweddol eleni yn dangos sut y mae wedi hyrwyddo adnoddau i gefnogi plant, rhieni, gofalwyr ac ymarferwyr i atal cam-drin rhywiol rhag digwydd, ac i wella sut maent yn ymateb pan dderbynnir adroddiadau. **Gweler rhagor o wybodaeth am hyn yn Adrannau I ac M.**

Y deilliannau yr ydym wedi eu cyflawni a pha wahaniaeth a wnaethom:

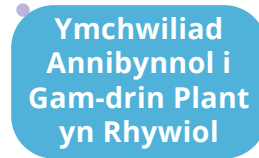
- Mae gwaith i gefnogi ymarferwyr addysg yn well i ymateb i ymddygiad rhywiol niweidiol a'i reoli mewn ysgolion bellach wedi'i ymgorffori yn ffrydiau gwaith y Byrddau.
- Mae deddfwriaeth sylfaenol, polisi a chanllawiau yng Nghymru i ddiogelu pobl yn effeithiol yn cael eu cryfhau.
- Mae ymarferwyr, rhieni a gofalwyr mewn sefyllfa well i atal ac ymateb i achosion o gam-drin plant yn rhywiol.

Yr hyn y mae angen i ni ei wneud eto:

- Parhau i chwarae rhan genedlaethol yn y gwaith o weithredu deddfwriaeth Stopio Cosbi Corfforol yng Nghymru ar ôl iddi ddod i rym.



PWY RYDYM WEDI GWEITHIO AR Y CYD Â NHW AC WEDI YMGYSYLLTU Â NHW MEWN GWEITHREDOEDD I GWRDD Â'N HAMCANION



(d) Sut rydym wedi cydweithio gyda chyrff eraill sy'n cymryd rhan mewn gweithgareddau yn ymwneud ag amcanion y byrddau

Llywodraeth Cymru

Parhaodd Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru i weithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru (LIC) yn y flwyddyn ddiwethaf drwy fynychu cyfarfodydd briffio rheolaidd gyda swyddogion y Llywodraeth i drafod gwaith y Bwrdd. Eleni, mae hyn wedi cynnwys cyfarfodydd ychwanegol yn ymwneud â'r pandemig COVID-19, lle mae Cadeiryddion y Bwrdd a Rheolwr y Bwrdd Rhanbarthol wedi cynrychioli'r rhanbarth.



Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Fel y nodir yn Adrannau C, I ac M, mae Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru wedi chwarae rôl arwyddocaol wrth gefnogi gweithrediad Deddf Plant (Diddymu Amddiffyniad Cosb Resymol) (Cymru) 2020, gan gynrychioli holl Fyrddau Diogelu Cymru drwy fod yn aelodau o'r Grŵp Gweithredu Strategol a'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen Hyfforddiant, Gweithrediadau, Canllawiau a Dargyfeirio.

Mae'r Byrddau hefyd wedi parhau i wneud cyfraniad sylweddol i'r prosiect Adolygiad Diogelu Unedig Sengl, gyda'r nod o ddatblygu un broses adolygu diogelu hollgynhwysol i ddisodli Adolygiadau Ymarfer Plant ac Oedolion, Adolygiadau Lladdiadau Trais Domestig ac Adolygiadau Iechyd Meddwl. Mae nifer o grwpiau wedi'u sefydlu i cwblhau'r darn hwn o waith, a chynrychiolir Cadeirydd y Bwrdd, aelodau'r Bwrdd a'r Rheolwr Bwrdd Rhanbarthol ar nifer o'r rhain. Mae hwn wedi bod yn ymrwymiad sylweddol o ran adnoddau, o fewn cyd-destun ymrwymiad amser a phersonél o ranbarth Canolbarth a Gorllewin Cymru.

[Gweler Adrannau D ac I am ragor o wybodaeth.](#)

Comisiynydd Plant Cymru

Mae Cadeirydd CYSUR, Jake Morgan, wedi parhau drwy gydol y flwyddyn i gysylltu â Chomisiynydd Plant blaenorol Cymru ar unrhyw faterion priodol mewn perthynas â llesiant a diogelu plant yn rhanbarth Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Mae trafodaeth a deialog adeiladol wedi parhau i mewn meysydd sydd o ddiddordeb i'r ddwy ochr, gan gynnwys mater parhaus diogelu yng nghyd-destun addysg ddewisol yn y cartref (EHE), a'r angen hirsefydlog a pharhaus i Lywodraeth Cymru anrhydeddu ei hymrwymiad blaenorol i gryfhau deddfwriaeth diogelu yng Nghymru ar gyfer y grŵp hwn o blant. Mae'r Bwrdd wedi ymrwymo i barhau i gefnogi a gweithio gyda Chomisiynydd Plant Cymru sydd newydd ei benodi, sydd wedi cytuno i gefnogi digwyddiad yn y rhanbarth i'w gynnal yn ystod Wythnos Ddiogelu Genedlaethol eleni.

Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru (MAWWFR)



Er nad yw Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn bartneriaid statudol nac yn aelodau ffurfiol o Fwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru, mae cysylltiadau cadarnhaol yn parhau rhwng y ddwy bartneriaeth ranbarthol mewn meysydd sydd o ddiddordeb i'r ddwy ochr. Mae Rheolwr Diogelu MAWWF wedi cydweithio a chefnogi gwaith sy'n mynd rhagddo i ddatblygu polisi a fframwaith rhanbarthol i reoli ymddygiad risg uchel a hunanesgeulustod, ac wedi trefnu ymgynghoriad mewnol mewn perthynas â'r gwaith hwn. Mae hi'n parhau i fynychu Grwpiau Gweithredol Lleol o bryd i'w gilydd i roi diweddariadau ac ar gyfer eitemau penodol ar yr agenda, ac mae wedi cyfrannu lle bo'n berthnasol i gyfarfodydd rhanbarthol yr Arweinwyr Diogelu Oedolion.

Byrddau Diogelu Rhanbarthol Eraill ledled Cymru

Mae'r holl Reolwyr Byrddau Diogelu Rhanbarthol yn cyfarfod yn rheolaidd i rannu arfer da, trafod meysydd datblygu a nodi tueddiadau diogelu cenedlaethol sy'n dod i'r amlwg. Mae Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru wedi parhau i gydweithio â Byrddau Diogelu rhanbarthol eraill yng Nghymru i gynllunio'r Wythnos Ddiogelu Genedlaethol, gan ddatblygu themâu rhanbarthol i ddsbarthu'r gwaith a rhannu arfer da. Mae Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru yn parhau i gael eu cynrychioli ar y Bwrdd Prosiect Cenedlaethol ar gyfer Gweithdrefnau Diogelu Cymru, ac yn chwarae rhan weithgar iawn yn eu gweithrediad a'u datblygiad parhaus.

Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gorllewin Cymru



Mae cysylltiadau a chyfathrebu cryf a sefydlwyd gyda Bwrdd Partneriaeth Gorllewin Cymru wedi'u hatgyfnerthu eleni, sy'n parhau i ddatblygu ffyrddau gwaith allweddol sy'n canolbwyntio ar gryfhau a chefnogi'r gweithlu, sy'n cyd-fynd â blaenoriaeth strategol y Byrddau yn y maes hwn.

Mae dull cydweithredol yn parhau gyda Bwrdd Partneriaeth Gorllewin Cymru ynghylch effaith y pandemig. Mae gwaith ar y cyd i gynnal adolygiad o ymarfer gwersi a ddysgwyd bellach ar y gweill. Bydd y gwaith hwn yn rhoi cipolwg defnyddiol ar ddysgu sydd ar gael o'r ymateb rhanbarthol, yn ogystal â chryfhau'r berthynas gydweithredol sydd yn ei lle gyda Bwrdd y Bartneriaeth.

Gofal Cymdeithasol Cymru

Mae Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru wedi parhau i weithio gyda Gofal Cymdeithasol Cymru, sy'n datblygu Safonau Diogelu i gefnogi'r gwaith o ddarparu hyfforddiant diogelu amlasiantaeth ledled Cymru. Mae Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru wedi parhau i gael ei gynrychioli ar y grŵp datblygu cenedlaethol yn arwain ar ddatblygu safonau hyfforddi aml-asiantaeth cenedlaethol, ac wedi cynnal digwyddiad rhanbarthol gydag asiantaethau partner allweddol fel rhan o'r ymgynghoriad cenedlaethol.



Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC)

Mae'r Byrddau wedi ymateb i AGC ac wedi darparu gwybodaeth ar gais AGC, gan gynnwys sicrwydd mewn perthynas â chymhwysedd staff a hyfforddiant mewn gwaith diogelu cymhleth ar gyfer plant sy'n wynebu risg. Daeth y cais i mewn yn dilyn sylw sylweddol yn y cyfryngau ledled y DU yn dilyn marwolaethau trasig plant a diffygion canfyddedig mewn ymatebion gan weithwyr proffesiynol sy'n eu diogelu.



Mae trafodaethau, deialog a chyfathrebu parhaus wedi'u cynnal mewn fforymau amrywiol gydag AGC a Llywodraeth Cymru ynghylch yr argyfwng recriwtio a chadw ar draws y gweithlu gofal cymdeithasol a'r sector cyhoeddus yng Nghymru, a'r angen am ymateb cenedlaethol wedi'i dargedu i hyn. Heb hyn, mae pryder yn parhau i fod yn uchel y bydd yr heriau presennol o fewn y sector i sicrhau a chadw gweithlu medrus, cymwys yn yr hirdymor i ddiogelu'r rhai mwyaf agored i niwed yn gwaethygu gan gynyddu risg.

Ymchwiliad Annibynnol i Gam-drin Plant yn Rhywiol (IICSA)

Mae Bwrdd CYSUR wedi parhau i gefnogi gwaith yr Ymchwiliad Annibynnol i Gam-drin Plant yn Rhywiol trwy hyrwyddo gwybodaeth a digwyddiadau perthnasol ar wefan y Bwrdd a dosbarthu bwletinâu i bartneriaid rhanbarthol, yn ogystal â hyrwyddo digwyddiadau lledaenu a gynhelir drwy Lywodraeth Cymru.



Mae hyn wedi cynnwys y canlyniad a'r adroddiad a gyhoeddwyd eleni ar gamfanteisio ar grwpiau sy'n agored i niwed gan rwydweithiau wedi'u trefnu. Mae gwaith a wnaed yn y rhanbarth i gefnogi'r Cynllun Gweithredu Cenedlaethol ar Gam-drin Plant yn Rhywiol, a datblygu a hyrwyddo deunyddiau gan gynnwys briffio 7 munud i gefnogi cyhoeddi [Cydweithio i Ddiogelu Pobl Cyfrol 7 - Diogelu Plant rhag Camfanteisio ar Blant](#), yn cyd-fynd yn agos â'r gwaith cenedlaethol.

Partneriaethau Diogelwch Cymunedol

Mae Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru yn parhau i gynnal cysylltiadau cryf â Phartneriaethau Diogelwch Cymunedol yn y rhanbarth. Eleni, mae deialog a gwaith wedi canolbwyntio ar faes sydd o ddiddordeb i'r ddwy ochr, sef y prosiect Adolygiad Diogelu Unedig Sengl (SUSR), ac mae trafodaethau adeiladol yn parhau i gael eu cynnal ynghylch sut olwg fydd ar fodel yn y rhanbarth yn y dyfodol i gefnogi'r SUSR. Mae cyfathrebu cymesur yn digwydd ac yn cael ei fwydo i mewn i fforymau a chyfarfodydd amrywiol y Byrddau mewn perthynas â chanlyniad Adolygiadau Dynladdiad Domestig ar draws y rhanbarth, a meysydd o ddiddordeb cyffredin gan gynnwys unrhyw ddysgu perthnasol sydd angen ei ledaenu.



Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol

Mae Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru yn parhau i fod â pherthynas adeiladol â'r Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol (NISB), ac mae aelodau'n mynychu ac yn cyfrannu at gyfarfodydd y Bwrdd Gweithredol Rhanbarthol yn rheolaidd. Mae trafodaethau a deialog drwy gyfarfodydd Rheolwyr Bwrdd gyda Llywodraeth Cymru a'r Bwrdd Gwasanaethau Cenedlaethol yn parhau i gael eu cynnal yn rheolaidd, yn ogystal â chyfarfodydd atodol gyda Chadeiryddion Byrddau.

National Independent Safeguarding Board



Works alongside Safeguarding Boards to **secure consistent improvements in safeguarding policy and practice** throughout Wales



- Gives support and advice
- Reports on effectiveness
- Makes recommendations

Mae'r Byrddau wedi parhau i gefnogi'r adolygiad cenedlaethol o drefniadau diogelu amlasiantaethol sy'n cael ei arwain ar hyn o bryd gan yr NISB, trwy bresenoldeb mewn amrywiol gyfarfodydd a digwyddiadau a gynhaliwyd gan yr ymchwilydd Michelle McManus o Brifysgol John Moores Lerpwl, sydd ar fin dechrau cam 3 o'r gwaith hwn, a chynhaliwyd nifer o gyfweiliadau pwrpasol gyda phartneriaid allweddol ar draws y rhanbarth i gefnogi hyn.



(e) Ceisiadau a wnaed i bersonau cymwys dan adran 137(1) ac a gydymffurfiwyd â'r rhain

I'r pwrpas o alluogi neu gynorthwyo'r Byrddau i gyflawni eu swyddogaethau, mae Adran 137 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn caniatáu i Fyrddau Diogelu ofyn i berson neu gorff cymwys roi gwybodaeth benodol.

Ni wnaeth Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru gais o'r fath eleni.

(f) Yr hyn yr ydym wedi ei gyflawni yn ystod y flwyddyn

Ymateb i Bandemig COVID-19

Mae'r systemau, strwythurau a phrosesau a roddwyd ar waith yn y flwyddyn flaenorol (2020-21), a ddatblygodd ac a weithredodd ymateb amlasiantaeth i'r ystod eang o risgiau a berir i wasanaethau diogelu a'r cyhoedd drwy gydol COVID-19, wedi parhau drwy gydol 2021-22.

Mae'r rhain yn cynnwys canllawiau polisi mewn perthynas â phlant ar y gofrestr amddiffyn plant, plant sy'n derbyn gofal a chanllawiau trothwy ar gyfer oedolion sy'n wynebu risg. Er gwaethaf yr heriau gweithlu sylweddol y cyfeirir atynt yn Adran C, mae'r gwaith hwn wedi parhau i gefnogi ymarferwyr a rheolwyr yn ymarferol ac yn strategol i ddarparu gwasanaethau diogel i'r bobl fwyaf agored i niwed yn ein cymunedau. Mae'r cyflawniadau a wnaed eleni er gwaethaf yr heriau digynsail a wynebwyd yn parhau i fod yn destun balchder mawr o fewn y Byrddau.

Mae'r rhan fwyaf o'r ffrydiau gwaith nad ydynt yn rhai brys a gafodd eu hatal dros dro yn y flwyddyn flaenorol bellach wedi aildechrau ochr yn ochr â ffrydiau gwaith newydd, sy'n cwmpasu dull gweithredu fel arfer ar draws y Byrddau a'u gwaith.

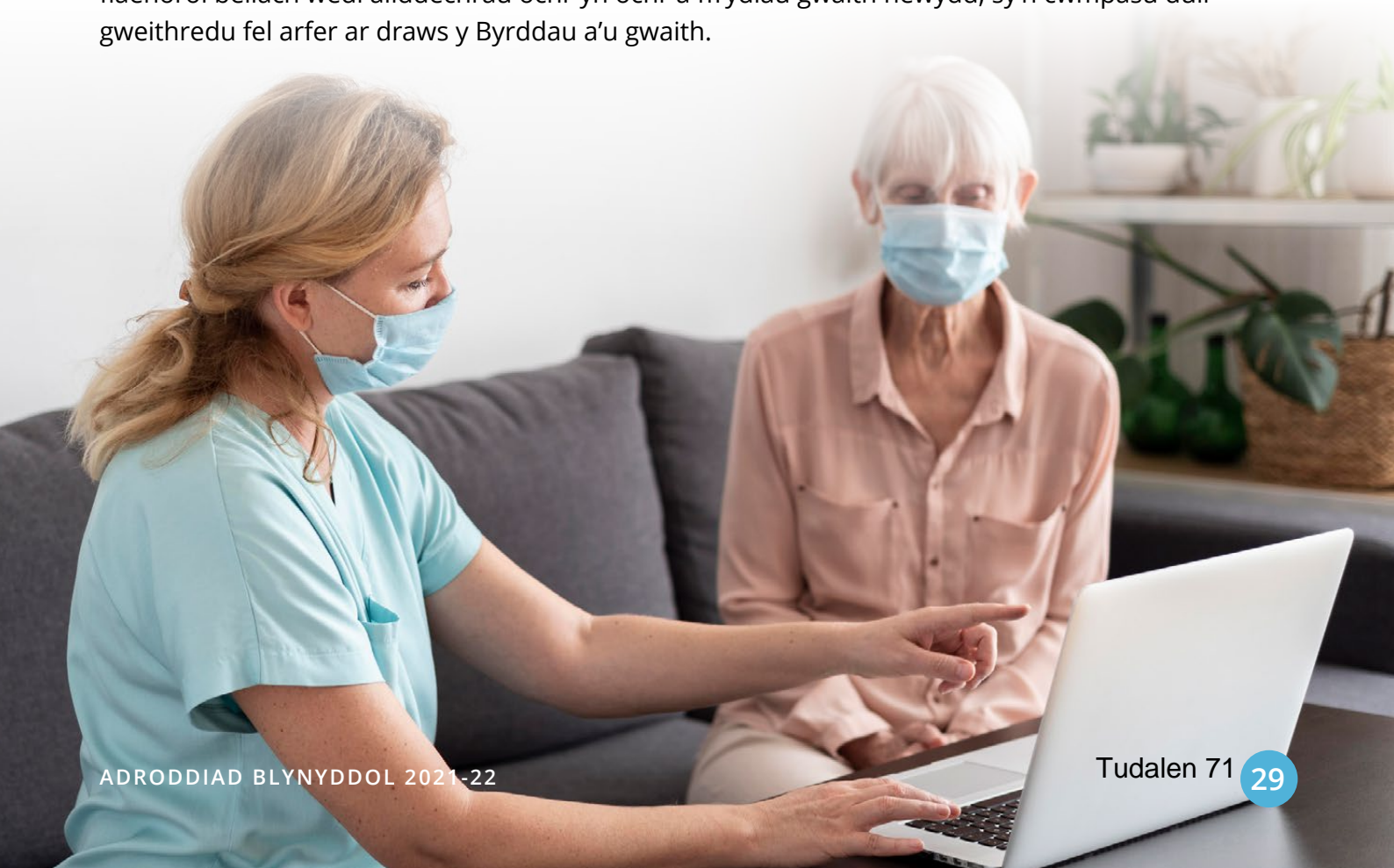


Adborth o'r Diwrnod Datblygu:

Gall dysgu digidol a chyfunol gael mwy o gyrhaeddiad.

Mae yna ymdeimlad o edrych o'r newydd ac mae yna gyfle yn hynny.

Mae parhad ein perthnasoedd sefydledig yn hanfodol wrth symud ymlaen.



Cwblhau a Chyhoeddi Strategaethau a Pholisïau Rhanbarthol

Cwblhawyd nifer o brosiectau allweddol yn 2021-22, gan arwain at gyhoeddi nifer o bolisïau a llwybrau rhanbarthol allweddol sy'n cynnwys:

- Gwneud Penderfyniadau mewn Cynadleddau CP (grwpiau asiantaethau)
- Canllawiau Rhanbarthol ar Gam-drin Plant i Rienï
- Protocol Rhannu Gwybodaeth Rhanbarthol wedi'i ddiweddarau
- Gweithredu'r [Polisi](#) a'r [Weithdrefn](#) Ymddygiad Risg Uchel Amlasiantaeth (Gan gynnwys Hunan-esgeulustod a Chelcio)

Mae'r holl brosiectau hyn wedi'u cwblhau o fewn grwpiau ac is-grwpiau amrywiol y Byrddau, gan gynnwys grŵp Cadeiryddion Cynadleddau Rhanbarthol. Mae pob asiantaeth bartner wedi rhoi cefnogaeth helaeth i ddatblygu'r polisïau hyn. Mae'r holl adnoddau'n rhoi arweiniad i staff, ac yn ceisio cefnogi a gwella arferion diogelu proffesiynol, sy'n cyd-fynd yn agos â blaenoriaethau strategol y Bwrdd.

Diwrnod Datblygu'r Bwrdd Gweithredol

Ar ôl dwy flynedd o ddefnyddio Microsoft Teams i gynnal Diwrnodau Datblygu rhithwir yn ystod pandemig COVID-19, roedd aelodau'r Bwrdd wrth eu bodd yn dychwelyd eleni i ddigwyddiad wyneb yn wyneb ar gyfer Diwrnod Datblygu ein Bwrdd Gweithredol 2022. Mae'r digwyddiad blynyddol sefydlog hwn yn gyfle hanfodol i gydweithwyr ystyried canlyniadau a llwyddiannau Cynllun Blynyddol y flwyddyn flaenorol ar y cyd, a defnyddio'r myfyrdod hwn i edrych ymlaen wedyn at y nodau allweddol sydd i'w cynnwys yn y cynllun ar gyfer y flwyddyn i ddod. Er bod y Byrddau'n falch o'r modd y llwyddodd hyn i barhau drwy gydol y pandemig gan ddefnyddio dulliau rhithwir, roedd manteision cydweithio wyneb yn wyneb yn amlwg drwy gydol y dydd, gyda thrafodaeth a dadl ystyrion yn codi wrth i ni ystyried ein cyfeiriadteithio yn y flwyddyn i ddod mewn perthynas â'n hamcanion trosfwaol, yn ogystal â chytuno ar nifer o dargedau penodol i'w cynnwys yn y Cynllun.

Yng ngoleuni'r awydd hwn i adeiladu ar waith sydd eisoes wedi'i wneud, ac o ystyried ehangu'r cyfleoedd a gyflwynir gan yr opsiynau cynyddol ar gyfer digwyddiadau wyneb yn wyneb, mae'r Byrddau wedi cadw eu blaenoriaethau strategol allweddol o ymgysylltu a chyfathrebu gwell, cryfhau'r gweithlu a rheoli risg, dysgu thematig, ac arweinyddiaeth, gwelededd a her. Mae'r flaenoriaeth ychwanegol y cytunwyd arni y llynedd, sef, blaenoriaethu'r ymateb i COVID-19 ac



Adborth gan aelodau'r Bwrdd Gweithredol yn y Diwrnod Datblygu:

Cytunodd yr aelodau ar y geiriau a ganlyn oedd yn disgrifio orau ddiwylliant Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru:

✓ **Cydweithredol**

✓ **Pwrpasol**

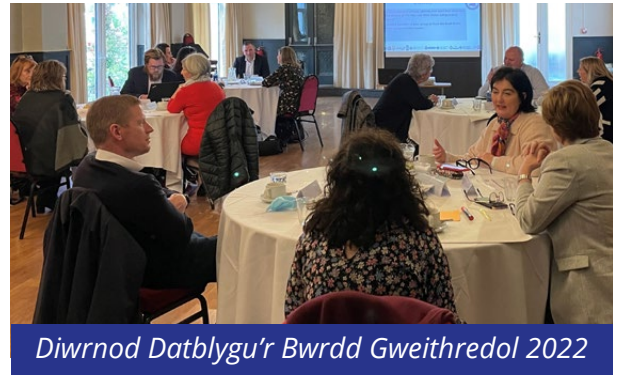
✓ **Gyda ffocws**

✓ **Cyfunol**



adferiad o COVID-19 ar draws ein rhanbarth wedi'i chadw, er mwyn sicrhau bod y pontio rhanbarthol i arferion gwaith ôl-COVID yn cael ei ystyried yn ofalus a'i gymhwyso'n gyson.

Mae canlyniad llawn y diwrnod a blaenoriaethau'r Bwrdd ar gyfer y flwyddyn i'r dyfodol i'w gweld yng [Nghynllun Strategol Blynyddol y Bwrdd ar gyfer 2022-23](#).



Diwrnod Datblygu'r Bwrdd Gweithredol 2022

Hwyluso Digwyddiadau Dysgu Adolygiad Ymarfer a Fforwm Proffesiynol Aml-Asiantaeth (MAPF)



Mae'r Byrddau'n parhau i oruchwylio nifer o Adolygiadau Ymarfer Plant ac Oedolion parhaus, gyda Grwpiau Gweithredol Lleol hefyd yn rheoli Fforymau Proffesiynol Aml-Asiantaeth (MAPFs) parhaus. Eleni, cynhaliwyd tri Digwyddiad Dysgu Adolygu Ymarfer (dau Adolygiad Ymarfer Plant ac un Adolygiad Ymarfer Oedolion), a chynhaliwyd pedwar Digwyddiad Dysgu MAPF ar draws y pedair ardal yn y rhanbarth.

Mae Digwyddiadau Dysgu wedi digwydd yn rhithwir ac yn bersonol eleni, gyda fformat y digwyddiadau yn cael ei bennu gan reoliadau COVID-19 cyfredol ac ystyriaethau ymarferol. Mae prosesau Digwyddiadau Dysgu wedi'u hen sefydlu yn y rhanbarth ac, o ganlyniad, wedi gallu cael eu trosglwyddo i sesiynau rhithwir lle bo angen ar gyfer Adolygiadau Ymarfer a MAPFau.

Mae'r Byrddau a'r GiauGLI yn mabwysiadu ymagwedd gadarnhaol, seiliedig ar ddysgu at Ddigwyddiadau Dysgu, sy'n annog trafodaethau a her adeiladol ac ystyriol rhwng ymarferwyr ynghylch amgylchiadau'r adolygiad, ynghyd â'u safbwyntiau eu hunain o ran y dulliau a ddefnyddiwyd, yr heriau a wynebir a myfyrdodau unigol ar arfer da a'r dysgu posibl sydd ar gael. Mae'r holl Ddigwyddiadau Dysgu a gynhaliwyd eleni wedi cael adborth cadarnhaol o ran darparu "man diogel" cathartig i drafod amgylchiadau heriol

a nodi dysgu gwerthfawr ar y cyd i lywio blaenoriaethau'r Bwrdd yn y dyfodol a gwaith diogelu wrth symud ymlaen. Mae pob un o'r Digwyddiadau Dysgu hyn wedi arwain at nodi dysgu gwerthfawr sy'n ffurfio ffocws adroddiadau a chynlluniau gweithredu'r Adolygiad Ymarfer a MAPF, gan sicrhau bod yr holl ddysgu'n cael ei ystyried gan y Byrddau a'i ddatblygu'n brydlon ac effeithiol.



Adborth Mynychwyr Digwyddiadau Dysgu:

Ymarfer myfyriol gwerthfawr ar gyfer gweithwyr proffesiynol i amlygu pwysigrwydd cydweithio a rhannu gwybodaeth bwysig gyda'r gwasanaethau a'r llwybrau priodol i sicrhau na cholir cyfleoedd.

Roedd yn drylwyr, yn teimlo'n gynhwysol ac yn anfeiriadol.

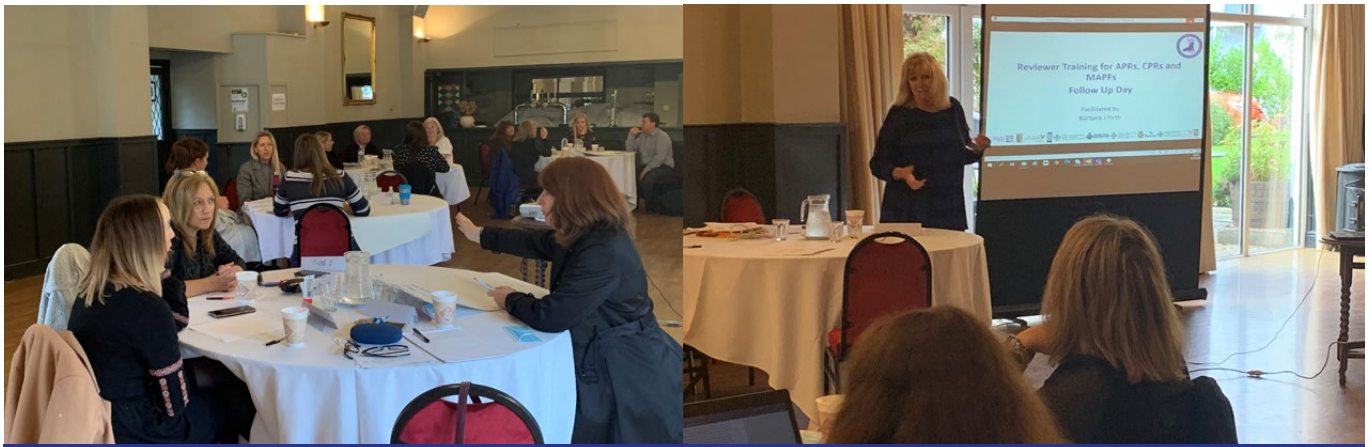


Digwyddiad Dysgu APR a gynhaliwyd ym Mharc y Scarlets ym mis Hydref 2021

Rhai lluniau o ddigwyddiadau wyneb yn wyneb rhanbarthol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn hon.



Cadeirydd CYSUR, Jake Morgan, yn agor Diwrnod Datblygu'r Bwrdd Gweithredol 2022



Diwrnod Datblygu Adolygiad Ymarfer 2021



Digwyddiad Dysgu APR, Hydref 2021

Cydweithio Lleol, Rhanbarthol a Chenedlaethol ar gyfer yr Wythnos Ddiogelu Genedlaethol (NSGW21)

Ym mis Tachwedd 2021, bu Uned Busnes y Bwrdd, mewn cydweithrediad â'r pedwar Grŵp Gweithredol Lleol, yn cydlynu a chefnogi rhaglen ranbarthol o ddigwyddiadau i gefnogi Wythnos Ddiogelu Genedlaethol. Roedd digwyddiadau a chyfathrebiadau yn ystod yr wythnos yn canolbwyntio ar themâu o arwyddocâd arbennig yn ystod y pandemig, er enghraifft, cam-drin domestig, camfanteisio, hunanladdiad a hunan-niwed a hunan-esgeulustod.

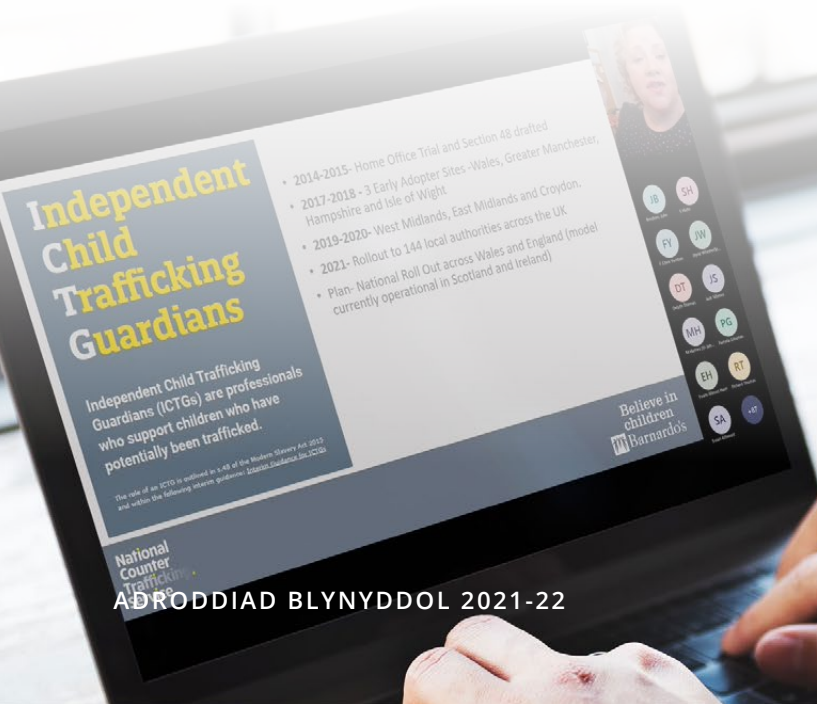
Cynhaliwyd nifer o seminarau a gweithdai rhithwir trwy gydol yr wythnos yn archwilio'r pynciau hyn, wedi'u hategu gan ymgyrch cyfryngau cymdeithasol a gwefan a grëwyd ac a arweiniwyd gan y Byrddau.



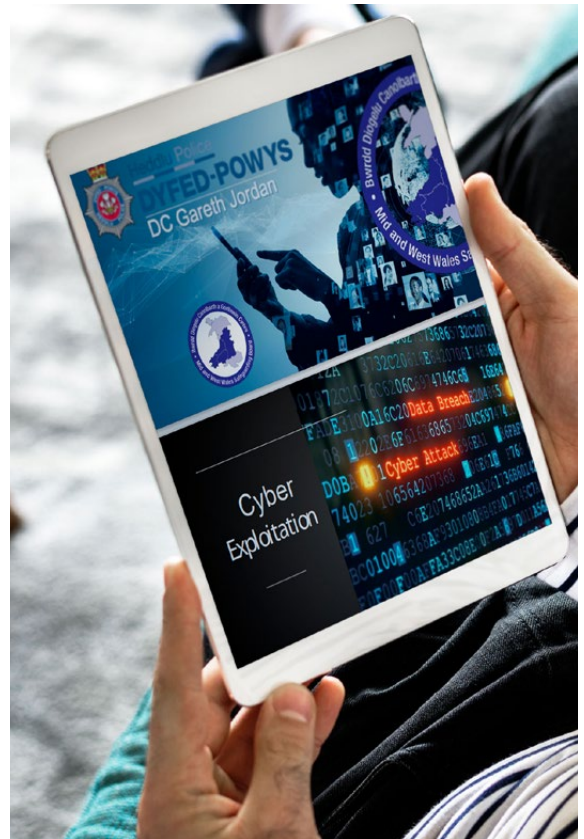
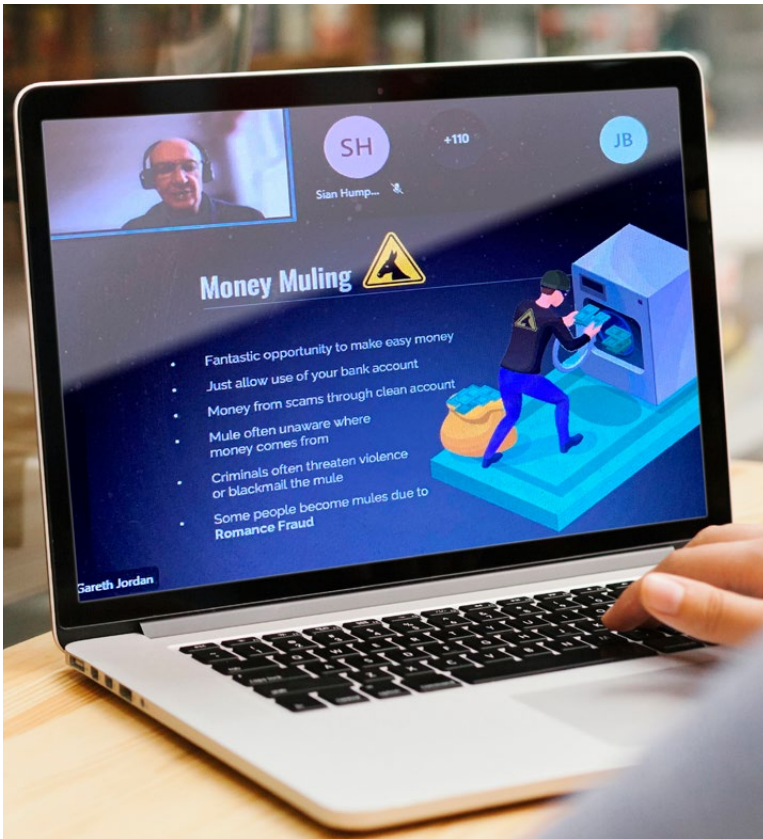
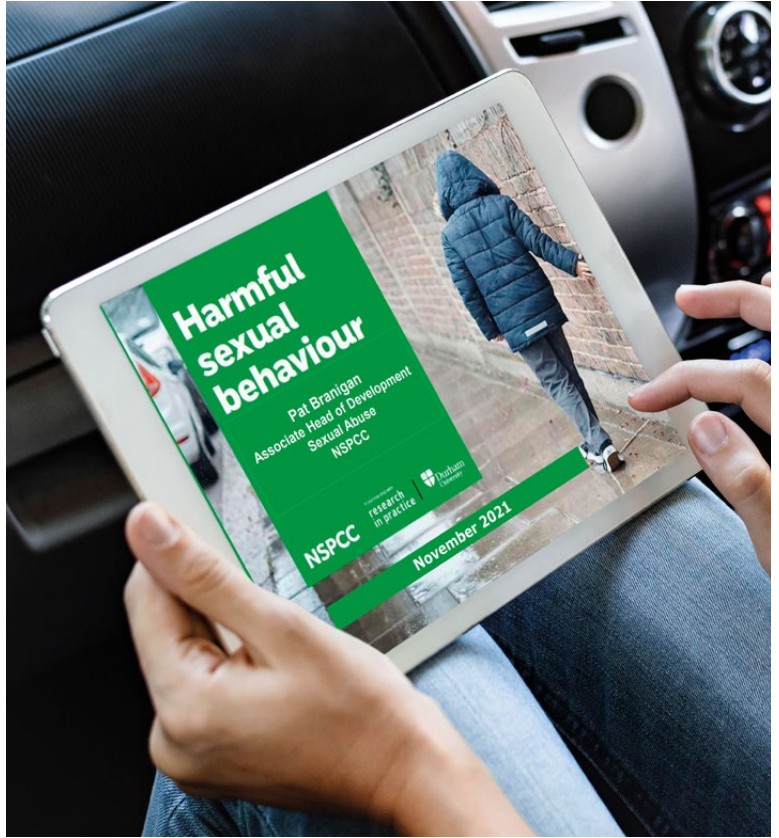
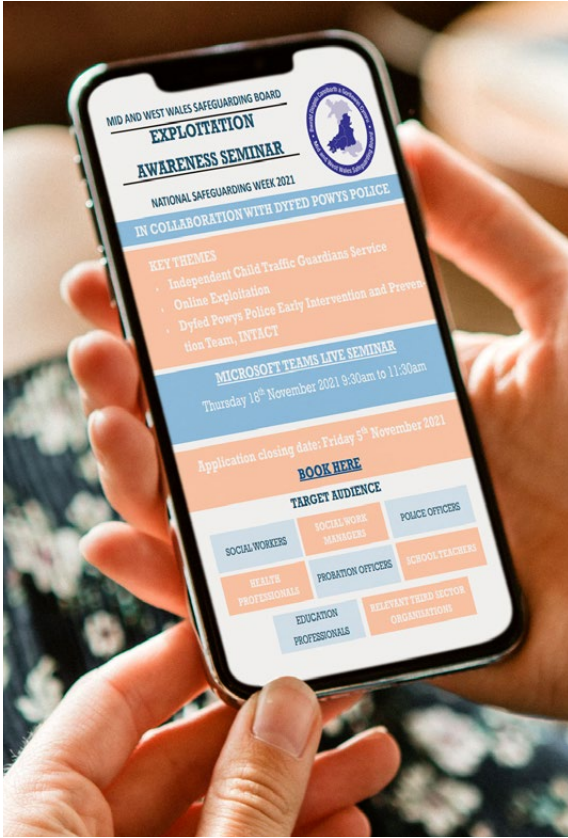
Cynadleddau Rhanbarthol

Roedd modd cynnal gweithgareddau'r Wythnos Ddiogelu Genedlaethol yn rhithwir eleni, gyda Microsoft Teams yn cael ei ddefnyddio i gyflwyno nifer o weithdai i ymarferwyr ar draws y rhanbarth.

Ceir manylion llawn am y rhain yn Adran L.



Rhai lluniau o Wythnos Ddiogelu Genedlaethol 2021 a chyfryngau cymdeithasol cysylltiedig



(g) I ba raddau mae asiantaethau wedi cyfrannu i effeithiolrwydd y byrddau

Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda yn parhau i fod yn aelod cyson o Fyrddau Diogelu Rhanbarthol Canolbarth a Gorllewin Cymru CYSUR a CWMPAS, yn cael ei gynrychioli ar lefel y Bwrdd Gweithredol yn ogystal ag ar is-grwpiau Bwrdd niferus a Grŵp Gweithredol Lleol pob sir. Cyfarwyddwr Cynorthwyol Sicrwydd Nyrso a Diogelu, Nyrso Corfforaethol, yw Is-gadeirydd Bwrdd Gweithredol CYSUR.

Mae Hywel Dda yn parhau i gefnogi'n rhagweithiol y Byrddau i ymgymryd ag Adolygiadau Ymarfer Plant ac Oedolion a MAPFau. Mae'r Tîm Diogelu Corfforaethol wedi ymrwymo i feithrin gallu o fewn yr adnodd corfforaethol i gefnogi'r cynnydd mewn adolygiadau a gynhaliwyd ar draws y rhanbarth yn ystod y blynyddoedd diwethaf, yn enwedig yng ngoleuni'r ffaith bod y Bwrdd Iechyd yn cwmpasu tair o'r pedair ardal Awdurdod Lleol o fewn ôl troed ein Bwrdd. Mae'r Pennaeth Diogelu yn parhau i gyflawni rôl Is-Gadeirydd yr Is-grŵp Adolygu Ymarfer Oedolion rhanbarthol.

Ar ôl arwain y gwaith o ddatblygu gweithdrefn ranbarthol newydd ar gyfer rheoli anafiadau mewn plant nad ydynt yn symudol y llynedd, mae Hywel Dda wedi hyrwyddo gweithrediad y weithdrefn yn 2021-22.

Mae Nyrs Arweiniol Plant sy'n Derbyng Gofal (PDG) Hywel Dda yn parhau i fod yn aelod cyson a gweithgar o Banelli Rhianta Corfforaethol, gan adrodd yn rheolaidd i Banelli Rhianta Corfforaethol aml-asiantaeth ar weithgarwch PDG a sicrwydd o gydymffurfio ag asesiadau iechyd i sicrhau bod anghenion iechyd plant sy'n derbyn gofal yn cael eu nodi a'u diwallu. Yn ogystal, mae'r Nyrs Arweiniol Diogelu Plant yn aelod o gyfarfodydd y Penaethiaid Gwasanaethau Plant ac wedi cydweithio i ddrafftio'r Canllaw Rhanbarthol ar gyfer Gweithio gyda Theuluoedd y mae'n Anodd eu cael i Ymgysylltu.

Mae Hywel Dda wedi ymrwymo i ganolbwyntio ar weithredu dros blant sy'n cefnogi llesiant drwy gydol eu bywydau, sy'n mynd i'r afael ag anghydraddoldeb ac sy'n cael ei lywio gan leisiau cenedlaethau'r dyfodol. Maent wedi sefydlu Gweithgor Plant a Phobl Ifanc (CYP) sy'n dod â'r holl wasanaethau plant perthnasol ar draws y sefydliad ynghyd i nodi blaenoriaethau allweddol ar gyfer gwella gwasanaethau a datblygu cynllun gwella tair blynedd cyfannol. Ochr yn ochr â hyn, mae'r Gweithgor CYP yn defnyddio dull sy'n seiliedig ar ganlyniadau i ddatblygu cynllun tymor hwy.

Mae'r Bwrdd Iechyd Prifysgol (BIP) yn cyfrannu'n weithredol at Rwydwaith Diogelu GIG Cymru ac is-grwpiau. Mae'r Ymarferdydd Diogelu Oedolion Arweiniol yn cynrychioli'r BIP yn y Grŵp Safonau Diogelu Cenedlaethol. Yn ogystal, mae'r Pennaeth Diogelu yn Is-Gadeirydd Rhwydwaith Diogelu



GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Hywel Dda
University Health Board



Esiaml o Arfer Diogelu

Mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda wedi gweithredu Cronfa Ddata Ymholiadau Diogelu ar gyfer pob oed, sy'n system storio ddiogel ar gyfer pob ymholiad a rhannu gwybodaeth amlasiantaethol, gan hyrwyddo 'sefydliad â chof' ar draws yr ystod oedran.

GIG Cymru, ac ef hefyd yw arweinydd y BIP ochr yn ochr â Nyrs Ddynodedig yng Ngrŵp Llywio VAWDASV Rhwydwaith GIG Cymru. Eleni mae'r Prif Ymarferydd VAWDASV a Diogelu wedi gweithio mewn partneriaeth â darparwyr arbenigol i ymgysylltu â chlystyrau meddygon teulu i hyrwyddo dysgu rhanbarthol ar draws Gofal Sylfaenol, gan gyfrannu ymhellach at yr ymroddiad helaeth a roddir gan Hywel Dda i hybu ymwybyddiaeth o VAWDASV.

Mae hyfforddiant a chodi ymwybyddiaeth wedi bod yn thema allweddol arall yng nghyflawniadau diogelu Hywel Dda dros y flwyddyn. Mae'r Meddyg a Enwir yn darparu hyfforddiant Lefel 3 adnabyddiaeth glinigol o gam-drin ac esgeulustod (diogelu plant) ac yn cynnig hwn i staff o'r Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Heddlu. Mae'r Tîm Diogelu Oedolion wedi cyflwyno hyfforddiant Diogelu Oedolion i Feddygon yn ogystal â Gofal Sylfaenol. Ar Ddiwrnod Cam-drin Pobl Hŷn y Byd, cyflwynodd yr Ymarferydd VAWDASV Arweiniol a'r Ymarferydd Diogelu ginio a gweithdy dysgu ar Gam-drin Domestig a Phobl Hŷn. Ers hynny mae hwn wedi'i gyflwyno i grwpiau eraill ar gais. O ran diogelu plant, mae'r Nyrs Arweiniol Diogelu Plant a'r Meddyg a Enwir wedi datblygu a darparu hyfforddiant Ymateb Trefniadol i Farwolaeth Annisgwyl mewn Plentynod (PRUDiC) gyda chyflwyniadau ar y cyd gan Heddlu Dyfed Powys a Phatholegydd Ymgynghorol Caerdydd.

Bwrdd Iechyd Addysgu Powys (BIAP)



Bwrdd Iechyd
Addysgu Powys
Powys Teaching
Health Board

Mae Bwrdd Iechyd Addysgu Powys (BIAP) yn parhau i gyfrannu'n llawn at Fyrddau CYSUR a CWMPAS. Mae cynrychiolwyr BIAP yn cael eu cynrychioli'n rheolaidd ar y Byrddau Gweithredol, y Grŵp Gweithredu Lleol a holl gyfarfodydd is-grwpiau, ac maent yn cefnogi datblygiad parhaus arferion diogelu ar lefel ranbarthol a lleol. Mae hyn yn cynnwys cefnogaeth barhaus i Adolygiadau Ymarfer rhanbarthol a MAPFau, gyda BIAP yn darparu Cadeirydd i Adolygiad Ymarfer Oedolion eleni.

Mae BIAP yn cyflawni ei gyfrifoldeb statudol fel aelod o Fwrdd Cyfiawnder Ieuenctid Powys yn ogystal â pharhau i secondio nyrs CAMHS i'r Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid. Eleni, mewn ymateb i bandemig COVID-19, cymerodd BIAP ran mewn adolygiad o blant a oedd yn cael eu haddysgu gartref i ganfod a oedd unrhyw blant mewn perygl, a gynhaliwyd ar y cyd â Chyngor Sir Powys, Addysg, a'r Heddlu.

Mae staff PTHB yn aelodau allweddol o Gydweithrediad Iechyd Canolfan Atgyfeirio Ymosodiadau Rhywiol (SARC), sydd â'r dasg o ddatblygu model a llwybrau hirdymor i blant ac oedolion sydd wedi profi trais rhywiol neu ymosodiad rhywiol. Cynrychiolir y Bwrdd Iechyd ar y Bwrdd Prosiect a phob is-grŵp perthnasol. Mae BIAP yn parhau i fod yn bartner gweithredol yn Rhwydwaith Diogelu Cenedlaethol GIG Cymru, gan ymgysylltu â'i is-grwpiau, ffrydiau gwaith sy'n codi a grwpiau gorchwyl a gorffen.

Cyflawniad allweddol o fewn BIAP eleni yw datblygu eu HWB Diogelu, sy'n cynnig un pwynt cyswllt i'r tîm diogelu. Mae hyn wedi galluogi nyrs arweiniol i ymuno â thrafodaethau ynghylch strategaeth, yn ogystal â darparu



Esiampol o Arfer Diogelu

Mae Bwrdd Iechyd Addysgu Powys wedi datblygu Protocol Was Not Brought a Chronoleg Digwyddiadau Arwyddocaol cadarn ar System Gwybodaeth Gofal Cymunedol Cymru (WCCIS). Mae hyn yn cyd-fynd â'r gwaith rhanbarthol parhaus ar Chwilfrydedd Proffesiynol a'i wreiddio'n eang mewn ymarfer er mwyn hyrwyddo adnabyddiaeth gynharach o risg, wrth annog ymarferwyr i ystyried y rhesymau posibl dros golli apwyntiadau iechyd, thema a nodwyd mewn Adolygiadau Ymarfer rhanbarthol blaenorol.

llwybr cyfathrebu mwy effeithlon gyda staff ac asiantaethau partner. Mae BIAP hefyd wedi gwneud gwell defnydd o Wasanaethau Informatics a MS Team i gefnogi effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd gyda'r Tîm Diogelu. Mae hyn yn cynnwys sefydlu system archebu goruchwyliaeth grŵp diogelu, a ffurflen adborth electronig yn dilyn sesiynau hyfforddi y gellir eu dadansoddi'n hawdd. Canlyniad y datblygiad hwn yw mwy o effeithlonrwydd yn y tîm, gan alluogi staff i ailgynllunio'r gwasanaeth a datblygu gwelliannau pellach.

Mae'r Bwrdd Iechyd yn parhau i ddefnyddio ei gylchlythyr misol i ledaenu negeseuon i ymarferwyr ar faterion diogelu allweddol. Maent wedi darparu'r cwmwl geiriau defnyddiol hwn isod i ddangos y themâu a gafodd sylw yn y cylchlythyr eleni.



Llwyddiant ychwanegol o fewn BIAP eleni fu eu hymgysylltiad â Phlant sy'n Derbyn Gofal i ailgynllunio'r Holiadur Iechyd, sydd bellach yn fyw. Cynlluniwyd yr Holiadur yn wreiddiol i ddiwallu anghenion plant nad ydynt bob amser am gael asesiad iechyd yn bersonol bob blwyddyn. Yn ystod y pandemig, cyflwynodd BIAP asesiadau iechyd rhithwir oherwydd rheidrwydd, a daeth yn amlwg bod angen datblygu dewisiadau i blant o ran eu Hasesiad Iechyd. Arweiniodd hyn at ailgynllunio a digideiddio'r Holiadur Iechyd gyda mewnbwn gan y plant a'r gofaluwr. Mae gwelliant eisoes wedi'i nodi yn yr Holiaduron Iechyd a ddychwelwyd, ynghyd ag ymatebion cadarnhaol gan y plant a'r gofaluwr.

Iechyd Cyhoeddus Cymru (Tîm Diogelu Cenedlaethol) Public

Mae Tîm Diogelu Cenedlaethol Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gweithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru, Byrddau Iechyd ac Ymddiriedolaethau'r GIG i wella diogelu ar draws GIG Cymru.



GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Yn anochel, mae effaith COVID-19 wedi bod yn sylweddol

ar y Tîm Diogelu Cenedlaethol, gan arwain at yr angen i atal ymgysylltiad â'r Byrddau a rhai o'u his-grwpiau dros dro er mwyn blaenoriaethu'r ymateb i'r pandemig am gyfnod o amser eleni. O ganlyniad, bydd natur ymgysylltu yn y dyfodol rhwng y Byrddau a'r Timau Diogelu Cenedlaethol yn destun adolygiad a thrafodaeth yn y flwyddyn i ddod, wrth i Iechyd Cyhoeddus Cymru bennu eu rôl hirdymor yng nghyd-destun Byrddau Diogelu Rhanbarthol ar ôl y pandemig.

Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwylans Cymru (WAST)

Cynrychiolir Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwylans Cymru (WAST) ar Fyrddau Gweithredol Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru, a byddant yn cymryd rhan mewn is-grwpiau a Grwpiau



GIG
CYMRU
NHS
WALES

Ymddiriedolaeth GIG
Gwasanaethau Ambiwylans Cymru
Welsh Ambulance Services
NHS Trust

Gweithredol Lleol yn ôl yr angen. Er ei fod yn dîm bach ar gyfer Cymru gyfan, bu ymrwymiad parhaus i gefnogi'r Byrddau Diogelu lle mae angen presenoldeb WAST mewn cyfarfodydd. Maent yn parhau i gefnogi'r agenda strategol diogelu ehangach ar draws y rhanbarth. Maent yn aelodau o Grŵp Llywio Rhanbarthol MARAC (Cynhadledd Asesu Risg Amlasiantaethol) ac yn cefnogi gwaith parhaus VAWDASV ar draws Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Mae WAST wedi parhau i gydweithio drwy gydol y pandemig, a bu cynnydd parhaus mewn

ymholiadau gan Awdurdodau Lleol ac asiantaethau partner eraill o fewn y Bwrdd. Mae hyn wedi parhau i gryfhau ymgysylltu a phartneriaeth wrth symud ymlaen.

Er gwaethaf y cynnydd yn y galw ar y gwasanaeth a'r staff, mae'r Tîm Diogelu wedi nodi cynnydd parhaus yn y pryderon a nodwyd ac adroddiadau a gyflwynwyd gan staff WAST. Mae'r rhan fwyaf o staff WAST bellach wedi'u cofrestru i ddefnyddio'r system ddigidol newydd i gyflwyno adroddiadau diogelu ar gyfer y sefydliad.

Mae Hyfforddiant Diogelu WAST wedi parhau i gael ei ddarparu'n rhithwir ac wyneb yn wyneb. Bu rhaglen dreigl barhaus o recriwtio o fewn WAST yn ystod y flwyddyn adrodd hon sydd wedi cynyddu'r galw am hyfforddiant.

Mae'r Tîm Diogelu yn adolygu'r pecynnau hyfforddi'n barhaus i sicrhau eu bod yn addas ar gyfer darpariaeth rithwir ac wyneb yn wyneb.

Oherwydd y cynnydd yng ngweithgarwch adrodd diogelu WAST a'r angen i ymgysylltu ymhellach â Byrddau Diogelu, roedd angen adolygu strwythur a chyfansoddiad y Tîm Diogelu. Bellach mae ganddynt ddau Uwch Arbenigwr Diogelu yn eu swyddi, ac maent wedi recriwtio dau Arbenigwr Diogelu Band 7 allanol.



Esiamp! o Arfer Diogelu

Eleni mae Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwylans Cymru wedi gweithredu llwybr atgyfeirio Cymru gyfan rhwng WAST a'r Gwasanaeth Tân ac Achub, sy'n cynnwys ardal Canolbarth a Gorllewin Cymru. Mae 13 o atgyfeiriadau wedi'u gwneud hyd yma yn y rhanbarth hwn. Yr adborth gan Wasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yw bod cyfeiriadau WAST o safon uchel ac yn galluogi adnabod unigolion risg uchel yn y gymuned.

Heddlu Dyfed-Powys

Heddlu Dyfed-Powys (DPP) yn parhau i gyfrannu'n weithredol at Fyrddau Diogelu Rhanbarthol Canolbarth a Gorllewin Cymru. Mae hyn yn amlwg drwy bresenoldeb a chyfranogiad swyddogion rheolaidd ar bob lefel o'r Bwrdd, gan gynnwys y Bwrddau Gweithredol, Grwpiau Gweithredol Lleol a phob is-grŵp.



Mae cynrychiolydd Bwrdd Arolygol y DPP yn parhau i ddal swydd Is-Gadeirydd Bwrdd CWMPAS. Mae'r gefnogaeth sylweddol y mae DPP yn parhau i'w rhoi i brosesau Adolygu Ymarfer Plant ac Oedolion rhanbarthol ac is-grwpiau cysylltiedig, yn enwedig, trwy ddarparu Cadeiryddion i nifer o adolygiadau, wedi cynyddu ymhellach eleni, gyda'r Heddlu'n darparu Cadeirydd ar gyfer Is-grwpiau Adolygu Ymarfer Plant ac Oedolion. Mae'r Bwrdd yn hynod ddiolchgar o'r gefnogaeth hon, a bydd rôl y Cadeirydd yn allweddol i yrru'r gwaith datblygu allweddol sydd wedi'i gynllunio o fewn maes Adolygiadau Ymarfer yn ei flaen yn ystod y flwyddyn 2022-23.

Mae DPP wedi ehangu ar eu mecanweithiau ar gyfer ymgysylltu ag asiantaethau eraill, gyda ffocws penodol ar ymyrraeth gynnar. Eleni maent wedi gweithredu rhaglen ymyrraeth gynnar gan weithio gyda phartneriaid fel Timau Troseddau Ieuenctid (TTI)/Gwasanaethau Ieuenctid, yn ogystal â chynllun Rheoli Troseddwy yn Integredig Cymdogaeth newydd. Maent wedi gweithio gyda'r CPS ar y Cydgynllun Gweithredu Cenedlaethol ar gyfer trais rhywiol i wella canlyniadau cyfiawnder troseddol, a hefyd wedi gweithio gyda gwasanaethau Cymorth i Ddiodefwyr i wella'r broses atgyfeirio a chymorth i Ddiodefwyr Troseddau, yn benodol, cam-drin domestig a throseddau rhywiol. Pwrpas troswaol y dulliau cydweithredol hyn yw gwella cydlynid yr ymateb i bryderon diogelu ar draws y rhanbarth.



Esiampiau o Arfer Diogelu

Mae Heddlu Dyfed Powys wedi rhoi eu Tîm INTACT newydd ar waith yn llwyddiannus. Mae'r tîm bellach wedi bod yn weithredol ers 12 mis, ac yn ystod y cyfnod hwnnw maent wedi derbyn 320 o atgyfeiriadau am gymorth, gyda chyfradd derbyn o tua 85%. Maent nid yn unig wedi diogelu'r unigolion sydd mewn perygl o gymryd rhan mewn trais difrifol a throseddau trefniadol, ond maent hefyd wedi cefnogi eu rhwydweithiau teulu a ffrindiau. Mae'r tîm wedi gweithio i feithrin perthnasoedd dibynadwy gyda gwasanaethau eraill fel Tîm o Amgylch y Teulu (TAF), cymorth ieuenctid a'r Tîm Troseddau Ieuenctid i ddatblygu cyfleoedd integredig i bawb.

Yn ogystal â'r ffrydiau gwaith niferus hyn, mae DPP ar hyn o bryd yn archwilio cyfleoedd gyda'r awdurdodau lleol i ailgyflwyno hyfforddiant ar y cyd, ar ôl gwneud cynnydd sylweddol hyd yma o ran cyflawni'r amcan hwn.

Mae ymroddiad parhaus yr Heddlu i ymateb i VAWDASV yn parhau i fod yn amlwg yn eu gweithgareddau dros y flwyddyn. Mae DPP wedi adfer arolygon boddhad cam-drin domestig, a chafwyd adborth gan oroeswyr trwy wasanaethau IDVA a Chynghorydd Trais Rhywiol Annibynnol (ISVA). Darparwyd Hyfforddiant Bregusrwydd i'r holl swyddogion a staff perthnasol o fis Ionawr i fis Mawrth 2022, gan gynnwys elfennau o gam-drin domestig, stelcian ac aflonyddu, yn ogystal ag ymdrin â themâu diogelu eraill gan gynnwys camfanteisio, ymyrraeth gynnar a chwblhau MARFau. Mae llyfryn diogelu hefyd wedi'i ddatblygu eleni i wella gwybodaeth diogelu Ditectif Ringylliaid, gan ddangos penderfyniad parhaus DPP i ymgorffori gwybodaeth a sgiliau diogelu ar draws pob lefel o'r sefydliad.

Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuentid Dyfed-Powys (YJS)

Mae'r Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuentid (YJS) yn cyfrannu i'r Byrddau Diogelu drwy fynychu'r Byrddau Gweithredol a'r Grwpiau Gweithredol Lleol a'r is-Grwpiau Gweithredol Lleol yn rheolaidd ac yn gyson. Mae Rheolwr Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuentid Sir Benfro yn parhau i gynrychioli buddiannau Cyfiawnder Ieuentid rhanbarthol yn y Byrddau Gweithredol a'r is-grwpiau, gan ledaenu gwybodaeth i gydweithwyr ar draws ardal Dyfed-Powys drwy Gyfarfodydd Cyfiawnder Ieuentid rhanbarthol. Mae'r Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuentid eu hunain yn aml-asiantaeth o ran cyfansoddiad ac yn cael eu llywodraethu gan eu Bwrdd Rheoli eu hunain. Mae Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuentid yn rhan annatod o bob Grŵp Gweithredol Lleol ac yn cydweithredu'n llawn ag asiantaethau partner. Mae gan y pedwar gwasanaeth Cyfiawnder Ieuentid rhanbarthol gynrychiolaeth gref ar draws ystod o bartneriaethau rhanbarthol, ac ar lefel genedlaethol drwy Reolwyr Timau Troseddau Ieuentid Cymru.



Mae dulliau darparu gwasanaeth cyn-bandemig yn ôl ar waith o fewn y Bwrdd Cyfiawnder Ieuentid, fodd bynnag, mae datblygiadau newydd hefyd wedi'u cyflawni yn ystod y flwyddyn. Eleni mae'r Bwrdd Cyfiawnder Ieuentid wedi ailgyflwyno fframwaith ar gyfer adrodd ac adolygu Digwyddiadau Difrifol yn ymwneud â marwolaeth plentyn neu drosedd bellach ddifrifol a gyflawnwyd gan berson ifanc dan oruchwyliaeth Cyfiawnder Ieuentid. Mae hwn yn ddatblygiad newydd a fydd yn cael ei adolygu ymhellach yn y flwyddyn i ddod o fewn cyd-destun prosesau presennol. Yn ogystal, mae'r Bwrdd Cyfiawnder Ieuentid wedi ymrwmo i ddatblygu'r Rhwydwaith Cynghori Ieuentid a Siarter Pobl Ifanc Tîm Troseddau Ieuentid Cymru gyfan. Mae'r blaenoriaethau hyfforddi presennol o fewn Cyfiawnder Ieuentid yn bennaf yn cynnwys camfanteisio'n rhywiol ar blant, camfanteisio troseddol gan gynnwys llinellau cyffuriau, camddefnyddio sylweddau, a chymryd risgiau (neu ymddygiad niweidiol i'ch hunan ac i eraill).

Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol (NPS)

Cynrychiolir y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol (NPS) ar y Byrddau Gweithredol, Grwpiau Gweithredol Lleol a rhai is-grwpiau. Drwy gydol y pandemig, bu'r gwasanaeth yn gweithio gyda phartneriaid diogelu o bell ac yn Hwb Bregusrwydd Heddlu Dyfed Powys i ddatblygu prosesau i gefnogi diogelu a bregusrwydd.



Mae'r NPS wedi darparu cymorth penodol i waith rhanbarthol VAWDASV, gan sicrhau cyllid ychwanegol i hwyluso ffrydiau gwaith allweddol ar ymyriadau cyflawnwyr. Mae'r ffocws cynyddol ar ddiogelu yng nghyd-destun VAWDASV wedi cynyddu nifer y ceisiadau am wiriadau o'r fath, ac mae'r galw ychwanegol hwn wedi'i wasanaethu trwy gytuno ar adnodd gweinyddol ychwanegol trwy Dîm Diogelu'r Cyhoedd yn y Gwasanaeth Prawf i eistedd ym Mhencadlys yr Heddlu. Mae'r NPS hefyd wedi croesawu 28 o hyfforddeion newydd eleni, yn ogystal â staff PSO newydd yn yr uned Cyflenwi Prawf.

Cyflawniad allweddol o fewn y sefydliad eleni yw lansio fframwaith polisi newydd HMPPS ar ddiogelu. Mae NPS wedi sicrhau bod pob rheolwr yn ymwybodol o'r fframwaith newydd hwn a'i oblygiadau.

Cyngor Sir Caerfyrddin



Mae Cyfarwyddwr Cymunedau Statudol Cyngor Sir Caerfyrddin yn cadeirio Bwrdd CYSUR ac wedi cyflawni'r rôl hon ers nifer o flynyddoedd, gan ddarparu arweiniad strategol cyson i'r Bwrdd Gweithredol, a'i Grwpiau Gweithredol Lleol a'i is-Grwpiau.

Mae Gwasanaethau Plant Sir Gaerfyrddin wedi rhoi cymorth sylweddol i'r Bwrdd a'i ffrydiau gwaith amrywiol dros y flwyddyn ddiwethaf. Yn benodol, rhoddwyd cymorth helaeth i brosesau adolygu ymarfer, gyda nifer o staff Gwasanaethau Plant yn ymgymryd â rolau adolygu a chadeirio adolygiadau parhaus eleni. Mae'r Bwrdd yn gwerthfawrogi'r gefnogaeth hon yn fawr oherwydd yr amser a'r adnoddau sylweddol sydd ynghlwm wrth brosesau adolygu, yn ogystal â'r manteision rhanbarthol cyfunol y mae adolygiadau ymarfer yn eu darparu o ran nodi ac ystyried dulliau effeithiol o roi dysgu ar waith a chyflawni arfer gorau.

Un o ddeilliannau dysgu allweddol Adolygiadau Ymarfer Plant dros y blynyddoedd fu'r angen i hyrwyddo ac annog datblygiad chwilfrydedd proffesiynol ymhellach; mae Gwasanaethau Plant Sir Gaerfyrddin wedi cydnabod hyn ac wedi comisiynu hyfforddiant mewn perthynas â chwilfrydedd proffesiynol, yn ogystal â chynnal sesiynau gweithdy gydag aelodau staff allweddol. Bydd yr hyfforddiant hwn yn cael ei ehangu yn y flwyddyn i ddod wrth i'r Bwrdd lansio ei gyfres ranbarthol newydd o hyfforddiant chwilfrydedd proffesiynol aml-asiantaeth.

Gweler rhagor o wybodaeth yn Adran L.

Mae Gwasanaethau Plant Sir Gaerfyrddin yn ymgysylltu'n rheolaidd ag Iechyd, yr Heddlu, Addysg a llawer o wasanaethau ac asiantaethau eraill i werthuso arferion diogelu aml-asiantaeth a sicrhau bod gweithdrefnau a systemau yn sicrhau bod plant yn cael eu diogelu'n effeithiol. Eleni, maent wedi gweithio gydag ysgolion annibynnol ar yr amcan hwn, sydd bellach wedi cytuno i broses archwilio a hyfforddiant diogelu.

Er gwaetha'r heriau cymhleth niferus a oedd yn dal i ddod i'r amlwg yn sgil y pandemig drwy gydol y flwyddyn, roedd Gwasanaethau Plant Sir Gaerfyrddin yn gallu ymweld a chwrdd yn bersonol â'r rhan fwyaf o'r plant sy'n derbyn Addysg Ddewisol yn y Cartref yn y sir. Aeth y gwasanaeth â'i ymroddiad i ddiogelu yng nghydestun EHE ymhellach eleni drwy hwyluso digwyddiadau cymorth i deuluoedd sy'n dewis addysgu yn y cartref.

Mae Gwasanaethau Plant ac Oedolion Sir Gaerfyrddin wedi gweithio ar y cyd dros y flwyddyn ddiwethaf i ddatblygu eu Grŵp Gweithredu Lleol, er mwyn ei wneud yn fwy effeithiol wrth fonitro diogelu ar lefel aml-asiantaeth, ac i ddod yn fwy rhagweithiol wrth ysgogi datblygiadau mewn arferion diogelu. Mae'r Pennaeth Gwasanaeth ar gyfer Iechyd Meddwl ac Anawsterau Dysgu yn parhau i gadeirio'r Grŵp Hunanladdiad a Hunan-niwed Rhanbarthol a'r Is-grŵp Adolygu Ymarfer



Esiamp o Arfer Diogelu

Arweiniodd Gwasanaethau Oedolion Sir Gaerfyrddin y gwaith o ddatblygu'r Polisi a Gweithdrefn Ymddygiad Risg Uchel (gan gynnwys Hunan-esgeuluso a Chelcio), a lansiwyd yn ystod Wythnos Ddiogelu Genedlaethol 2021. Daeth heriau cymhleth yn sgil datblygu'r broses o ran nodi llwybrau clir ac effeithiol i gefnogi unigolion sy'n hunan-esgeuluso, yn enwedig yn absenoldeb deddfwriaeth neu ganllawiau cenedlaethol. Mae'r Polisi a'r Weithdrefn yn hwyluso trafodaeth aml-asiantaeth ymhlith asiantaethau o amgylch unigolyn er mwyn gallu nodi'r ymateb mwyaf effeithiol, gan ystyried unrhyw ddarpariaeth bosibl o gymorth i'r oedolyn mewn perygl.

Oedolion. Mae'r arweinydd strategol a gweithredol ar gyfer Diogelu Oedolion yn arwain y Grŵp Arweinwyr Diogelu Oedolion Rhanbarthol, sy'n ymdrechu i wella a sefydlu arfer diogelu oedolion cyson ar draws rhanbarth Canolbarth a Gorllewin Cymru, ac mae'n cadeirio Grŵp Cyflawni VAWDASV fel rhan o'r strwythur rhanbarthol diwygiedig. Mae Sir Gaerfyrddin hefyd yn cynnal ac yn cefnogi gwaith y Cynghorydd Rhanbarthol VAWDASV wrth roi'r Strategaeth ranbarthol a'r Cynlluniau Cyflawni Blyneddol ar waith. Ymhellach, mae'r arweinydd strategol a gweithredol ar gyfer Diogelu Oedolion yn cadeirio grŵp Arweinwyr Diogelu Cymru Gyfan, sy'n ystyried blaenoriaethau a heriau cyfredol ym maes diogelu oedolion ar lefel genedlaethol.

Yn ogystal â'r cymorth helaeth a ddarperir i nifer o Is-grwpiau sefydlog, mae Gwasanaethau Oedolion Sir Gaerfyrddin hefyd yn arwain Grŵp Gorchwyl a Gorffen cyfredol a sefydlwyd i ddylunio a gweithredu model Ymateb Ar Unwaith ar gyfer ymateb i achosion o hunanladdiad a amheuir yn y rhanbarth **fel y cyfeirir ato yn yr Adran C.**

Bydd y broses yn ategu'r gweithdrefnau PRUDiC presennol drwy alluogi adnabyddiaeth gynnar o ddysgu, yn ogystal ag ystyried grŵp cyfoedion a rhwydwaith unigolyn i nodi a darparu cymorth yn gyflym i unigolion cysylltiedig a allai fod mewn mwy o berygl o hunanladdiad a/neu hunan-niweidio. Bydd y model hwn yn cael ei dreialu'n rhanbarthol ar sail aml-asiantaeth unwaith y caiff ei ddylunio, a disgwylir i'r peilot ddechrau yn ddiweddarach yn y flwyddyn i ddod.

Cyngor Sir Penfro

Cyngor Sir Penfro yw'r awdurdod rhanbarthol lle mae Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru wedi eu lleoli ac mae'n hwyluso Uned Fusnes y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol. Cyfarwyddwr Statudol Presennol y Gwasanaethau Cymdeithasol yw Cadeirydd Bwrdd CWMPAS. Mae Sir Benfro yn dal i elwa o Dîm Diogelu Integredig, sy'n cyfuno gwaith strategol diogelu plant ac oedolion yn un gwasanaeth unedig.



Yn rhanbarthol, mae Sir Benfro yn parhau i chwarae rhan lawn a gweithredol yn is-grwpiau a ffrydiau gwaith amrywiol y Byrddau. Bu'r Uwch Reolwr Diogelu yn arwain ac yn cadeirio'r Is-grŵp Adolygu Ymarfer Plant Rhanbarthol am nifer o flynyddoedd cyn ei hymddeoliad eleni, yn ogystal â chyfrannu at nifer o adolygiadau, yn fwyaf diweddar fel Ail Adolygydd. Roedd ei chyfnod fel Cadeirydd yr Is-Grŵp Adolygu Ymarfer Plant yn hollbwysig o ran datblygu mecanweithiau ac arferion adolygu rhanbarthol, gyda'r Cadeirydd yn arwain ar ddatblygiad rhanbarthol Fforwm a Phroses MAPF cyn ei gyfuno i'r Is-Grwpiau Adolygu Ymarfer. Rhoddodd y Cadeirydd ffocws hefyd ar sefydlu templed arfer gorau rhanbarthol ar gyfer atgyfeiriadau newydd, sydd wedi arwain at welliant sylweddol yng nghysondeb ac ansawdd cyffredinol atgyfeiriadau Adolygiadau Ymarfer ar draws y rhanbarth, yn ogystal â chynnydd sylweddol mewn effeithlonrwydd a gwelliant dilynol yn amseroldeb cychwyn adolygiadau newydd ac felly dysgu'n cael ei nodi a'i weithredu.

Mae'r Grŵp Gweithredu Lleol yn parhau i ddilyn model gydol oed ac agenda cylchol i sicrhau bod ystod o faterion yn y maes diogelu yn cael eu harchwilio'n fanwl yn y fforwm aml-asiantaeth. Mae siaradwyr gwadd yn cefnogi'r nod hwn drwy alluogi trafodaeth fanylach a gwybodus ar themâu

penodol. Mae'r GGLI hefyd yn derbyn adroddiadau gan Addysg ar ddiogelu, sy'n helpu i ddarparu trosolwg strategol a thrafodaethau ar faterion perthnasol sy'n effeithio ar yr holl asiantaethau partner.

Mae cyfarfodydd GGLI effeithiol ac integredig Sir Benfro yn manteisio ar ymrwymiad a chyfraniad cyson gan bob asiantaeth, sy'n cyfoethogi trafodaethau a chanlyniadau ymhellach.

Cyflawniad pellach yn Sir Benfro eleni yw darparu hyfforddiant diogelu ac amddiffyn plant yn fewnol i fwyafrif helaeth y staff gofal plant. Cyflwynwyd yr hyfforddiant hwn yn bersonol gan uwch staff rheoli.



Esiaml o Arfer Diogelu

Mae gan Sir Benfro weithdrefn sydd wedi'i hen sefydlu ar gyfer cynnal MAPFau, a oedd yn sail i Ganllawiau Ymarfer MAPF rhanbarthol. Mae dau Ddigwyddiad Dysgu MAPF wedi'u cynnal eleni, gan ddefnyddio dulliau rhithwir o ddod at ei gilydd yng ngoleuni parhad cyfyngiadau COVID-19 drwy gydol y flwyddyn adrodd. Derbyniodd y Digwyddiadau adborth hynod o gadarnhaol a arweiniodd at Adroddiadau a Chynlluniau Gweithredu MAPF o ansawdd uchel â ffocws i ddatblygu'r dysgu a rannwyd yn y digwyddiadau aml-asiantaeth.

Cyngor Sir Powys

Mae Cyngor Sir Powys wedi parhau i wneud cyfraniad rheolaidd a chyson i Fwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru a'i ffrydiau gwaith ar bob lefel yn ystod y flwyddyn ddiwethaf.



Mae Uwch Reolwr Gwasanaethau Plant Powys yn cadeirio'r Is-grŵp Hyfforddiant Rhanbarthol, ac mae Gwasanaethau Plant ac Oedolion Powys ill dau wedi cyfrannu'n werthfawr at adolygiadau ymarfer parhaus eleni drwy rolau cadeirydd ac adolygydd. Mae cymorth busnes yn cefnogi staff eraill i gysgodi adolygiadau parhaus, i sicrhau bod eu sylfaen sgiliau yn cael ei ehangu ac i gynyddu capasiti ar gyfer yr adolygiadau hyn.

Mae Gwasanaethau Plant Powys yn parhau i arwain adolygiad rhanbarthol o gylch gorchwyl cyfarfodydd MACE, sy'n ddarn allweddol o waith y cytunwyd yn rhanbarthol ei fod o bwysigrwydd a gwerth uchel fel y cyfeirir ato yn Adrannau C ac I. Mae'r Gwasanaethau Plant hefyd yn dal y rôl gadeirio ar gyfer y Grŵp Camfanteisio Rhanbarthol sy'n gweithio ar ddatblygu Strategaeth Camfanteisio Rhanbarthol.

Mwynhaodd y Byrddau gefnogaeth gan Wasanaethau Plant Powys eleni mewn perthynas â gweminar Wythnos Ddiogelu Genedlaethol 2021 ar Ymddygiad Rhywiol Niweidiol, fel y cyfeirir ato yn Adran L. Bu Powys yn cydweithio â'u cydweithwyr Addysg i'r perwyl hwn i sicrhau presenoldeb addysg ehangach yn y digwyddiad hwn. Adeiladodd Powys ar eu cyfraniad at y digwyddiad Ymddygiad Rhywiol Niweidiol drwy gynnal pecyn cymorth archwilio Ymddygiad Rhywiol Niweidiol yr NPSCC. Roedd hwn yn ymgymriad ar y cyd rhwng Gwasanaethau Plant, Addysg a Bwrdd Iechyd Addysgu Powys, ac mae disgwyl dadansoddiad terfynol a chanfyddiadau ar adeg ysgrifennu.

Mae'r Tîm Camfanteisio ar Blant yn parhau i gydweithio i gyflawni datganiad gweledigaeth Strategaeth Camfanteisio ar Blant 2020-2023: creu cymunedau sy'n fwy llym ar gyflawnwyr troseddau ac sy'n darparu amgylcheddau nad ydynt yn beio a mwy diogel i blant. Yn ystod 2021, llwyddodd y tîm i sefydlu digwyddiadau Cymuned Ymarfer amlasiantaethol yn llwyddiannus i godi ymwybyddiaeth o ddulliau arfer gorau o ran nodi, asesu, amddiffyn, ymyrryd ac adolygu plant sy'n wynebu risg uwch o gamfanteisio. Mae'r sesiynau chwarterol wedi sicrhau presenoldeb ac adborth rhagorol fel mater o drefn, sef dros 50 o fynychwyr ar gyfartaledd ar draws partneriaid a chydweithwyr yn y trydydd sector.

Cysylltodd y tîm â Gwasanaethau Ieuencid Powys i greu fideos i'r gymuned, a gyrhaeddodd dros 200 o bobl trwy amrywiol lwyfannau cyfryngau cymdeithasol i hyrwyddo dealltwriaeth o gamfanteisio ar blant fel ffurf ar gam-drin plant. Yn ddiweddarach creodd y tîm ddau fideo arall, un ar gyfer rhieni a gofalwyr, ac un ar gyfer plant, i godi ymwybyddiaeth yn benodol o gamfanteisio â chymorth technoleg oherwydd y cynnydd yn yr adnabyddiaeth o niwed ar-lein yn ystod y pandemig.

Mewn ymateb i ddysgu a nodwyd mewn Adolygiad Ymarfer Plant a gwblhawyd yn yr ardal, cyflwynodd Powys hyfforddiant i'w staff eleni ar ddiogelu, diwylliant a chrefydd. Mae cydymffurfiaeth gudd, a nodwyd hefyd fel thema yn yr adolygiad uchod, hefyd wedi bod yn ffocws hyfforddiant diogelu yn ystod y flwyddyn, a chynhaliwyd hyfforddiant esgeulustod hefyd i gydnabod y thema hon sy'n codi o PRUDiC diweddar.

Mae hyn yn dangos ymrwymiad gan Bowys i sicrhau bod yr hyn a ddysgwyd mewn adolygiadau ymarfer yn cael ei gymryd y tu hwnt i argymhellion a champau gweithredu'r adroddiad, er mwyn llywio dysgu thematig ac ysgogi gwelliannau parhaus mewn ymarfer.

Yn y Gwasanaethau Oedolion, darparwyd hyfforddiant i asiantaethau darparu allanol ar broses Sefyllfa o Ymddiriedaeth Adran 5. Mae'r hyfforddiant hwn wedi ceisio addysgu darparwyr am y broses a hefyd gysylltu hyn â'u cyfrifoldebau o dan Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol Cymru (2018). Mae Gwasanaethau Oedolion hefyd wedi llwyddo i wella'r broses o gofnodi'r broses Adran 5 yn unol â Gweithdrefnau Diogelu Cymru, ac maent yn aros i ffurflenni newydd gael eu llunio o fewn WCCIS i gefnogi hyn ymhellach.

Cynhaliodd y tîm diogelu adolygiad eleni o'r Adolygiad Ymarfer Oedolion yn ymwneud â'r APSO cyntaf yng Nghymru. Nododd hyn feysydd i'w datblygu yn y sefydliad. Yna rhannwyd y cynllun gweithredu gyda'r timau gweithredol i sicrhau eu bod yn deall pwerau Adran 127 a'r cyfrifoldebau sefydliadol.



Esiamp! o Arfer Diogelu

Mae Gwasanaethau Plant Powys wedi gweithio gyda phartneriaid i gyflwyno'r arolwg Mannau Disglair i Blant sy'n Derby Gofal (CLA) a'r rhai sy'n Gadael Gofal ym Mhowys. Caiff y canfyddiadau eu datblygu yn 2022/23. Mae prif ganfyddiadau cychwynnol arolwg CLA 4-18 yn gadarnhaol, gan ddangos bod plant yn teimlo'n ddiogel, yn ymddiried mewn oedolion, ac yn mwynhau addysg.

Cyngor Sir Ceredigion

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn parhau i gyfrannu i'r ddau Fwrdd Diogelu Rhanbarthol ar bob lefel. Mae uwch swyddogion wedi mynychu ac wedi cymryd rhan yn holl gyfarfodydd y Byrddau Gweithredol ac mae cynrychiolaeth gyson briodol ar yr holl is-grwpiau rhanbarthol a nodwyd. Mae Ceredigion hefyd wedi rhoi cymorth gwerthfawr i Adolygiad Ymarfer Oedolion parhaus eleni drwy ddarparu ail adolygydd.



Parhaodd Ceredigion i ddatblygu Model Llesiant Gydol Oed eleni, gan gynnwys Gwasanaeth Diogelu Gydol Oed. Mae hyn yn adlewyrchu ysbryd ac ethos Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 a'r ymagwedd gydol oed at Ddiogelu Pobl. Eleni gwelwyd sefydlu a pharhau i ddatblygu Tîm Diogelu Gydol Oed, gan gynnwys datblygu un broses mewn perthynas â phrosesau Pryderon Proffesiynol ar draws Diogelu Plant ac Oedolion.

Mae Ceredigion wedi parhau i adeiladu ar gydweithio â chydweithwyr lechyd ac Ysgolion i ddatblygu drws ffrynt integredig i ofal cymdeithasol ym Mhorth Gofal er mwyn brysbenno atgyfeiriadau a darparu cymorth diogelu cynnar ac atal. Cytunwyd i ddatblygu grŵp cyflawni lleol VAWDASV ar lefel leol gydag asiantaethau partner, er mwyn gweithredu cynllun cyflawni lleol yn benodol mewn perthynas â mynd i'r afael ag angen lle mae cam-drin domestig, camddefnyddio sylweddau a phroblemau iechyd meddwl yn effeithio ar blant sy'n wynebu risg o niwed a/neu ddechrau derbyn gofal.

Mae nifer o becynnau hyfforddi pwrpasol wedi'u cyflwyno i staff diogelu eleni yng Ngheredigion. Cyflwynwyd Hyfforddiant Chwilfrydedd Proffesiynol i Reolwyr Corfforaethol a Rheolwyr Tîm yn gyntaf ym mis Hydref 2021 gyda rhaglen dreigl o hyfforddiant yn cael ei darparu i staff ar draws y Model Diogelu Gydol Oed. Mae'r hyfforddiant yn hyfforddiant gydol oed ac i ddechrau mae wedi'i ddarparu gan ddarparwr allanol, y mae'r Bwrdd bellach wedi'i gomisiynu i ddatblygu pecyn rhanbarthol, a fydd yn cael ei gwblhau a'i roi ar waith yn y flwyddyn i ddod.



Esiamp! o Arfer Diogelu

Mae Ceredigion wedi cryfhau eu gwasanaethau ac adnoddau Ymyrraeth Gynnar/Atal gyda datblygiad pellach gwasanaeth Cysylltwyr Cymunedol ar gyfer oedolion, plant a phobl ifanc. Mae hyn wedi cynnwys datblygu panel ymyrraeth gynnar/atal sy'n cyfarfod yn wythnosol i drafod sut y gallai ymyriadau o unrhyw ran o'r model gefnogi plentyn/person ifanc a'i deulu.

Cyflwynwyd hyfforddiant gwrthderfysgaeth hefyd eleni gan Swyddog Arbenigol yn yr Heddlu i aelodau panel Sianel a ffurfiwyd o'r newydd, er mwyn sicrhau bod aelodau'r panel yn ymwybodol o'u rolau a'u cyfrifoldebau ac yn deall pwysigrwydd y broses. Yn ogystal, datblygwyd a darparwyd hyfforddiant diogelu a chwythu'r chwiban pwrpasol ar gyfer Rheolwyr lleoliadau Darparwyr, a datblygwyd hyfforddiant pellach i'w gyflwyno i staff mewn lleoliadau darparwyr.

Mae darparu gwasanaethau eiriolaeth i Blant sy'n Derbyn Gofal hefyd wedi bod yn ffocws yng Ngheredigion eleni. Darperir eiriolwr i bob plentyn sy'n derbyn gofal, sy'n mynychu pob cyfarfod adolygu er mwyn sicrhau bod llais y plentyn/person ifanc yn cael ei glywed.

Cyfarwyddwyr Addysg Rhanbarthol

Mae'r holl wasanaethau addysg sy'n gysylltiedig â'r Bwrdd yn cydweithio'n dda. Mae perthnasoedd cryf gyda phartneriaid eraill gan gynnwys Iechyd, yr Heddlu, Gwasanaethau Ieuencid, Gwasanaethau Prawf, a Thimau Troseddau Ieuencid. Mae pob cyfarwyddiaeth addysg yn rhannu gwybodaeth sy'n ymwneud â'u risgiau eu hunain er mwyn darparu cymorth i'w gilydd.

Cynrychiolir addysg ar bob Grŵp Gweithredol Lleol ac is-grwpiau'r Bwrdd. Ar hyn o bryd, mae pob Cyfarwyddwr Addysg Statudol Lleol yn mynychu'r Bwrdd Gweithredol ar sail cylchol. Rhoddir sicrwydd ynghylch arferion diogelu drwy gyflwyno adroddiad Adran 175 blynyddol i'r Bwrdd Gweithredol Rhanbarthol, sy'n asesiad cynhwysfawr o'r holl brosesau systemau diogelu o fewn Addysg ar draws y rhanbarth. Cynrychiolir staff addysg ym mhob is-grŵp Rhanbarthol ac maent yn gwneud cyfraniad llawn a gweithredol i ffrydiau gwaith y Bwrdd.

Yr heriau allweddol sy'n wynebu addysg ar hyn o bryd yw sicrhau bod y gwaith sy'n ymwneud â cham-drin cyfoedion yn rhywiol ac ymddygiad rhywiol niweidiol yn cael ei gefnogi a'i ymgorffori yng ngwaith ysgolion. Bu nifer o gyfraniadau gan y Gwasanaethau Addysg i'r Bwrdd eleni, gan gynnwys diweddariadau ar y gwaith hwn a gyflawnwyd gan Estyn. Cyflawnwyd diffiniad lleol cytûn trwy gydweithio â'r awdurdodau a fydd yn sail i gyflawni ymateb i aflonyddu ar gyfoedion yn rhywiol ac ymddygiad niweidiol sy'n gyson nid yn unig ar draws ysgolion ym mhob ardal leol, ond ar draws pob ardal yn y rhanbarth.

Addysg Bellach Rhanbarthol (AB)

Mae'r colegau Addysg Bellach (AB) yn y rhanbarth wedi cefnogi gwaith y Bwrdd ac wedi cydymffurfio'n llawn wrth fabwysiadu ei bolisiau. Maent hefyd wedi cefnogi gwaith y Byrddau trwy ddarparu cefnogaeth ar gyfer digwyddiadau yn ystod y pandemig. Eleni maent wedi bod yn ymwneud â sawl PRUDiC ac wedi cadeirio un MAPF, a gynhaliwyd o bell. Cânt eu cynrychioli ar is-grwpiau'r Byrddau gan yr Uwch Arweinydd Dynodedig ar gyfer Diogelu yng Ngholeg Sir Benfro, sef y cyswllt Bwrdd dynodedig rhanbarthol ar gyfer Colegau AB.

Mae'r Arweinydd AB hefyd wedi arwain ar yr ymateb rhanbarthol parhaus i ganllawiau Llywodraeth Cymru, Cadw Dysgwyr yn Ddiogel 283/2022, ac mae'n cyd-gadeirio Grŵp Diogelu mewn Addysg Llywodraeth Cymru. Yn ddiweddar, maent wedi ymuno â'r Grŵp Adolygu Diogelu Unedig Sengl i gynrychioli'r Byrddau, ac maent yn parhau i ddarparu mewnbyn allweddol i'r gwaith parhaus sy'n ymwneud â chynllunio pontio a hunanladdiad.

Mae colegau AB ar draws y rhanbarth wedi parhau â'u gwaith partneriaeth sy'n ymwneud ag iechyd meddwl a llesiant dysgwyr, ac wedi bod yn llwyddiannus mewn dau gais iechyd meddwl gwerth dros filiwn o bunnoedd i Lywodraeth Cymru, sydd wedi sicrhau cymorth sylweddol i ddysgwyr a staff mewn Colegau AB yn rhanbarth y Byrddau. Mae adnoddau o brosiect 2020/21 wedi'u lanwytho ar wefan Hwb Llywodraeth Cymru.

Mae hyfforddiant gloywi ar ddiogelu wedi'i ddarparu ar draws y colegau rhanbarthol o bell eleni, yn gyson â'r modiwlau diogelu sydd wedi'u diweddarau. O fewn yr holl Golegau AB, mae timau diogelu cryf a rhagweithiol wedi'u sefydlu a'u datblygu ymhellach eleni, sydd wedi chwarae rhan ganolog mewn gwaith aml-asiantaeth. Maent hefyd yn darparu cymorth ôl-16 i waith gweithredu Diogeliadau Amddiffyn Rhyddid Awdurdodau Lleol ac yn cymryd rhan yn y fforymau atal hunanladdiad rhanbarthol a lleol.

Cynrychiolydd Comisiynu Rhanbarthol

Cynrychiolir Partneriaeth Gomisiynu Canolbarth a Gorllewin Cymru ar y Byrddau Gweithredol ac mae'n cysylltu â Phartneriaeth Gomisiynu Powys ar gyfer cydweithredu rhanbarthol. Mae Timau Comisiynu wedi gweithio ar y cyd ar draws y rhanbarth gyda Byrddau Iechyd, Iechyd Cyhoeddus Cymru, AGC a phartneriaid eraill i gefnogi'r darparwyr mewnol a rhai a gomisiynwyd i liniaru effaith sylweddol COVID-19.

Eleni, mae Gwasanaethau Comisiynu rhanbarthol wedi datblygu protocolau i reoli ac asesu risg ar draws y system gyfan ar gyfer y sectorau cartrefi gofal a gofal cartref. Er enghraifft, mae gweithredu ar y cyd wedi lliniaru yn erbyn cau cartrefi gofal oherwydd y gweithlu a materion eraill yn ymwneud â COVID.

Maent hefyd wedi gweithio gydag Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) i rannu gwybodaeth a darparu ymagwedd gefnogol i'r sector. Cynhyrchwyd Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth ar gyfer Cymru gyfan drwy ADSS (Grŵp Penaethiaid Gwasanaeth ar gyfer ALLau), Byrddau Iechyd Lleol ac AGC i rannu gwybodaeth. Canlyniad y gwaith hwn yw rhannu gwybodaeth yn fwy effeithiol ac amserol i gefnogi camau lliniarol cyflym mewn perthynas â phryderon darparwyr a materion i ddiogelu pobl. Gan gydnabod mai'r sector cartrefi gofal sydd wedi profi effaith fwyaf COVID-19, ymgwymerwyd ag adroddiad ar sefydlogrwydd y farchnad ar gyfer y sector cartrefi gofal yn 2021 er mwyn deall y risgiau a'r mesurau lliniaru posibl yn llawnach. Roedd hyn hefyd yn rhan o'r adroddiad ar sefydlogrwydd y farchnad rhanbarthol ehangach, sydd wedi'i gwblhau ac sy'n mynd trwy brosesau cymeradwyo perthnasol ar gyfer yr asiantaethau partner.

Cyflawniad nodedig o fewn comisiynu eleni yw datblygu sitreps a rennir i asesu a rheoli risgiau, er enghraifft, y sitrep gofal cartref, sy'n rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am y sefyllfa rhyddhau o'r ysbity, yn gysylltiedig â phwysau ar y gweithlu.

(h) Asesiad o'r modd y mae'r bwrdd yn defnyddio'i adnoddau

Mae Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru yn defnyddio'r fformiwla ariannu genedlaethol i asesu a phennu cyfraniadau ariannol blynyddol gan asiantaethau statudol sy'n bartneriaid. Dengys y graffiau a'r siartiau isod sut y defnyddiodd y Byrddau eu hadnoddau ariannol yng nghyd-destun incwm, gwariant a chyfraniadau partneriaid yn y flwyddyn ariannol gynt.

Nid yw'r adnoddau a ddefnyddir i gefnogi gwaith y Byrddau Diogelu Rhanbarthol wedi eu cyfyngu i gyfraniadau ariannol gan asiantaethau statudol sy'n bartneriaid. Mae Cadeiryddion y Byrddau Diogelu Rhanbarthol, Aelodau'r Bwrdd Gweithredol, Cadeiryddion yr Is-grwpiau ac aelodau yn rhoi swm sylweddol o'u hamser i gefnogi'r Byrddau a'u gwaith. Mae hyn yn aml yn ychwanegol at eu rolau proffesiynol a'u cyfrifoldebau o ddydd i ddydd.

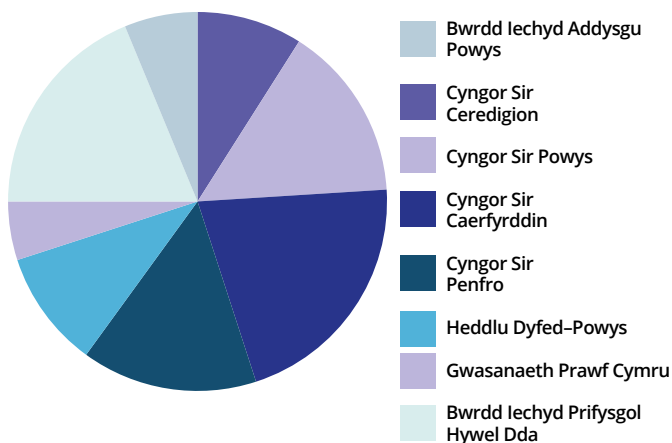
Mae natur newidiol ac amrywiol gwaith y Byrddau yn ei gwneud yn anodd adrodd am hyn o fewn cyd-destun adnoddau y gellir eu pwysu a'u mesur ac nid yw bob amser yn amlwg weladwy i weithwyr proffesiynol ac asiantaethau eraill. Rhai enghreifftiau'n unig o waith y Bwrdd yw prosesu, rheoli a chyhoeddi Adolygiadau Ymarfer Plant ac Oedolion,

datblygu protocolau a pholisiau rhanbarthol, yn ogystal â phrosiectau sy'n gofyn am lefelau uchel o fewnbwn, gwybodaeth ac arbenigedd proffesiynol.

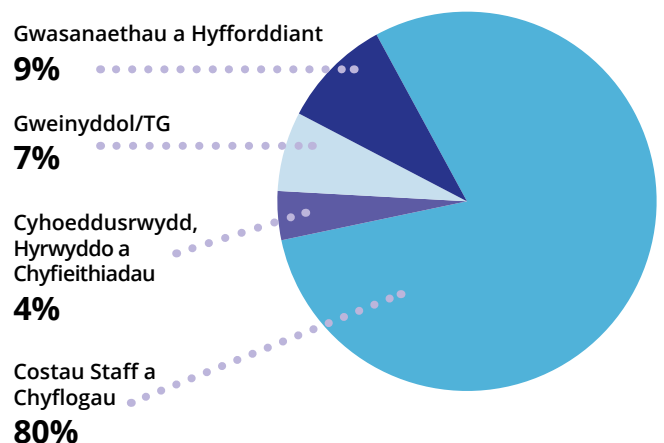
Mae holl bartneriaid statudol Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cyfrannu'n ariannol at redeg y Byrddau, ac eithrio lechyd Cyhoeddus Cymru. Mae'r cyfraniadau hyn yn seiliedig ar ardaloedd poblogaeth yn y rhanbarth ar draws y sefydliadau amrywiol. Cyfanswm yr incwm i'r Byrddau Diogelu oedd £167,930, sy'n sylweddol is na'r rhan fwyaf o'r Byrddau Diogelu Rhanbarthol yng Nghymru.

Yn 2021-22, aeth y rhan fwyaf o wariant y Byrddau ar gostau rhedeg cyffredinol, gan gynnwys staffio'r Uned Fusnes (80%). Roedd comisiynu gwasanaethau a hyfforddiant hefyd yn ffurfio rhan sylweddol o wariant y Byrddau (9%), sy'n adlewyrchiad o'r cynnydd mewn allbwn gan yr Is-grŵp Hyfforddi wrth gyflawni'r Strategaeth Hyfforddi a'r Cynllun Cyflawni 3 blynedd rhanbarthol ategol. Cafwyd cyfanswm o 7% o gostau gweinyddol a TG eleni, gyda chostau cyhoeddusurwydd, hyrwyddo a chyfieithu yn cynyddu i 4%, sy'n adlewyrchu'r cynnydd mewn adnoddau a chynnwys ar gyfer ymarferwyr a'r cyhoedd.

Incwm 2021 - 2022



Gwariant 2021 - 2022



(i) Themâu sylfaenol yn y ffordd y mae byrddau diogelu wedi ymarfer eu swyddogaethau

Cefnogi a Datblygu Dysgu Gwersi o Adolygiadau Diogelu

Mae gweithio ochr yn ochr â chydweithwyr yn Llywodraeth Cymru i gefnogi datblygiad y Model Adolygu Diogelu Unedig Sengl i ddysgu gwersi o adolygiadau, gan gynnwys Adolygiadau Ymarfer Plant (CPR), Adolygiadau Ymarfer Oedolion (APR) ac Adolygiadau Dynladdiad Domestig (DHR) wedi bod yn thema frwd yng ngwaith a blaenoriaethau'r Byrddau eleni.

Mae cryn dipyn o amser ac adnoddau wedi'u neilltuo i gefnogi'r gwaith o ddiweddarau'r model cenedlaethol presennol yng Nghymru. Mae Cadeirydd Bwrdd CYSUR, Rheolwr y Bwrdd Rhanbarthol ac aelodau eraill o'r is-grwpiau yn parhau i fod yn aelodau o wahanol is-grwpiau cenedlaethol a grŵp gorchwyl a gorffen i symud y gwaith pwysig hwn yn ei flaen. Mae hyn wedi cynnwys aelodaeth o grwpiau pwrpasol i aillysgrifennu'r canllawiau statudol a gweithio i gefnogi gwell ymgysylltiad â theuluoedd yn y broses adolygu. Mae hyn ochr yn ochr â buddsoddiad helaeth a ymrwymwyd yn lleol i gryfhau ein gwaith rhanbarthol. Mae hyn yn cynnwys adolygiad llawn a gynhaliwyd o'n his-strwythurau ac is-grwpiau CPR ac APR presennol, gyda phenderfyniad wedi'i wneud eleni i ddiweddarau'r cylch gorchwyl a chyfuno grwpiau presennol yn un is-grŵp y flwyddyn nesaf.

Mae buddsoddiad pellach gan aelodau'r Bwrdd wedi'i ymrwymo, ochr yn ochr â mwy o arian gan Lywodraeth Cymru, i ariannu'r gwaith o greu rôl Rheolwr Busnes Adolygu Ymarfer newydd, a benodwyd eleni i hybu'r gwaith hwn ymhellach a chefnogi gwaith adolygu'r Fforwm Proffesiynol Aml-Asiantaeth rhanbarthol ar draws y rhanbarth.



Chwilfrydedd Proffesiynol

Mae'r angen i weithwyr proffesiynol arfer chwilfrydedd proffesiynol mwy cadarn a gwell wrth ymyrryd ym mywydau plant neu oedolion a allai fod mewn perygl o niwed wedi bod yn thema mewn sawl CPR/APR a MAPF ar draws y rhanbarth. Nid yw hyn yn unigryw i ranbarth Canolbarth a Gorllewin Cymru, ac rydym yn ymwybodol bod hyn yn cael ei gynnwys yn gyson mewn adolygiadau gan Fyrddau eraill yng Nghymru ac mewn adolygiadau diogelu a gyhoeddir ledled y DU. O'r herwydd, mae'r Is-grŵp Hyfforddiant Rhanbarthol wedi buddsoddi'n sylweddol i ddatblygu pecyn hyfforddi aml-asiantaeth pwrpasol gydol oed ac adnoddau cysylltiedig i ymarferwyr.

[Gweler Adran L am ragor o wybodaeth am gyflwyno'r hyfforddiant hwn.](#)

Rhannu Gwybodaeth

Ochr yn ochr â chwilfrydedd proffesiynol, mae dryswch a chamddealltwriaeth yn codi i ymarferwyr aml-asiantaeth ynghylch pa wybodaeth y gellir ei rhannu'n ddiogel ac yn gyfreithlon heb ganiatâd, ac mae hyn yn parhau i fod yn nodwedd mewn adolygiadau rhanbarthol. Mae hyn er gwaethaf y gwaith sylweddol a wneir yn y rhanbarth hwn gan y Byrddau i hyrwyddo gwell rhannu gwybodaeth rhwng gweithwyr proffesiynol pan fydd pryderon yn codi.

Mae methiant i rannu gwybodaeth mewn modd amserol a chymesur hefyd wedi ymddangos yn ddiweddar iawn mewn rhai adolygiadau diogelu proffil uchel iawn ledled y DU. Mae rhagor o waith wedi'i wneud eleni, ac mae'r [Protocol Rhannu Gwybodaeth ar gyfer Diogelu Plant, Pobl Ifanc ac Oedolion mewn Perygl yn rhanbarth Canolbarth a Gorllewin Cymru](#), a gwblhawyd yn flaenorol yn 2018, wedi'i ddiweddarau a'i ehangu. Mae Byrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru yn dal i gredu bod angen gwaith ar lefel genedlaethol i hyrwyddo gwell trefniadau rhannu gwybodaeth rhwng gweithwyr proffesiynol mewn gwaith diogelu aml-asiantaeth.

Mynd i'r afael â Chamfanteisio

Arweiniwyd nifer o fentrau gan y Byrddau yn ystod y flwyddyn ddiwethaf i fynd i'r afael â chamfanteisio ar blant. Mae adolygiad cynhwysfawr a diweddariad o gylch gorchwyl y cyfarfod Camfanteisio'n Rhywiol ar Blant Aml-asiantaeth Rhanbarthol a gynhaliwyd y llynedd wedi'i roi ar waith yn llawn ar draws y rhanbarth cyfan. Goruchwyliwyd y gwaith hwn gan grŵp gorchwyl a gorffen rhanbarthol, ac mae wedi ystyried yr ymchwil diweddaraf i gamfanteisio.

Mae'r model newydd yn cymryd agwedd strategol at y gwaith hwn ac mae bellach yn ystyried plant sydd mewn perygl o fathau ehangach o gamfanteisio, gan gynnwys camfanteisio troseddol. Mae set ddata cynhwysfawr yn y broses o gael ei datblygu i gefnogi a gwella'r gwaith hwn ymhellach. Mae gwaith i ddatblygu strategaeth canfanteisio ranbarthol yn parhau, a bwriedir cyhoeddi'r gwaith hwn ar gyfer y flwyddyn i ddod.

Cynllun Gweithredu Cenedlaethol: Atal ac Ymateb i Gam-drin Plant yn Rhywiol

Yn unol â'r gofynion i bob Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yng Nghymru oruchwylio a gweithredu'r Cynllun Gweithredu Cenedlaethol hwn, mae gwaith amlasiantaeth helaeth a chynhwysfawr wedi parhau i gael ei wneud yn ystod y flwyddyn ddiwethaf i gefnogi hyn. Mae hyn yn cynnwys gwaith i gefnogi ymgyrch ymwybyddiaeth gyhoeddus, ac mae wedi cynnwys hyrwyddo'n eang [Ymgyrch Stop it Now!](#) mewn perthynas â cham-drin plant yn rhywiol ac adnoddau cysylltiedig ar draws asiantaethau partner y Bwrdd, gan dargedu gwasanaethau ataliol yn benodol. Mae Byrddau Iechyd ar draws y rhanbarth wedi parhau i hyrwyddo amrywiaeth o wybodaeth, hyfforddiant ac adnoddau cysylltiedig i staff, gan gynnwys ysbytai a lleoliadau cymunedol, gan wneud defnydd llawn o gyfryngau cymdeithasol, y fewnwyd a gwefannau, sesiynau briffio staff a chylchlythyrau.



Mae hyn wedi cynnwys gwybodaeth mewn perthynas â CSA a chamfanteisio, y [prosiect Truth](#) a'r ymgyrch [Mae'n amser i ni siarad am y peth](#). Mae Arweinwyr Diogelu Addysg wedi parhau i weithio'n agos gydag ysgolion i hybu ymwybyddiaeth, sydd wedi cynnwys hyrwyddo amrywiol adnoddau perthnasol a mynediad at becynnau hyfforddi, sy'n cynnwys llyfryn 'Beth yw'r Broblem?' [Sefydliad Lucy Faithfull](#), canllaw i rieni plant a phobl ifanc sydd wedi mynd i drafferth ar-lein. Mae un awdurdod lleol yn y rhanbarth wedi datblygu pecyn cymorth cam-drin plant yn rhywiol yn benodol ar gyfer athrawon a staff addysg.

Mae Grwpiau Strategol a Chyflawni Rhanbarthol VAWDASV wedi parhau i wneud gwaith sylweddol mewn perthynas â hyrwyddo gwybodaeth i blant, rhieni a gofalwyr am berthnasoedd iach. Mae hyn yn cynnwys gwaith gydag Arweinwyr Cwricwlwm ar draws y rhanbarth o ran y cwricwlwm Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (RSE) a sicrhau y cyflwynir pynciau sy'n ymwneud â VAWDASV yn gyson a hyderus. Mae'r Byrddau Iechyd wedi parhau i hyrwyddo adnoddau ar gam-drin plant yn rhywiol, trais rhywiol a pherthnasoedd iach/afiach, ac mae tudalen fewnwyd bwrpasol ar gyfer Ymddygiad Rhywiol Niweidiol gyda dolenni i Hyfforddiant HSB Barnardo's ar-lein, ynghyd ag adnoddau ar gyfer gweithwyr proffesiynol, rhieni a gofalwyr yn parhau i fod ar gael ac yn hygyrch i staff.

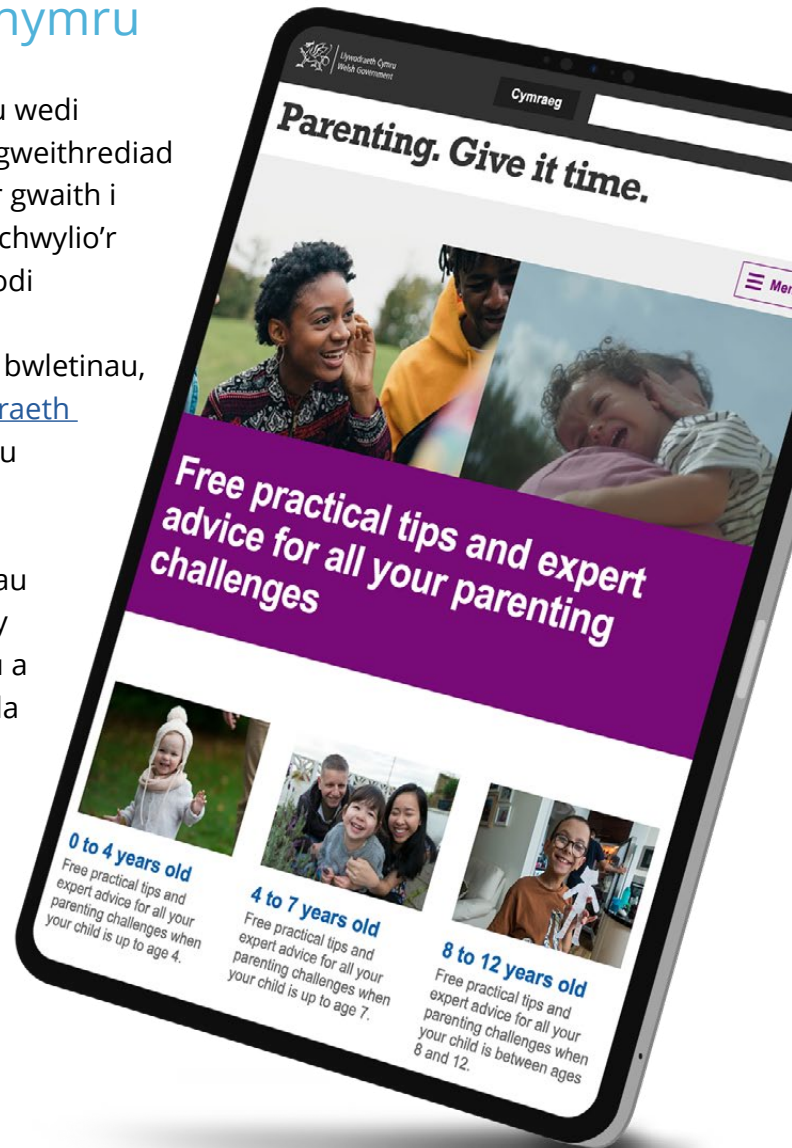
Mae gwaith sylweddol pellach wedi'i wneud ar draws Canolbarth a Gorllewin Cymru i gefnogi dysgu ymarferwyr ar gam-drin plant yn rhywiol, camfanteisio'n rhywiol ar blant, ymddygiad rhywiol niweidiol a cham-drin ar-lein. Mae enghreifftiau'n cynnwys hyrwyddo a rhannu adnoddau'n eang a ddatblygwyd gan Lywodraeth Cymru mewn perthynas â'r mater hwn, yn ogystal â hyrwyddo'n eang y diweddariadau "cadw'n ddiogel ar-lein" sy'n cynnwys y pecyn cymorth '[Codi llaw a chodi llais](#)'. Rydym wedi darparu Briff 7-Munud ar Ymddygiad Rhywiol Niweidiol, sydd wedi'i hyrwyddo'n eang yn rhanbarthol a'i roi ar wefan y Byrddau Diogelu Rhanbarthol, y gall ymarferwyr a'r cyhoedd gael mynediad ato.

Cofleidio'r Agenda Atal Stopio Cosbi Corfforol yng Nghymru

Mae Bwrdd Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru wedi chwarae rhan lawn a gweithredol yn natblygiad a gweithrediad y ddeddfwriaeth newydd hon yng Nghymru. Mae'r gwaith i gefnogi'r grwpiau strategol cenedlaethol sy'n goruchwyllo'r gweithredu wedi'i ategu gan waith hyrwyddo a chodi ymwybyddiaeth sylweddol ar draws y rhanbarth â phartneriaid amlasiantaethol trwy gylchlythyrau a bwletinâu, gan gynnwys hyrwyddo [ymgyrch a gwefan Llywodraeth Cymru Magu Plant. Rhowch Amser Iddo](#), a datblygu sesiynau briffio 7 munud.

Mae pob un o'r pedwar awdurdod lleol wedi sicrhau adnoddau a staff i gyflwyno'r cynllun datrysiadau y tu allan i'r llys i gefnogi rhieni lle mae adroddiadau a dderbyniwyd wedi cyrraedd y trothwy priodol, gyda ffyrdd amgen o ddisgyblu a cheryddu eu plant.

Mae gwaith wedi'i wneud ar draws y rhanbarth rhwng Heddlu Dyfed-Powys a Phenaethiaid Gwasanaethau Plant i weithredu ffordd gyson a chymesur o reoli adroddiadau o gosbi corfforol pan gânt eu derbyn.



Iechyd Meddwl, Hunan-niwed ac Atal Hunanladdiad

Mae iechyd meddwl, hunan-niweidio a hunanladdiad yn parhau i fod yn flaenoriaeth uchel i'r Byrddau a'u hasiantaethau partner, ac mae gwaith sylweddol yn parhau i ddigwydd ar draws y rhanbarth. Penodwyd cydlynnydd rhanbarthol y llynedd i helpu i roi Strategaeth Atal Hunanladdiad Beth am Siarad â Fi 2 genedlaethol ar waith, a fydd yn arwyddocaol yn y flwyddyn i ddod wrth yrru'r agenda gydweithredol hon yn ei blaen. Mae Cydlynnydd Cenedlaethol newydd yn arwain ar nifer o fentrau gan gynnwys data gwylidwriaeth amser real, a groesewir yn sgil pryderon ynghylch cyfraddau uwch posibl o hunanladdiad a hunan-niwed yn ystod COVID.

Mae gwaith i roi peilot 12 mis o fodel ymateb cyflym ar waith mewn perthynas â hunanladdiadau a amheuir ar gyfer plant ac oedolion wedi dechrau drwy grŵp gorchwyl a gorffen pwrpasol ar draws y rhanbarth. Bydd hyn yn cael ei roi ar waith yn y flwyddyn i ddod, a'i nod fydd darparu cymorth cyflym wedi'i dargedu i aelodau'r teulu, cyfoedion a'r gymuned pan fydd achosion o hunanladdiad yn digwydd. Mae gwybodaeth a data a ddarparwyd mewn perthynas â derbyniadau plant i'r ysbyty sy'n gysylltiedig â hunan-niwed ar draws y rhanbarth fel rhan o fframwaith perfformiad yr adrannau wedi cael eu harchwilio gan y Bwrdd Gweithredol oherwydd cynnydd mewn tueddiadau mewn rhai ardaloedd o'r rhanbarth ar ôl y pandemig.

Mae dadansoddiad parhaus yn digwydd ochr yn ochr â gwaith gyda gwasanaethau CAMHS rhanbarthol i asesu tueddiadau hirdymor ac unrhyw gydbertynas ag effaith y pandemig a pha gymorth ychwanegol sydd angen ei roi ar waith. Mae effaith y cyfyngiadau symud a'u heffaith ar iechyd a llesiant emosiynol pobl wedi'i nodi fel mater o bwys ar draws sawl grŵp a ffrydiau gwaith o fewn y Byrddau.



Cysgu Diogel

Mae niferoedd parhaus a chynyddol o farwolaethau y gellir eu hatal yn ymwneud â babanod yn cyd-gysgu â rhieni wedi bod yn rhan o'r Broses ar gyfer Adolygu Marwolaethau Annisgwyl mewn Plant (PRUDiCs) ar draws y rhanbarth eleni. Rydym yn ymwybodol nad yw'r duedd hon yn unigryw i ranbarth Canolbarth a Gorllewin Cymru a'i bod yn rhan o Fyrddau eraill yng Nghymru.

Mae partneriaid iechyd wedi cyfleu pryderon i Lywodraeth Cymru ynghylch yr angen i ddiweddarau'r llenyddiaeth gyda'r cyngor cyfredol i rieni, ac o ganlyniad, mae'r llenyddiaeth hon bellach wedi'i thynnu'n ôl. Mae llenyddiaeth leol yn y broses o gael ei datblygu gan bartneriaid iechyd yn y rhanbarth, a bydd hyn yn cael ei rannu a'i hyrwyddo yn y flwyddyn i ddod gan y Byrddau.

Mae deialog yn parhau i ddigwydd gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru ar ba strategaethau eraill y gellir eu datblygu ar lefel genedlaethol i hyrwyddo gwell cyngor i rieni newydd ar gysgu diogel i fabanod.

Rhaglen INTACT Heddlu Dyfed Powys

Mae Rhaglen INTACT yn rhaglen bartneriaeth sy'n cael ei rhedeg gan Heddlu Dyfed Powys ar gyfer Trais Difrifol a Throseddau Cyfundrefnol. Lanswyd y rhaglen ym mis Ionawr 2021, a lanswyd y Tîm Ymyrraeth Gynnar ac Atal, sy'n gweithio gyda phobl ifanc sy'n cael eu hystyried yn agored i gael eu tynnu i mewn i Drais Difrifol a Throseddau Cyfundrefnol, ym mis Ebrill 2021. Mae'r prosiect hwn yn ffurfio rhan o Ganolfan yr Heddlu ar gyfer Rhai sy'n Agored i Niwed wedi'i lleoli ym Mhencadlys yr Heddlu yng Nghaerfyrddin. Mae'r Ganolfan wedi dod â gwasanaethau diogelu canolog y'r heddlu ynghyd, gan gynnwys yr Uned Atgyfeirio Ganolog (Diogelu Plant ac Oedolion), Canolfan Diogelu'r Cyhoedd (Rheoli Troseddwyr – MAPPA ac IOM), y Tîm Brysbennu Iechyd Meddwl, a'r Uned Lleihau Troseddu a Niwed o fewn Plismona Cymdogaeth (sy'n ymateb i sefyllfaoedd cymunedol ac unigolion sy'n agored i niwed ar lefel is) mewn Canolfan ehangach ar gyfer Rhai sy'n Agored i Niwed.

Mae meysydd o fregusrwydd yn cynnwys cyffuriau, camfanteisio ar blant, caethwasiaeth fodern a masnachu mewn pobl, twyll a seiberdroseddu. Mae Tîm INTACT yn cynnwys nifer o Gwnstabiaid Heddlu, Cwnstabiaid Gwirfoddol, Rhingyll yr Heddlu a Dadansoddwr ar draws ardal heddlu Canolbarth a Gorllewin Cymru. Mae plant a theuluoedd yn cael eu targedu, ac mae swyddogion yn gwneud gwaith a gweithgareddau cymunedol uniongyrchol gyda'r plant a'r bobl ifanc, gan eu cysylltu ag asiantaethau a gwasanaethau ataliol cymunedol eraill a thynnu sylw at y risgiau, y peryglon a'r strategaethau a ddefnyddir gan gangiau trefniadol a throseddwyr i dargedu plant agored i niwed a'u teuluoedd.

Gwneir hyn drwy feini prawf ymyrraeth sy'n cynnwys hanes hysbys o rieni'n gwahanu, hanes teuluol o salwch meddwl a chamddefnyddio alcohol a sylweddau, byw mewn ardal o amddifadedd uchel, aelodau o'r teulu sydd â hanes o droseddu difrifol neu lefel isel o droseddu cyson, ymwneud â diwylliant gangiau a hanes o ymddygiad peryglus ar-lein.

Rhwng canol Mehefin 2021 a 29 Hydref 2021, atgyfeiriwyd **166 o bobl** i'r tîm, gyda chyfradd o **80% yn manteisio ar gymorth**. Mae ffigurau rhagamcanol wrth symud ymlaen yn rhagweld y bydd tua 40 o bobl newydd yn cael eu nodi bob mis ar draws y pedair ardal leol ar draws y rhanbarth.

Mae tua **100 o bobl** ychwanegol wedi derbyn cymorth yn anuniongyrchol; yn aml mae teuluoedd neu ofalwyr y rhai a atgyfeiriwyd yn elwa o'r ymyriad, fel atgyfeiriadau ymlaen i'r Tîm o Amgylch y Teulu, sy'n rhan allweddol o wasanaethau cymorth cynnar pob awdurdod lleol.

Enghraifft o Achos INTACT

Amgylchiadau:

Cyfeiriodd ysgol ddau frawd, 7 a 10 oed, at Dîm EIP INTACT. Mae gan y fam chwech o blant ac roedd yn cael trafferth ymdopi â'u hymddygiad.

Ffactorau risg a nodwyd:

Profedigaeth a defnyddio cyffuriau yn y teulu, rhieni'n gwahanu, diagnosis o ADHD ac ODD, dangos arwyddion o drais.

Camau a gymerwyd:

1. Mynychodd y ddau fachgen ymyriad grŵp INTACT Project Safe
 - i. Yn ystod y sesiynau grŵp, daeth yn amlwg bod pryderon ehangach yn amgylchedd y cartref a bod eu hymddygiad treisgar yn achosi tensiwn yn y gymuned.*
2. Ar ôl i'r sesiynau grŵp ddod i ben, ymwelodd swyddog â'r teulu a siarad am atgyfeiriad i'r Tîm o Amgylch y Teulu (TAF). Cydsyniodd mam i gael ei chyfeirio at y gwasanaeth a helpodd y swyddog hi i lenwi'r ffurflen.
3. Cyfeiriwyd y bechgyn at glybiau pêl-droed lleol.
4. Oherwydd ymddygiad treisgar yn y stryd, trefnwyd digwyddiad ar y cyd gyda'r darparwr tai a chafodd rhieni gyfle i fynegi eu pryderon ynghylch diogelwch a'r diffyg darpariaethau ar gyfer plant a phobl ifanc, a allai fod yn weithgareddau dargyfeiriol.
 - i. O ganlyniad, mae'r darparwr tai yn ceisio cyllid ar gyfer MUGA (ardal gemau aml-ddefnydd) newydd i blant a phobl ifanc lleol ei defnyddio.*

Canlyniad:

Mae ymddygiad y bechgyn wedi gwella yn yr ysgol o ganlyniad i'r ymyrraeth, mae un o'r bechgyn hefyd bellach yn mynychu clwb pêl-droed yn rheolaidd ac yn cymryd rhan yn ymyriad bocsio CLIW. Mae Mam yn teimlo ei bod wedi derbyn cefnogaeth o safon gan TAF ac yn parhau i gael eu cefnogaeth.

Marwolaethau Cysylltiedig â Chyffuriau a Gorddosau nad ydynt yn Angheuol

Mae gwaith sylweddol wedi'i wneud ar draws y rhanbarth yn ystod y flwyddyn ddiwethaf ar godi ymwybyddiaeth o themâu a thueddiadau sy'n gysylltiedig â marwolaethau sy'n gysylltiedig â chyffuriau a gorddosau nad ydynt yn angheuol yn ardal Hywel Dda yn y rhanbarth. Mae'r Bwrdd Iechyd wedi rhoi gwybodaeth a chyflwyniadau i'r Bwrdd Gweithredol a Grwpiau Gweithredol Lleol. Mae nifer o ffactorau wedi'u dadansoddi o'r rhai yr effeithir arnynt, gan gynnwys oedran, rhywedd a sir. Yn gyffredinol, mae canfyddiadau cychwynnol yn dangos bod marwolaethau sy'n gysylltiedig â chyffuriau wedi bod yn cynyddu yn y rhanbarth dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf, ond bu gostyngiad sylweddol yn 2021.

Mae tueddiadau mwy diweddar yn nodi y gallai pandemig COVID-19 fod wedi cael effaith sylweddol ar nifer y marwolaethau a gofnodwyd yn 2020. Mae'n bosibl bod cynlluniau adfer COVID-19 a gwaith arall wedi'i dargedu megis gwaith i fynd i'r afael â Llinellau Cyffuriau gan Heddlu Dyfed Powys yn cyfrannu at y gostyngiad mewn marwolaethau. Fodd bynnag, mae casglu data mewn perthynas â gorddosau nad ydynt yn angheuol yn gymharol newydd, ac ni chafodd ei gofnodi tan fis Mai 2020. Mae tueddiadau cychwynnol yn awgrymu bod gorddosio yn digwydd ar draws pob lefel o amddifadedd yn y rhanbarth, o'r mwyaf difreintiedig i'r lleiaf. Bydd y tueddiadau hyn yn parhau i gael eu monitro a'u rhannu gyda phartneriaid i amlygu unrhyw risg gynyddol a bregusrwydd yn y flwyddyn i ddod.

Ymddygiadau Risg Uchel ar gyfer Oedolion mewn Perygl (gan gynnwys Celcio a Hunan-esgeuluso)

Mae'r ddeddfwriaeth bresennol yng Nghymru yn darparu fframwaith cadarn a chynhwysfawr i asiantaethau ddarparu ymyrraeth gynnar i oedolion sy'n arddangos ymddygiadau risg uchel, gan gynnwys y rhai sy'n clecio ac yn hunan-esgeuluso. Beth bynnag am hyn, mae nifer anghymesur o uchel o achosion yn ymddangos mewn atgyfeiriadau i'r Bwrdd ar gyfer Adolygiadau Ymarfer Oedolion a MAPFau, lle mae oedolion yn anffodus naill ai wedi marw neu wedi dioddef niwed difrifol lle mae gweithwyr proffesiynol yn gwybod am bryderon o'r math hwn ac yn eu deall, ond sy'n aml yn teimlo'n analluog i ymyrryd yn effeithiol i atal niwed neu leihau risg.

Mae'r maes gwaith hynod gymhleth a heriol hwn wedi bod yn ffrwd waith allweddol yn ystod y flwyddyn ddiwethaf ar gyfer y Grŵp Arweinwyr Diogelu Oedolion aml-asiantaeth rhanbarthol, sydd wedi rhoi protocol a fframwaith aml-asiantaeth rhanbarthol ar waith i gefnogi defnyddwyr gwasanaethau sy'n perthyn i'r categori hwn, [Polisi](#) Ymddygiad Risg Uchel Aml-asiantaeth (gan gynnwys Hunan-esgeuluso/Celcio) a [Gweithdrefn](#) Ymddygiad Risg Uchel Aml-asiantaeth (gan gynnwys Hunan-esgeuluso/Celcio). Y gobaith yw y bydd y fframwaith yn helpu i wella dealltwriaeth ymarferwyr o'r ddeddfwriaeth yng Nghymru, ochr yn ochr â dealltwriaeth well a dyfnach o sut y gellir gweithredu deddfwriaeth galluedd meddyliol i gefnogi oedolion mewn dull amlasiantaethol mwy creadigol sy'n canolbwyntio ar atebion. Roedd y protocol yn rhan allweddol o weithgareddau fel rhan o'r Wythnos Ddiogelu Genedlaethol, ac fe'i lansiodd yn ffurfiol ym mis Tachwedd 2021.

[Cyfeiriwch at Adran L am ragor o wybodaeth.](#)



Llety i Rai sydd ag Anghenion Cymhleth

Mae gwaith wedi parhau ar draws y rhanbarth o ran darparu ar gyfer y rhai ag anghenion cymhleth. Mae'r gwaith wedi'i arwain drwy grŵp gorchwyl a gorffen arbenigol a gadeiriwyd gan Bennaeth Oedolion a Gofal Cymdeithasol Sir Gaerfyrddin. Mae materion a nodwyd yn ymwneud â bwlch a nodwyd mewn adnoddau o fewn y system cyfiawnder troseddol ar gyfer oedolion â graddau amrywiol o anghenion iechyd meddwl, sydd hefyd yn dangos ymddygiadau a allai fod yn niweidiol i eraill. Mae enghreifftiau yn cynnwys oedolion ag anabledd dysgu a/neu awtistiaeth, sydd hefyd yn dangos ymddygiad heriol a llawn risg yn y gymuned. Mae wedi'i nodi'n aml bod anghenion gofal a chymorth yr unigolion hyn yn aneglur, ond mae'r pecyn cymorth sydd ei angen yn aml yn sylweddol yng ngoleuni'r risg a berir, ac mae diffyg adnoddau a darpariaeth breswyl arbenigol o fewn y system cyfiawnder troseddol yn aml yn treiddio drwodd i wasanaethau gofal cymdeithasol trwy geisiadau am becynnau gofal costus a drud.

Ystyrir bod gwasanaethau gofal cymdeithasol yn cael eu defnyddio yn yr achosion hyn fel modd o fonitro troseddwy'r risg uchel yn y gymuned. Mae hyn yn codi cwestiynau a heriau pellach o fewn cyd-destun hawliau dynol a chydarddoldeb i'r unigolion hyn. Mae'r grŵp gorchwyl a gorffen a sefydlwyd wedi canolbwyntio ar yr angen i asiantaethau gydweithio i ddatblygu ymateb system gyfan, sy'n darparu'r cymorth cywir yn y lle iawn tra'n diogelu'r unigolion hyn yn effeithiol ac yn amddiffyn y cyhoedd. Mae gwaith yn ystod y flwyddyn ddiwethaf wedi canolbwyntio'n benodol ar anghenion tai, gan gefnogi ymateb aml-asiantaeth rhanbarthol i'r maes cymhleth hwn. Mae'r gwaith yn heriol ac yn gymhleth, ac yn gofyn am lefel uchel o gefnogaeth ac ymrwymiad gan bartneriaid aml-asiantaeth ar draws y rhanbarth.

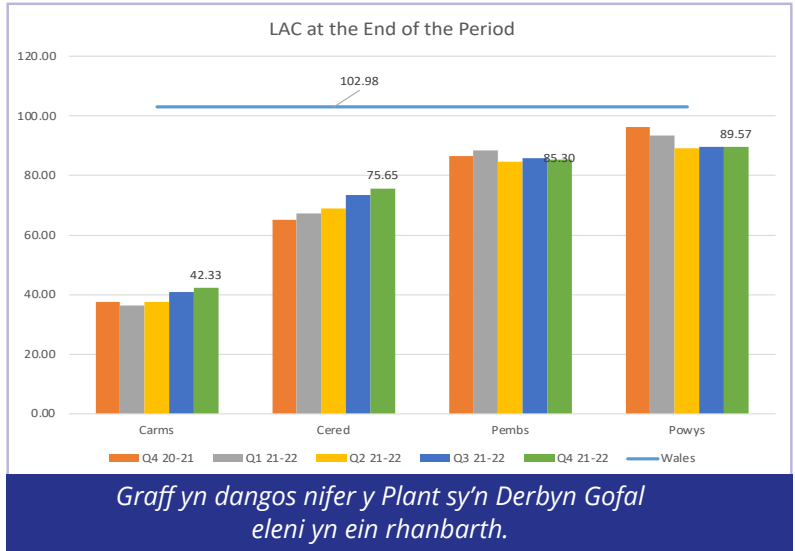


Diogelu Pobl

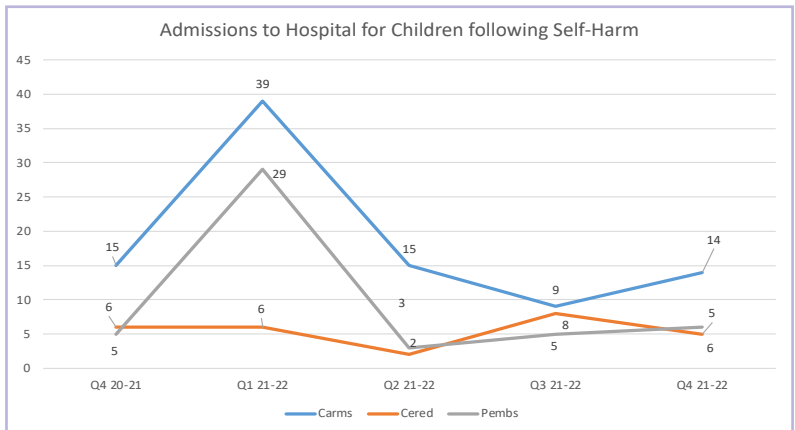
- Cefnogi her effeithiol ac atebolrwydd proffesiynol wrth gyflawni ymarfer diogelu

Mae Fframwaith Sicrhau Ansawdd ac Adrodd y Byrddau, sy'n cynnwys set ddata gynhwysfawr ochr yn ochr ag amserlen archwilio ranbarthol leol a thematig, wedi parhau i fod o gymorth i'r Byrddau i ddeall ymarfer diogelu proffesiynol. Mae gan y Bwrdd Gweithredol Rhanbarthol drosolwg hofrennydd gadarn ar ymarfer diogelu amlasiantaethol lefel uchel ledled y rhanbarth, trwy graffu ar adroddiadau trosolwg chwarterol sy'n cynnwys dadansoddiad o dueddiadau rhanbarthol a lleol allweddol. Mae hyn yn cefnogi'r Byrddau yn eu hymrwymiad i herio asiantaethau'n effeithiol a'u dwyn i gyfrif pan fydd arferion diogelu a darparu gwasanaethau yn disgyn islaw'r safonau disgwylidig.

Mae hyn wedi bod yn arbennig o werthfawr yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, o ran darparu modd o oruchwylio tueddiadau diogelu trwy gydol y pandemig. Mae derbyniadau i'r ysbyty sy'n ymwneud â hunan-niwed ar gyfer plant yn un enghraifft o faes y mae'r Byrddau yn canolbwyntio'n benodol arno eleni.



Graff yn dangos nifer y Plant sy'n Derbynl Gofal eleni yn ein rhanbarth.



Graff yn dangos nifer y derbyniadau i ysbytai ar gyfer plant yn dilyn hunan-niwedio eleni yn ein rhanbarth.

Adolygiadau Ymarfer

Mae nifer o Adolygiadau Ymarfer wedi cychwyn ac wedi dod i ben yn ystod y flwyddyn. Mae'r themâu a nodwyd i'w hystyried o ganlyniad i'r adolygiadau hyn yn cynnwys:

- Yr angen am hyfforddiant a chodi ymwybyddiaeth ar gyfer ymarferwyr aml-asiantaeth mewn perthynas â chywilyddedd proffesiynol a chydymffurfiaeth gudd
- Yr angen am well hyfforddiant ac ymwybyddiaeth i ymarferwyr mewn perthynas â deddfwriaeth galluedd meddyliol, yn enwedig lle mae defnyddwyr gwasanaeth yn dangos ymddygiadau risg uchel
- Atal hunanladdiad
- Camddefnyddio alcohol a sylweddau
- Marwolaethau yn ymwneud â chysgu diogel
- Yr angen am rannu gwybodaeth yn well rhwng asiantaethau

(j) Pryd a sut mae oedolion a phlant wedi cael y cyfle i gymryd rhan yng ngwaith y byrddau

Prosiect Animeiddio Rhanbarthol

Prif ffocws Bwrdd Rhanbarthol Iau CADW eleni fu ffrwd waith yn deillio o Adolygiad Ymarfer Plant a gwblhawyd, ac a neilltuwyd iddynt gan yr Is-grŵp Hyfforddiant. Ei ddiben yw datblygu adnodd hyfforddi diogelu sy'n amlinellu barn plant a phobl ifanc ar sut y gall ymarferwyr diogelu eu cefnogi a rhyngweithio'n well â nhw. Mae pobl ifanc Bwrdd CADW wedi mynd i'r afael â'r gwaith hwn gyda brwdfrydedd a chreadigrwydd mawr, gan gyfleu rhai negeseuon pwerus iawn i ymarferwyr.

Mae'r prosiect hwn wedi bod yn brosiect cwbl gydweithredol, unol ar gyfer y Bwrdd Rhanbarthol, gyda phob un o'r pedwar Bwrdd Lleol yn cyfrannu'n helaeth at sawl cam o'r prosiect. Mae adborth gan bobl ifanc a Swyddogion Cyfranogiad hyd yma yn dangos bod y prosiect hwn wedi bod yn fuddiol iawn o ran uno'r Byrddau Lleol yn bartneriaeth ranbarthol gydlynol, ymgysylltiol.

O ganlyniad, mae'r prosiect hwn ar fin gweithredu fel sbardun ar gyfer cryfhau Bwrdd Rhanbarthol CADW ymhellach yn y flwyddyn i ddod, ac mae'r Bwrdd hwn yn edrych ymlaen at fwynhau ymhellach y cyfraniadau cyfoethog, gwerthfawr y mae'r bobl ifanc yn eu gwneud i'n Byrddau Diogelu Rhanbarthol drwy eu gwaith rhagorol a brwdfrydedd ac ymroddiad clodwiw.

[Am ragor o wybodaeth, cyfeiriwch at Adrannau J ac L.](#)

Digwyddiad Preswyl gyda Thro 2021

Er na chaniatawyd i Ddigwyddiad Preswyl CADW blynyddol gael ei gynnal unwaith eto eleni oherwydd COVID-19, mwynhaodd y Bwrdd Iau "Ddigwyddiad Preswyl gyda Thro" ym mis Medi 2021. Pwrpas y digwyddiad hwn oedd caniatáu i'r bobl ifanc ddod at ei gilydd ar gyfer digwyddiad pleserus, a oedd yn canolbwyntio ar ffyrdd cadarnhaol o gynnal llesiant iach yn ystod cyfnodau o gyfyngiad ac unigedd.

Defnyddiwyd Zoom ar gyfer y digwyddiad hwn, a oedd yn cynnwys sesiwn pobi, gweithdy llesiant, crefftio, a sioe gemau. Mwynhawyd y digwyddiad hwn yn fawr gan bawb a gymerodd ran, ac mae'n dangos y cymhelliant a'r positifrwydd diwyro o fewn CADW trwy gydol cyfnod eithriadol o anodd.

Rheolaeth a Dyfodol Grŵp CADW

Yn 2021 gwelwyd newid yn rheolaeth y grŵp, gydag Angie Felkin-Heins yn cymryd yr awenau fel Arweinydd Datblygu Cyfranogiad TGP Cymru i olynu Sera Coles. Mae Angie wedi dechrau yn ei swydd gyda ffocws ar adolygu cylch gorchwyl ac amcanion presennol y grŵp, i'w datblygu gyda'r bobl ifanc yn y flwyddyn i ddod. Mae Angie wedi cyfarfod â'r Bwrdd hwn ar sawl achlysur i drafod rheolaeth y grŵp hwn yn y dyfodol, gydag amcanion clir yn eu lle. Mae'r Bwrdd hwn yn edrych ymlaen at y datblygiad pellach hwn o'r grŵp, a fydd yn canolbwyntio ar adlewyrchu barn a bwriadau'r bobl ifanc sy'n ffurfio'r Bwrdd lau.

Mae heriau wedi wynebu Bwrdd CADW eleni, gydag aelodaeth wedi gostwng ers blynyddoedd blaenorol. Fel sy'n wir am natur Bwrdd lau, mae nifer o bobl ifanc wedi symud i borfeydd newydd wrth iddynt ddechrau ar gamau nesaf eu bywydau, gan gynnwys cyflogaeth ac addysg uwch, a hefyd yn mwynhau'r manteision o ddychwelyd i fwy o normalrwydd ar ôl cyfnod o ddwy flynedd o gyfyngiad ac unigedd sylweddol.

Credir y gallai'r angen i gyfarfod fel grŵp rhithwir yn unig am gyfnod estynedig o amser hefyd fod yn ffactor yn y gostyngiad hwn, yn enwedig yn wyneb y ffaith bod pobl ifanc hefyd yn cael eu gofyn i ddefnyddio dulliau rhithwir ar gyfer cymaint o agweddau eraill ar eu bywydau yn ystod y pandemig. Mae'r her hon, ynghyd â'r gostyngiad yn nifer yr aelodau presennol, wedi cyflwyno her bellach wrth recriwtio aelodau newydd. Mae hwn yn faes ffocws cyfredol yng Ngrŵp CADW, gyda chynlluniau ar waith i recriwtio aelodau newydd trwy ystod o weithgareddau a gwaith hyrwyddo yn y flwyddyn i ddod, gan rymuso pobl ifanc unwaith eto i yrru cynnydd a nodau eu Bwrdd lau, gyda chefnogaeth rhwydwaith cefnogi cryf ac ymroddedig o fewn y Bwrdd a TGP Cymru.

Er gwaethaf mynd i mewn i'r flwyddyn i ddod fel grŵp llai, mae'r Bwrdd lau yn dod â 2021-22 i ben fel grŵp cryf, unedig, a'r aelodau wedi'u huno gan eu hamcan cyffredin o ddatblygu a lansio eu prosiect animeiddio rhagorol. Mae dathlu a bwrw ymlaen â'r gwaith hwn, ynghyd ag ystyried eu hamcanion a'u haelodaeth fel grŵp wrth symud ymlaen, yn ffrydiau gwaith cyffrous i'w datblygu yn y flwyddyn i ddod.



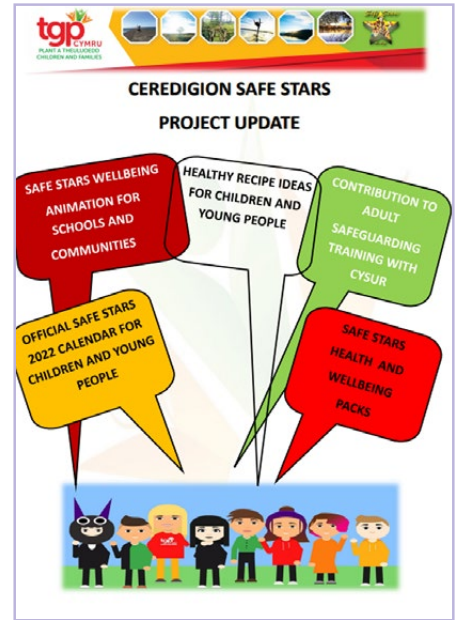
Dechreuodd **Llysenhadon Diogelu Ieuencid Powys (PAYS)** eleni gyda ffocws ar hyrwyddo gweithredol eleni, gyda'r nod o gynyddu cyfranogiad gan bobl ifanc ym Mhowys. Mae'r grŵp wedi nodi tri amcan allweddol iddynt eu hunain, sef: codi ymwybyddiaeth o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP); diogelwch yn y cartref, yr ysgol a'r gymuned; a phontio i fyd oedolion.

Mae PAYS yn darparu cynrychiolaeth ar y Bwrdd StartWell lau, gan adrodd yn ôl i'r grŵp ar feysydd allweddol o gynnydd. Mae PAYS wedi cyfrannu'n weithredol at y prosiect animeiddio rhanbarthol parhaus, gan gynnig mewnwelediad amhrisiadwy i farn pobl ifanc, sydd wedi llywio negeseuon yr adnodd yn sylweddol. Fodd bynnag, mae PAYS wedi wynebu rhai heriau eleni sy'n gysylltiedig â staffio'r swydd ymgysylltu ieuencid, yn ogystal â chadw aelodau'r grŵp a recriwtio pobl ifanc newydd. Fodd bynnag, ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, mae'r swydd wedi'i hail-lenwi ac mae gwaith wedi dechrau ar fynd i'r afael â heriau recriwtio yn y flwyddyn i ddod, a fydd yn bwydo i mewn i'r amcanion rhanbarthol yn y maes hwn.

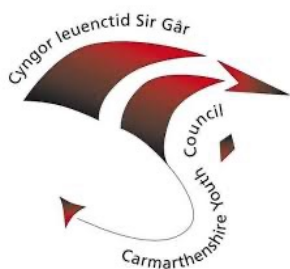


Parhaodd **'Sêr Saff' Ceredigion a Gwasanaeth Ieuentid Ceredigion** i gyfrannu at waith allweddol CADW yn 2021-22, gan gwblhau amrywiaeth o brosiectau'n lleol. Creodd Bwrdd Diogelu Iau Ceredigion nifer o ryseitiau syml ac iach ar gyfer plant a phobl ifanc. Byddant yn cael eu dosbarthu fel rhan o Becynnau Iechyd a Llesiant Sêr Saff ar gyfer plant a phobl ifanc sy'n byw yng Ngheredigion, i gefnogi pobl ifanc, yn enwedig y rhai a allai fod yn wynebu heriau gartref, trwy roi gwybodaeth iddynt i gefnogi eu llesiant a'u hiechyd.

Hefyd wedi'i gynnwys yn y Pecynnau Iechyd a Llesiant, yn ogystal â chael ei ddsbarthu i bobl ifanc Ceredigion, mae'r calendr Sêr Saff, y maent wedi'i ddatblygu unwaith eto ar gyfer 2022. Mae'r calendr yn cynnwys dyddiadau diwrnodau ymwybyddiaeth allweddol sy'n berthnasol i bobl ifanc, ar themâu gan gynnwys iechyd meddwl a chamfanteisio, yn erbyn cefndir o olygfeydd prydfferth o Geredigion a gymerwyd yn ystod yr amser a dreuliodd gan y bobl ifanc yn mynd i fyd natur yn ystod y cyfyngiadau symud. Yn ogystal â defnyddio Zoom i gadw mewn cysylltiad yn rheolaidd, mae'r Sêr Saff hefyd wedi gwneud defnydd o gyfryngau cymdeithasol i gynyddu cyfathrebu eleni, trwy rannu diweddariadau cyson ar brosiectau cyfredol ar Facebook ac Instagram, a thrwy ddefnyddio "sgwrs grŵp" i gadw mewn cysylltiad â'i gilydd.



Mae Sêr Saff Ceredigion wedi wynebu heriau tebyg i'r Bwrdd rhanbarthol o ran recriwtio, gydag ymadawiad rhai aelodau presennol wrth iddynt symud ymlaen i gyfleoedd newydd a symud y tu allan i'r sir a hynny yn arwain at lai o aelodaeth o gymharu â blynyddoedd blaenorol. Bydd recriwtio yn ffocws yn lleol ac yn rhanbarthol yn y flwyddyn i ddod i geisio dod â phobl ifanc newydd i mewn sydd ag angerdd am ddiogelu a hyrwyddo llais plant a phobl ifanc.

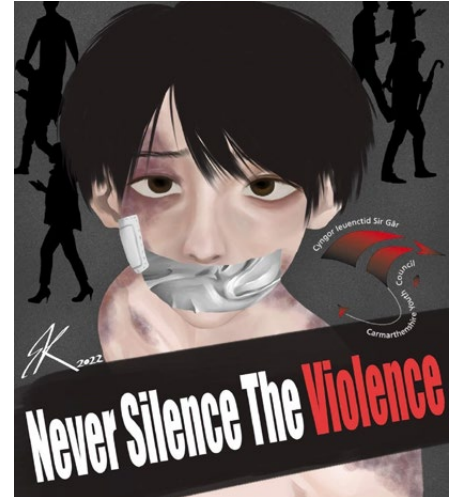


Nid yw Cyngor Sir Gaerfyrddin yn comisiynu Bwrdd Iau lleol ac mae materion a phroblemau diogelu pobl ifanc yn cael sylw drwy **Gyngor Ieuentid Sir Gaerfyrddin (CYC)**, sy'n parhau i redeg cynllun Llysgenhadon Cymunedol Hawliau Plant. Eu prif rôl fel Llysgenhadon yw hyrwyddo Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP), a gweithredu fel llais dros bobl ifanc lleol a chyfleu eu sylwadau i'r Comisiynydd Hawliau Plant yng Nghymru.

Mae aelodau CYC yn ymwneud â Senedd Ieuentid y Deyrnas Unedig (UKYP) a Senedd Ieuentid Cymru (SIC). Mae rhaglen UKYP yn darparu cyfleoedd i bobl ifanc 11-18 oed ddefnyddio eu llais etholedig i sicrhau newid cymdeithasol trwy gynrychiolaeth ac ymgyrchu ystyrion. Roedd tymor aelod blaenorol CYC yn UKYP yn rhedeg o 2020 i 2022, gyda ffocws ar waith amgylcheddol, ac ymgymerwyd â nifer o brosiectau yn y gymuned mewn perthynas â hynny. Yn ogystal, fe wnaethant gyflwyno'r cynnig ar gyfer cynwysoldeb LGBTQ mewn ysgolion, a gyflwynwyd ganddynt, i Senedd Ieuentid y DU. Fe'i defnyddiwyd yn ddiweddarach i annog Ysgolion Iach Cymru i wneud ysgolion yn lle gwell i bobl ifanc.

Yn ystod y pandemig, fe wnaethant helpu i adeiladu a helpu cyfranogiad o bob cefndir ar Gynllun Gweithredu Cydraddoldeb Cymru i sicrhau dyfodol gwell. Ym mis Mawrth 2022, etholwyd aelod newydd UKYP, a fydd yn gynrychiolydd am y ddwy flynedd nesaf. Bydd prif ffofws gwaith UKYP ar faes blaenoriaeth iechyd a llesiant. O fewn y strwythur CYC, mae tri lle cyfetholedig ar gyfer aelodau SIC o'r tair etholaeth. Ym mis Rhagfyr ymunodd yr aelodau SIC newydd eu hethol ar gyfer carfan 2021-2023 â CYC.

Cynhaliwyd Hystingau SIC gan CYC cyn yr etholiadau SIC a gynhaliwyd ym mis Tachwedd 2021. Cyn-aelod o SIC ac aelod presennol o CIC oedd yn gyfrifol am drefnu'r digwyddiad, a gynhaliwyd ddydd Mercher 10 Tachwedd. Roedd y digwyddiad hwn yn hysting etholiad ar-lein ar gyfer etholiad Senedd Ieuenticid Cymru ar-lein, a gynhaliwyd rhwng 1 Tachwedd a 22 Tachwedd. Gofynnwyd i ymgeiswyr SIC o dair etholaeth y sir beth oedd eu blaenoriaethau fel ymgeiswyr, gan roi cyfle iddynt ddweud pam y dylai pobl ifanc bleidleisio drostynt. Roedd yn ffordd wych o arddangos hawliau plant a phobl ifanc ar waith. Roedd Aelodau'r Senedd hefyd yn bresennol yn y digwyddiad, a gallai pobl ifanc ofyn cwestiynau iddynt a gofyn am eu cyngor.



O ganlyniad i'r Ymgynghoriad Gwneud Eich Marc, canolbwyntiodd CYC ar Gam-drin Domestig fel eu blaenoriaeth ar gyfer y flwyddyn ddiwethaf. Mae CYC wedi sefydlu is-grŵp newydd sy'n canolbwyntio ar y testun 'Cam-drin Domestig'. Mae'r grŵp wedi cynnal sawl cyfarfod, ar-lein ac yn bersonol, i drafod dulliau y gallant eu defnyddio i geisio tynnu mwy o sylw at y pwnc pwysig hwn. Mynychodd y grŵp hyfforddiant am gam-drin domestig, a oedd yn cynnwys dysgu am y gwahanol fathau o gam-drin, herio mythau, a ffeithiau am y pwnc. Maent wedi dysgu sut i gadw eu hunain yn ddiogel mewn sefyllfaoedd o'r fath a gwybod ble i fynd am gefnogaeth/arweiniad. Cyfarfu aelodau CYC â chydlynnydd y prosiect Cam-drin Domestig (DA) a Chydlynnydd Ysgolion Iach i ofyn am arweiniad a chael mwy o wybodaeth am y pwnc. Maent ar hyn o bryd yn gweithio ar lwyfan digidol, a fyddai'n cynnwys gwybodaeth am DA, ystadegau diweddar, cyfeiriadur cymorth, a blogiau.



Mae **Gwarchodwyr Iau Sir Benfro** wedi cymryd rhan weithredol mewn amrywiaeth o brosiectau unwaith eto eleni, sydd o fudd i'w grŵp eu hunain ac i flaenoriaethau lleol a rhanbarthol. Yn benodol, mae gan y Gwarchodwyr gysylltiadau cryf ag ystod o wasanaethau yng Nghyngor Sir Penfro, sy'n hyrwyddo llais pobl ifanc o fewn gwasanaethau, yn ogystal â galluogi'r bobl ifanc i ddylanwadu a darganfod mwy am y gwasanaethau sy'n eu cefnogi.

Bu aelodau'r grŵp yn gweithio gyda Phennaeth y Gwasanaethau Plant eleni i ddatblygu Siarter Plant a Phobl Ifanc, sef addewid gan y Gwasanaethau Plant i blant a phobl ifanc ynghylch sut y byddant yn cael eu trin pan fydd ganddynt weithiwr cymdeithasol. Bydd hyn yn helpu plant a phobl ifanc i benderfynu a yw'r gwasanaeth y maent yn ei gael yn bodloni eu hanghenion ac yn ystyried eu barn a'u profiad ymarferol.

Mae aelodau'r Gwarchodwyr Iau yn aelodau o'r Tîm Adfer Addysg, ac wedi mynychu cyfarfodydd a rhoi adborth ar farn a safbwyntiau eu cyfoedion. Mae'r rôl a chwaraeodd pobl ifanc yng nghyfarfodydd y Tîm Adfer Addysg yn ystod Covid-19 wedi dylanwadu ar sut y dychwelodd disgyblion i ysgolion yn Sir Benfro yn ddiogel. Yna cynhyrchodd pobl ifanc sy'n aelodau o'r Bwrdd adroddiad mewn partneriaeth â Chynulliad Ieuenctid Sir Benfro o'r enw Cynulliad Ieuenctid Sir Benfro, Addysg Adfer – Llais Pobl Ifanc Ionawr 2022

Estynnodd y bobl ifanc allan at eraill a gofyn 3 phrif gwestiwn:

- **Beth yw'r pethau positif am yr ysgol? .**
- **Beth yw'r pethau negyddol am yr ysgol?**
- **Yn eich barn chi, beth yw'r atebion i'r pethau negyddol?**

Gofynnwyd i'r Cynulliad Ieuenctid hefyd: Pe gallech ddweud un pwynt wrth y Cyfarwyddwr Addysg am effaith COVID ar eich addysg, beth fyddai hwnnw?

Yng Ngorffennaf 2021, bu aelodau o'r Gwarchodwyr Iau yn rhan o'r panel cyfweld ar gyfer y Pennaeth Gwella Ysgolion. Mae'r panel pobl ifanc yn rhan werthfawr o'r broses recriwtio; mae'n datblygu sgiliau pobl ifanc ac mae'n rhoi'r cyfle iddynt leisio'u barn a chyflwyno eu hargymhellion i uwch reolwyr a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau. Mae'r bobl ifanc yn mwynhau bod yn rhan o'r broses, ac mae'n eu galluogi i ddatblygu perthnasoedd cynaliadwy gyda'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau yn lleol.

Bu pobl ifanc yn gweithio gyda CSP i oleuo Neuadd y Sir yn las i hyrwyddo Diwrnod Plant y Byd ar 20 Tachwedd 2021. Bu pobl ifanc yn dathlu potensial disglair, di-ben-draw pob plentyn ac yn sefyll dros eu hawliau. Y thema oedd Hawliau Plant a Newid Hinsawdd, a bu'r bobl ifanc yn rhan o gynnal cystadleuaeth yn y sir ar sut i wneud ysgolion yn fwy carbon-gyfeillgar. Mae aelodau'r grŵp hefyd wedi cymryd rhan mewn ymgynghoriadau lleol a chenedlaethol amrywiol yn ystod y 12 mis diwethaf. Mae'r rhain yn cynnwys:

- **Ymateb COVID Cymunedau Sir Benfro**
- **Asesiad Llesiant Sir Benfro**
- **Urddas Mislif**
- **Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda - Adeiladu Dyfodol Iachach ar ôl COVID-19**
- **Arolwg Tlodi Plant Blynyddol**



(k) Ceisiadau am orchmynion amddiffyn a chefnogi oedolion

Ni wnaed unrhyw geisiadau am Orchmynion Amddiffyn a Chymorth i Oedolion (APSOs) yng Nghanolbarth a Gorllewin Cymru yn ystod 2021-22, a dim ond un cais sydd wedi bod yn y rhanbarth hwn ers cyflwyno Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Mae'r Bwrdd yn ymwybodol bod y duedd hon yn adlewyrchu gweithgarwch mewn ardaloedd eraill a byddai'n croesawu unrhyw sylwadau gan Lywodraeth Cymru am y rhesymau tebygol dros hyn.



(I) Gwybodaeth neu ddysgu y mae'r byrddau wedi ei ledaenu a'r hyfforddiant a argymhellwyd neu a ddarparwyd

Gwefan a Chyfringau Cymdeithasol

Mae gwefan y Byrddau yn gweithredu fel canolbwynt gwybodaeth ddefnyddiol, gan gynnwys sut i adrodd am bryder, a'r hyfforddiant sydd ar gael a ddarperir yn y rhanbarth. Cyhoeddir pob adroddiad Adolygiad Ymarfer ar wefan y Byrddau, yn ogystal â Chynlluniau Blynyddol ac Adroddiadau Blynyddol cyfredol a blaenorol. Mae'r wefan yn adnodd sydd wedi parhau i dyfu eleni. Mae'r [Hwb Adnoddau](#) cynhwysfawr wedi parhau i dyfu o ran cynnwys a phynciau, gyda thudalennau penodol y gall defnyddwyr eu cyrchu yn seiliedig ar eu hanghenion unigol (e.e. rhieni/gofalwyr, gweithwyr proffesiynol) neu yn ôl materion diogelu (e.e. gwahanol fathau o gamfanteisio, cam-drin domestig).



Mae'r Uned Fusnes wedi gweithio ymhellach i ddatblygu'r safle fel "siop un stop" o wybodaeth allweddol sy'n berthnasol i ddiogelu heddiw. I'r perwyl hwn, mae adran gwefan newydd wedi'i datblygu ar gyfer diweddariadau diogelu cenedlaethol, er enghraifft, [defddwriaeth Stopio Cosbi Corfforol yng Nghymru](#).

Mae gwaith datblygu hefyd wedi'i wneud eleni ar fformat yr adnoddau sydd ar gael, a'r llwybrau ar gyfer dod o hyd i wybodaeth. Mae nifer o adnoddau fideo, a wnaed yn rhanbarthol ac yn genedlaethol, ar gael ar y wefan eleni, yn ogystal â ffurfio'r set gyntaf o gynnwys ar gyfer [sianel YouTube newydd y Byrddau](#), i roi modd ychwanegol i ymarferwyr a'r cyhoedd gael gwybodaeth ar ddiogelu. Bydd gwaith pellach sylweddol yn cael ei wneud yn y maes hwn yn y flwyddyn i ddod.

Hyfforddiant

Fel yr amlinellir yn Rhan 7 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, dylai Byrddau Diogelu Rhanbarthol sicrhau bod ymarferwyr yn eu hardal yn gallu cael gafael ac yn derbyn yr hyfforddiant y mae arnynt ei angen mewn gwaith amddiffyn plant ac oedolion.

Mae Strategaeth Hyfforddi Ranbarthol amlasiantaethol y Byrddau a'r cynllun cyflawni cysylltiedig yn parhau i ddarparu fframwaith sy'n cefnogi comisiynu a darparu hyfforddiant amlasiantaethol pwrpasol sy'n gysylltiedig â blaenoriaethau strategol y Byrddau, yn ogystal â rhoi sicrwydd ynghylch ansawdd hyfforddiant diogelu a'i fod ar gael i ymarferwyr a rheolwyr ar draws y bartneriaeth. Sicrheir y Byrddau bod pob asiantaeth yn darparu hyfforddiant diogelu o ansawdd da i'w staff, ac mae hyn wedi parhau ar lwyfannau darparu rhithwir trwy gydol y pandemig. Mae cyfoeth o hyfforddiant diogelu wedi'i ddarparu ar draws Canolbarth a Gorllewin Cymru eleni, fel yr amlinellir drosodd.

Darparwyd Hyfforddiant Adolygwyr i gefnogi APR, CPR a MAPFau ar draws y rhanbarth, wedi'i hwyluso gan **Barbara Firth**. Pwrpas yr hyfforddiant hwn oedd rhoi'r sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen ar nifer fwy o gydweithwyr ar draws asiantaethau'r Bwrdd i weithredu fel Adolygydd a Chadeirydd Panel ar gyfer Adolygiad Ymarfer neu MAPF, yn ogystal â chefnogi aelodau'r Panel i gyflawni eu cyfrifoldebau mewn modd agored a thryloyw.

Mae'r Byrddau yn ddiolchgar am barodwydd parhaus yr holl asiantaethau partner i gefnogi prosesau adolygu trwy ddarparu cadeiryddion ac adolygwyr pan fo angen. Defnyddiwyd dull hybrid o gyflwyno'r digwyddiadau hyn, gyda dilyniant o weminarau rhithwir Microsoft Teams yn cael eu cynnal yn ystod haf 2021, a ddilynwyd gan ddigwyddiad personol yn Llanymddyfri ar 13eg Hydref, i weithredu fel dilyniant i'r sesiynau cychwynnol, a llwyfan i drafod prosesau adolygu a sgiliau yn fwy manwl.



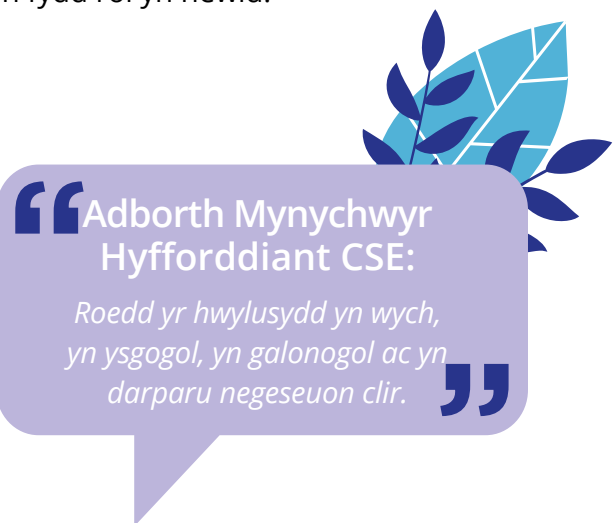
Ffotograffau o'r Digwyddiad Hyfforddiant Adolygwyr Dilynol ym mis Hydref 2021



Cyflwynwyd **Hyfforddiant Gweithdrefnau Diogelu Cymru** eleni. Mae pob asiantaeth wedi parhau i gefnogi'r gwaith parhaus o roi Gweithdrefnau Diogelu Cymru ar waith drwy ddarparu hyfforddiant perthnasol i ymarferwyr a rheolwyr ar lefel leol.

Cyflwynwyd **Gweithdai DBS** hefyd eleni gan gynrychiolydd o'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd. Pwrpas y sesiynau hyn oedd cefnogi recriwtio diogel a darparu trosolwg llawn gwybodaeth o rôl a chylch gwaith y DBS, ynghyd ag arweiniad ymarferol ar sut i nodi lefel y gwiriad sydd ei angen ar gyfer rôl, yn ogystal ag amlinellu'r Gwasanaeth Gwahardd a'i amcanion a gweithdrefnau. Roedd y cyflwyniad yn sesiwn ddefnyddiol iawn a amlygodd yr angen i ganolbwyntio ar y lefel briodol o wiriad DBS i'w gynnal nid yn unig ar gyfer rôl newydd, ond pan fydd rôl yn newid.

Cynhaliwyd dwy weminar **Camfanteisio'n Rhywiol ar Blant** hefyd yn ddiweddarach yn y flwyddyn adrodd. Cyflwynwyd y sesiynau hyn gan Dr Sophie Hallett a'u cynnig i bob Bwrdd Diogelu yng Nghymru gan Lywodraeth Cymru. Defnyddiodd y sesiynau astudiaethau achos go iawn o gyfweiliadau a gynhaliwyd gan Dr Hallett, a oedd yn amlinellu'r broses meithrin perthynas amhriodol a natur y camfanteisio o safbwynt pobl ifanc, i gynorthwyo ymarferwyr i ddeall eu profiad bywyd a sut i'w cefnogi'n well.



“Adborth Mynychwyr Hyfforddiant CSE:

Roedd yr hwylusydd yn wych, yn ysgogol, yn galonogol ac yn darparu negeseuon clir. ”

Prosiectau Hyfforddi Parhaus

Mae ymrwymiad sylweddol o ran adnoddau ac amser wedi'i neilltuo i ddau brosiect allweddol eleni, a byddant yn cael eu cwblhau a'u lansio yn y flwyddyn adrodd nesaf. Y cyntaf o'r prosiectau hyn yw'r **Prosiect Animeiddio Bwrdd Iau**. Pan fydd wedi'i gwblhau, bydd hwn yn adnodd hyfforddi diogelu ar gyfer ymarferwyr sy'n ymyrryd ym mywydau plant a phobl ifanc. Mae'r gwaith hwn wedi ymestyn dros nifer o fisoedd oherwydd natur aml-gam y prosiect, ynghyd â'r angen i aros am ostyngiad sylweddol mewn mesurau COVID-19 er mwyn hwyluso gweithdai animeiddio personol i ddatblygu'r adnodd. Fodd bynnag, mae'r animeiddiad ar y trywydd iawn i gael ei gwblhau a'i gymeradwyo'n ffurfiol yn haf 2022, gyda lansiad yn yr hydref/gaeaf.

Mae cyfres o **Hyfforddiant ac Adnoddau Chwilfrydedd Proffesiynol** yn cael ei datblygu ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn. Mae'r gyfres o hyfforddiant yn gynhwysfawr ac yn cynnwys tair elfen allweddol:

- Pecyn Hyfforddi Aml-Asiantaeth Gydol Oed a ddatblygwyd gan hyfforddwr arbenigol, sy'n cynnwys opsiynau ar gyfer sesiynau hyfforddi diwrnod llawn a hanner diwrnod.
- Pecyn Adnoddau y gall ymarferwyr ar draws y rhanbarth gael mynediad ato'n rhithwir ar unrhyw adeg, sy'n rhoi cyflwyniad i chwilfrydedd proffesiynol, gan gynnwys trosolwg manwl o sut i arfer chwilfrydedd a barn broffesiynol, yn cynnwys astudiaethau achos.
- Fideo Hyfforddi lle mae'r Nyrs Arweiniol LAC o Fwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, Janet Edmunds, yn egluro beth mae'n ei olygu i fod yn chwilfrydig yn broffesiynol, a'r cwestiynau y gall ymarferwyr eu gofyn i'w hunain a'r teuluoedd y maent yn gweithio gyda nhw i ymarfer chwilfrydedd proffesiynol wrth ymarfer.

Bydd y gyfres hon o hyfforddiant yn ceisio darparu nifer o lwybrau y gall gweithwyr proffesiynol eu defnyddio i gael gwybodaeth am y pwnc hwn, sy'n parhau i fod yn nodwedd o Adolygiadau Ymarfer Plant ac Oedolion sydd ar y gweill ac sydd wedi'u cwblhau yn rhanbarthol ac yn genedlaethol. Mae'r gyfres o hyfforddiant yn gytbwys, gydag ymagwedd fanwl, â ffocws i'r pwnc a ddarperir yn y Pecyn Hyfforddi, wedi'i ategu gan adnoddau sy'n hawdd eu cyrraedd i ymarferwyr. Roedd y Byrddau'n falch iawn o gael lansio'n ffurfiol y **Polisi a'r Weithdrefn Ymddygiad Risg Uchel newydd (gan gynnwys Hunan-esgeuluso a Chelcio)** yn ystod yr Wythnos Ddiogelu Genedlaethol. Arweiniwyd y digwyddiad gan y siaradwyr gwadd canlynol:

- **Dr Mary Rose Day**, sydd wedi ysgrifennu nifer o gyhoeddiadau ym maes hunan-esgeuluso;
- **Professor Michael Preston-Shoot**, sydd wedi ymchwilio i astudiaethau mawr ar arfer effeithiol gydag oedolion sy'n hunan-esgeuluso; a
- **Diana Harris, Arweinydd Diogelu ar gyfer Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru**, a fu'n allweddol wrth ddatblygu'r polisi.

“Adborth Mynychwyr Hyfforddiant Chwilfrydedd Proffesiynol:

Roedd y sesiynau rhyngweithiol yn hynod ddefnyddiol gan eu bod yn aml-asiantaethol eu natur

Roedd yr astudiaethau achos yn wych i edrych ar senarios o agwedd aml-asiantaethol.”



Mae'r Byrddau eleni yn falch iawn o fod wedi llunio'r polisi hwn, gan ei fod yn ganlyniad cydweithio amlasiantaethol rhagorol, a thrwy hynny buom yn ymgysylltu â'r trydydd sector i ddyfeisio ymateb gwirioneddol gydweithredol i unigolion sy'n arddangos ymddygiadau risg uchel. Mae hunan-esgeuluso a chelcio yn feysydd nad ydynt yn cael sylw trwy fframwaith cyfreithiol ar hyn o bryd, ac felly pwrpas y polisi hwn oedd cynnig mecanwaith cymorth i amddiffyn unigolion mewn perygl sy'n arddangos ymddygiadau o'r fath. Mae'r polisi hwn wedi'i gynllunio'n ofalus i alluogi asiantaethau lluosog sy'n ymwneud â'r unigolyn mewn perygl i ddod at ei gilydd a phenderfynu ar ddarpariaeth gydlynol o gymorth ac ymgysylltu, trwy benderfynu fel grŵp ar y ffordd orau ymlaen, a hynny wedi'i lywio gan y wybodaeth gyfunol sydd ar gael.

“ Adborth mynychwyr o Lansiad Swyddogol yr Ymddygiadau Risg Uchel (gan gynnwys Hunan-esgeuluso a Chelcio):

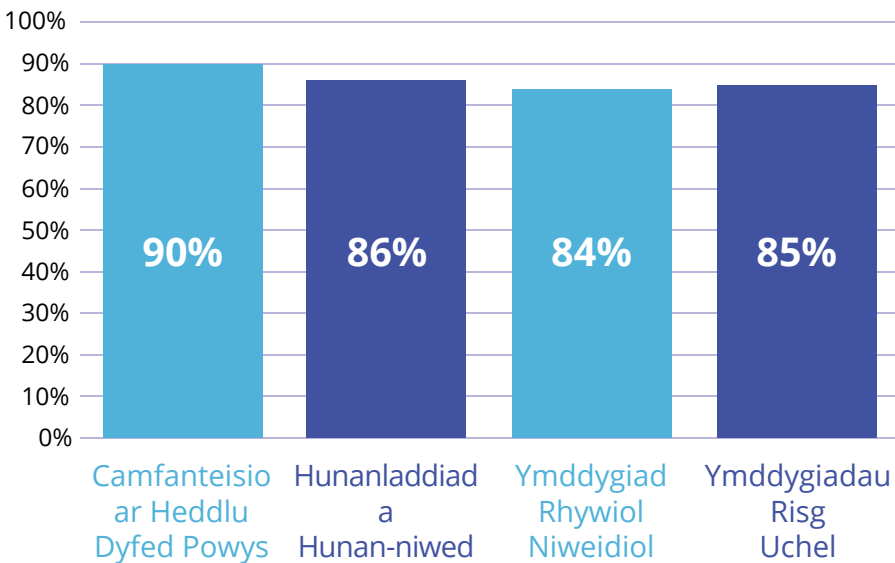
Rwy'n wirioneddol obeithiol bod y polisi a'r canllawiau yn cipio'r hyn sydd ei angen arnom i symud ymlaen i reoli'r achosion cymhleth hyn.

”

Roedd y digwyddiad hwn felly yn gyfle gwych i roi cyfoeth o wybodaeth i ymarferwyr am y polisi hwn a sut y gellir ei ddefnyddio yn y dyfodol, wedi'i ategu gan fewnwelediadau gwerthfawr gan arbenigwyr blaenllaw yn y maes. Gwahoddwyd y rhai a oedd yn bresennol yn y fforwm hwn i ofyn cwestiynau i'r Athro Preston-Shoot a'i gydweithwyr rhanbarthol a ddatblygodd y Polisi a'r Weithdrefn newydd, i alluogi trafodaethau ymarferol ac ystyried sut y gellir bwrw ymlaen â'r gwaith hwn a'i ymgorffori mewn ymarfer. Dywedodd y rhai a fynychodd fod y digwyddiad yn sgorio 85% ar gyfartaledd o ran i ba raddau y bydd yn effeithio ar eu ymarfer.

Digwyddiadau WDG a'u heffaith ar ymarfer

Sgoriau cyfartalog a roddwyd gan fynychwyr digwyddiad i'r cwestiwn, "i ba raddau y bydd yr hyn yr ydych wedi'i ddysgu yn dylanwadu ar eich ymarfer ac yn helpu i gadw defnyddwyr gwasanaeth mewn perygl yn ddiogel?", ar raddfa o 1 i 10, fesul digwyddiad a gynhaliwyd yn ystod Wythnos Ddiogelu Genedlaethol.



Hwylusodd **Heddlu Dyfed Powys Seminar Ymwybyddiaeth o Gamfanteisio** fel rhan o'r rhaglen ranbarthol o ddiwyddiadau. Gall camfanteisio fod ar sawl ffurf, ac roedd y Gweminar Camfanteisio a hwyluswyd gan Heddlu Dyfed Powys yn rhoi trosolwg trylwyr ar nifer o fathau o gamfanteisio y gall plant ac oedolion fod mewn perygl ohonynt. Roedd y pynciau a drafodwyd yn y sesiwn yn cynnwys rôl y Gwarcheidwad Masnachu Plant Annibynnol, camfanteisio ar-lein gan gynnwys "blacmel rhywiol" a throseddau economaidd, a chyflwyniad i'r rhaglen INTACT a sefydlwyd o fewn yr heddlu. Cafwyd cyflwyniadau gan staff yr Heddlu a swyddogion sy'n arbenigwyr yn eu maes penodol o wybodaeth, gan alluogi'r mynychwyr i ddysgu am y dulliau presennol a ddefnyddir gan gyflawnwyr camfanteisio, yn ogystal â'r ffyrdd arloesol y mae'r Heddlu yn nodi ac yn ymateb i'r materion hyn. Roedd y sesiwn yn hynod lwyddiannus; pan ofynnwyd i fynychwyr raddio i ba raddau y byddai cynnwys y cwrs yn dylanwadu ar eu hymarfer wrth symud ymlaen, rhoddwyd sgôr cyfartalog o 90%. Mae'r adborth hwn yn hynod gadarnhaol yng ngoleuni natur aml-asiantaeth yr hyfforddiant, ac yn dangos bod yr ystod eang o rolau ac asiantaethau a gynrychiolir yn y digwyddiad wedi canfod bod y cynnwys yn sylweddol berthnasol a defnyddiol i'w harferion diogelu.

Cynhaliwyd Hyfforddiant Hunanladdiad a Hunan-niwed hefyd yn ystod Wythnos Ddiogelu Genedlaethol.

Mae hunanladdiad a hunan-niwed yn parhau i fod yn fater o ffocws arbennig i ni yng Nghanolbarth a Gorllewin Cymru, ac felly rydym yn parhau i archwilio ffyrdd newydd o amlygu ac archwilio'r mater yn ein hyfforddiant diogelu a chodi ymwybyddiaeth. Eleni, defnyddiwyd yr Wythnos Ddiogelu Genedlaethol unwaith eto i hyrwyddo negeseuon allweddol o ran diogelu'r rhai sydd mewn perygl o hunanladdiad a hunan-niwed, gyda chanlyniadau ymchwil yn cael eu rhannu gan yr Athro Ann John, awdur arweiniol y strategaeth Siarad â Fi 2. Siaradodd Kate Heneghan ar ran PAPYRUS i egluro rôl y sefydliad hwn wrth ddarparu cefnogaeth gyfrinachol trwy eu llinell gymorth.

Mwynhaodd y mynychwyr hefyd y gwerth sylweddol a ychwanegwyd at y weminar gan Sarah Dale, person ifanc yn y rhanbarth a rannodd ei phersbectif a'i phrofiad byw o hunan-niwed. Roedd y mewnwelediad hwn i'w phrofiad ei hun yn hynod bwerus a daeth â phrofiadau plant ac oedolion mewn perygl o hunanladdiad a hunan-niwed i ganol y trafodaethau, teimlad a adleisiwyd gan nifer o fynychwyr yn eu hadborth. Daeth nifer fawr o bobl i'r digwyddiad, gyda sgôr gyffredinol o 86% gan y mynychwyr o ran defnyddioldeb ar gyfer ymarfer.

Gwahoddwyd gweithwyr addysg proffesiynol i weminar wedi'i thargedu ar y thema **Ymateb i Ymddygiad Rhywiol Niweidiol** yn ystod Wythnos Ddiogelu Genedlaethol. Croesawyd athrawon a staff addysg ar draws y rhanbarth i'r digwyddiad hwn a hwyluswyd gan Pat Branigan (NSPCC).



Adborth mynychwyr Seminar Ymwybyddiaeth o Gamfanteisio:

Bydd yn llywio fy mhroses gwneud penderfyniadau yn well a hefyd yn fy ngalluogi i roi mwy o fanylion i swyddogion rheng flaen am yr hyn a ddisgwylir ganddynt pan fydd dioddefwyr posibl o gamfanteisio yn cael eu nodi.



Adborth mynychwyr y Seminar Hunanladdiad a Hunan-niwed:

Llawer mwy o fewnwelediad i dueddiadau'r dyfodol a mewnwelediad gwerthfawr yn cael ei roi trwy glywed profiad bywyd rhywun.





Roedd y digwyddiad hwn yn cyd-fynd â'r ffocws presennol rhanbarthol a chenedlaethol ar ddau fater sy'n gorgyffwrdd, sef, Cam-drin Plant yn Rhywiol a cham-drin rhywiol rhwng cyfoedion.

Nod y digwyddiad oedd gwella dealltwriaeth ymarferwyr o sut y gall ymddygiadau rhywiol niweidiol gyflwyno'u hunain a sut y dylid eu nodi a mynd i'r afael â nhw, a rhoddodd gyfle gwych i rannu gwybodaeth â staff addysg ar y mater hwn, sef yr ymarferwyr hynny yn aml sydd fwyaf tebygol o nodi ac ymateb i Ymddygiad Rhywiol Niweidiol.

“Adborth mynychwyr i'r hyfforddiant Ymateb i Ymddygiad Rhywiol Niweidiol:

Roedd y wybodaeth a'r cyflwyniad yn dda iawn, roedd ystadegau a chysylltiadau ag adnoddau eraill yn werthfawr iawn.”

Roedd y seminar yn addysgiadol iawn a chafwyd adborth ardderchog gan bawb a fynychodd. Darparwyd nifer o offer ymarferol i fynychwyr y digwyddiad, a roddodd sgôr gyfartalog o 84% i'r cwestiwn, wrth ymateb i adborth, a oedd yn gofyn i ba raddau yr oeddent yn teimlo y byddai'r wybodaeth a rannwyd yn effeithio'n uniongyrchol ar eu harfer ac yn ei gefnogi.

Defnyddiwyd **Deunyddiau Dysgu Adolygiadau Dynladdiad Domestig** ar gyfer ffrydiau byw ar dudalen Facebook CYSUR bob diwrnod o'r Wythnos Ddiogelu Genedlaethol, a'u rhoi ar YouTube a Facebook wedi hynny. Roedd hyn yn gyfle i'r deunyddiau gyrraedd cynulleidfa ehangach, ac yn gyfle i dreialu dull cyfathrebu ychwanegol gydag ymarferwyr a'r cyhoedd yn gyffredinol ar gyfer y Byrddau, sy'n parhau i fod yn nod allweddol yn ein Cynllun Blynyddol.

Roedd y cyntaf o lawer o **Sesiynau Ymwybyddiaeth o Gam-drin Domestig** a gyflwynwyd gan **Calan DVS** yn cyd-fynd â dydd Llun Wythnos Ddiogelu Genedlaethol 2021. Wedi'u targedu at y diwydiant harddwch, cynlluniwyd y gweithdai ar-lein hyn i gynnig arweiniad i steilwyr a thechnegwyr harddwch ar sut y gallent fod yn dyst i arwyddion o gam-drin domestig. Er enghraifft, efallai y bydd steilwyr yn sylwi bod cleientiaid yn cael eu rheoli gan eu partneriaid o ran pryd a ble y gallant fynychu apwyntiadau, bod eu dull o dalu am wasanaethau yn cael ei reoli'n llym gan eu partner, neu gallant hyd yn oed rannu gwybodaeth mewn sgrysiâu anffurfiol gydag ymarferwyr harddwch sy'n awgrymu eu bod yn dioddef cam-drin domestig. Bu'r sesiynau hyn felly'n amlygu sefyllfa unigryw'r rôl hon i ymarferwyr harddwch, ac yn rhoi'r wybodaeth iddynt am sut y gallant adnabod cam-drin domestig yn y gymuned, a hefyd sut y gallant ymateb i'r her hon pan fydd yn codi o fewn eu rôl.

Cyflwynwyd Hyfforddiant Ymwybyddiaeth Stelcio unwaith eto eleni gan y Bwrdd VAWDASV, gyda'r **Athro Jane Monckton Smith** yn cyflwyno sesiwn rithwir i gynulleidfa ranbarthol fawr trwy Microsoft Teams. Roedd yr hyfforddiant yn canolbwyntio ar ymddygiadau stelcian a ffactorau risg cysylltiedig, ynghyd â throsolwg o'r "8 cam i ddynladdiad" a nododd yr Athro Monckton Smith trwy ei hastudiaeth o dros 400 o achosion ledled y DU. Clywodd y rhai a oedd yn bresennol sut y dylid asesu risg o ran lefel yr amser a'r sylw y mae cyflawnwyr yn ei roi i'w hymddygiad stelcio, gan roi offer iddynt adnabod ac ymateb i risg yn gynnar, gyda ffocws cryf hefyd ar brofiad dioddefwyr a'r angen i ganolbwyntio ar hyn yn y broses o wneud penderfyniadau. Canmolwyd yr hyfforddiant hwn yn eang ar draws y rhanbarth fel un hynod ddiddorol a gwerthfawr ar gyfer ymarfer.

Mae **Tîm Diogelu Oedolion Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda** wedi cyflwyno sesiynau hyfforddi pwrpasol eleni ar hunan-esgeulustod, cynllunio rhyddhau o'r ysbyty, pryderon proffesiynol a darparu gwybodaeth i lywio'r broses ymholi. Mae hyfforddiant Lucy Faithful hefyd wedi'i gyflwyno ar y pynciau canlynol:

- [Professionals Protect](#)
- [Gwydnwch Digidol](#)
- [Deall Ymddygiad Rhywiol Niweidiol](#)
- [Ymwybyddiaeth o Gamfanteisio Rhywiol](#)

Mae hyfforddiant yn cael ei gyflwyno ar hyn o bryd i bob Goruchwylydd Ringyll yn **Heddlu Dyfed-Powys** i godi eu hymwybyddiaeth o bwysigrwydd y broses asesu risg DASH a'r broses drafod ddyddiol. Yn ogystal, mae Cyrsiau SCAIDIP wedi'u hailgyflwyno yn dilyn COVID, ac mae nifer y rhai sydd i'w hyfforddi wedi cynyddu. Mae pob swyddog rheng flaen wedi ymgysylltu â hyfforddiant gan y Ganolfan Arbenigedd ar CSA o ran nodi ac ymateb i arwyddion CSE.

Comisiynodd Cyngor Sir Powys JMG Training & Consultancy i ddarparu hyfforddiant eleni ar Gelcio, Hunan-esgeuluso a Ffyrdd Cymhleth o Fyw. Mae'r ffocws lleol hwn ar yr ymddygiadau risg uchel hyn yn cyd-fynd â'r datblygiadau rhanbarthol yn y maes hwn, gan nodi lansiad diweddar y Polisi a'r Weithdrefn Ymddygiadau Risg Uchel (gan gynnwys Hunan-esgeulustod a Chelcio).

Yng **Nghyngor Sir Ceredigion**, mae'r hyfforddiant a ddarperir eleni yn cynnwys sesiwn hyfforddi diogelu wedi'i theilwra a ddarperir i ofalwyr maeth, a gweithdy a ddarperir i Swyddogion Arweiniol Corfforaethol a Rheolwyr Corfforaethol mewn perthynas â rolau a chyfrifoldebau'r Awdurdod Lleol o dan CONTEST.

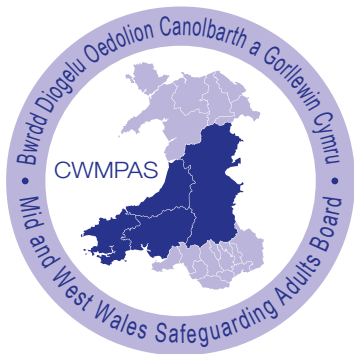
Cafodd y [modiwl diogelu ar-lein arloeso](#) **Cadw Plant, Pobl Ifanc ac Oedolion yn Ddiogel yn Sir Benfro** ei amlygu unwaith eto a'i ddathlu fel rhan o raglen o ddigwyddiadau eleni. Mae'r adnodd gwe ar-lein yn becyn gwych o wybodaeth a ddyluniwyd gan ac ar gyfer pobl ifanc, gan gynnig cyflwyniad i bwnc diogelu. Mae Is-grŵp Hyfforddiant Rhanbarthol VAWDASV MWW yn parhau i oruchwylio'r gwaith o gyflenwi grwpiau 1-3 a 6 o'r Fframwaith Hyfforddi Cenedlaethol. Mewn ymateb i COVID-19, mae pecyn rhanbarthol pwrpasol o gyflenwi ar-lein wedi'i ddatblygu, a ddarperir ar draws y pedwar awdurdod lleol gyda chymorth gan ddarparwyr gwasanaethau arbenigol. Er gwaethaf effaith y pandemig, mae cynnydd da wedi'i wneud wrth gyflwyno Gofyn a Gweithredu a bydd hyn yn parhau yn y flwyddyn ariannol nesaf.

Mae'r llywodraethu sy'n cefnogi'r cyflwyniad rhanbarthol yn sicrhau darpariaeth gyson, cefnogaeth i hyfforddwyr a storfa werthuso ganolog. Mae strwythurau adrodd clir i Lywodraeth Cymru yn ganolog, ac mae'r Bwrdd VAWDASV rhanbarthol yn gweithio'n agos gydag arweinwyr y Gwasanaethau Iechyd a Thân i gydlynu'r ddarpariaeth ar draws y tri pheccyn hyfforddi. Mae dadansoddiad o anghenion hyfforddi hefyd wedi'i gwblhau ar draws darparwyr gwasanaethau arbenigol rhanbarthol, mewn perthynas â grwpiau 4 a 5. Bydd hwn yn cael ei ddefnyddio i lywio buddsoddiad mewn hyfforddiant, i fodloni gofynion grwpiau 4 a 5 o fewn y darparwyr gwasanaeth arbenigol. Bydd hyn ar y cyd â hyfforddiant arbenigol a gomisiynir gan Lywodraeth Cymru.

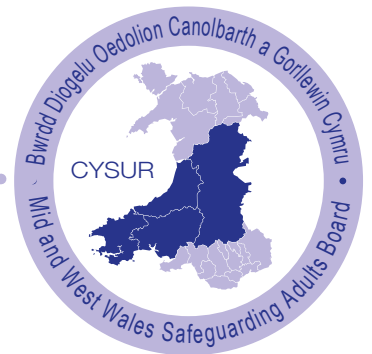
(m) Y ffordd y mae'r byrddau diogelu wedi gweithredu'r cyngor gan lywodraeth cymru a'r bwrdd diogelu annibynnol cenedlaethol

Er nad oes cyngor ffurfiol penodol gan Weinidogion Llywodraeth Cymru wedi'i roi i Fyrddau Diogelu Canolbarth a Gorllewin Cymru yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, mae Cadeiryddion Byrddau Gweithredol CYSUR a CWMPAS yn parhau i weithio'n agos gydag uwch swyddogion Llywodraeth Cymru a'r Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol ar feysydd sydd o ddiddordeb i'r ddwy ochr, a lle gwelwyd y gellir gwneud gwelliannau i ymarfer diogelu proffesiynol.

Mae hyn yn cynnwys datblygu deddfwriaeth, polisi a chanllawiau. Mae'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol yn parhau i weithredu ac adrodd yn erbyn y Cynllun Gweithredu Cenedlaethol ar gyfer Cam-drin Plant yn Rhywiol yn unol â chyfarwyddyd Llywodraeth Cymru, ac yn parhau i ddarparu cynrychiolaeth a mewnbwn amlasiantaethol ar nifer o ffrydiau gwaith ffurfiol y llywodraeth fel yr amlinellwyd yn flaenorol, gan gynnwys y broses Adolygiad Diogelu Unedig Sengl a deddfwriaeth Stopio Cosbi Corfforol yng Nghymru.



Llywodraeth Cymru
Welsh Government



Geirfa

- **AYO/AYP (APR / CPR)** - Adolygiad Ymarfer Oedolion / Adolygiad Ymarfer Plant
- **FfPA (MAPF)** - Fforwm Proffesiynol Amlasiantaethol
- **VAWDASV** - Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol
- **MACSE / CRhB (CSE)** - Camfanteisio Rhywiol ar Blant Aml-Asiantaeth / Camfanteisio Rhywiol ar Blant
- **GGLI** - Grŵp Gweithredol Lleol
- **WDG (NSGW)** - Wythnos Diogelu Genedlaethol
- **ERW** - Addysg trwy Weithio Rhanbarthol
- **ADdG (EHE)** - Addysg Ddewisol Gartref
- **BDAC (NISB)** - Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol
- **ADRh (DoLS)** - Amddiffynfeydd Diogelu Rhyddid
- **AGC (CIW)** - Arolygiaeth Gofal Cymru
- **IICSA** - Ymchwiliad Annibynnol i Gam-drin Plant yn Rhywiol
- **PRUDiC** - Ymateb Gweithdrefnol i Farwolaeth Annisgwyl mewn Plentynod
- **ACES** - Profiadau Niweidiol yn ystod Plentynod
- **BIAP (PTHB)** - Bwrdd Iechyd Addysgu Powys
- **PPPI (CYPP)** - Partneriaeth Plant a Phobl Ifanc
- **CAMHS** - Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed
- **MARAC** - Cynhadledd Asesu Risg Amlasiantaethol
- **MAPPA** - Trefniadau Amlasiantaethol ar gyfer Amddiffyn y Cyhoedd
- **ICC (PHW)** - Iechyd Cyhoeddus Cymru
- **TDC (NST)** - Tîm Diogelu Cenedlaethol
- **YGAC (WAST)** - Ymddiriedolaeth Gwasanaeth Ambiwlans Cymru
- **HDP** - Heddlu Dyfed-Powys
- **GCI** - Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid
- **GPC** - Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol
- **CAC (CRC)** - Cwmni Adsefydlu Cymunedol
- **AD (SoS)** - Arwyddion Diogelwch
- **ABCh** - Addysg Bersonol a Chymdeithasol
- **CCAC (ADEW)** - Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg yng Nghymru
- **LHDTc+ (LGBTQ+)** - Lesbiaidd, Hoyw, Deurywiol, Trawsryweddol, Cwestiynu a Mwy
- **GDG (DBS)** - Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd
- **FfAA (MARF)** - Ffurflen Atgyfeirio Amlasiantaethol
- **ADD (DHR)** - Adolygiad Dynladdiad Domestig
- **CD (DA)** - Cam-drin Domestig
- **SARC** - Canolfan Atgyfeirio Ymosodiadau Rhywiol
- **BAME** - Du, Asiaidd a Lleiafrifoedd Ethnig
- **CSPPI** - Digwyddiadau Diogelu Cymunedol a Diogelu'r Cyhoedd
- **BCI (YJB)** - Bwrdd Cyfiawnder Ieuencid
- **CCUHP (UNCRC)** - Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn
- **CSA / CSE** - Cam-drin / Camfanteisio Rhywiol ar Blant
- **CCE** - Camfanteisio Troseddol ar Blant
- **IRISi** - Menter gymdeithasol a sefydlwyd i hyrwyddo a gwella'r ymateb gofal iechyd i drais ar sail rhywedd.
- **UDD (DSP)** - Unigolyn Diogelu Dynodedig



BYRDDAU DIOGELU PLANT AC OEDOLION CANOLBARTH A GORLLEWIN CYMRU ADRODDIAD BLYNYDDOL 2020-21

Cynhyrchwyd gan y Bwrdd Diogelu Canolbarth A Gorllewin Cymru

Julie Breckon
*Rheolwr y Bwrdd
 Diogelu Rhanbartho*
01437 776127

Rebecca Reynolds
*Rheolwr Busnes
 Adolygu Ymarfer*
01437 776384

Stuart Hicks
*Cydgysylltydd
 Busnes*
01437 775200

Theresa Welch
*Swyddog Datblygu
 Busnes*
01437 776608



CYSUR@pembrokeshire.gov.uk
CWMPAS@pembrokeshire.gov.uk

www.cysur.cymru

**Y Cabinet
19 Mehefin 2023**

Y Pwnc: Deiseb am Ddiogelwch Ffyrdd - Heol y Llew Du, Cross Hands

Y Pwrpas: Ymateb i ddeiseb a dderbyniwyd gan y Cyngor ar 7 Rhagfyr 2022.

Yr argymhellion / penderfyniadau allweddol sydd eu hangen:

1. Bod cynnwys yr adroddiad yn cael ei nodi.
2. Gwrthod cais y deisebwyr am arafu traffig yn Heol y Llew Du.
3. Gwrthod cais y deisebwyr am newidiadau i'r gyffordd groesgam yn Heol y Llew Du.
4. Bod swyddogion yn gweithio i ddylanwadu ar gydymffurfiaeth gyrwyr â therfynau cyflymder ar hyd Ffordd Gyswilt Economaidd Cross Hands.
5. Cynnal Archwiliad Diogelwch Ffyrdd Cam 4 maes o law.
6. Hysbysu'r deisebwyr yn unol â hynny.

Y Rhesymau: Darparu ymateb y Cyngor ynghylch y mater a godwyd i'r deisebwyr.

Angen ymgynghori â'r Pwyllgor Craffu perthnasol NAC OES

Angen i'r Cabinet wneud penderfyniad OES

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad NAC OES

YR AELOD CABINET SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO: Y Cyngorydd Edward Thomas

Y Gyfarwyddiaeth:	Swyddi:	Cyfeiriadau e-bost:
Steve Pilliner	Pennaeth Gwasanaeth - Priffyrdd a Thrafnidiaeth	sgpilliner@sirgar.gov.uk
Awduron yr Adroddiad:		
Richard Waters	Rheolwr Gwasanaethau Priffyrdd a Thrafnidiaeth	rwaters@sirgar.gov.uk
Mike Jacob	Rheolwr Traffig a Diogelwch Ffyrdd	mjacob@sirgar.gov.uk

EXECUTIVE SUMMARY

Cabinet
19th June 2023

Petition for Road Safety – Black Lion Road, Cross Hands

Introduction

A petition was presented to Council on the 7th December, 2022, by Ms M. Ballard bearing 130 signatures requesting the following:

We, the undersigned, residents of Black Lion Road, want speedcalming measures installed along our road to ensure that the speed limit of 30mph is respected by drivers. We also want the dangerous staggered junction to be changed as a matter of urgency; this is a road hazard and a safeguarding issue.

At the Council meeting Ms Ballard outlined the rationale for the petition which was said to reflect the concerns of the community on road safety within Black Lion Road, Cross Hands.

In response the Cabinet Board Member for Transport, Waste and Infrastructure Services, Councillor Edward Thomas, advised that the issues raised in the petition would be investigated by the department and that a report would be presented to a future meeting of the Council's Cabinet.

The minutes of the meeting are recorded as:

Resolved that in accordance with Corporate Procedure Rule 10.14 the petition be referred to the Cabinet for consideration.

As requested by the Cabinet Board Member an investigation has been undertaken by officers of the Highways & Transportation Service and the findings are contained within this report.

The investigation has focused on two particular aspects requested by the petitioners, namely:

1. The introduction of traffic calming measures on Black Lion Road to ensure compliance with the 30mph speed limit, and
2. Changes are made to the staggered junction to ensure safety.

These two issues are discussed in detail within the following section of this report.

Background

Although Black Lion Road is designated as a 'C' class road it is nevertheless relatively busy in providing a link between the Capel Hendre and Gorslas. It also provides a connection to the Cross Hands Economic Link Road which was recently completed and have changed traffic patterns in the area.

Initial stages of the Link Road had been opened for some time and these provided a route south from Black Lion Road to the A48 Trunk Road. More recently the northern section of the road was completed to provide a strategic route from the A48 to the A476 north of Gorslas.

The full impacts of the A476 are still to materialise as traffic patterns change over time and a potential redesignation of the Link Road as the A476 would change patterns again and reduce traffic on the current A476 through the northern side of Cross Hands and Gorslas.

Traffic patterns along Black Lion Road have also changed, and will continue to change, as use of the Link Road increases. The County Council will continue to monitor these changing traffic patterns.

Request for Traffic Calming on Black Lion Road

The County Council received frequent requests for a range of highway improvements with traffic calming being one of the more frequent requests. The requests we receive far outstrip the budget available.

In 2017 the Council's Executive Board adopted a two-stage model for assessing and prioritising requests for Highway Infrastructure and Road Safety Improvements. The model enables an evidence-based approach to be taken so that all requests are considered objectively and fairly to ensure that the funding available is directed to the areas of greatest need. Candidate schemes do not progress through Stage 1 of the assessment unless there is evidence of recorded personal injury accidents to justify further consideration.

Stage 2 then involves a more in-depth analysis of accident details, including accidents involving vulnerable road users, the concentration of accidents together with a study of traffic, pedestrian and cycle flows to provide a prioritisation model to identify the most urgent projects.

Recorded Personal Injury Accidents on Black Lion Road

The Council maintains an accident database which is based on information collated by Dyfed Powys Police regarding road traffic collisions which have resulted in personal injuries being sustained. This provides a reliable source of information which can be used to analyse accident trends and identify accident cluster sites.

The database also enables the comparative assessment of requests for highway improvement schemes and the analysis of how an intervention might be reasonably expected to bring about a reduction in road casualties.

An analysis of Black Lion Road has been undertaken to identify recorded personal injury accidents recorded in the last five years by Dyfed Powys Police. A report of the recorded personal injury accidents is included as Appendix A.

The report indicates that there have been 3 personal injury accidents recorded in the five-year period 01/01/2018 to 31/12/2022. Details of the accidents are contained within Appendix A and summarised below.

Reference	Date	Detail
A022120	16/03/2020 at 12:20hrs	V1 collided with parked trailer attached to V2 and went over foot of driver of V2 who was loading trailer.
A091122	02/11/2022 at 17:20hrs	V1 emerged from Black Lion Road (eastern arm) and collided with V2 travelling north to south on Link Road.
A042319	22/05/2019 at 16:30hrs	V2 and V3 were stationary due to traffic, V3 travelling behind failed to stop and collided with V2 shunting it into V3.

Traffic Speeds and Speed limits

Black Lion Road is currently subject to a 30mph speed limit along the predominantly residential sections of the road with a 40mph limit in place where the surrounding environment is more rural in nature. The is illustrated on the plan below.

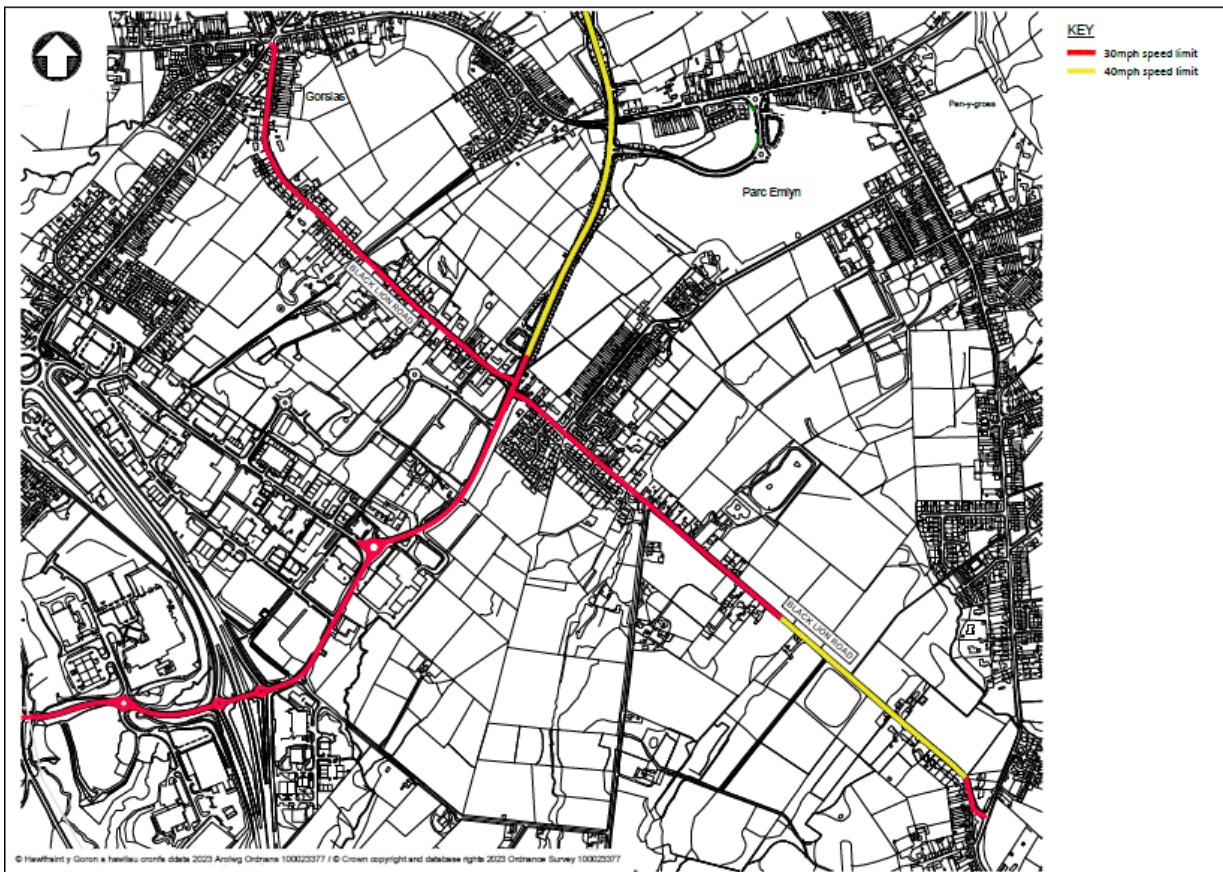


Figure 1. Existing Speed Limits (red - 30mph, yellow - 40mph)

The County Council holds details of two traffic surveys along Black Lion Road which were undertaken in 2019. The location of the surveys are shown on the plan below.



Figure 2. Traffic Survey Locations on Black Lion Road.

The surveys indicate average traffic speeds recorded at the eastern site to be 33.7mph and 33.9mph at the western survey site.

Speeds limits on restricted roads in urban residential areas across Wales will reduce as a result of a change in legislation being implemented by Welsh Government. The legislation will reduce the current default limit of 30mph, down to 20mph.

Carmarthenshire County Council is preparing for this legislative change and a great deal of work is being undertaken in reviewing the impact, preparing for its implementation and, where necessary, bringing forward additional measures to ensure the legislation is introduced effectively and reasonably with respect to the wider role of the highway network.

It is proposed that the speed limits on Black Lion Road will largely reduce to 20mph with a section of 30mph limit as shown on the plan below.

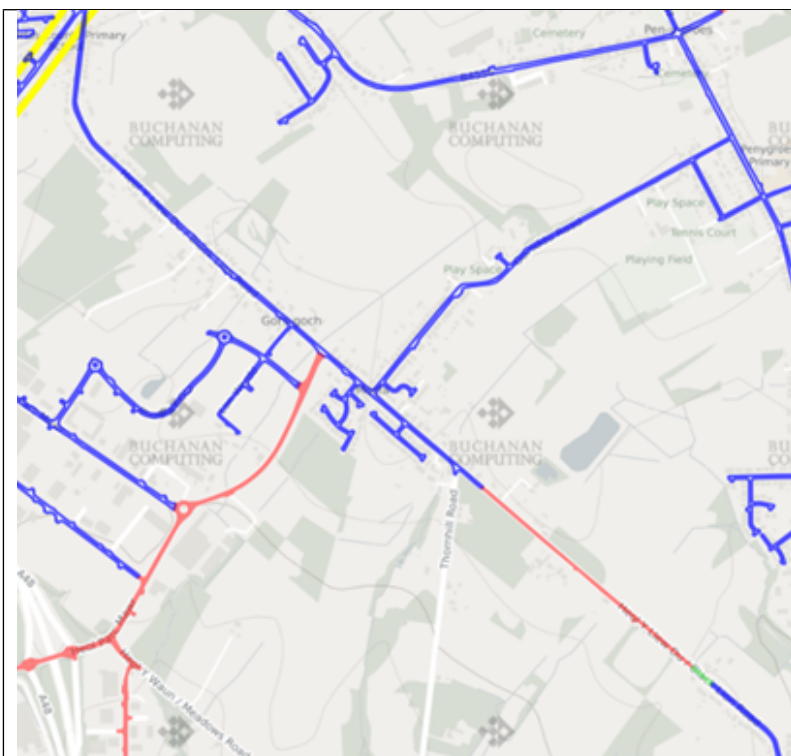


Figure 3. Legislative and Proposed Speed Limit Changes on Black Lion Road (blue 20mph, Green 20mph, red 30mph)

This legislative change will require a fundamental change in driver behaviour and national campaigns supported by local initiatives will be put in place ahead of the September 2023 change. This change in speed limit regime, and the public messaging which will support it, will have a wider impact on driver behaviour to improve road safety and create safer environments for more walking and cycling.

Specific supplementary initiatives are being developed nationally and locally around the key themes of education and enforcement to encourage driver compliance with the new speed limits. The new legislation can be expected to have a positive influence on reducing traffic speeds on Black Lion Road and improving road safety.

Conclusion

The analysis of the three recorded personal injury accidents in the 5 year period analysis does not appear to indicate traffic speeds on Black Lion Road to be a significant causation factor and there is nothing to suggest that the introduction of traffic calming would have prevented two of the accidents (A022120 and A091122). The third accident, A042319, is suggested to be due to a failure by the driver to appreciate stationary traffic ahead.

The current speed limits on much of Black Lion Road will also change in September 2023 with the residential sections of the road reducing to 20mph and the current 40mph section reducing to 30mph. This should reduce traffic speeds and have a general calming effect on traffic along the road.

There does not appear to be sufficient evidence to take forward the request for traffic calming on Black Lion Road and it is recommended that the request for traffic calming be declined.

Recommendations

- 1) That the contents of the report are noted.
- 2) That the request for traffic calming on Black Lion Road be declined
- 3) That the petitioners are notified of the report.

Request for Changes to the Staggered Junction

Engineering Design of the Junction

The Link Road has been designed in accordance with the Design Manual for Roads and Bridges. This is a longstanding design manual used which is used by Local Highway Authorities and Trunk Road Agencies for the design of strategic roads in the United Kingdom.

The design manual provides guidance on the geometrical parameters appropriate for a range of highway layouts including geometric widths, alignments, junction layouts, visibility requirements and so on for a range of road types and speeds. The design manual also integrates with a number of individual supporting design standards which provide further detailed information on specific elements of highway design.

The design of the staggered junction at Black Lion Road conforms with the Design Manual for Roads and Bridges and the advice contained in TD9/93 Highway Link Design (replaced by CD109 in 2020 and CD123 Geometric Design of at Grade Priority and Signal Controlled Junctions in 2021).

These design standards set out the necessary minimum geometry of the junction and requirements such as visibility splays from the minor arms of the junction and forward visibility along the main carriageway and approaches to junctions.



Figure 4 View north from eastern arm of Black Lion Road

Design standards require visibility from the minor arm to be a minimum of 120m from a point 2.4m back from the give-way line. The actual visibility available is considerably in excess of this requirement.

The use of a staggered priority junction is also in accordance with design advice with respect to traffic flows on the major and minor arms, and is preferable to a crossroads arrangement which can give rise to particular road safety concerns. The staggered junction also provides a consistency with Norton Road junction just to the north along the Link Road.

Road Safety Audits

In addition to ensuring engineering designs accordance with design standards, the designs are also subject to Road Safety Audits at appropriate stages in their development and this extends through the construction phase and when the road is open to traffic. These audits are undertaken by experienced and qualified Road Safety Engineers who are independent of the design process.

Road Safety Audits are normally undertaken at the following stages for a major engineering project:

- Stage 1: Preliminary Design
- Stage 2: Detailed Design
- Stage 3: Completion of Construction
- Stage 4: Post Opening

Following the opening of the northern section of the Link Road a Stage 3 Road Safety Audit has been undertaken.

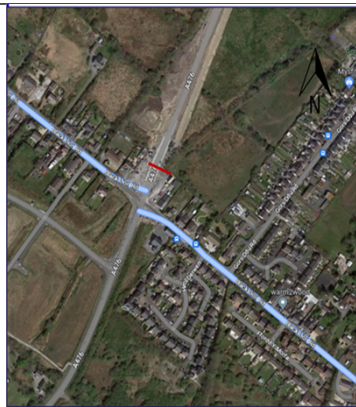
The Auditors made a number of relatively minor recommendations, which is expected for a major project, largely around signage. These recommendations are being considered but it should be noted that the Auditors have not made any recommendations regarding physical changes to the staggered junction arrangement.

Local Traffic Speed Concerns.

The County Council has received some concerns regarding traffic speeds along the Link Road. The road is subject to a 40mph speed limit from its start to the north of Gorslas to a point 130m north of the Black Lion Road junction where it reduces to a 30mph limit.

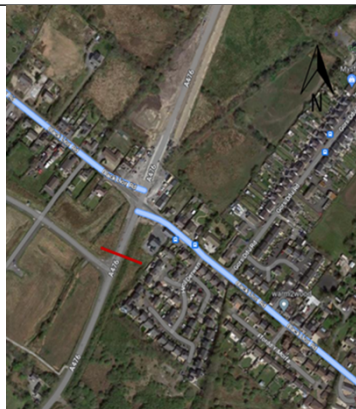
Two traffic surveys were undertaken on the Link Road between 28th February 2023 and the 6th March 2023. The survey details are summarised below.

Site A – Link Road approximately 40m north of the western junction of Black Lion Road (within the start of the 30mph limit)



Northbound Speeds		Southbound Speeds	
Mean	85 th Percentile	Average	85 th Percentile
37.8mph	43.4mph	37.8mph	45.4mph

Site B – Link Road approximately 75m south of the eastern junction of Black Lion Road (within the 30mph limit)



Northbound Speeds		Southbound Speeds	
Mean	85 th Percentile	Average	85 th Percentile
25.9mph	36.5mph	25.9mph	35.8mph

It is noted that an element of traffic was found to be travelling well in excess of the posted speed limit along the Link Road and this was also an observation made by the Road Safety Auditors. This is being addressed in two ways. Go Safe are operating a speed enforcement site within the 30mph limited area to encourage compliance with the speed limit. Traffic signs are also being reviewed to investigate any improvements which highlight both the 40mph section and the 30mph section along the Link Road.

Conclusion

The Link Road is still in a 'settling in' period and traffic patterns will continue to change over a period of time. A reclassification of the Link Road as the A476, with associated directional signage changes from the A48, will further influence traffic patterns when introduced. As motorists become more familiar with the new road driver behaviour will also change.

The road itself has been designed and constructed in accordance with design standards and subject to the appropriate Road Safety Audits. The most recent Stage 3 Audit has not identified any significant concerns with the design of the staggered junction at Black Lion Road.

Some higher traffic speeds along the Link Road have been noted and this is being addressed through enforcement by Go Safe and additional signage.

A Stage 4 Road Safety Audit will be undertaken when the road has been open between 12 and 18 months. At that stage more data will be available on driver behaviour which will allow a more comprehensive review.

Recommendations

1. That the contents of the report are noted.
2. That the request for changes to the staggered junction of Black Lion Road be declined.
3. That Officers work with Go Safe and investigate additional traffic signs to influence driver compliance with existing speed limits and that a Stage 4 Road Safety Audit be undertaken in due course.

DETAILED REPORT ATTACHED?**Yes
Accident Report**

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report:

Signed: Head of Highways and Transportation Services

Policy, Crime & Disorder and Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
NONE	NONE	NONE	NONE	YES	NONE	YES

Risk Management Issues

Ensuring the safety of road users is a key objective of the County Council and discussed throughout this report.

Physical Assets

The Cross Hands Economic Link Road provides a new strategic link within the road network. It has been designed in accordance with design standards and is expected to be reclassified as the A476 at a future date.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: S.G.Pilliner

Head of Highways and Transportation

1. Scrutiny Committee – N/A

2. Local Member(s) - N/A

3. Community / Town Council – N/A

4. Relevant Partners - N/A

5. Staff Side Representatives and other Organisations - N/A

CABINET MEMBER PORTFOLIO HOLDER(S)
AWARE

Include any observations here

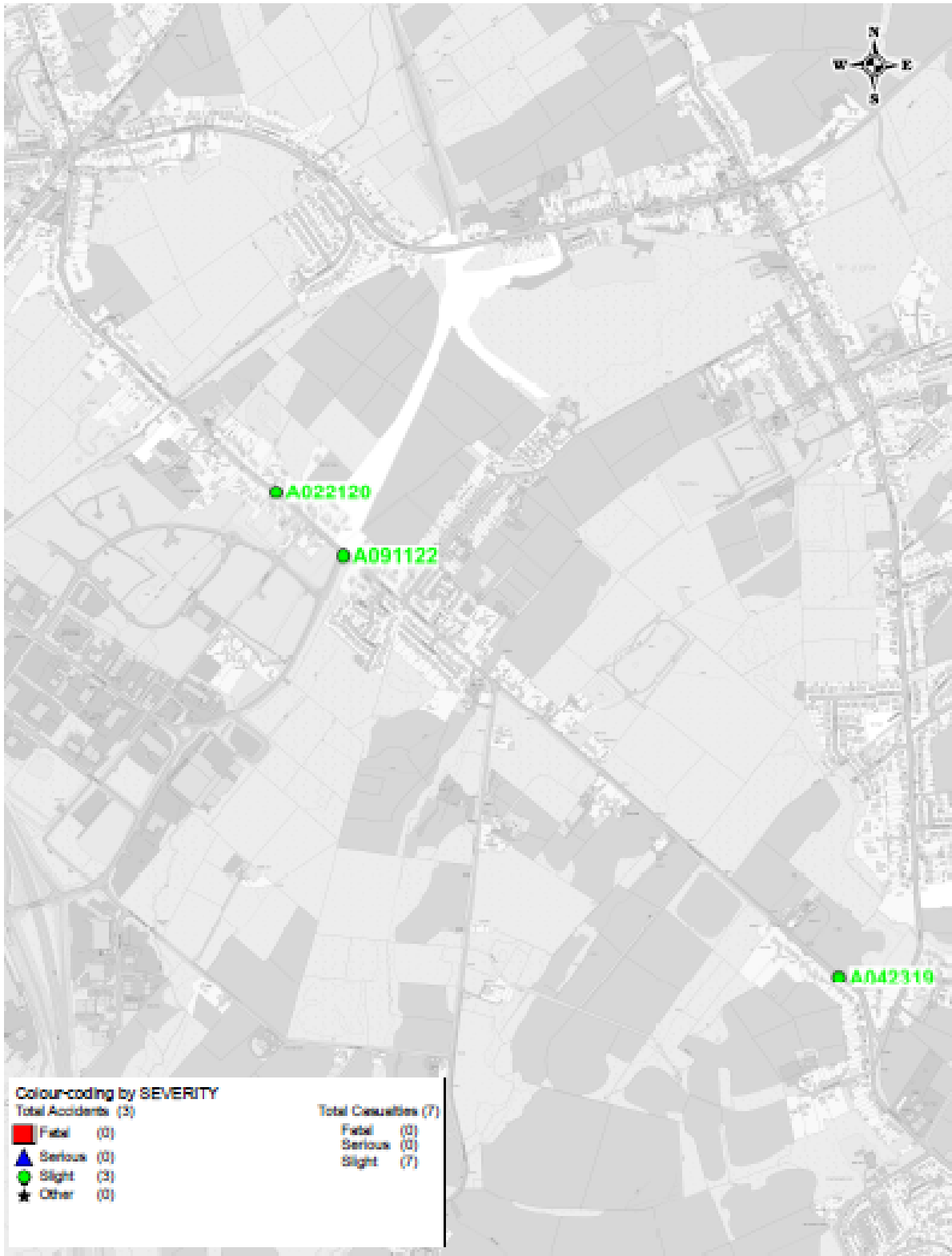
Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information
List of Background Papers used in the preparation of this report: NONE


Appendix A

Black Lion Road Petition

CMT Report May 2023

Accident Report



	Black Lion Road - Last 5 Years Selected Range of Accidents between dates 01/01/2018 and 31/12/2022 Selected using Manual Selection	SCALE	1 : 10760
		DATE	09/05/2023
		DRAWING No.	
		DRAWN BY	

Accident Details

A042319	Wednesday	BLACK LION ROAD	301 254 LAMP	Veh 1	Car	Going ahead	NW to SE					
	22/05/2019	POST N/A	CAPEL HENDRE	Veh 2	Car	Stopping	NW to SE	FSP	F	05	Slight	
R1: C 2060	1630hrs	(N/A)		Veh 2	Car	Stopping	NW to SE	RSP	M	12	Slight	
	Daylight:street lights present			Veh 2	Car	Stopping	NW to SE	Dri	F	32	Slight	
E 258,671	Dry			Veh 3	Car	Wait go ahead held	NW to SE	Dri	F	36	Slight	
N 211,997	Fine without high winds 30 mph											

Causation Factor:

1st: Failed to judge other persons path or speed
2nd: Failed to look properly

Participant:

Vehicle 001
Vehicle 001

Confidence:

Very Likely
Possible

ALL THREE VEH'S TRAV ON BLACK LION ROAD FROM CROSS HANDS TO CAPEL HENDRE. V3 WAS ON STOP DUE TO TRAFFIC AHEAD, SO WAS V2. V1 TRAV BEHIND STARTED TO BRAKE & NOT STOPPED IN TIME & DRIVEN INTO BACK OF V2 SHUNTING IT INTO REAR OF V3. NO SKID MARKS ON ROAD & CONDITIONS WERE GOOD. V1 & V2 - ALL THREE OCCUPIERS SUFFERED WHIPLASH. YOUNG BOY HAD TWO BLACK EYES. V3 - WHIPLASH. (CASUALTIES - SEATBELT WORN BUT NOT INDEPENDENTLY CONFIRMED)

A022120	Monday	BLACK LION ROAD	TY-A-FI	Veh 1	Car	Going ahead	NW to SE	Dri	F	80	Slight	
	16/03/2020	N/A	CROSS HANDS (N/A)	Veh 2	Car	Parked	0 to 0	Ped	M	52	Slight	
R1: C 2060	1220hrs											
	Daylight:street lights present											
E 257,462	Dry											
N 213,036	Fine without high winds 30 mph											

Causation Factor:

1st: Uncorrected, defective eyesight

Participant:

Vehicle 001

Confidence:

Possible

V2 PARKED ON SIDE OF ROAD. V2 DRIVER WAS ON PAVEMENT & LOADING SACK OF GARDEN WASTE ONTO V2'S TRAILER. DRIVER V1 FAILED TO SEE V2'S TRAILER & COLLIDED WITH IT. TRAILER MOVED FORWARD & WENT OVER V2 DRIVER'S FOOT. (CASUALTY 1 - SEATBELT WORN & INDEPENDENTLY CONFIRMED)

A091122	Wednesday	Black Lion Road junction	New By-Pass	Veh 1	Car	Turning right	SE to NE	Dri	M	45	Slight	
	02/11/2022	Road		Veh 2	Car	Going ahead	NE to SW					
R1: U	1720hrs											
R2: A 476	Darkness: street lights present a											
E 257,607	Wet/Damp											
N 212,899	Raining with high winds 30 mph											

Causation Factor:

1st: Failed to look properly

Participant:

Vehicle 1

Confidence:

Very Likely

V2 trav along New Link Road to Cross Hands & V1 trav along Black Lion Road from Capel Hendre. When at jct with new By-Pass road, V1 pulled out, turned right & V1 & V2 collided.

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Y CABINET 19EG MEHEFIN 2023

PWNC: DEISEB HARBWR PORTH TYWYN

Y Pwrpas:

Pwrpas yr adroddiad hwn yw rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cabinet am y sefyllfa yn Harbwr Porth Tywyn, yn dilyn deiseb a gyflwynwyd i'r Cyngor llawn ar 25 Ionawr 2023 gan Chyfeillion Marina Porth Tywyn (FBPM)

Yr argymhellion / penderfyniadau allweddol sydd eu hangen:

- Nodi'r sefyllfa o ran rhwymedigaethau prydlles Burry Port Marina Ltd (BPML) mewn perthynas â rheoli'r Harbwr.
- Nodi sefyllfa Cyngor Sir Caerfyrddin o ran cyfrifoldeb landlord am brydlles yr ased a'r gwaith ymgysylltu parhaus gan swyddogion â rheolwyr BPML.

Y rhesymau:

- Cafodd Harbwr Porth Tywyn ei brydlesu i BPML, is-gwmni The Marina Group am gyfnod o 150 mlynedd o 1 Ebrill 2018
- Mae defnyddwyr yr harbwr a Chyfeillion Marina Porth Tywyn (FBPM) wedi mynegi pryderon am gyflwr yr harbwr, gan arwain at gyflwyno deiseb i'r Cyngor.
- Nodir bod Burry Port Marina Ltd wedi cael ei rhoi yn Weinyddiaeth o Ddydd Gwener 2 Mehefin 2023.

Angen i'r Cabinet wneud penderfyniad: OES – 19 Mehefin, 2023
Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad: NAC OES

YR AELOD CABINET SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:-

Y Cyng. Gareth John (yr Aelod Cabinet dros Adfywio, Hamdden, Diwylliant a Thwristiaeth)

Y Gyfarwyddiaeth:

Cymunedau

Enw Pennaeth y Gwasanaeth/Awdur yr Adroddiad:

Ian Jones
Jason Jones

Swydd:

Pennaeth Hamdden
Pennaeth Adfywio

Cyfeiriadau e-bost:

IJones@sirgar.gov.uk
JaJones@sirgar.gov.uk

**EXECUTIVE SUMMARY
CABINET
19TH JUNE 2023**

BURRY PORT HARBOUR PETITION

Issues raised within petition presented by Chair of Friends of Burry Port Marina (FBPM)

'We the undersigned electors in the County of Carmarthenshire petition the Carmarthenshire County Council:

To recognise that the condition of Burry Port harbour and marina has steadily deteriorated to what is essentially an unworkable state despite the long-term lease to a private marina operator, and we register our deep concern and dissatisfaction.

To ensure, as Landlord and Statutory Harbour Authority, that all terms of that lease are fully enforced without further delay.

To inspect the property and issue notices of any breaches of these terms within the next month, and if the leaseholder fails to take appropriate and effective action, to pursue your rights under the lease.

To take note that we have no faith or confidence that the Water Injection Dredging method will clear the harbour of the heavy sand that needs removing, which makes up the vast bulk of the accumulated sediment, and we do not consider this to be an appropriate or effective action.

We want to see the harbour and marina return to the best possible condition, to be a safe, functioning, attractive facility that is a genuine benefit for both the harbour users and our whole community.'

Update position

CCC officers representing the Regeneration, Finance, and Leisure divisions continue to meet regularly with the Managing Director of The Marine Group, where operational concerns have, and continue, to be raised and discussed. Officers are also meeting regularly with the chair of FBPM.

The County Council shares the stated aim of FBPM in wanting a safe, functioning, attractive facility that is a genuine benefit for both the harbour users and our whole community.

Many of the concerns raised locally are recognised by CCC, however, the harbour is still operating albeit access and egress times for vessels are reduced due to the lack of sustained progress with dredging. These concerns have been relayed to BPML and the tenant has been issued with legal notice of potential breaches against the terms of the lease, with a requirement for the operator to outline a clear, measurable, and timebound plan of action to address these concerns. This plan has since been received and published; however, it is noted that actions and deadlines have already slipped and are not being met.

One of the main points of concern is the lack of progress in ensuring that the harbour is dredged to a depth of 1m of water, below the top of the harbour sill, at impound level. Whilst the terms of the lease do not specify how BPML should operationally manage (or dredge) the harbour, the expected outcome is clearly articulated in terms of depths within the harbour. The operator must also comply with all environmental and Health and Safety regulations as they undertake day-to-day operations and any major works. The Water Injected Dredging (WID) methodology is a recognised and environmentally supported method of sustainable dredging, however, there is a recognition by all parties, including BPML, that some other methods, such as mechanical dredging, will and may continue to be required to remove heavier sand-based sediment from the harbour.

BPML have referenced a very challenging financial environment, along with the impact of the covid pandemic as some mitigation for the current condition of the harbour, however, there is a recognition that progress over the first five years of the lease period has not been satisfactory, especially in relation to the dredging regime.

Debt has accumulated in respect of rent, rates, and other charges and this has also become part of the dialogue with BPML management. Enforcement action has been implemented and repayment schedules agreed. There is continued ongoing discussion in respect of BPML securing funds to support the repayment of debt and the delivery of the works programme. More recently, it is noted that Burry Port Marina Ltd has been placed into Administration as of the 2nd June 2023.

A list of other improvements has been promised around the harbour by BPML, including an upgrade of the commercial pontoons, a re-commencement of work to re-furbish the old RNLI building into a new Harbour Masters' office and improved changing and showering facilities for harbour users. A plan of work has been communicated to stakeholders via TMG's website and by direct contact with mooring holders, however, concerns remain over the (timely) delivery of these developments.

CCC officers continue to take legal advice and are formally pursuing options to bring matters to a conclusion as part of the lease management process.

DETAILED REPORT ATTACHED

NO

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report:

Signed: **Ian Jones** **Head of Leisure**
 Jason Jones **Head of Regeneration**

Policy, Crime & Disorder and Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
NONE	YES	YES	NONE	NONE	NONE	YES

2. Legal

Instructions received and letter issued to BPML stating that they are currently in breach of their repairing obligation under Clause 25, and specifically Clause 25.3, which places an obligation to:

‘...dredge the Harbour and East Dock when necessary to ensure that the Dredged sea bed level of both the Harbour and East Dock is of no less than 1.0 metre at impound level (with the lock gate up) at any time during the Term.’

BPML have been put on notice of the steps open to Carmarthenshire County Council to remedy the breach, which will also include recovery of any costs incurred in doing so.

It is noted that Burry Port Marina Ltd has been placed into Administration as of Friday the 2nd June 2023. CCC officers continue to take legal advice and are formally pursuing options to bring matters to a conclusion as part of the lease management process.

3. Finance

Annual lease is chargeable at a minimum of £30k pa. Debts in respect of rental, rates and employee related costs remain outstanding and recovery action and a repayment schedule has been implemented.

It is noted that Burry Port Marina Ltd has been placed into Administration as of Friday the 2nd June 2023.

7. Physical Assets

Concerns expressed by CCC and key stakeholders regarding dredging of harbour not meeting the outcomes stated in the lease with BPML. This needs to be addressed to protect the authority’s asset and reputation.

CONSULTATIONS

We confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: **Ian Jones** **Head of Leisure**
 Jason Jones **Head of Regeneration**

1. Scrutiny Committee request for pre-determination	YES
--	-----

Scrutiny Committee	Communities, Homes & Regeneration
---------------------------	--

Date the report was considered:-	15th May, 2023
---	----------------------------------

Scrutiny Committee Outcome/Recommendations:-

UNANIMOUSLY RESOLVED that the Committee’s concerns at the current situation at Burry Port Harbour be conveyed to the Cabinet and the Cabinet be requested to:

1. Undertake a site visit to Burry Port Harbour at low tide,
2. Consider terminating the lease agreement with Burry Port Marine Ltd if no improvements had been achieved by the end of the current legal process.

2. Local Member(s)

Local members support the views of the above scrutiny committee and are being kept fully informed with regular meetings on this matter.

3. Community / Town Council

Updates provided via local members and FBPH representatives.
 Officers in regular dialogue with Town Council officers.

4. Relevant Partners - N/A

5. Staff Side Representatives and other Organisations - N/A

CABINET MEMBER PORTFOLIO HOLDER(S) AWARE/CONSULTED YES	Include any observations here
--	--------------------------------------

Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information
List of Background Papers used in the preparation of this report:

THESE ARE LISTED BELOW.

Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection
Lease between CCC and BPML		CCC online folders.

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Y Cabinet
19 Mehefin 23

Cynllun Trechu Tlodi

Y Pwrpas:

Amlinellu ymagwedd y Cyngor tuag at fynd i'r afael â materion sy'n gysylltiedig â thlodi.

Yr argymhellion / penderfyniadau allweddol sydd eu hangen:

1. Cymeradwyo Cynllun Trechu Tlodi y Cyngor 2023.

Y rhesymau:

Mae'r Cynllun hwn yn canolbwyntio ar yr agenda trechu tlodi ehangach, a nodir camau allweddol dros y 12 mis nesaf a fydd yn cefnogi ymateb y Cyngor i'r argyfwng costau byw presennol. Bydd y Cynllun hwn yn cael ei adolygu pan fydd Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi ei Strategaeth Tlodi Plant, a ddisgwylir o fewn y 12 mis nesaf.

Angen i'r Cabinet wneud penderfyniad	OES
Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad	NAC OES

YR AELOD CABINET SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:-

Y Cyngorydd Linda Davies Evans - Dirprwy Arweinydd ac Aelod Cabinet dros Gartrefi

Y Gyfarwyddiaeth: Y Prif
Weithredwr

**Enw Pennaeth y
Gwasanaeth:**

Noelwyn Daniel

Awdur yr Adroddiad:
Gwyneth Ayers

Swyddi:

Pennaeth TGCh a Pholisi
Corfforaethol

Rheolwr Polisi
Corfforaethol, Perfformiad
a Phartneriaeth

Cyfeiriadau e-bost:

NDaniel@sirgar.gov.uk

GAyers@sirgar.gov.uk

**EXECUTIVE SUMMARY
CABINET
19 JUNE 2023**

Tackling Poverty Plan

The Plan has been developed as an Interim Plan that will be reviewed once the Welsh Government Child Poverty Strategy is published (expected within the next 12-months). Given the current cost of living crisis it was deemed important to publish a Council plan that focuses on actions over the next 12-months that will provide direct interventions but also support development of our medium and longer-term approach to tackling the root causes of poverty in Carmarthenshire.

The Plan outlines a definition of poverty, the reasons why we are developing a plan, links to the Council's Corporate Strategy and Public Services Board's Well-being Plan, the governance arrangements and outline of the range of Council services working on this agenda.

The Plan focuses on four key areas:

- Better understanding the challenges
- Preventing poverty
- Helping people into work
- Improving the lives of people living in poverty.

Actions against each of these four key areas are identified in the Plan.

The Plan is supported by Carmarthenshire poverty profile (attached as Appendix 1 of the report: Poverty – a Carmarthenshire Perspective). This provides an analysis of the key information and statistics to help build the picture of poverty in the County and will be continually reviewed and refreshed in order to help better understand the challenges and shape our interventions going forward.

DETAILED REPORT ATTACHED?

YES

1. Tackling Poverty Plan

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report:

Signed: Noelwyn Daniel, Head of ICT & Corporate Policy

Policy, Crime & Disorder and Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
YES	NONE	YES	NONE	NONE	NONE	NONE

Policy, Crime & Disorder and Equalities

The Council has identified Tackling Poverty as one of our thematic priorities within the Council Corporate Strategy 2022-27, aligned to the wider Well-being Objective to enable our communities and environment to be healthy, safe and prosperous. In addition, the Carmarthenshire Public Services Board (PSB) has set a specific Well-being Objective to tackle poverty and its impacts as part of its Well-being Plan 2023-28.

Welsh Government are currently in the process of engaging stakeholders on the development of a refreshed national Child Poverty Strategy. It is anticipated that this will be published in the next 12-months.

Finance

There are no direct additional direct costs associated with delivering this plan as it will be delivered through existing budgets. However, it should be noted that the Council manages a range of support grants that tend to be income based and provide support to residents facing financial challenges including (but not limited to):

- Council Tax Reduction
- Discretionary Assistance Fund (DAF)
- Discretionary Housing Payment (DHP)
- Housing Revenue Account (HRA) Prevention Fund
- Pupil Development Grants
- Cost of Living Discretionary Fund.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: Noelwyn Daniel, Head of ICT & Corporate Policy

(Please specify the outcomes of consultations undertaken where they arise against the following headings)

1. Scrutiny Committee request for pre-determination	NO
If yes include the following information: -	
Scrutiny Committee	
Date the report was considered:-	
Scrutiny Committee Outcome/Recommendations:-	

2. Local Member(s)

Member of the Council's Tackling Poverty Advisory Panel have contributed to the development of the Plan.

3. Community / Town Council

Links with town and community councils will be further developed as part of the implementation of the plan.

4. Relevant Partners

Links with Public Services Board (PSB) members will be further developed as part of the implementation of the plan and integration with the PSB well-being objective relating to tackling poverty and its impact.

5. Staff Side Representatives and other Organisations

N/A

CABINET MEMBER PORTFOLIO HOLDER(S) AWARE/CONSULTED <p style="text-align: center;">YES</p>	Cllr. Linda Davies Evans fully supportive of the plan
---	--

Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information
List of Background Papers used in the preparation of this report:
THERE ARE NONE



Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Cynllun Trechu Tlodi Tackling Poverty Plan

2023



sirgar.llyw.cymru
carmarthenshire.gov.wales

Contents

1. Foreword
2. Introduction & Context
3. Action Plan

Appendix 1: Poverty – A Carmarthenshire Perspective

1. Foreword

Councillor Linda Davies Evans, Deputy Leader and Cabinet Member for Tackling Poverty

This Tackling Poverty Plan is an important document for the Council as we work towards addressing and alleviating some of the pressures caused by poverty for our local residents and communities. It is disappointing that we have to prepare such a plan, but the reality is that a greater number of our residents and communities are now facing challenges as a result of poverty that we as a Council, working with our partners, are keen to support in whatever way we can.

We very much recognise that the current cost of living crisis is having a big impact on our residents, but we also recognise the longer-term generational impact that poverty has so we are keen to address the root causes of poverty and find ways to support our residents to lift themselves out of poverty.

We have to acknowledge that we as a Council won't be able to resolve poverty ourselves – many of the factors contributing to the situation need to be addressed at a Wales and UK level. However, we do have a leading role in supporting our residents and communities to help themselves, by removing barriers to access support and empowering people to do for themselves.

With this in mind, the Council has identified tackling poverty as a thematic priority as part of its Corporate Strategy for 2022-27 and this will be a key contributor to making progress against our well-being objective to enable our residents to live and age well. In addition, the Carmarthenshire Public Services Board (PSB) has identified tackling poverty and its impacts as one of its well-being objectives and as a Council we will work with our public sector partners and other stakeholders on areas of collective responsibility to make progress on this objective.

This Plan provides a focused response on our activity over the next 12-months and is very much focused on support with the pressing cost of living crisis. It also identifies key areas of development that will enable us to refine our longer-term plan to address the broader causes of poverty. During the next 12-months Welsh Government will be publishing its national Child Poverty Strategy and once that is published, we will review our approach and further develop our medium to long-term tackling poverty plan.

I would like to acknowledge the input and support of the cross-party elected member Tackling Poverty Advisory Panel who have contributed towards the development of this plan in a considered, constructive and meaningful manner. This input is particularly welcome as we all strive to support the residents and communities of Carmarthenshire as best we can.

2. Introduction & Context

2.1 How do we define poverty?

For the purpose of this plan and our approach as a Council we will adopt the Joseph Rowntree Foundation definition of poverty in the UK:

Poverty affects millions of people in the UK. Poverty means not being able to heat your home, pay your rent, or buy the essentials for your children. It means waking up every day facing insecurity, uncertainty, and impossible decisions about money. It means facing marginalisation – and even discrimination – because of your financial circumstances. The constant stress it causes can lead to problems that deprive people of the chance to play a full part in society.

2.2 Why are we preparing a plan?

- Relative poverty can be defined as whereby total household earnings are less than 60% of the national median income. As at 2022, 60% of national median income was £22,020. At a household level the most recently available paycheck data suggests that 34.5% of all households in Carmarthenshire are living in poverty, this translates to around 28,730 households. Carmarthenshire exhibits the 8th highest level of all local authorities in Wales and poverty levels remain higher than the Welsh average by 1.1%.
- In addition to earnings, we have also taken account of the findings of the most recent (2019) Welsh Index of Multiple Deprivation (WIMD), which is the Welsh Government's official measure of relative deprivation for small areas in Wales. It identifies areas with the highest concentrations of several different types of deprivation including access to services; community safety; education; employment; health; housing; income; and physical environment. Carmarthenshire has a total of 112 Lower Super Output Areas (LSOAs) and 25 of those Carmarthenshire LSOAs are ranked as being in the 30% most deprived areas in Wales. The majority of these areas (60%) are located in the Llanelli region (15 LSOAs) with 20% in the Amman area (5 LSOAs), 12% in the Gwendraeth area (3 LSOAs) and 8% located in the Carmarthen area (2 LSOAs).
- We have a statutory Socio-Economic Duty to reduce inequalities of socio-economic disadvantage that was introduced in March 2021.
- The COVID-19 Pandemic and current cost of living crises are demonstrating a greater impact on those living in the most deprived communities. We need to better understand and address the factors driving this in order to bring about longer-term change for our residents and communities.

2.3 The Council alone cannot resolve the situation ourselves and it is therefore essential that we work with our local Public Services Board (PSB) partners and stakeholders from the third, community and private sector to remove barriers and enable people help themselves whilst also providing a voice to lobby at a Wales and UK level.

2.4 The Council has identified Tackling Poverty as one of our thematic priorities within the Council Corporate Strategy 2022-27, aligned to the wider Well-being Objective to enable our communities and environment to be healthy, safe and prosperous. In addition, the Carmarthenshire Public Services Board (PSB) has set a specific Well-being Objective to tackle poverty and its impacts as part of its Well-being Plan 2023-28. We will therefore ensure that the Council and PSB partners work collectively to respond to the challenges facing our residents.

2.5 The Council has appointed a dedicated Cabinet Member focused on Tackling Poverty and a cross-party elected member Tackling Poverty Advisory Panel is in place to support and advise the Cabinet Member on their approach with making progress on this agenda. There is a Head of Service level Officer Working Group leading the Council's response to this work and the PSB is due to establish a Task & Finish Group to identify areas of collective action where partners can add value by working together.

2.6 The Council already provides a range of support services aimed at providing advice and guidance to our residents on a range of matters. These services include (but are not limited to):

- Housing support services including tenant support and homelessness prevention
- Revenues and benefits services
- Hwbs and Contact Centre
- Employability schemes
- Education based support services, family support services and supporting people
- Economic recovery schemes and business support.

The Council will continually look at ways to ensure these services are fully integrated and respond to the needs of our residents in a holistic way. We will also ensure greater collaboration between our services and those of external providers in order to ease resident access to relevant support services.

2.7 For this plan we have identified four key areas of focus for this plan. These will be reviewed once the national Child Poverty Strategy is published:

- i. We need to **better understand the challenges** facing our county and use our enhanced understanding to drive our interventions. We will need to look at this across the spectrum of Council and partner services with a focus on key geographical areas (akin to the current programme of work in Tyisha) and population groups who face particular disadvantages.
- ii. We need to **prevent poverty** – there is a strong correlation between being born poor and experiencing a lifetime of poverty and many of the triggers of poverty experienced in childhood and later life are preventable if identified and addressed in a timely manner. Providing early, targeted, and holistic interventions can therefore help reduce the likelihood of poverty occurring in our communities.
- iii. We need to **help people into work** - work is one of the most fundamental and effective means of tackling poverty in all its forms. Work provides income and opportunities for improved health and well-being.

- iv. We need to **improve the lives of people living in poverty** by supporting those in poverty and improving access to help to maintain basic standards of living.

2.8 Welsh Government are currently in the process of engaging stakeholders on the development of a refreshed national Child Poverty Strategy. It is anticipated that this will be published in the next 12-months. The Council is actively engaged in the development of that national Strategy and will review our local plans once it is published.

2.9 However, given the current pressures facing residents in Carmarthenshire we feel it is important and necessary to identify activity the Council will take over the next 12-months to support some of the short-term challenges our residents will face whilst also developing our understanding and response to the medium and longer-term issues. This plan is therefore considered an interim short-term plan that will be fully reviewed once the national Child Poverty Strategy is in place.

2.10 We will embed the Well-being of Future Generations Act five ways of working as we implement the various actions of this plan and we further develop our medium and long-term approach.

5 ways of working	Council approach
<p>Collaboration Acting in collaboration with any other person (or different parts of the body itself) that could help the body to meet its well-being objectives</p>	<p>Developing understanding across the Council of collaboration opportunities. This will be continually reviewed and developed as part of the One Council approach to this thematic priority.</p>
<p>Integration Considering how the public body's well-being objectives may impact upon each of the well-being goals, on their other objectives, or on the objectives of other public bodies</p>	<p>Improving our understand of cross-service impacts and ensuring that our interventions work towards the same goal and objective. Developing greater cross-organisation understanding and response in order to enable holistic service provision to our residents.</p>
<p>Involvement The importance of involving people with an interest in achieving the well-being goals, and ensuring that those people reflect the diversity of the area which the body serves</p>	<p>Ensuring those with lived experience of poverty have a leading voice in shaping our approach.</p>
<p>Long term focus The importance of balancing short-term needs with the need to safeguard the long term needs</p>	<p>Developing our understanding of the challenges in order to tackle the root causes of poverty and not just address the short-term presenting challenges.</p>
<p>Prevention How acting to prevent problems occurring or getting worse may help public bodies meet their objectives</p>	<p>We recognise that early intervention to prevent issues from escalating are central to this agenda. We will work to ensure that the resources available to provide support are used in the most effective and efficient way.</p>

2.11 One of the key areas of focus of this plan is to better understand the challenges facing our County. We have already made progress in this area with the development of a Poverty Profile for Carmarthenshire which will be continually reviewed and updated on

a six-monthly basis. The latest iteration (April 2023) is attached as Appendix 1. We will use this profile as a means to gather, correlate and analyse various data and information sets in order to build the picture of poverty in the County, develop our understanding, identify data gaps and inform our decision making about proposed interventions.

3. Action Plan

A lead officer/s have been identified for each of these actions, however it should be noted that all relevant Council services will pro-actively contribute to this work and the Council will engage with other relevant PSB members and other stakeholders in order to make progress.

Priority Area	Key issues	Identified Action	Lead Officer/s	Timescales
Preventing Poverty	<ul style="list-style-type: none"> Plethora of support services available and can be challenging for residents (and staff) to know what and how to access. Cross-referral between services in the Council does not always happen – number of reasons: data protection, lack of awareness, capacity, specialist view to addressing customer needs 	Develop universal support model through Hwb – triage and signpost. This will be in addition to direct access to specialist services already in place	Deina Hockenhull	Approach developed, will be reviewed on an on-going basis
		Develop Council website content and information about support services available and self-referral option	Deina Hockenhull	Content developed, will be reviewed on an on-going basis
		Embed holistic approach to addressing customer needs across all council services by developing means of cross-referral and client management across services – review current best practice i.e. children’s services single referral form	Deina Hockenhull & Gwyneth Ayers	January 2024
		Review current entry points and develop consistent approach and develop road map for customer contact – particular focus on Cllr enquiry process.	Deina Hockenhull, Siân Rees-Harper & Gwyneth Ayers	September 2023
		Identify data protection issues and develop approach for addressing i.e. seeking relevant permissions for sharing data at initial contact with customer	Deina Hockenhull, Siân Rees-Harper & Gwyneth Ayers	September 2023
		Develop internal directory of support services for Council staff (and councillors) – consider use and further development of existing directories such as Dewis	Deina Hockenhull & Siân Rees-Harper	September 2023 & reviewed on

Priority Area	Key issues	Identified Action	Lead Officer/s	Timescales
				an on-going basis
		Develop ways of providing support to pupils and wider families through school support staff – will need to be mindful of resources and capacity	Aeron Rees	September 2023
		Develop communication plan with focus on specific campaigns – linking into national work	Deina Hockenull	Communications plan in place – will be reviewed on an on-going basis
Improving the lives of people living in poverty	<ul style="list-style-type: none"> Public awareness of financial support, and stigma of claiming is still an issue. Pandemic/cost of living has had a harder impact on most deprived areas – need to consider what specific interventions can be provided Digital literacy can be a barrier to accessing support available A number of community groups and organisations also providing support – some very localised, others across the county 	Specific promotion of unclaimed benefits with targeted groups e.g. free school meals; Council Tax Reduction Scheme; Discretionary Housing Payments	Deina Hockenull & Gwyneth Ayers	Communications plan in place – will be reviewed on an on-going basis
		Consider opportunities for outreach support sessions – focusing on 10 rural towns	Deina Hockenull	July 2023
		Review current Council contacts with external groups and organisations and identify ways of improving cross-referral and intelligence sharing about key issues facing Carmarthenshire	Deina Hockenull, Siân Rees-Harper & Gwyneth Ayers	November 2023
		Work with PSB partners to better understand key challenges, identify existing support and gaps for further development	Gwyneth Ayers	September 2023
		Better understand and develop a plan for addressing digital literacy across Carmarthenshire	Gwyneth Ayers	December 2023
Helping people into work	<ul style="list-style-type: none"> A number of different employability programmes 	As new curriculum is introduced, ensure links between schools and RLSP in terms of preparing pupils with future skills and areas for growth in terms of employment/careers	Aeron Rees & Jason Jones	September 2023

Priority Area	Key issues	Identified Action	Lead Officer/s	Timescales
	provided (tend to be grant funded) – good connectivity with certain services but could further develop across the Council. <ul style="list-style-type: none"> In-work poverty an issue but we need to better understand why and how this is affecting our residents. 	Review information and intelligence gathered through employability schemes in relation to local challenges and barriers in getting people into work To consider new projects/programmes that could be delivered through future funding opportunities	Jason Jones & Gwyneth Ayers Tackling Poverty Officer Working Group	December 2023 On-going
Better understanding the challenges	<ul style="list-style-type: none"> We need to strip back to focus on who has been most impacted by the pandemic/cost of living crisis, where there is greatest need and to better understand key groups and what support is required/available e.g. the homeless, unemployed, those in need of education or training. Benefit/entitlement take-up – need to better understand current position in order to target future specific cohorts In-work poverty – need to better understand implications and scope Improve use of data and information already held by 	Analysis of research and information relating to COVID/Cost of living community impact – identify key communities/population groups of interest in Carmarthenshire.	Gwyneth Ayers & Rachel Clegg	Reviewed every 6 months
		Research into unclaimed benefits in order to develop targeted campaigns	Gwyneth Ayers & Rachel Clegg	November 2023
		Research into in-work poverty rates in Carmarthenshire and better understand barriers	Gwyneth Ayers & Rachel Clegg	November 2023
		Use intelligence gathered through various consultations undertaken by services to help build the Carmarthenshire picture – tell us once approach	Gwyneth Ayers & Rachel Clegg	Reviewed every 6 months
		Develop understanding on a geographical basis – what are the differences and similarities between different communities. Will support targeted intervention rather than holistic support	Gwyneth Ayers & Rachel Clegg	Reviewed every 6 months
		Develop network of data and performance officers across the council (and with other partners) to help build intelligence and the Carmarthenshire picture	Gwyneth Ayers & Rachel Clegg	July 2023

Priority Area	Key issues	Identified Action	Lead Officer/s	Timescales
	the Council – build a Carmarthenshire picture <ul style="list-style-type: none"> External groups and organisations hold a wealth of information – need to share intelligence to develop a Carmarthenshire picture 			

Appendix 1:

Poverty – A Carmarthenshire Perspective

Poverty – A Carmarthenshire Perspective

April 2022

Updated: April 2023



sirgar.llyw.cymru
carmarthenshire.gov.wales

Contents Page

Introduction	1
Poverty Rates	2
Contributory Factors	6
Small Area Picture	12

Section 1 – Introduction

1.1 Purpose and Context

Poverty is considered one of the most acute challenges facing Wales and its constituent local authorities. It is an issue that has been worsening over recent years and is set to worsen even further against a back-drop of rising living costs. The Joseph Rowntree Foundation (JRF) define poverty as;

‘..not being able to heat your home, pay your rent, or buy the essentials for your children. It means waking up every day facing insecurity, uncertainty and impossible decisions about money. It means facing marginalisation – and even discrimination – because of your financial circumstances.’¹

The complexity surrounding poverty means that it transpires differently in various places and for different groups of people. For instance, it is well evidenced that Wales has the highest poverty rates of all the home nations, however, to target interventions based on need it is essential to understand to what degree poverty effects our smaller areas. Through utilising available data and information this report intends to provide a baseline of this for Carmarthenshire and will attempt to address some key questions, specifically:

- Who are the groups most affected by poverty in Carmarthenshire?
- Where is poverty concentrated and why?
- How does rural poverty differ to urban poverty?
- What is the prevalence of child poverty in Carmarthenshire?
- What is the prevalence of in-work poverty in Carmarthenshire?

1.2 Process and Methodology

The pandemic brought with it many challenges, not least with regards to data collection. There are instances in this report where reference is made to data for 2021 and onwards. This data will be based on information collected during the height of the pandemic and should therefore be interpreted with caution. This is especially pertinent in relation to data on child poverty.

The lack of a single best measurement for poverty adds a further layer of complexity to truly understanding what it means and what it looks like. With this in mind, this work draws on a number of different data sources in order to build as representative a picture as possible, these include (but are not limited to):

- Department for Work and Pensions (DWP) – [Households below average income statistics](#)
- [CACI Paycheck data](#)
- [Annual Population Survey](#)
- [Census 2021](#)

¹ [What is poverty? | JRF](#)

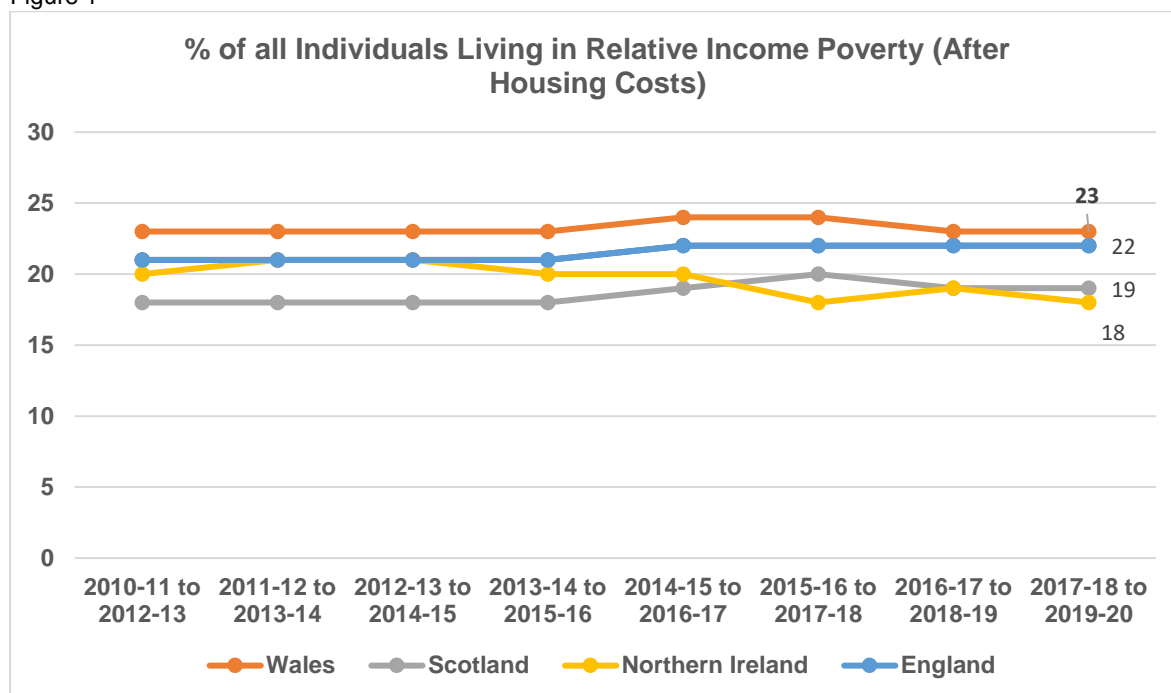
Section 2 – Poverty Rates

2.1 Over-all Relative Poverty Rates

Relative poverty can be defined as whereby total household earnings are less than 60% of the national median income.²

Data shows that between 2017-18 and 2019-20, 23% of all people in Wales were living in relative income poverty, the highest level of all the home nations. The figure has been relatively stable over the last 15 years which suggests that further interventions (in addition to those in existence) may be required to lift people out of poverty or reduce the risk of them falling into poverty in the first place. A trend analysis of how this rate has changed over time is provided below in figure 1 against home nation comparators.³

Figure 1



2.1.1 Carmarthenshire Poverty Rates

At a household level the most recently available paycheck data suggests that 34.5% of all households in Carmarthenshire are living in poverty⁴, this translates to around 28,730 households. This is a slight decrease of 1.1% since last year which mirrors trends seen nationally. It is thought that this is largely to do with the time period covered by the data which coincides with the pandemic.

Whilst this is the case Carmarthenshire still exhibits the 8th highest level of all local authorities in Wales and poverty levels remain higher than the Welsh average by 1.1%.

² As at 2022 60% of national median income was £22,020

³ [Relative income poverty: April 2019 to March 2020 | GOV.WALES](#)

⁴ Household income totals less than 60% of the GB median income

2.2 Child Poverty Rates

Children are consistently the age group most likely to be in relative income poverty; this is true across all four UK nations. Data for 2019/20 indicated that 31.3% of children in Carmarthenshire were living in poverty, compared with 30.6% at a Wales level.

The latest data for 2021 estimates that 34% of children in Wales are living in poverty, a percentage point increase of 4.8 over the last five years. This is compared to an UK level of 27%. The figures for Carmarthenshire show a 4.7 percentage point increase over the same time period, with 34.6% of children living in poverty.⁵ This translates to around 11,247 children. This is the 12th highest level of all local authorities in Wales and the joint sixth highest rate of change over the last five years.⁶

As expected, the largest proportion of children living in poverty live in workless households. However, more concerning is the increasing rate at which children living in working households are living in poverty. At a Wales level the risk of a child being in poverty in a household whereby all adults are in work is 17%. This is an increase of 5 percentage points from 12% over the last ten years.⁷

2.2.1 Free School Meal Eligibility

Free school meal eligibility has increased markedly in Carmarthenshire from 15% in academic years 2017/18 to 22% in academic years 2021/22. This is 2% above the same figure for South West and Mid Wales and 1% higher than the Welsh figure. When compared with other local authorities in Wales, Carmarthenshire has seen the sixth highest percentage increase on 2017/18 levels at 49%.⁸

2.3 In-work Poverty

Whilst it is well evidenced that being in paid employment reduces the risk of poverty compared to being in a workless household, trend data indicates that levels of what is termed as 'in-work' poverty are rising. For context, the risk of being in poverty for working age adults living in a household where all adults work has increased by 2 percentage points between 2010 and 2020.⁹ This is indicated in figure 2 below.

⁵ [Child-Poverty-AHC-estimates-2015-2021-FINAL.xlsx \(live.com\)](#)

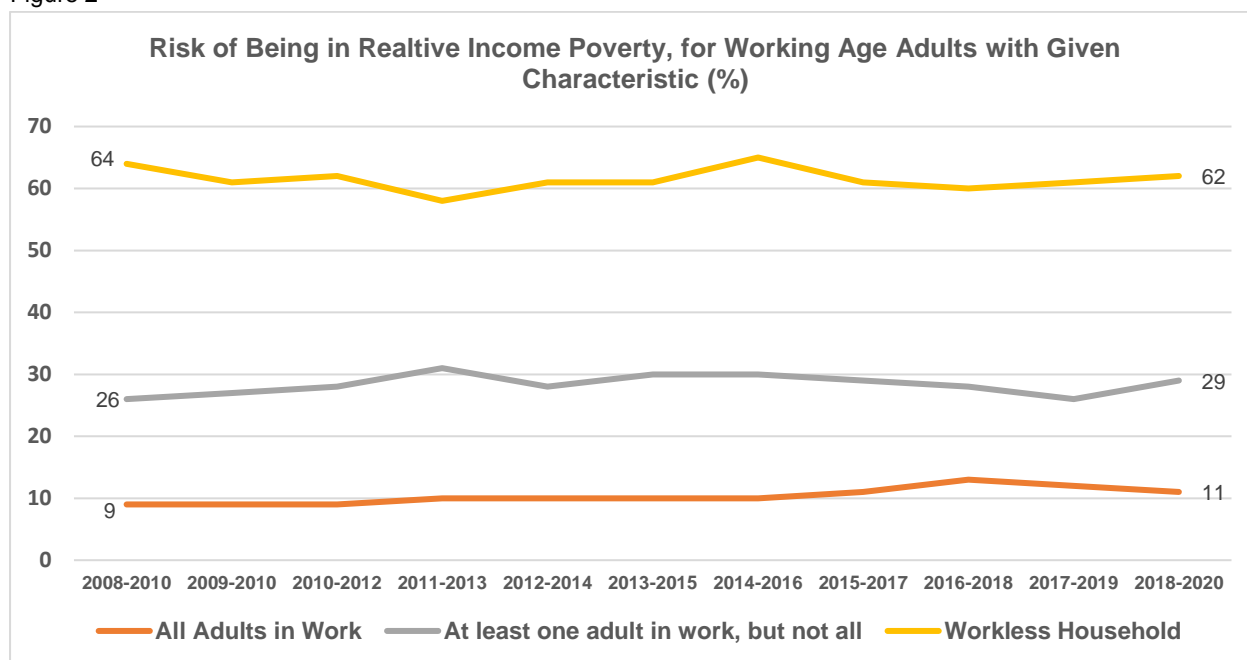
⁶ The HBAI figures for 2020/21 are less reliable than earlier years due to sampling issues related to the pandemic. This should be kept in mind when interpreting the statistics

⁷ <https://stats.wales.gov.wales/Catalogue/Community-Safety-and-Social-Inclusion/Poverty/childreninrelativeincomepoverty-by-economicstatusofhousehold>

⁸ [Pupils eligible for free school meals by local authority, region and year \(gov.wales\)](#)

⁹ [Working age adults in relative income poverty by economic status of household \(gov.wales\)](#)

Figure 2



Further evidence shows that the risk of poverty is higher for disabled workers, BAME workers, single parents and families with children. Falling benefit incomes and rising living costs continue to pull low-income working families into poverty.¹⁰

Job quality (remuneration), job quantity (labour market participation of household members) and household expenditure (cost of dependents) are some of the contributory factors to in-work poverty.¹¹ This is substantiated in figure 2¹² which indicates that households with one or more person in full time employment has the lowest risk of being in income poverty.

The reasons for in-work poverty are explored further in section 3.

! There is a lack of data available at a Carmarthenshire level for this measure.

2.4 Pensioners in Poverty

The most recent data indicates that 18% of pensioners in Wales are living in poverty, translating to nearly 1 in 5 people. This figure has increased by 4 percentage points over a ten-year period to 2020-2022.¹³

Increasing rates are thought in part to be due to individuals entering retirement with insufficient savings or earnings. This is made worse by the rising cost of living, compounded by the fact that pensioners have very little opportunity to increase their income to counteract these effects. Evidence also indicates that pensioners are least likely to check what benefits they are entitled to, this is explored further in section 3.

! There is a lack of data available at a Carmarthenshire level for this measure.

¹⁰ [UK Poverty 2019/20: Work | JRF](#)

¹¹ [Hick and Lanau In-Work Poverty in the UK.pdf \(nuffieldfoundation.org\)](#)

¹² [Working age adults in relative income poverty by type of employment \(gov.wales\)](#)

¹³ [Pensioners in relative income poverty by age of the head of household \(gov.wales\)](#)

2.5 Poverty by Tenure

At a Wales level, the risk of being in poverty is highest for social renters (47%). This is driven by rising housing costs and low incomes. This is followed by a risk of 34% for private renters and 13% for households that are owner occupied.¹⁴

In Carmarthenshire 29.2% of households are social or privately rented, which is less than national averages. More people in the county (43.6%) own their home outright when compared with national figures which sit at 38% in Wales and 32.8% in England and Wales.¹⁵

2.6 Homelessness

There are many reasons individuals may become homeless, however a lack of affordable housing and poverty are examples of some of the main contributory factors.

At a Wales level the numbers of households unintentionally homeless and in priority need has been increasing year on year, from a rate of 17 per 10,000 households in 2017/18 to 30 in 2021/22. However, rates for the same measure are significantly higher in Carmarthenshire and have been rising at a quicker rate. The rate for 2021/22 was 65 per 10,000 households an increase of 225% since 2017/18, compared to an increase of 76% at a Wales level.¹⁶

Whilst it would fair to attribute some of this increase to the extended requirements imposed by Welsh Government during the pandemic to accept a homeless duty to all households, the increases for Carmarthenshire seem disproportionately higher. For Carmarthenshire, these changes resulted in an increase in presentations by single and family group households,¹⁷ a trend which arguably would have been exhibited across Wales due to the far-reaching effects of the pandemic.

Figures from The Samaritans suggest there is potential for 1.7 million people to be pushed into homelessness this year, with the cost-of-living crisis more likely to affect low-income homes. It was predicted that an average of 133% of income would have been needed for rent, food and energy by January 2023. This inevitably leads to a drop in living standards and therefore creates a greater risk for homelessness.¹⁸

¹⁴ [People in relative income poverty by tenure type \(gov.wales\)](#)

¹⁵ Census 2021

¹⁶ [Households eligible for homelessness assistance and in priority need by Area and Measure \(Section 75\) \(gov.wales\)](#)

¹⁷ Carmarthenshire County Council

¹⁸ [Reasons for Homelessness | Why is homelessness increasing? \(connection-at-stmartins.org.uk\)](#)

Section 3 – Contributory Factors

There is not one definitive reason as to why individuals find themselves living in poverty or why an area may be more acutely affected, rather a plethora of issues culminate in creating an ecosystem where poverty can embed and thrive.

The possible most pertinent contributory factors to these rising rates are explored further below.

3.1 Rising Cost of Living

A consultation conducted with Carmarthenshire residents in late 2022 indicated that the cost-of-living crisis was one of the main challenges being faced by most respondents¹⁹ and their families at the time of survey.

To put this into context according to the Office for National Statistics the rate of inflation for the UK currently sits at 8.9%. This means that the average person is currently spending 8.9% more on the same products in comparison to 12 months ago.²⁰

Most concerning is the fact that the two highest categories for inflation can be considered essential to achieving a healthy standard of living. These include:

- Food and non-alcoholic beverages (19.2%)

Food prices are rising at their fastest rate for 45 years. Whilst affects will be more acutely felt by low-income households, this is likely to push households who are just getting by below the poverty line. This places households in a position whereby difficult decisions have to be made with regards to spending as it becomes more challenging to maintain living standards.

Demand for emergency food parcels in Wales has reached record highs, with the Trussel Trust indicating that they provided 185,230 parcels to those in need between April 2022 and March 2023. This is a 41% increase on figures for the previous year. 69,683 were provided for families with children, accounting for 38% of the total parcels distributed.²¹

At a Carmarthenshire level, since 2017-2018 demand for emergency food parcels from the Trussell Trust has increased by 40%. The most recent figures indicate that 11,758 food parcels were distributed between April 2022 and March 2023. 39% of these parcels were for children. The number of distribution centres has also doubled from 4 to 8.²²

According to the Joseph Rowntree Foundation on a UK level 2.9 million individuals in poverty face food insecurity, meaning they cannot access enough food or a varied and nutritious diet. This translates to 20% of people in poverty being food insecure, with around 26% of children in poverty facing this food insecurity. Only 4% of those not in poverty are food insecure.

Food insecurity can have major effects on people's health which in turn places increased pressure on an already pressurised healthcare system.²³

¹⁹ 2,195 respondents

²⁰ [Inflation dashboard - Data Cymru](#)

²¹ [Microsoft Word - EYS Wales Factsheet 2022-23 - FINAL \(trusselltrust.org\)](#)

²² Trussel Trust – End of Year Statistics

²³ <https://www.financialfairness.org.uk/docs?editionId=13680f09-11bd-4bd0-9a11-028152543b8d>

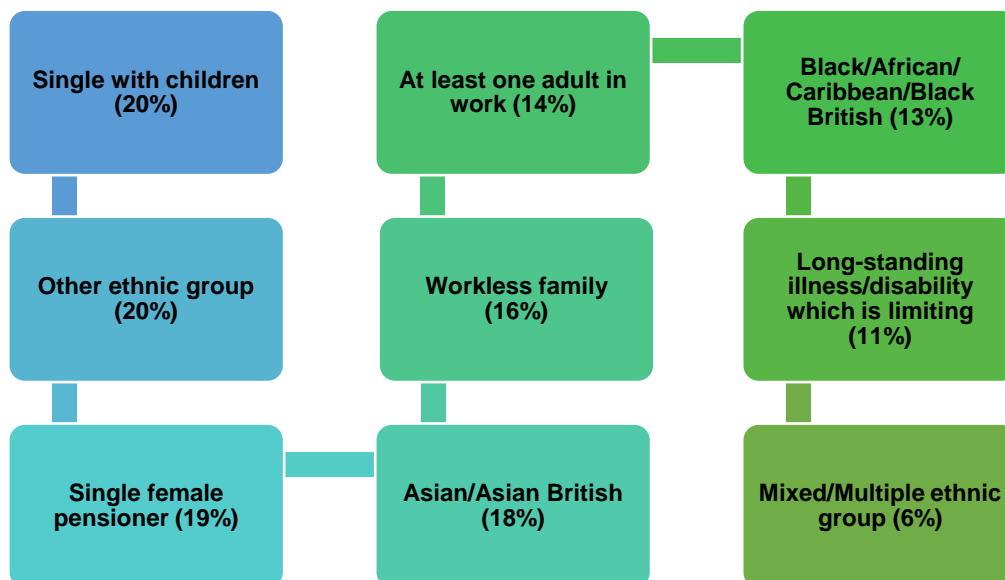
- Housing, water, electricity, gas and other fuels (11.6%)

According to the ONS private rental prices paid by tenants in the UK increased by 4.4% in the 12 months to January 2023, representing the largest annual percentage change since January 2016.²⁴ In Wales, private rental prices increased by 3.9% in the 12 months to January 2023. This is up from an increase of 3.5% in December 2022 and is the highest annual percentage change since this Wales series began in January 2010.²⁵

In addition, on a UK wide scale 12 million people report a decline in their ability to keep their homes warm and comfortable. According to the Financial Fairness report 2022, 44% of people are beginning to struggle to heat their homes.²⁶ However, in Wales the Bevan Foundation reports 57% of people are having to cut back on their heating, electricity and/or water.

3.2 Proportion of Groups Most at Risk

Income dynamics data published by DWP provide an indication of the groups that are most likely to be in persistent low income at an UK level. A visual of this is provided below²⁷:



Since low income is one of the primary contributory factors of poverty, utilising this data and placing it in a Carmarthenshire context provides an indication of where and which type of poverty might be most prevalent in the County.

The data in table 1 below indicates that Carmarthenshire is home to an above average level of several of the family types at most risk of being in poverty (highlighted in Red in the table). These include:

- Lone parents,
- Single pensioners,
- Pensioner households (i.e. a pensioner couple),
- Those with long-term limiting health conditions or disabilities,

²⁴ First time data was collected at UK level

²⁵ [Index of Private Housing Rental Prices, UK - Office for National Statistics \(ons.gov.uk\)](https://www.ons.gov.uk)

²⁶ <https://www.financialfairness.org.uk/docs?editionId=13680f09-11bd-4bd0-9a11-028152543b8d>

²⁷ % of population groups in persistent low income (before housing costs) UK <https://www.gov.uk/government/statistics/income-dynamics-2010-to-2020>

- Workless households.

The above average presence of these groups within the County may provide an indication as to where poverty is concentrated and therefore where and which interventions should be prioritised. This is explored further at ward level in Section 4.

Table 1

Family Type	Sub-type	Carmarthenshire		Wales		England and Wales	
		Figure	%	Figure	%	Figure	%
Single with children (2011)	Lone parents in part-time employment	1,914	32.2%	32,694	33.5%	555,483	33.4%
	Lone parents in full-time employment	1,662	28.0%	24,341	25.0%	432,214	26.0%
	Not in employment	2,363	39.8%	40,489	41.5%	674,508	40.6%
One Person Household (of pensioner age)	Aged 66 and over	12,569	15.4%	196,056	14.6%	3,197,845	12.9%
Single Family Household (where all inhabitants are of pensioner age)	All aged 66 and over	9,525	11.6%	138,010	10.2%	2,283,288	9.2%
Ethnic Group	Mixed/Multiple Ethnic Group	1,756	0.9%	48,598	1.6%	1,717,976	2.9%
	Asian/Asian British/Asian Welsh	2,321	1.2%	89,028	2.9%	5,515,420	9.3%
	Black/Black British/ Black Welsh/African/Caribbean	455	0.2%	27,554	0.9%	2,409,278	4.0%
	Any other Ethnic Group	714	0.4%	26,466	0.9%	1,255,619	2.1%
Health	Day to Day Activities Limited a Lot	21,255	11.3%	319,406	10.3%	4,459,763	7.5%
	Day today Activities Limited a Little	21,897	11.7%	350,860	11.3%	5,985,013	10.0%
	Long-term sick or disabled	9,710	6.2%	151,321	5.9%	2,025,621	4.2%
Work	Workless Households	11,600	21.2%	157,700	17%	(GB) 2,866,800	14%

3.3 Earnings

The most recent statistics for 2021 indicate that Wales' average gross weekly earnings is £603.50 which is significantly lower than the GB average of £642.20²⁸. In Carmarthenshire, the average weekly wage is £623.40, higher than the average for Wales but still noticeably lower than the GB average. Earnings have a direct effect on a person's life, impacting every decision that is made. This becomes particularly difficult if a person's earnings do not allow them to meet their basic needs and made worse if wage growth does not coincide with the rate of inflation, the effects of which many are facing right now.

²⁸ [Average \(median\) gross weekly earnings by UK country - English region and year \(£\) \(gov.wales\)](https://gov.wales)

These lower than average wages are directly related to where employment is concentrated in Wales and its smaller areas, with more people on average working in occupational areas which tend to offer lower pay and less secure employment. This is depicted in table 2 below, which clearly shows that both Carmarthenshire averages exceed GB averages in major groups 8 and 9 and 6 and 7. Conversely, averages are significantly lower for occupational groups 1-3 where wages tend to be higher and the employment more secure.

Table 2 – Employment by Occupation 2021 -2022²⁹

Occupational Group	Carmarthenshire (%)	Wales (%)	GB (%)
Major Group 1-3	41.3	45.9	51.6
1. Managers, Directors & Senior Officials	7.7	8.5	10.5
2. Professional Occupations	20.3	22.4	26.0
3. Associate Professional & Technical	13.2	14.9	14.9
Major Group 4-5	24.5	20.8	18.8
4. Administrative & Secretarial	10.7	9.9	10.1
5. Skilled Trades Occupations	13.8	10.8	8.6
Major Group 6-7	18.6	16.1	14.5
6. Caring, Leisure & Other Service Occupations	10.7	8.9	8.0
7. Sales & Customer Service Occupations	7.9	7.1	6.5
Major Group 8-9	15.6	17.2	15.1
8. Process, Plant & Machine Operatives	7.0	6.3	5.5
9. Elementary Occupations	8.5	10.9	9.5

3.4 The Benefits System

The benefits system in Wales is administered as part of a Great Britain wide social security system with powers reserved to UK Central Government. However, there are socio-economic and demographic challenges unique to Wales which inevitably place different pressures on the system.³⁰

Whilst the unemployment rate in Wales is lower than the UK, Wales has a higher proportion of people who are long-term unemployed. For example, the most recent data indicates that 65% of individuals in Carmarthenshire claiming Job Seekers Allowance have been doing so for over 12 months. This is compared to 58% at a Wales level.³¹

In addition, Wales has the highest rate of disability among the UK nations and an older population. These characteristics bring with them a unique set of challenges which suggests that a 'one size fits all' approach to welfare policy is not necessarily fit for purpose.

The pandemic placed unprecedented pressure on the UK's social security system. One of the most notable changes made at this time was the UK Government's temporary increased support for benefit claimants with the '£20 uplift' to Universal Credit, which was supported by an increase to the Local Housing Allowance. As noted previously it is thought that this uplift was one contributory factor to the reduction in recent poverty rates, however experts believe that these improvements will be brief given that the uplift has now been removed.

²⁹ ONS – Annual Population Survey

³⁰ [The Benefits System in Wales \(parliament.uk\)](https://www.parliament.uk/research-and-factsheets/2022-08-10-the-benefits-system-in-wales)

³¹ ONS – JSA Claimants by Duration (August 2022)

These measures were hailed a 'lifeline' by many organisations working directly with those in receipt of this uplift. However, these measures have since been removed in a time where the UK is facing a cost-of-living crisis. For context, in April 2022, benefits increased by 3.1% when inflation was much higher. In real terms, this means that April 2022 saw the most significant fall in the value of the basic rate of unemployment benefits since 1972, when annual uprating began.³²

Positively, from April 2023 benefits and the benefit cap will increase in line with inflation. However, it is important to note that Local Housing Allowance remains frozen and the basic rate of benefits is low.

In addition, further elements of the current benefits system are thought to increase the likelihood of poverty and should be addressed, these include:

- The two-child limit in income related benefits,
- The benefit cap (the maximum amount of benefit someone out of work can receive in benefits),
- The five-week wait for a first Universal Credit payment,
- Unaffordable debt deductions from benefits,
- Local Housing Allowance rates breaking the link between housing costs and benefits.³³

3.5 Benefit Entitlement and Take-up

At a UK level it is thought that 7.1 million people are missing out on £15.1 billion of benefits, increasing their risk of being pushed into financial hardship or even poverty.³⁴ Benefit entitlement and subsequent take-up is a contributing factor to this with the most cited barriers reported being institutional stigma, cultural shame and the perceived negative media representation of benefit claimants.³⁵

UK level research conducted by Turn2Us in 2021 concluded that 45% of people have never checked what benefits they may be entitled to. More concerning is that proportionately pensioners are least likely to check, with 63% of this cohort having never checked. They are also least likely to claim the benefits they have a right to, with 1 in 3 missing out on Pension Credit. This is a more pertinent issue for Carmarthenshire as the county is home to an above average number of individuals aged over 65 (24%), compared with 21% at a Wales level and 18.6% at an UK level.³⁶ Ensuring therefore that pensioners are supported to access the support that they are entitled to could go some way to reducing the increasing pensioner poverty rate evident.

The Welsh Government's [Child Poverty: Income Maximisation Plan](#) is aiming to address the complexity surrounding benefit entitlement and take up in which one of the strategic objectives is to ensure families in Wales are supported to claim all the financial support they are entitled to. Pockets of good practice have been identified across Wales with regards to simplifying application processes for local authority administered benefits, however there is recognition that more work needs to be done to reduce the barriers that local authorities face in streamlining application processes, these include:

³² <https://www.jrf.org.uk/report/uk-poverty-2023>

³³ [UK Poverty 2023: The essential guide to understanding poverty in the UK | JRF](#)

³⁴ [£15bn of benefits unclaimed last year - Your Money](#)

³⁵ Turn2Us 2021

³⁶ [Population estimates by local authority and age \(gov.wales\)](#)

- Issues linked with systems/IT infrastructure,
- The need for a common set of data sharing protocols,
- Limitations or differing interpretations of current legislation.³⁷

3.6 Rising Childcare Costs

Evidence indicates that the rising costs of childcare act as a barrier for many individuals looking to find employment or to return to their substantive employment.

This is substantiated by the income dynamics data provided earlier which suggests that 20% of single people with children and 18% of workless families are likely to be in persistent low income.

The cost of childcare has been increasing steadily year on year for over twenty years and the availability of childcare is decreasing. The Childcare Survey³⁸ conducted by Coram Family and Childcare indicates that:

- *5.6% rise in cost since 2022, for a part time childcare place for under 2's in a nursery in Great Britain. In Wales, this has increased by 2.8%.*
- *Some working parents of three and four year olds in England and Wales are eligible for 30 hours of funded childcare a week during term time. If they need to pay for 20 extra hours to take this up to a full time place (50 hours a week) the average weekly price in a nursery is £117.60 in England and £98.79 in Wales.*
- *In Wales, there are still some gaps in availability, with no local authorities reporting enough childcare right across the borough for disabled children, parents working atypical hours and families living in rural areas.*³⁹

³⁷ [Simplifying application processes for local authority administered benefits: best practice toolkit \[HTML\] | GOV.WALES](#)

³⁸ A survey of local authorities in England and Wales conducted between November 2021 and February 2022

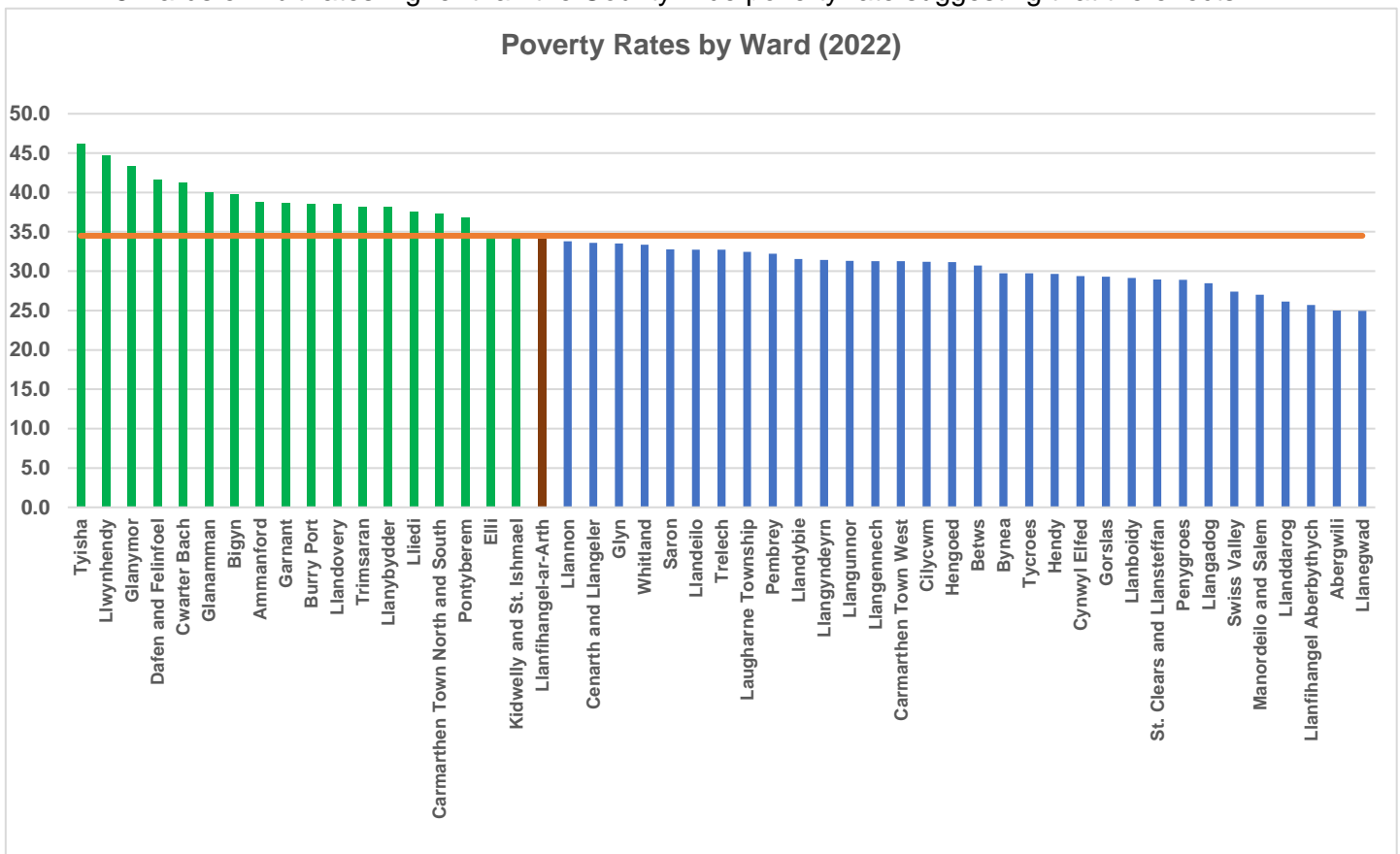
³⁹ [Childcare Survey 2023 Coram Family and Childcare.pdf \(familyandchildcaretrust.org\)](#)

Section 4 – Small Area Picture

4.1 Overall Rates

As stated in section 2, 34.5% of households in Carmarthenshire are considered to be living in poverty owing to the fact that their total household incomes are below 60% of the median income for GB.

Figure 3 below provides an indication of the poverty rates for Carmarthenshire's 51 wards. 18 wards exhibit rates higher than the County wide poverty rate suggesting that the effects



of poverty are possibly more acute in these areas than others. These are coloured in Green.

Figure 3

As noted in the chart, the wards which exhibit the highest levels of poverty are:

Tyisha, Llwynhendy, Glanymor, Dafen and Felinfoel, Cwarter Bach, Glanamman, Bigyn, Ammanford, Garnant, Burry Port, Llandoverly, Trimsaran, Llanybydder, Lliedi, Carmarthen Town North and South, Pontyberem, Elli and Kidwelly and St Ishmael.

4.2 Ward Analysis by Key Characteristics

Table 3 below provides an indication of which wards are in the upper quartile⁴⁰ or (highest 25%) for a particular characteristic. In other words, the wards home to the highest proportion of the population with a given characteristic. The characteristics referenced are aligned to the population groups identified as at most risk of being in persistent low income (as previously indicated in section 3 under 3.2). The data has been derived from the most recent Census and provides an indication of the demography of each ward. Placing this in the context of poverty allows us to gain a more informed understanding of why certain wards are seemingly affected by poverty more acutely than others.

This will help to target interventions by area of need and by population group in most need.

A shaded box denotes that the respective ward appears in the upper quartile for that characteristic. The wards are ranked in the table in order of highest poverty rate to lowest poverty rate.

Table 3

Ward	Characteristic					
	1 person disabled under the Equality Act in Household	Unemployed	Lone Parent (Not Working)	Couple with Dependent Children (Not Working)	Bad or Very Bad Health	Single Person Household (Aged 66+)
Tyisha						
Llwynhendy						
Glanymor						
Dafen and Felinfoel						
Cwarter Bach						
Glanamman						
Bigyn						
Ammanford						
Garnant						
Burry Port						
Llandovery						
Trimsaran						
Llanybydder						
Lliedi						
Carmarthen Town North and South						
Pontyberem						
Elli						
Kidwelly and St. Ishmael						
Llanfihangel-ar-Arth						

⁴⁰ Quartiles are used to split a set of data into four equal parts or quarters. It allows for the comparison of data and reduces the effect of outliers.

Llannon						
Cenarth and Llangeler						
Glyn						
Whitland						
Saron						
Llandeilo						
Trelech						
Laugharne Township						
Pembrey						
Llandybie						
Llangyndeyrn						
Llangunnor						
Llangennech						
Carmarthen Town West						
Cilycwm						
Hengoed						
Betws						
Bynea						
Tycroes						
Hendy						
Cynwyl Elfed						
Gorslas						
Llanboidy						
St. Clears and Llansteffan						
Penygroes						
Llangadog						
Swiss Valley						
Manordeilo and Salem						
Llanddarog						
Llanfihangel Aberbythych						
Abergwili						
Llanegwad						

As would be expected, the wards with the highest poverty rates are generally home to larger proportions of people identifying with the characteristics noted in the table. There appears to be a correlation between higher poverty rates (those wards at the top of the table) and a ward being in the upper quartile for multiple population groups. This suggests that the premise of a range of factors culminating in creating an environment where poverty can embed and thrive is likely.

**Y Cabinet
19.06.23**

Pwnc**Polisi Cyflogau Athrawon Enghreifftiol 2022/23****Yr argymhellion / penderfyniadau allweddol sydd eu hangen:**

Cymeradwyo Polisi Cyflogau Athrawon Enghreifftiol 2022/23 cyn iddo gael ei ddsbarthu i'r ysgolion er mwyn i'w Cyrff Llywodraethu ei fabwysiadu'n ffurfiol.

Y rhesymau:

Er mwyn cydymffurfio â gofynion Dogfen Cyflog ac Amodau Athrawon Ysgol (Cymru) 2022, sy'n ei gwneud yn ofynnol i bob ysgol gael polisi tâl sy'n nodi sut y gwneir penderfyniadau cyflog.

Angen i'r Cabinet wneud penderfyniad

OES

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad

NAC OES

YR AELOD CABINET SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:-
Hughes a'r Cyngorydd Glynog Davies

Y Cyngorydd Philip

Y Gyfarwyddiaeth:

Y Prif Weithredwr

Addysg a Phlant

Enw Pennaeth y
Gwasanaeth:

Paul R. Thomas

Gareth Morgans

Awdur yr Adroddiad:

Julie Stuart

Swyddi:

Prif Weithredwr Cynorthwyol

Cyfarwyddwr Addysg a
Gwasanaethau Plant

Uwch-bartner Busnes Adnoddau
Dynol

Ffôn:

Cyfeiriadau e-bost:

PRThomas@sirgar.gov.uk

EDGMorgans@sirgar.gov.uk

JStuart@sirgar.gov.uk

**EXECUTIVE SUMMARY
CABINET
19.06.23**

SUBJECT

Model Teachers' Pay Policy 2022/23

1. BRIEF SUMMARY OF PURPOSE OF REPORT.

The Model Teachers' Pay Policy has been updated to reflect September 2022 pay award as detailed in the School Teachers' Pay and Conditions (Wales) Document 2022.

Other changes include the revision of the pro-rata principle for TLR 1 and 2 allowances; and the additional Bank Holidays on Monday 19th September 2022 to mark the funeral of Her Majesty Queen Elizabeth; and Monday, 8th May 2023 to mark the coronation of His Majesty King Charles III; which means that Teachers must be available to work for 193 days / 1258.5 hours instead of the usual 195 days.

Further changes made to the document to reflect the recent increased pay offer (including the non-consolidated element).

DETAILED REPORT ATTACHED?

YES

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report:

Signed: **P R Thomas, Assistant Chief Executive – People Management**

Policy, Crime & Disorder and Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
YES	YES	YES	NONE	YES	YES	NONE

1. Policy, Crime & Disorder and Equalities

The Pay Policy will form part of the Schools policy framework.

2. Legal

The Model Teachers' Pay Policy has been updated to reflect legislative changes introduced by the School Teachers Pay and Conditions (Wales) Document 2022.

3. Finance

The pay award spans 2022/23 and 2023/24 financial years.

- For 2022/23, school budgets were set on the basis of a 4% increase. Welsh Government have provided grant funding which is expected to fully provide for the increased offer from 5% to 6.5% and for the 1.5% non-consolidated amount, thus leaving school budgets with a shortfall of 1% for the period September 2022-March 2023. Cabinet agreed to provide this funding to schools delegated budgets at its meeting of 27 March 2023.
- For 2023/24, the 1% shortfall above has been corrected in school delegated budget.

5. Risk Management Issues

The School Teachers Pay and Conditions Document places a statutory requirement for all School Governing Bodies to adopt a Pay Policy annually, which reflects changes to the document and outlines how pay decisions are made.

6. Staffing Implications

This policy applies to all School Teachers including those on the Leadership Scale.

The HR Team will provide advice and guidance to schools on the application of the Model Teachers' Pay Policy 2022/23 as required

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: P.R. Thomas

Assistant Chief Executive (People Management)

(Please specify the outcomes of consultations undertaken where they arise against the following headings)

1. Scrutiny Committee request for pre-determination	NO
If yes include the following information: -	
Scrutiny Committee	
Date the report was considered:-	
Scrutiny Committee Outcome/Recommendations:-	

2. Local Member(s)

None

3. Community / Town Council

Not Applicable

4. Relevant Partners

Not Applicable

5. Staff Side Representatives and other Organisations

Consulted with Teachers Trade Unions via the Regional (Partneriaeth) Trade Union Forum; and local representatives of the same Teachers Trade Unions via the Education & Children's Services Employee Relations Forum (ERF) on 23rd March 2023.

**CABINET MEMBER PORTFOLIO
HOLDER(S) AWARE/CONSULTED**

YES

Include any observations here

**Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information
List of Background Papers used in the preparation of this report:**

THERE ARE NONE

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol



Model Polisi Cyflogau Athrawon 2022/23

RHEOLI'R DDOGFEN	
Enw'r Polisi	Polisi Cyflogau Athrawon 2022/23
Adran	Adnoddau Dynol
Swyddogion Adolygu	Grŵp Adnoddau Dynol ERW ar ran y 3 Awdurdod Lleol cyfansoddol
Y BROSES YMGYNGHORI	
<p>Ymgynghorwyd â'r Undebau Llafur canlynol ynghylch y Polisi hwn:</p> <ul style="list-style-type: none">• Y Gymdeithas Arweinwyr Ysgolion a Cholegau (ASCL)• Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (NAHT)• Cymdeithas Genedlaethol yr Ysgolfeistri ac Undeb yr Athrawesau (NASUWT)• Yr Undeb Addysg Genedlaethol (NEU)• UCAC	

MODEL POLISI CYFLOGAU ATHRAWON 2022/23

Mabwysiadodd Corff Llywodraethu Ysgol
y Polisi hwn yn ffurfiol ar

TABL CYNNWYS

1.	Cyflwyniad	4
2.	Datganiad o Fwriad	4
3.	Deddfwriaeth Cydraddoldeb	4
4.	Swydd-ddisgrifiadau	5
5.	Gwerthusiad	5
6.	Rhwymedigaethau'r Corff Llywodraethu	5
7.	Rhwymedigaethau'r Pennaeth	5
8.	Rhwymedigaethau'r Athrawon	6
9.	Differynnau	6
10.	Diogelu	6
11.	Medrusrwydd a Datblygiad Cyflog	6
12.	Pennu Cyflogau	7
13.	Cyflog y Pennaeth	7
14.	Cyflog y Dirprwy Bennaeth/Pennaeth Cynorthwyol	8
15.	Datblygiad Cyflog ar gyfer Aelodau'r Grŵp Arwain	9
16.	Cyflog Athrawon Dosbarth	10
17.	Ceisiadau am Dâl ar yr Ystod Cyflog Uwch	12
18.	Rôl Ymarferwr Arweiniol	14
19.	Athrawon heb gymhwyso	15
20.	Lwfansau a Thaliadau yn ôl Disgresiwn	16
21.	Cyfrifo Cyflogau ac Amser Athrawon Rhan-amser	18
22.	Athrawon a Gyflogir ar Fyr Rybudd (Cyflenwi)	19
23.	Cyfandaliad Anghyfunol am 2022/23	19
Atodiad 1:	Ystodau Cyflog 2022/23	20
Atodiad 2:	Datganiad yr Adolygiad Blynyddol o Gyflogau Athrawon	24
Atodiad 3:	Meini Prawf ar gyfer Datblygu i'r Ystod Cyflog Uwch	25
Atodiad 4:	Ffurflen Gais ar gyfer yr Ystod Cyflog Uwch	26
Atodiad 5:	Siart Llif y Broses Adolygu Cyflogau	27
Atodiad 6:	Canllawiau ar Gyflogau'r Grŵp Arwain	28
Atodiad 7:	Ffurflen Adolygu Flynyddol y Grŵp Arwain	35
Atodiad 8:	Y Broses Apeliadau Cyflog	36
Atodiad 9:	Cyfrifo Cyflogau ac Amser Athrawon Rhan-amser	39
Atodiad 10:	Strwythur Staffio yr Ysgol	40

1. CYFLWYNIAD

- 1.1. Mae'r Polisi Cyflogau hwn yn darparu fframwaith ar gyfer gwneud penderfyniadau ynghylch cyflogau athrawon. Fe'i datblygwyd i gydymffurfio â gofynion y Ddogfen Cyflog ac Amodau Athrawon Ysgol (Cymru) (DCAAY(C)), ac mae wedi bod yn destun ymgynghori â'r holl gymdeithasau addysgu cydnabyddedig.
- 1.2. Mae'r polisi cyflogau hwn yn berthnasol i'r rheiny a gyflogir yn uniongyrchol gan Awdurdodau Lleol yn unig, ac nid yw'n berthnasol i unrhyw un a gyflogir trwy asiantaeth.

2. DATGANIAD O FWRIAD

- 2.1. Prif ddyletswydd statudol Cyrff Llywodraethu yng Nghymru, fel y'i nodir ym mharagraff 21 (2) o Ddeddf Addysg 2002, yw cynnal yr ysgol gyda'r bwriad o hyrwyddo safonau uchel o gyflawniad addysgol yn yr ysgol. Bwriedir i'r Polisi hwn gefnogi'r ddyletswydd statudol honno.
- 2.2. Bydd y gweithdrefnau ar gyfer pennu cyflogau yn yr Ysgol hon yn gyson ag egwyddorion bywyd cyhoeddus: gwrthrychedd, didwylledd ac atebolrwydd.
- 2.3. Bydd y Corff Llywodraethu yn gweithredu ag unplygrwydd, cyfrinachedd, gwrthrychedd a gonestrwydd er lles pennaf yr Ysgol mewn perthynas â gweithredu'r Polisi hwn.
- 2.4. Bydd y Corff Llywodraethu yn agored am benderfyniadau tâl a wnaethpwyd a chamau a gymerwyd, a bydd yn barod i egluro penderfyniadau a chamau i bobl sydd â diddordeb.
- 2.5. Bydd unrhyw ddiwygiadau yn y dyfodol i'r polisi hwn yn cydymffurfio â'r DCAAY(C), a byddant yn destun ymgynghoriad â phartïon perthnasol, gan gynnwys undebau llafur cydnabyddedig.

3. CYDRADDOLDEBAU

- 3.1. Mae'r Ysgol yn ymrwymedig i sicrhau cydraddoldeb ym mhopeth a wnawn. Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 wedi disodli a chryfhau'r ddeddfwriaeth flaenorol ar gydraddoldeb. Bydd y Corff Llywodraethu yn cydymffurfio â'r holl ddeddfwriaeth gydraddoldeb sy'n berthnasol.
- 3.2. Cymhwysir y Polisi hwn yn gyson i bob cyflogai a hynny heb ystyried oedran, anabledd, hil, rhywedd (rhyw), ailbennu rhywedd, priodas/partneriaeth sifil, beichiogrwydd/mamolaeth, crefydd, cred na chyfeiriadedd rhywiol.
- 3.3. Bydd y Corff Llywodraethu yn hyrwyddo cydraddoldeb ym mhob agwedd ar fywyd yr ysgol, yn benodol mewn perthynas â phob penderfyniad ar hysbysebu swyddi, penodi, dyrchafu a thalu staff, a hyfforddi a datblygu staff.
- 3.4. Bydd y Corff Llywodraethu yn sicrhau bod prosesau talu'n dryloyw ac yn deg. Bydd pob penderfyniad a wneir yn cael ei gyfiawnhau a'i gofnodi'n wrthrychol. Bydd addasiadau rhesymol yn cael eu gwneud fesul achos, er mwyn ystyried

amgylchiadau unigolion, er enghraifft absenoldeb hirdymor oherwydd mamolaeth neu afiechyd, gan gynnwys absenoldeb yn ymwneud â COVID.

4. SWYDD-DDISGRIFIADAU

- 4.1. Bydd y Pennaeth yn sicrhau bod gan bob aelod o'r staff swydd-ddisgrifiad yn unol â strwythur staffio yr Ysgol (**gweler Atodiad 10**), fel y cytunwyd gan y Corff Llywodraethu.

5. GWERTHUSIADAU

- 5.1. Bydd y Corff Llywodraethu yn cydymffurfio â Rheoliadau Gwerthuso Athrawon Ysgol (Cymru) 2011 o ran gwerthuso Penaethiaid ac Athrawon trwy gymhwyso Polisi Rheoli Perfformiad yr Ysgol.

6. RHWYMEDIGAETHAU'R CORFF LLYWODRAETHU

- 6.1. Bydd y corff llywodraethu yn gwneud y canlynol:
- cyflawni ei rwymedigaethau fel y'u nodir yn y DCAAY(C) a'r Amodau Gwasanaeth i Athrawon Ysgol yng Nghymru a Lloegr (y "Burgundy Book");
 - sefydlu Pwyllgor Cyflogau a Phwyllgor Apeliadau Cyflog;
 - gwneud pob penderfyniad ynghylch datblygiad cyflog, gan ystyried argymhellion y Pennaeth;
 - sicrhau bod cyllid ar gael i gefnogi penderfyniadau ynghylch cyflogau, yn unol â'r Polisi Cyflogau hwn a chynllun gwariant yr Ysgol;
 - sicrhau bod athrawon, trwy'r Pennaeth, yn cael gwybod am benderfyniadau ynghylch cyflogau sy'n effeithio arnynt, a bod cofnodion yn cael eu cadw o'r argymhellion a'r penderfyniadau a wneir; a
 - monitro'n flynyddol ganlyniadau penderfyniadau ynghylch cyflogau, gan gynnwys i ba raddau y gall grwpiau gwahanol o athrawon ddatblygu ar gyfraddau gwahanol. Bydd canlyniad yr adolygiad yn cael ei rannu â chynrychiolwyr undebau llafur lefel ysgol.

7. RHWYMEDIGAETHAU'R PENNAETH

- 7.1. Bydd y Pennaeth yn gwneud y canlynol:
- sicrhau bod pob gwerthuswr (os nad y Pennaeth yw hwnnw) yn darparu gwybodaeth gywir, berthnasol, gyflawn ac amserol am argymhellion ynghylch cyflogau;
 - cymedroli asesiadau perfformiad ac argymhellion cychwynnol ynghylch cyflogau i sicrhau cysondeb a thegwch;

- cyflwyno argymhellion perthnasol ynghylch cyflogau i'r Pwyllgor Cyflogau, a sicrhau bod y Pwyllgor Cyflogau yn cael gwybodaeth berthnasol er mwyn gallu gwneud penderfyniadau ynghylch cyflogau;
- rhoi gwybod i'r Athrawon am Bolisi Cyflogau yr Ysgol, a sicrhau bod copi ar gael iddynt;
- rhoi gwybod i'r staff sy'n gweinyddu'r gyflogres a/neu'r staff adnoddau dynol yn yr Awdurdod Lleol am benderfyniadau ynghylch cyflogau y mae angen eu rhoi ar waith; a
- sicrhau bod adroddiad ar weithrediad y Polisi Cyflogau yn cael ei gyflwyno i'r Corff Llywodraethu a'r Undebau Llafur perthnasol yn flynyddol.

8. RHWYMEDIGAETHAU ATHRAWON

8.1. Bydd yr Athrawon yn gwneud y canlynol:

- ymgyswddo â darpariaethau'r Polisi Cyflogau hwn, y DCAAY(C), y safonau proffesiynol perthnasol, a'r holl bolisiau perthnasol ar gyflogaeth ysgolion; a
- mynd i'r afael â'r prosesau a nodir yn y Polisi hwn, a hynny mewn modd cadarnhaol.

9. DIFFERYNNAU

9.1. Yn fframwaith y DCAAY(C), bydd differynnau priodol yn cael eu creu a'u cynnal rhwng swyddi yn yr Ysgol, gan gydnabod atebolrwydd a phwysau swydd, ac angen y Corff Llywodraethu i recriwtio a chadw digon o Athrawon o'r ansawdd gofynnol ar bob lefel.

10. DIOGELU

10.1. Lle mae penderfyniad tâl yn arwain, neu'n gallu arwain, at ddechrau cyfnod diogelu, bydd y Corff Llywodraethu yn cydymffurfio â darpariaethau perthnasol y DCAAY(C) ac yn rhoi'r rhybudd gofynnol cyn gynted â phosibl a chyn pen mis ar ôl y penderfyniad.

11. MEDRUSRWYDD A DATBLYGIAD CYFLOG

11.1. Lle mae athro yn destun camau ffurfiol Gweithdrefn Medrusrwydd yr Ysgol, bydd prosesau rheoli perfformiad yr Ysgol yn cael eu gohirio mewn perthynas â'r Athro dan sylw nes i'r Weithdrefn Medrusrwydd ddod i'w chasgliad.

11.2. Pan gwblheir y Weithdrefn Medrusrwydd, bydd yr athro yn ailddechrau prosesau rheoli perfformiad yn unol â Pholisi'r Ysgol.

11.3. Ni fydd datblygiad cyflog yn ganiataol yn unol â'r Polisi Cyflog hwn tra bydd Athro yn destun camau ffurfiol Gweithdrefn Medrusrwydd yr Ysgol.

11.4. Ar ôl cwblhau'r Weithdrefn Medrusrwydd, byddai'r Athro'n ailymuno â'r cylch Rheoli Perfformiad.

- 11.5. Ni fydd datblygiad cyflog yn cael ei gymhwyso'n ôl-weithredol mewn unrhyw achos yn ymwneud â medrusrwydd ffurfiol.

12. PENNU CYFLOGAU

- 12.1. Mae'r corff Llywodraethu wedi dirprwyo ei bwerau pennu cyflog i'r Pwyllgor Cyflogau.

12.2. Pennu Cyflogau yn Flynyddol

- 12.2.1. Bydd cyflogau'r holl staff addysgu, gan gynnwys y rheiny yn y grŵp arwain, yn cael eu hadolygu'n flynyddol, a hynny'n weithredol o 1 Medi. Bydd y Corff Llywodraethu yn cwblhau adolygiadau blynyddol o gyflog Athrawon, ynghyd ag asesiadau o geisiadau i ddatblygu i'r Ystod Cyflog Uwch, erbyn 31 Hydref; bydd gwerthusiadau blynyddol y Pennaeth yn cael eu cwblhau erbyn 31 Rhagfyr.

- 12.2.2. Gall adolygiadau gael eu cynnal ar adegau eraill yn ystod y flwyddyn, er mwyn adlewyrchu, er enghraifft, unrhyw newidiadau mewn amgylchiadau neu newidiadau yn y swydd-ddisgrifiad sy'n arwain at newid yn y sail ar gyfer cyfrifo cyflog unigolyn.

- 12.2.3. Bydd y Corff Llywodraethu yn cymhwyso unrhyw godiadau cyflog cenedlaethol yn y dyfodol fel y'u nodir yn y DCAAY(C).

12.3. Rhoi gwybod am benderfyniad ynghylch cyflogau

- 12.3.1. Bydd datganiad ysgrifenedig yn cael ei roi i bob Athro yn nodi'r cyflog ac unrhyw fuddion ariannol eraill y caiff eu hawlio ar ôl penderfyniad. Lle bo hynny'n berthnasol, bydd hyn yn cynnwys gwybodaeth ynghylch ar ba sail y gwnaed y penderfyniad. Bydd hyn yn cael ei wneud erbyn 31 Hydref ar gyfer Athrawon, 31 Rhagfyr ar gyfer Pennaethiaid, neu cyn pen mis ar ôl gwneud y penderfyniad.

12.4. Y Weithdrefn ar gyfer Apeliadau

- 12.4.1. Mae gan y Corff Llywodraethu weithdrefn ar gyfer apeliadau mewn perthynas â chyflogau. Fe'i heglurir yn **Atodiad 8** i'r Polisi Cyflogau hwn.

13. CYFLOG Y PENNAETH

- 13.1. Bydd y Corff Llywodraethu yn sicrhau bod y broses o bennu cydnabyddiaeth ariannol y Pennaeth yn deg ac yn dryloyw.

- 13.2. Bydd y Corff Llywodraethu yn pennu ystod cyflog arweinyddiaeth saith pwynt, y gellir ei hadolygu yn ôl yr angen ar gyfer y Pennaeth, a hynny'n seiliedig ar faint grŵp yr ysgol ac unrhyw ffactorau perthnasol ychwanegol, parhaol sydd wedi'u pennu yn fframwaith y DCAAY(C) (yn benodol paragraffau 9.2, 9.3 a 9.4).

- 13.3. Bydd y ffactorau ychwanegol i'w hystyried yn cynnwys holl gyfrifoldebau parhaol y swydd, yr heriau sy'n benodol i'r rôl, a'r holl ystyriaethau perthnasol eraill, ynghyd ag unrhyw ffactorau sy'n gysylltiedig â recriwtio a chadw staff.

- 13.4. Gall y Corff Llywodraethu ailbennu ystod cyflog y Pennaeth os bydd angen newid grŵp y Pennaeth (gan gynnwys lle bo'r Pennaeth yn cymryd cyfrifoldeb dros fwy nag un ysgol mewn ffederasiwn ac yn dod yn atebol am yr ysgolion hynny'n barhaol). Gall ystod cyflog y Pennaeth hefyd gael ei hadolygu ar unrhyw adeg os ystyrir bod angen adlewyrchu newid arwyddocaol o ran cyfrifoldebau'r swydd.
- 13.5. Ni fydd taliadau ar gyfer cyfrifoldebau dros dro y Pennaeth yn cael eu cynnwys yn yr ystod cyflog, ond byddant yn cael eu pennu yn unol â'r DCAAY(C)I, fel yr eglurir yn **Atodiad 6**.
- 13.6. Yn yr Ysgol hon, bydd y Corff Llywodraethu yn defnyddio pwyntiau cyflog cyfeirio yn ôl disgrisiwn ar gyfer cyflog arweinwyr, fel y nodir yn **Atodiad 1**, ac mae wedi cytuno ar ystod cyflog saith cam, sef Axxx i Axxx (y manylion i'w cynnwys yma gan yr ysgol).
- 13.7. **Cyflog Adeg Penodi**
- 13.7.1. Yn achos penodiadau newydd, bydd y Corff Llywodraethu yn pennu'r ystod cyflog arweinwyr i'w hysbysebu, a bydd yn cytuno ar y cyflog cychwynnol pan fydd y Pennaeth yn cael ei benodi, a hynny gan ystyried rôl lawn y Pennaeth a darpariaethau'r DCAAY(C).
- 13.7.2. Bydd y Corff Llywodraethu yn mabwysiadu proses tri cham wrth osod y cyflog ar gyfer Pennaeth newydd, fel y nodir yn **Atodiad 6**.
- 13.7.3. Bydd y Pwyllgor Cyflogau yn adolygu grŵp Pennaeth yr Ysgol ac ystod cyflog arweinwyr y Pennaeth, yn ôl yr angen, er mwyn sicrhau perthynoleddau cyflog teg yn yr Ysgol.
- 13.7.4. Gweler **Atodiad 6** i'r Polisi Cyflogau hwn am ganllawiau ynghylch ystodau cyflog arweinwyr, ac **Atodiad 7** am Ddatganiad yr Adolygiad Blynyddol o Gyflogau.
- 13.8. **Pennaethiaid sy'n gyfrifol ac yn atebol am fwy nag un ysgol yn barhaol**
- 13.8.1. Pan benodir Pennaeth i fod yn gyfrifol ac yn atebol yn barhaol am fwy nag un ysgol, dylai'r Corff Llywodraethu seilio'r penderfyniad ynghylch grŵp y Pennaeth ar gyfanswm nifer yr unedau disgyblion ledled pob ysgol, a fydd yn rhoi maint grŵp ar gyfer y ffederasiwn yn unol ag **Atodiad 6**.
- 13.8.2. Bydd hefyd angen rhoi ystyriaeth i'r gydnabyddiaeth ariannol ar gyfer Athrawon eraill a fydd, o ganlyniad i rôl y Pennaeth, yn ymgymryd â chyfrifoldebau ychwanegol. Bydd y rhain yn seiliedig ar unrhyw gyfrifoldebau ychwanegol sy'n gysylltiedig â'r swydd (nid yr Athro), a gofnodir. Ni ddylid cytuno i gynyddu'r gydnabyddiaeth ariannol oni bai fod y swydd yn cronni cyfrifoldebau ychwanegol o ganlyniad i rôl fwy y Pennaeth – nid yw'n awtomatig.
14. **CYFLOG Y DIRPRWY BENNAETH/PENNAETH CYNORTHWYOL**
- 14.1. Yn yr Ysgol hon, bydd y Corff Llywodraethu yn defnyddio'r pwyntiau cyflog yn ôl disgrisiwn ar gyfer cyflogau arweinwyr, fel y nodir yn **Atodiad 1**.

- 14.2. Bydd y Corff Llywodraethu yn pennu ystod cyflog arweinwyr pum pwynt ar gyfer swyddi'r Dirprwy Bennaeth/Pennaeth Cynorthwyol, yn seiliedig ar faint grŵp yr ysgol ac unrhyw ffactorau perthnasol ychwanegol parhaol, fel y'u pennir yn fframwaith y DCAAY(C).
- 14.3. Bydd yr ystod ar gyfer swyddi unigol yn cael ei phennu yn unol â dyletswyddau a chyfrifoldebau'r swydd, a gall amrywio o swydd i swydd.
- 14.4. Yn yr ysgol hon, ystod cyflog pum cam y Dirprwy Bennaeth yw **Axx** i **Axxx** (*manyllion y cyflog i'w nodi yma gan yr ysgol*).
- 14.5. Yn yr Ysgol hon, ystod cyflog pum cam y Pennaeth Cynorthwyol yw **Axx** i **Axxx** (*manyllion y cyflog i'w nodi yma gan yr ysgol*).
- 14.6. **Cyflog Adeg Penodi**
- 14.6.1. Pan fydd angen gwneud penodiad newydd, bydd y Corff Llywodraethu yn pennu'r ystod cyflog arweinwyr ar gyfer y swydd i'w hysbysebu, a bydd yn cytuno ar y cyflog cychwynol pan fydd y Dirprwy Bennaeth/Pennaeth Cynorthwyol yn cael ei benodi.
- 14.6.2. Bydd yr ystod cyflog yn cael ei phennu yn unol â'r DCAAY(C).
- 14.6.3. Bydd y Corff Llywodraethu yn mabwysiadu'r broses tri cham wrth osod y cyflog ar gyfer penodiadau newydd i'r tîm arwain ehangach, fel y nodir yn **Atodiad 6**.

15. DATBLYGIAD CYFLOG AR GYFER AELODAU'R GRŴP ARWAIN

- 15.1. Mae'n rhaid i'r Corff Llywodraethu ystyried yn flynyddol a ddylid cynyddu cyflogau aelodau o'r grŵp arwain sydd wedi cwblhau blwyddyn o gyflogaeth oddi ar y tro diwethaf i gyflogau gael eu pennu ac, os yw'n penderfynu gwneud hynny, i ba gyflog o fewn yr ystod cyflog berthnasol, a bennir yn unol â'r DCAAY(C).
- 15.2. Bydd unigolyn wedi cwblhau 'blwyddyn o gyflogaeth' os bydd wedi cwblhau cyfnodau o gyflogaeth sy'n gyfwerth ag o leiaf 26 wythnos, gyda'i gilydd, yn y flwyddyn ysgol flaenorol. I'r dibenion hyn, mae cyfnod cyflogaeth yn para o ddechrau'r wythnos pan fydd y gyflogaeth y cychwyn i ddiwedd yr wythnos pan gaiff y gyflogaeth ei therfynu, ac mae'n cynnwys unrhyw gyfnodau gwyliau ac unrhyw gyfnodau o absenoldeb o'r gwaith o ganlyniad i salwch neu anaf, pa un a yw gwasanaeth yr unigolyn yn ystod y cyfnod hwnnw yn llawn-amser, yn rhan-amser, yn rheolaidd neu fel arall.
- 15.3. Dylai'r cyflog ddatblygu'n flynyddol o 1 Medi, gan dybio o blaid cynnydd oni bai fod yr unigolyn wedi cael ei hysbysu trwy weithdrefnau medruswydd ffurfiol fod y gwasanaeth yn anfoddfaol mewn perthynas â'r flwyddyn honno.
- 15.4. Gall y Corff Llywodraethu ddyfarnu pwynt ychwanegol i unrhyw Bennaeth, Dirprwy Bennaeth neu Bennaeth Cynorthwyol, yr oedd ei berfformiad yn y flwyddyn flaenorol yn rhagorol, yn enwedig mewn perthynas â'r amcanion y cytunwyd arnynt.
- 15.5. Gellir penderfynu peidio â dyfarnu datblygiad cyflog lle mae'r Pennaeth, y Dirprwy Bennaeth neu'r Pennaeth Cynorthwyol yn destun achos medruswydd ffurfiol.

- 15.6. Bydd y Pwyllgor Cyflogau yn cofnodi ei benderfyniad ynghylch datblygiad cyflog ar y ffurflen Adolygu Cyflog Blynyddol yn **Atodiad 7**. Bydd copi o'r ffurflen hon yn cael ei ddarparu i'r aelod o'r staff.
- 15.7. Os dyfernir datblygiad cyflog, bydd cyflog yr aelod o'r staff yn cynyddu, a hynny'n weithredol o 1 Medi yn y flwyddyn academaidd gyfredol.
- 15.8. Os na ddyfernir datblygiad cyflog, bydd y rhesymeg dros y penderfyniad hwnnw'n cael ei chofnodi ar ffurflen yr Adolygiad Blynyddol o Gyflogau. Mae gan yr aelod o'r staff yr hawl i apelio yn erbyn unrhyw benderfyniad i beidio â dyfarnu datblygiad cyflog. Mae'r weithdrefn apelio i'w gweld yn **Atodiad 8**.

16. CYFLOG ATHRAWON DOSBARTH

16.1. Cyflog Adeg Penodi

- 16.1.1. Bydd hysbysebion ar gyfer swyddi gwag yn yr Ysgol yn cael eu hystyried gan y Pennaeth [a'r (nodwch fanylion y pwyllgor) os yw'n briodol]. Bydd pob swydd yn cael ei hysbysebu naill ai'n fewnol neu'n allanol, yn lleol neu'n genedlaethol, fel y bo'n briodol.
- 16.1.2. Bydd yr hysbyseb yn cynnwys manylion yr ystod cyflog ac unrhyw lwfansau neu daliadau ychwanegol sy'n berthnasol i'r swydd.
- 16.1.3. Bydd y Corff Llywodraethu yn pennu'r cyflog cychwynnol ar gyfer swydd Athro dosbarth, yn unol â'r Brif Ystod Cyflog a'r Ystod Cyflog Uwch, y manylir arnynt yn **Atodiad 1**.
- 16.1.4. Bydd y corff llywodraethu'n pennu cyflog dechreuol ar gyfer swydd wag athro ystafell ddosbarth. Mae'r corff llywodraethu yn ymrwymedig i egwyddor cludadwyedd tâl i athrawon sy'n cael eu talu ar hyn o bryd yn unol â darpariaethau'r DCAAY(C) neu'r DCAAY, a bydd yn cymhwysu'r egwyddor hon yn ymarferol wrth wneud penodiadau newydd.
- 16.1.5. Wrth bennu'r cyflog cychwynnol ar gyfer athro dosbarth presennol mewn academi neu ysgol a gynhelir gan awdurdod lleol yng Nghymru neu yn Lloegr ac sy'n cael ei dalu yn unol â'r DCAAY(C) neu'r DCAAY, bydd y corff llywodraethu yn talu'r athro ar y brif ystod cyflog neu'r ystod cyflog uwch, a hynny ar bwynt ar y raddfa sydd o leiaf yn cynnal hawl blaenorol yr athro i dâl, plws unrhyw ddatblygiad cyflog, y byddai wedi ei gael pe byddai wedi aros yn ei swydd flaenorol.
- 16.1.6. At hynny, os yw'r ymgeisydd llwyddiannus yn athro sydd wedi cael seibiant o'r gwasanaeth, yna gall y corff llywodraethu bennu ei bwynt ar y raddfa yn seiliedig ar ei gyflog terfynol blaenorol a dalwyd yn unol â'r DCAAY(C) neu'r DCAAY. Yn cynnwys unrhyw gynyddran y byddai'r athro wedi bod yn gymwys i'w gael pe byddai wedi parhau yn ei swydd flaenorol ar yr adeg pan newidiodd ei gyflogaeth. Gall Cyrff Llywodraethu roi ystyriaeth i unrhyw brofiad perthnasol a fagwyd yn unrhyw rôl addysgu mewn sector arall yng Nghymru neu awdurdodaeth arall, neu gyfnod o gyflogaeth mewn sector perthnasol y tu allan i faes addysgu.

- 16.1.7. Rhaid i gludadwyedd cyflog rychwantu seibiant yn y gwasanaeth addysgu am resymau iechyd a chymdeithasol, er enghraifft rhesymau mamolaeth/tadolaeth, meddygol neu deuluol. Mewn sefyllfa lle mae'r cyflogwr newydd yn bwriadu cymryd safbwynt gwahanol, rhaid i'r sail ar gyfer gwneud hynny fod yn anwahaniaethol mewn perthynas â deddfwriaeth cydraddoldeb a deddfwriaeth berthnasol arall.
- 16.1.8. Ni fydd y Corff Llywodraethu yn cyfyngu ar yr ystod cyflog a hysbysebir, na'r cyflog cychwynnol na'r rhagolygon ar gyfer datblygiad cyflog o ran swyddi Athrawon dosbarth, heblaw am isafswm y Brif Ystod Cyflog ac uchafswm yr Ystod Cyflog Uwch.
- 16.2. **Datblygiad Cyflog ar gyfer Athrawon sydd ar y Brif Ystod Cyflog ar hyn o bryd**
- 16.2.1. Mae'n rhaid i'r Corff Llywodraethu ystyried yn flynyddol a ddylid cynyddu cyflogau athrawon (ac eithrio Athrawon Newydd Gymhwysu sy'n ymgymryd â'u blwyddyn ymsefydlu) sydd wedi cwblhau blwyddyn o gyflogaeth oddi ar y tro diwethaf i gyflogau gael eu pennu ac, os yw'n penderfynu gwneud hynny, i ba gyflog o fewn yr ystod cyflog berthnasol a bennir yn unol â'r DCAAY(C).
- 16.2.2. Dyfernir datblygiad cyflog i Athrawon yn eu blwyddyn ymsefydlu wedi iddynt gwblhau eu blwyddyn ymsefydlu yn llwyddiannus.
- 16.2.3. Bydd unigolyn wedi cwblhau 'blwyddyn o gyflogaeth' os bydd wedi cwblhau cyfnodau o gyflogaeth sy'n gyfwerth ag o leiaf 26 wythnos, gyda'i gilydd, yn y flwyddyn ysgol flaenorol. I'r dibenion hyn, mae cyfnod cyflogaeth yn para o ddechrau'r wythnos pan fydd y gyflogaeth y cychwyn i ddiwedd yr wythnos pan gaiff y gyflogaeth ei therfynu, ac mae'n cynnwys unrhyw gyfnodau gwyliau ac unrhyw gyfnodau o absenoldeb o'r gwaith o ganlyniad i salwch neu anaf, pa un a yw gwasanaeth yr unigolyn yn ystod y cyfnod hwnnw yn llawn-amser, yn rhan-amser, yn rheolaidd neu fel arall.
- 16.2.4. Mae'n rhaid i'r Corff Llywodraethu ddyfarnu datblygiad cyflog o un pwynt i Athro sydd ar bwyntiau M2 i M5 o'r Brif Raddfa Gyflog wedi iddo gwblhau blwyddyn o gyflogaeth a gwblhawyd yn rôl Athro cymwysedig yn ystod y flwyddyn ysgol flaenorol, oni bai fod yr Athro wedi cael gwybod trwy weithdrefnau medrusrwydd ffurfiol fod ei wasanaeth yn anfodhaol mewn perthynas â'r flwyddyn honno.
- 16.2.5. Dylai'r cyflog ddatblygu'n flynyddol o 1 Medi, gan dybio o blaid cynnydd oni bai fod yr unigolyn wedi cael ei hysbysu trwy weithdrefnau medrusrwydd ffurfiol fod y gwasanaeth yn anfodhaol mewn perthynas â'r flwyddyn honno.
- 16.2.6. Gall y Corff Llywodraethu ddyfarnu pwynt ychwanegol i unrhyw Athro ar y Brif Raddfa yr oedd ei berfformiad yn y flwyddyn flaenorol yn rhagorol, yn enwedig mewn perthynas ag addysgu yn yr ystafell ddosbarth.
- 16.2.7. Gellir gwneud penderfyniad i beidio â dyfarnu datblygiad cyflog lle mae'r Athro yn destun gweithdrefnau medrusrwydd ffurfiol.
- 16.2.8. Bydd y Pwyllgor Cyflogau yn cofnodi ei benderfyniad ynghylch datblygiad cyflog yn Natganiad yr Adolygiad Blynyddol o Gyflogau Athrawon yn Atodiad 2. Bydd copi o'r ffurflen hon yn cael ei darparu i'r athro.

- 16.2.9. Os dyfernir datblygiad cyflog, bydd cyflog yr Athro yn cynyddu, a hynny'n weithredol o 1 Medi yn y flwyddyn academaidd gyfredol.
- 16.2.10. Os na ddyfernir datblygiad cyflog, bydd y rhesymeg dros y penderfyniad hwnnw'n cael ei chofnodi yn Natganiad yr Adolygiad Blynyddol o Gyflogau Athrawon. Mae gan yr athro yr hawl i apelio yn erbyn unrhyw benderfyniad i beidio â dyfarnu datblygiad cyflog. Mae'r weithdrefn apelio i'w gweld yn **Atodiad 8**.
- 16.3. **Datblygiad Cyflog ar gyfer Athrawon sydd ar yr Ystod Cyflog Uwch ar hyn o bryd**
- 16.3.1. Mae'n rhaid i'r Corff Llywodraethu ystyried yn flynyddol a ddylid cynyddu cyflogau athrawon (ac eithrio Athrawon Newydd Gymhwysu sy'n ymgymryd â'u blwyddyn ymsefydlu) sydd wedi cwblhau blwyddyn o gyflogaeth oddi ar y tro diwethaf i gyflogau gael eu pennu ac, os yw'n penderfynu gwneud hynny, i ba gyflog o fewn yr ystod cyflog berthnasol a bennir yn unol â'r DCAAY(C).
- 16.3.2. Bydd unigolyn wedi cwblhau 'blwyddyn o gyflogaeth' os bydd wedi cwblhau cyfnodau o gyflogaeth sy'n gyfwerth ag o leiaf 26 wythnos, gyda'i gilydd, yn y flwyddyn ysgol flaenorol. I'r dibenion hyn, mae cyfnod cyflogaeth yn para o ddechrau'r wythnos pan fydd y gyflogaeth y cychwyn i ddiwedd yr wythnos pan gaiff y gyflogaeth ei therfynu, ac mae'n cynnwys unrhyw gyfnodau gwyliau ac unrhyw gyfnodau o absenoldeb o'r gwaith o ganlyniad i salwch neu anaf, pa un a yw gwasanaeth yr unigolyn yn ystod y cyfnod hwnnw yn llawn-amser, yn rhan-amser, yn rheolaidd neu fel arall.
- 16.3.3. Dylai Datblygiad Cyflog ar y raddfa uwch yn y mwyafrif o achosion fod ar sail pob dwy flynedd yn unol â gofynion paragraff 14 o'r DCAAY(C) oni bai bod gweithdrefnau medrusrwydd yn mynd rhagddynt mewn perthynas â'r cyfnod hwnnw.
- 16.3.4. Bydd y Pwyllgor Cyflogau yn cofnodi ei benderfyniad ynghylch datblygiad cyflog yn Natganiad yr Adolygiad Blynyddol o Gyflogau Athrawon sydd yn **Atodiad 2**. Bydd copi o'r ffurflen hon yn cael ei darparu i'r athro.
- 16.3.5. Os dyfernir datblygiad cyflog, bydd cyflog yr Athro yn cynyddu, a hynny'n weithredol o 1 Medi yn y flwyddyn academaidd gyfredol.
- 16.3.6. Os na ddyfernir datblygiad cyflog, bydd y rhesymeg dros y penderfyniad hwnnw'n cael ei chofnodi yn Natganiad yr Adolygiad Blynyddol o Gyflogau Athrawon. Mae gan yr athro yr hawl i apelio yn erbyn unrhyw benderfyniad i beidio â dyfarnu datblygiad cyflog. Mae'r weithdrefn apelio i'w gweld yn **Atodiad 8**.

17. CEISIADAU AM GYFLOG AR YR YSTOD CYFLOG UWCH

- 17.1. Gall Athro cymwysedig wneud cais unwaith bob blwyddyn i gael ei dalu ar yr Ystod Cyflog Uwch, yn unol â'r DCAAY(C) a Pholisi Cyflogau yr Ysgol hon.
- 17.2. Cyfrifoldeb pob Athro yw penderfynu a ddylai gyflwyno cais.

- 17.3. Er mwyn i'r asesiad fod yn gadarn ac yn dryloyw, bydd yn broses sy'n seiliedig ar dystiolaeth.
- 17.4. Bydd yr amcanion personol ar gyfer y cylch gwerthuso sydd ar ddod yn cael eu gosod a'u cadarnhau ar lefel sy'n ddigonol i sicrhau y gellir bodloni'r meini prawf sydd wedi'u cynnwys yn y DCAAY(C) ar gyfer symud ymlaen i'r Ystod Cyflog Uwch, gan gynnwys bod yr Athro yn gymwys iawn ym mhob elfen o'r safonau perthnasol, a bod ei gyflawniadau a'i gyfraniad i'r ysgol yn sylweddol ac yn barhaus.
- 17.5. Gall athrawon sydd wedi bod yn absennol o'r gwaith oherwydd salwch, anabled neu resymau sy'n gysylltiedig â mamolaeth, ynghyd â'r rheiny nad ydynt yn destun Rheoliadau Gwerthuso 2011 (h.y. athro a gyflogir ar contract byrdymor o lai nag un tymor), ddyfynnu tystiolaeth ysgrifenedig o gyfnod addas a pherthnasol cyn dyddiad y cais i gefnogi eu cais.
- 17.6. **Proses**
- 17.6.1. Y dyddiad cau ar gyfer cais sydd i'w gyflwyno gan Athro i'w werthuswr yw **(yr ysgol i nodi dyddiad yma – fel arfer cyn diwedd Tymor yr Haf, h.y. 31 Awst)**.
- 17.6.2. Gellir gwneud eithriadau mewn rhai amgylchiadau penodol, e.e. yr Athrawon hynny sydd ar gyfnod mamolaeth neu sy'n absennol oherwydd salwch ar y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno ceisiadau. Mewn amgylchiadau o'r fath, gall yr athro ofyn – o leiaf bythefnos cyn y dyddiad cau a nodwyd – am estyniad o hanner tymor ar y mwyaf ar gyfer cyflwyno cais.
- 17.6.3. Mae'r broses ar gyfer cyflwyno cais fel a ganlyn:
- Mae'r athro yn rhoi gwybod i'r gwerthuswr yn ysgrifenedig ei fod yn dymuno cael ei ystyried i ddringo i'r Ystod Cyflog Uwch ac y dylai ei amcanion personol ar gyfer y cyfnod gwerthuso dwy flynedd sydd i ddod adlewyrchu'r cais hwn.

Yn dilyn cwblhau'r cyfnod gwerthuso perthnasol:

- Bydd y gwerthuswr yn llenwi ffurflen asesu, fel y gwelir yn **Atodiad 4**, gan nodi argymhelliad y gwerthuswr mewn perthynas â datblygu i'r Ystod Cyflog Uwch, yn dilyn cwblhau'r cyfnod gwerthuso perthnasol.
- Bydd y Pennaeth yn ystyried argymhelliad y gwerthuswr ac yn gwneud argymhelliad i'r Pwyllgor Cyflogau.
- Bydd y Pwyllgor Cyflogau yn gwneud penderfyniad ynghylch datblygiad cyflog, ar ôl cael cyngor gan y Pennaeth.
- Bydd yr athro yn cael hysbysiad ysgrifenedig o ganlyniad ei gais erbyn 31 Hydref yn y flwyddyn berthnasol.
- Os yw'r cais yn aflwyddiannus, bydd yr hysbysiad ysgrifenedig yn egluro pa feysydd o berfformiad yr Athro nas ystyrir eu bod wedi bodloni'r meini prawf perthnasol a nodir yn y Polisi hwn (gweler "Asesu" isod).

- Os gofynnir amdano, bydd adborth ar lafar yn cael ei roi gan y Pennaeth. Fel arfer, bydd adborth ar lafar yn cael ei roi cyn pen 10 diwrnod gwaith i'r dyddiad y rhoddwyd gwybod am ganlyniad y cais. Bydd adborth yn cael ei roi mewn modd cadarnhaol, a bydd yn cynnwys cyngor a chymorth ynghylch meysydd i'w gwella, er mwyn i'r athro fodloni'r meini prawf perthnasol.
- Os yw'r cais yn llwyddiannus, bydd yr athro yn symud i gam 1 o'r Ystod Cyflog Uwch ar 1 Medi yn y flwyddyn berthnasol, h.y. ar ôl llwyddo i gwblhau'r amcanion a osodwyd yn y flwyddyn academaidd hyd at 31 Awst 2022, bydd yr athro yn symud i'r cam cyntaf ar yr Ystod Cyflog Uwch ar 1 Medi 2022.

17.6.4. Gall ymgeiswyr aflwyddiannus apelio yn erbyn y penderfyniad, fel yr amlinellir yn **Atodiad 8**.

17.7. **Asesu**

17.7.1. Ni fydd cais yn llwyddiannus oni bai fod y Corff Llywodraethu yn fodlon bod holl ofynion y DCAAY(C) wedi'u bodloni, gan gynnwys:

- bod yr athro yn gymwys iawn ym mhob elfen o'r safonau perthnasol; a
- bod cyflawniadau'r athro, a'i gyfraniad at leoliad neu leoliadau addysgol, yn sylweddol ac yn gyson.

17.7.2. At ddibenion y Polisi Cyflogau hwn, bydd y Pwyllgor Cyflogau yn fodlon bod yr Athro wedi bodloni disgwyliadau'r Corff Llywodraethu ar gyfer symud ymlaen i'r Ystod Cyflog Uwch lle bydd meini prawf yr Ystod Cyflog Uwch (gweler **Atodiad 3**) wedi'u bodloni, fel y profwyd gan adolygiad gwerthuso llwyddiannus.

17.7.3. Mae rhagor o wybodaeth, gan gynnwys manylion am ffynonellau tystiolaeth, ar gael ym Mholisi Rheoli Perfformiad yr Ysgol.

18. **RÔL YMARFERWR ARWEINIOL**

18.1. Gall y Corff Llywodraethu greu swyddi Ymarferwyr Arweiniol ar gyfer athrawon sydd â'r prif ddiben o fodelu ac arwain ym maes gwella sgiliau addysgu.

18.2. Os bydd y Corff Llywodraethu yn dymuno creu swyddi o'r fath, bydd yn pennu'r cyfrifoldebau a'r ystod cyflog i'r swyddi hyn. Ymgynghorir â'r staff a'r undebau llafur perthnasol ynghylch unrhyw newidiadau arfaethedig o'r fath i'r strwythur staffio.

18.3. Polisi'r Corff Llywodraethu fydd penodi unrhyw Athro Ymarferydd Arweiniol newydd i ystod pum pwynt, fel sy'n briodol ym marn y Corff Llywodraethu.

18.4. Bydd yr ystod cyflog ar gyfer Ymarferwyr Arweiniol yn cydweddu â'r DCAAY(C), sef isafswm o £45,950 y flwyddyn ar hyn o bryd (h.y. Pwynt Cyflog Arweinwyr 1), ac uchafswm o £69,854 y flwyddyn (h.y. Pwynt Cyflog Arweinwyr 18).

18.5. Yn yr Ysgol hon, bydd y Corff Llywodraethu yn defnyddio'r pwyntiau cyflog cyfeirio yn ôl disgrisiwn, fel y nodir yn **Atodiad 1**.

18.6. Bydd datblygiad cyflog ar gyfer Ymarferwyr Arweiniol yn cael ei bennu yn unol â'r broses a nodir yn 16.3.1 i 16.3.4 uchod.

19. ATHRAWON HEB GYMHWYSO

19.1. Bydd cyflog blynyddol rhwng £19,689 a £31,139 y flwyddyn yn cael ei dalu i athro ar yr ystod cyflog heb gymhwyso. Yn yr Ysgol hon, bydd y Corff Llywodraethu yn defnyddio'r pwyntiau cyflog cyfeirio yn ôl disgrisiwn, fel y nodir yn **Atodiad 1**.

19.2. O dan Reoliadau Addysg (Gwaith Penodedig a Chofrestru) (Cymru) 2010, mae yna amgylchiadau penodol lle caiff y rheiny heblaw Athrawon cymwysedig sydd wedi cofrestru gyda Chyngor y Gweithlu Addysgu wneud 'gwaith penodedig'.

19.3. Bydd yr ysgol yn cydymffurfio â'r gofynion cyfreithiol hyn, ac ni fydd ond yn cyflogi athrawon heb gymhwyso fel y nodir yn y Rheoliadau hyn.

19.4. Gall y Corff Llywodraethu dalu lwfans ychwanegol i Athro heb gymhwyso sy'n bodloni'r meini prawf fel y'u diffinnir yn y DCAAY(C).

19.5. Mae'n rhaid i'r Corff Llywodraethu ddyfarnu datblygiad cyflog o un pwynt i Athro sydd ar bwntiau 1 i 6 o Raddfa Gyflog yr Athrawon heb Gymhwyso wedi iddo gwblhau blwyddyn o gyflogaeth a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn ysgol flaenorol, oni bai fod yr Athro wedi cael gwybod trwy weithdrefnau medrusrwydd ffurfiol fod ei wasanaeth yn anfoddhaol mewn perthynas â'r flwyddyn honno.

19.6. Bydd unigolyn wedi cwblhau 'blwyddyn o gyflogaeth' os bydd wedi cwblhau cyfnodau o gyflogaeth sy'n gyfwerth ag o leiaf 26 wythnos, gyda'i gilydd, yn y flwyddyn ysgol flaenorol. I'r dibenion hyn, mae cyfnod cyflogaeth yn para o ddechrau'r wythnos pan fydd y gyflogaeth y cychwyn i ddiwedd yr wythnos pan gaiff y gyflogaeth ei therfynu, ac mae'n cynnwys unrhyw gyfnodau gwyliau ac unrhyw gyfnodau o absenoldeb o'r gwaith o ganlyniad i salwch neu anaf, pa un a yw gwasanaeth yr unigolyn yn ystod y cyfnod hwnnw yn llawn-amser, yn rhan-amser, yn rheolaidd neu fel arall.

19.7. Dylai datblygiad cyflog ar Raddfa Gyflog yr Athrawon heb Gymhwyso ddigwydd yn flynyddol o 1 Medi, gan dybio o blaid datblygiad oni bai fod yr unigolyn wedi cael gwybod trwy weithdrefnau galluogrwydd ffurfiol fod ei wasanaeth yn anfoddhaol mewn perthynas â'r flwyddyn honno.

19.8. Bydd y Pwyllgor Cyflogau yn cofnodi ei benderfyniad ynghylch datblygiad cyflog yn Natganiad yr Adolygiad Blynyddol o Gyflogau Athrawon yn **Atodiad 2**. Bydd copi o'r ffurflen hon yn cael ei darparu i'r athro heb gymhwyso.

19.9. Os dyfernir datblygiad cyflog, bydd cyflog yr Athro heb gymhwyso yn cynyddu, a hynny'n weithredol o 1 Medi yn y flwyddyn academaidd gyfredol.

19.9.1. Gellir gwneud penderfyniad i beidio â dyfarnu datblygiad cyflog lle mae'r Athro yn destun gweithdrefnau medrusrwydd ffurfiol.

19.10. Os na ddyfernir datblygiad cyflog, bydd y rhesymeg dros y penderfyniad hwnnw'n cael ei chofnodi yn Natganiad yr Adolygiad Blynyddol o Gyflogau Athrawon. Mae

gan yr athro yr hawl i apelio yn erbyn unrhyw benderfyniad i beidio â dyfarnu datblygiad cyflog. Mae'r weithdrefn apelio i'w gweld yn **Atodiad 8**.

- 19.11. Bydd Athro heb gymhwyso sy'n ennill statws athro cymwysedig yn cael ei dalu ar yr ystodau cyflog ar gyfer Athrawon cymwysedig, yn unol â'r Polisi Cyflogau hwn a'r DCAAY(C).

20. LWFANSAU A THALIADAU YN ÔL DISGRESIWN

20.1. Taliadau Cyfrifoldebau Addysgu a Dysgu (CAD)

- 20.1.1. Bydd y Corff Llywodraethu yn dyfarnu taliadau CAD1 a CAD2 i ddeiliaid swyddi fel y nodir yn strwythur staffio'r Ysgol (gweler **Atodiad 10**).

- 20.1.2. Bydd y taliadau hyn yn cael eu dyfarnu i Athrawon sy'n ysgwyddo cyfrifoldeb ychwanegol, sydd wedi'i ddiffinio'n glir ac sy'n barhaus, a hynny yng nghyd-destun strwythur staffio'r Ysgol ac at ddiben sicrhau bod addysgu a dysgu o ansawdd uchel yn parhau i gael eu darparu, ac y gwneir yr Athro yn atebol amdano.

- 20.1.3. Bydd pob swydd-ddisgrifiad yn cael ei adolygu'n rheolaidd ac yn egluro am ba gyfrifoldeb neu becyn o gyfrifoldebau y mae taliad CAD yn cael ei ddyfarnu.

- 20.1.4. Bydd y meini prawf ar gyfer dyfarnu taliad CAD1 a CAD2 yn cydweddu â'r DCAAY(C).

- 20.1.5. Yr ystod ar gyfer CAD1 yw £8,986 i £15,204 y flwyddyn.

- 20.1.6. Yr ystod ar gyfer CAD2 yw £3,115 i £7,605 y flwyddyn.

- 20.1.7. Yn yr ysgol hon, mae'r taliadau CAD a ddefnyddir ar hyn o bryd fel a ganlyn:

CAD1 – *(manyliion pob CAD1 i'w mewnosod yma gan yr ysgol)*

CAD2 – *(manyliion pob CAD2 i'w mewnosod yma gan yr ysgol)*

- 20.1.8. Gall y Corff Llywodraethu ddyfarnu taliad CAD3 rhwng £619 a £3,071 y flwyddyn am gyfnod penodol i athro ar gyfer prosiect gwella ysgol sydd â therfyn amser clir, neu ar gyfer cyfrifoldebau allanol untro.

- 20.1.9. Bydd hyd y cyfnod penodol, a chyfanswm y taliad blynyddol, yn cael eu pennu ar y cychwyn, a bydd taliad yn cael ei wneud yn fisol.

- 20.1.10. Os bydd y Corff Llywodraethu yn dymuno gwneud taliadau CAD3, bydd y cyfrifoldebau arfaethedig, ynghyd â lefel a hyd y taliad, yn cael eu pennu'n glir yn dilyn ymgynghori â'r staff perthnasol a chynrychiolwyr yr undebau.

- 20.1.11. Gall athro sy'n cael taliad CAD1 neu daliad CAD2 hefyd gael taliad CAD3 ar yr un pryd.

- 20.1.12. Ni fydd unrhyw ddiogelu'n berthnasol mewn perthynas â dyfarnu taliad CAD3.

20.1.13. Bydd taliad CAD1 neu CAD2 a ddyfernir i athro rhan-amser yn cael ei ddyfarnu yn unol â'r egwyddor pro-rata a dim llai nag oriau gwaith dan gontract, neu y gellir eu talu'n llawn, os yw'r athro'n ymgymryd â'r dyletswyddau llawn sy'n gysylltiedig â'r lwfans. Dylai'r dyletswyddau y cytunwyd arnynt allu cael eu cyflawni o fewn oriau arferol yr athro rhan-amser dan sylw. Dylai'r athro dan sylw a'r cyflogwr gytuno ar lefel briodol y taliad lwfans a'r dyletswyddau.

20.1.14. Telir lwfansau CAD3 yn llawn, waeth beth yw'r oriau y mae athro rhan-amser fel arfer yn eu gweithio o dan gontract cyflogaeth.

20.2. **Lwfansau Anghenion Addysgol Arbennig (AAA)**

20.2.1. Bydd y Corff Llywodraethu yn dyfarnu lwfansau AAA yn unol â'r meini prawf a'r darpariaethau a nodir yn y DCAAY(C).

20.2.2. Bydd Lwfans AAA, heb fod yn llai na £2,461 y flwyddyn nac yn fwy na £4,855 y flwyddyn, yn daladwy i Athro dosbarth yn unol â'r DCAAY(C).

20.2.3. Yn yr Ysgol hon, y gwerthoedd AAA yw: (*manyllion pob Lwfans/gwerth AAA i'w mewnosod yma gan yr ysgol*)

20.2.4. Wrth benderfynu ar werth lwfans AAA, bydd y Corff Llywodraethu yn ystyried strwythur darpariaeth AAA yr Ysgol, a oes angen unrhyw gymwysterau gorfodol ar gyfer y swydd, cymwysterau neu arbenigedd yr Athro sy'n berthnasol i'r swydd, a gofynion perthynol y swydd.

20.3. **Lwfansau Dros Dro**

20.3.1. Mae lwfansau dros dro yn daladwy i athrawon y neilltuir dyletswyddau Pennaeth, Dirprwy Bennaeth neu Bennaeth Cynorthwyol iddynt, ac sy'n cyflawni'r dyletswyddau hyn yn unol â'r DCAAY(C).

20.3.2. Cyn pen pedair wythnos o ddechrau dyletswyddau dros dro, bydd y Corff Llywodraethu yn pennu a fydd deiliad y swydd dros dro yn cael lwfans ai peidio. Yn achos absenoldeb maith wedi'i gynllunio, efallai y bydd lwfans dros dro yn cael ei gytuno ymlaen llaw, a'i dalu o ddiwrnod cyntaf yr absenoldeb.

20.3.3. Bydd unrhyw athro sy'n cyflawni dyletswyddau Pennaeth, Dirprwy Bennaeth, neu Bennaeth Cynorthwyol, am gyfnod o bedair wythnos neu fwy, yn cael ei dalu ar bwynt priodol yn ystod cyflog Pennaethiaid, ystod cyflog Dirprwy Bennaethiaid neu ystod cyflog Pennaethiaid Cynorthwyol, fel y pennir gan y Pwyllgor Cyflogau. Bydd taliad yn cael ei ôl-ddyddio i ddechrau'r dyletswyddau, ond bydd fel arfer yn cael ei dalu mewn ôl-daliadau misol.

20.3.4. Efallai y bydd lwfansau dros dro hefyd yn berthnasol i Athrawon sy'n cyflenwi ar gyfer cyd-weithwyr absennol sy'n cael taliad CAD a/neu lwfans AAA.

20.3.5. Gall lwfansau ychwanegol fod yn daladwy i Athrawon heb gymhwyso yn unol â'r DCAAY(C).

20.4. Taliadau Ychwanegol

20.4.1. Ac eithrio yn achos y rheini ar yr ystod arwain, caiff y Corff Llywodraethu wneud taliadau ychwanegol i athro, o ran:

- datblygiad proffesiynol parhaus a wneir y tu allan i'r diwrnod ysgol;
- gweithgareddau sy'n gysylltiedig â darparu hyfforddiant cychwynnol athrawon yn rhan o'r hyn sy'n digwydd fel mater o drefn yn yr Ysgol;
- cymryd rhan mewn gweithgaredd dysgu y tu allan i oriau ysgol y cytunwyd arno rhwng yr Athro a'r Pennaeth; a
- chyfrifoldebau a gweithgareddau ychwanegol yr Athro i ddarparu gwasanaethau ar gyfer codi safonau addysgol un neu ragor o ysgolion ychwanegol, neu mewn perthynas â hynny.

20.5. Buddion Cymhelliad Recriwtio neu Gadw

20.5.1. Gall y corff llywodraethu ddyfarnu cyfandaliadau, taliadau cyfnodol, neu ddarparu cymorth ariannol, cynhaliaeth neu fuddion eraill ar gyfer cymhelliad recriwtio neu gadw. Wrth benderfynu ar unrhyw ddyfarniadau o'r fath, bydd y Corff Llywodraethu yn ystyried y DCAAY(C) ynghyd â chynghor arbenigol o ran Adnoddau Dynol.

20.5.2. Ni cheir dyfarnu taliad o'r fath i Benaethiaid, Dirprwy Benaethiaid na Phenaethiaid Cynorthwyol heblaw i ad-dalu costau adleoli neu gostau tai rhesymol.

20.5.3. Bydd yr holl ystyriaethau eraill o ran recriwtio a chadw staff mewn perthynas â swydd Pennaeth, Dirprwy Bennaeth neu Bennaeth Cynorthwyol yn cael eu hystyried wrth bennu'r ystod cyflog.

20.5.4. Caiff y rheswm dros ddyfarnu unrhyw daliad ychwanegol, hyd disgwylidig unrhyw gymhelliad neu fudd o'r fath, a'r dyddiad adolygu, pan geir eu tynnu'n ôl, ei egluro o'r cychwyn, yn ysgrifenedig.

20.5.5. Bydd y Corff Llywodraethu yn cynnal adolygiad blynyddol o'r holl ddyfarniadau o'r fath.

21. CYFRIFO CYFLOGAU AC AMSER ATHRAWON RHAN-AMSER

21.1. Ystyrir bod Athrawon a gyflogir yn barhaus yn yr ysgol ond sy'n gweithio llai nag wythnos waith lawn yn rhai rhan-amser.

21.2. Rhoddir datganiad ysgrifenedig i Athrawon rhan-amser sy'n disgrifio eu rhwymedigaethau o ran oriau gwaith a'r mecanwaith safonol a ddefnyddir i bennu eu cyflog, yn amodol ar ddarpariaethau'r trefniadau oriau gwaith a chyflog statudol a thrwy gymharu ag wythnos addysgu amserlen yr Ysgol ar gyfer Athro llawn-amser mewn swydd gyfwerth. Nid yw hyn yn effeithio ar y taliad CAD3, nad yw'n un pro rata ar gyfer staff rhan-amser. Gweler **Atodiad 9** i gael rhagor o wybodaeth.

22. ATHRAWON A GYFLOGIR AR SAIL CYFLENWI (CYFLENWI)

- 22.1. Bydd athrawon a gyflogir ar sail cyflenwi yn cael eu talu'n ddyddiol, wedi'i gyfrifo yn unol â'r dybiaeth fod blwyddyn waith lawn yn cynnwys 193 o ddiwrnodau (oherwydd gwyl y banc ychwanegol yn ystod 2022/23); bydd cyfnodau o gyflogaeth sy'n llai na diwrnod yn cael eu cyfrifo ar sail pro rata.
- 22.2. Os yw'r ysgol yn defnyddio asiantaeth, argymhellir ei bod yn ymrwymo i addewid gwirfoddol o ran asiantaethau cyflenwi, lle bydd yn caffael gan asiantaethau a enwir ymhlith Asiantaethau Cyflenwi Cymeradwy fframwaith y Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol yn unig, ac yn ymrwymo i dalu cyfradd ddyddiol ofynnol o $M2 \div 193$ diwrnod (o ganlyniad i ŵyl banc ychwanegol yn 2022/23). *Yr eithriad fydd, pan na all yr asiantaethau ar fframwaith y Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol gyflenwi'r athro â'r sgiliau addas, gall yr ysgol fynd at asiantaethau eraill, ond gydag ymrwymiad i dalu'r gyfradd tâl M2, o leiaf.* Os bydd y Corff Llywodraethu yn pennu nad yw'n dymuno ymrwymo i addewid gwirfoddol o ran asiantaethau cyflenwi, ni fydd y paragraff hwn yn berthnasol

23. CYFANDALIAD ANGHYFUNOL AM 2022/23

- 23.1. Bydd cyfandaliad anghyfunol untro, wedi'i gyfrifo yn ôl 1.5% o'r pwyntiau cyflog a lwfans llawn-amser yn y DCAAY(C) 2021, yn berthnasol i gyflog a lwfansau contractiol, fel ei gilydd, megis taliadau CAD. Bydd y taliad yn cael ei wneud pro rata ar gyfer unrhyw athro cymwys nad yw'n gweithio contract llawn-amser. I gael rhagor o wybodaeth, ewch i'r llythyr atodedig



Teachers Pay - letter
to WLGA - 22nd Marc

YSTODAU CYFLOG 2022/23

Y Brif Ystod Cyflog:

Pwynt	Gwerth
PYC2	£29,278
PYC3	£31,630
PYC4	£34,067
PYC5	£36,749
PYC6	£40,443

Yr Ystod Cyflog Uwch:

Pwynt	Gwerth
YCU1	£41,927
YCU2	£43,481
YCU3	£45,085

Ystod Cyflog Ymarferydd Arweiniol

Pwynt	Gwerth
YA1	£45,950
YA2	£47,101
YA3	£48,277
YA4	£49,478
YA5	£50,710
YA6	£51,982
YA7	£53,383
YA8	£54,613
YA9	£55,977

YA10	£57,416
YA11	£58,905
YA12	£60,262
YA13	£61,768
YA14	£63,308
YA15	£64,883
YA16	£66,609
YA17	£68,138
YA18	£69,854

Ystod Cyflog Athrawon Heb Gymhwyso:

Pwynt	Gwerth
AHG1	£19,689
AHG2	£21,979
AHG3	£24,268
AHG4	£26,557
AHG5	£28,849
AHG6	£31,139

Ystod Cyflog Arweinwyr:

Pwynt	Gwerth
A1	£45,725
A2	£46,869
A3	£48,039
A4	£49,235
A5	£50,461

A6	£51,729
A7	£53,120
A8	£54,346
A9	£55,702
A10	£57,133
A11	£58,616
A12	£59,967
A13	£61,466
A14	£62,998
A15	£64,565
A16	£66,283
A17	£67,804
A18*	£68,821
A18	£69,509
A19	£71,234
A20	£72,999
A21*	£74,065
A21	£74,806
A22	£76,663
A23	£78,561
A24*	£79,713
A24	£80,510
A25	£82,510
A26	£84,552
A27*	£85,789
A27	£86,647

A28	£88,796
A29	£90,995
A30	£93,260
A31*	£94,616
A31	£95,564
A32	£97,939
A33	£100,371
A34	£102,853
A35*	£104,366
A35	£105,410
A36	£108,019
A37	£110,704
A38	£113,444
A39*	£115,058
A39	£116,209
A40	£119,108
A41	£122,084
A42	£125,142
A43	£127,000

* Y pwyntiau hyn, ynghyd â Phwynt A43, yw'r pwyntiau uchaf ar y raddfa ar gyfer yr Ystod yr Wyth Grŵp Penaethiaid

DATGANIAD YR ADOLYGIAD BLYNYDDOL O GYFLOGAU ATHRAWON

Enw:	Rhif Cyflogai:
Ysgol:	Dyddiad Dod i Rym:

MANYLION CYFLOG

Cyflog a Phwynt – Y Brif Ystod Cyflog (C2-C6)	£	Pwynt
Cyflog a Phwynt – Yr Ystod Cyflog Uwch (C1-C3)	£	Pwynt
Cyflog a Phwynt – Ystod Heb Gymhwyso (C1-C6)	£	Pwynt
Cyflog ar Ystod Ymarferydd Arweiniol	£	Pwynt

LWFANSAU

Manylion e.e. dros dro
(gyda dyddiadau
perthnasol), y rheswm
dros y lwfans

Taliadau Cyfrifoldeb Addysgu a Dysgu (Gweler Cyngor y Polisi Cyflogau)) CAD1 / CAD2 / CAD3	CAD ____ £
Recriwtio neu Gadw (gweler Cyngor y Polisi Cyflogau)	£
Lwfans Anghenion Addysgol Arbennig (gweler Cyngor y Polisi Cyflogau)	£
Lwfansau Eraill – Nodwch (gweler Cyngor y Polisi Cyflogau)	£
DIOGELU	£
CYFANSWM CYFLOG	£

Cyfarfod y Pwyllgor Cyflogau ar:

Llofnod y Pennaeth/Cadeirydd y Pwyllgor: Dyddiad:

MEINI PRAWF AR GYFER DATBLYGU I'R YSTOD CYFLOG UWCH

1. Rhinweddau Proffesiynol

- 1.1. Yn cyfrannu'n sylweddol, lle y bo'n briodol, at weithredu polisiau ac arferion y gweithle, ac at hyrwyddo cyfrifoldeb ar y cyd am eu gweithredu.

2. Gwybodaeth a Dealltwriaeth Broffesiynol

- 2.1. Yn meddu ar wybodaeth a dealltwriaeth helaeth o sut y mae defnyddio ac addasu amrywiaeth o strategaethau addysgu, dysgu a rheoli ymddygiad, gan gynnwys sut y mae personoli'r dysgu i roi cyfleoedd i bob dysgwr wireddu ei botensial.
- 2.2. Yn meddu ar wybodaeth helaeth a dealltwriaeth drylwyr o'r trefniadau a'r gofynion asesu ar gyfer y pynciau/meysydd cwricwlwm a addysgir ganddynt, gan gynnwys y rheiny sy'n gysylltiedig â chymwysterau ac arholiadau cyhoeddus.
- 2.3. Yn meddu ar wybodaeth a dealltwriaeth gyfredol o'r mathau gwahanol o gymwysterau a manylebau, a'u haddasrwydd i ddiwallu anghenion dysgwyr.
- 2.4. Yn meddu ar wybodaeth a dealltwriaeth fwy datblygedig o'u pynciau/meysydd cwricwlwm a'r addysgeg gysylltiedig, gan gynnwys sut y mae dysgu'n datblygu ynddynt.
- 2.5. Yn meddu ar wybodaeth a phrofiad digon manwl i allu rhoi cyngor ar ddatblygiad a lles plant a phobl ifanc.

3. Sgiliau Proffesiynol

- 3.1. Yn hyblyg, yn greadigol ac yn fedrus wrth gynllunio dilyniannau dysgu mewn gwersi, ac ar draws gwersi, sy'n effeithiol ac sy'n cael eu paru'n dda yn gyson ag amcanion dysgu ac anghenion dysgwyr, ac sy'n integreiddio datblygiadau diweddar, gan gynnwys y rheiny sy'n gysylltiedig â gwybodaeth am y pwnc/cwricwlwm.
- 3.2. Yn meddu ar sgiliau addysgu sy'n arwain at ddysgwyr yn cyflawni'n dda o ystyried eu cyrhaeddiad blaenorol, gan wneud cynnydd sydd cystal â dysgwyr tebyg yn genedlaethol, neu'n rhagori arnynt.
- 3.3. Yn hyrwyddo cydweithio a gweithio'n effeithiol fel aelod o dîm.
- 3.4. Yn cyfrannu at ddatblygiad proffesiynol cyd-weithwyr trwy hyfforddi a mentora, arddangos arfer effeithiol, a rhoi cyngor ac adborth.

ASESIAD O GAIS ATHRO I DDATBLYGU I'R YSTOD CYFLOG UWCH

I'w Lenwi gan Werthuswr yr Athro

Enw'r Athro:	
Swydd:	

Tystiolaeth o'r gwerthusiad diweddaraf
Nodwch pa ddatganiad gwerthuso sydd ynghlwm:

*Wedi bodloni'r meini prawf
(*Dilëir fel sy'n briodol)

*Heb fodloni'r meini prawf

Os na fodlonwyd y meini prawf yn llwyr, rhwch fanylion isod (gan barhau drosodd, os oes angen) o ran pa agweddau ar berfformiad yr athro nad ydynt yn bodloni'r meini prawf:

Llofnodwyd (Gwerthuswr)

Dyddiad:

I'W GYFLWYNO I'R PENNAETH

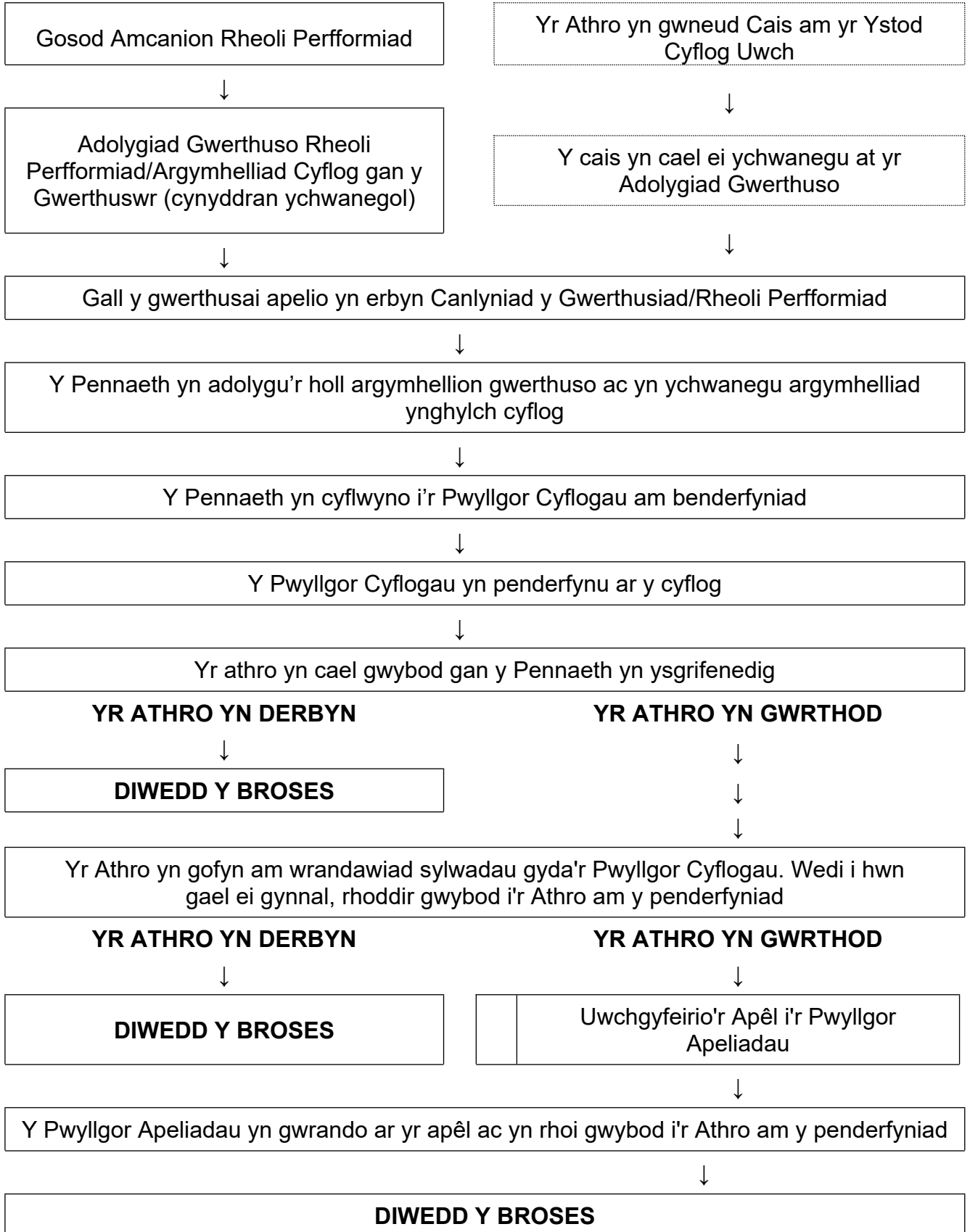
At Ddefnydd yr Ysgol yn Unig

Daeth y ffurflen gais i law ar:

Cynhaliwyd yr asesiad ar:

gan:

**SIART LLIF O'R BROSES ADOLYGU CYFLOGAU
(ac eithrio'r Pennaeth)**



CANLLAWIAU AR GYFLOGAU'R GRŴP ARWAIN

1. Y Pennaeth a'r Tîm Arwain (POB YSGOL)

Mae Graddfa Gyflog Arweinyddiaeth 43 cam statudol wedi cael ei hailgyflwyno. Bydd Penaethiaid, Dirprwy Benaethiaid a Phenaethiaid Cynorthwyol yn cael eu talu yn ôl yr hyn a bennir gan y Corff Llywodraethu. Nodir hyn isod:

2. Grwpiau o Ysgolion (POB YSGOL)

Mae yna wyth grŵp o ysgolion wedi'u pennu o sgôr uned yr ysgol. Mae'r DCAAY(C) yn pennu isafswm ac uchafswm gwerth cyflog ar gyfer pob grŵp, ac mae'r cyfraddau cyflog dangosol a gyhoeddir ar y cyd gan y cyflogwyr a'r undebau llafur yn gosod gwerthoedd ynghlwm wrth bwyntiau cyflog unigol o fewn yr ystodau hynny.

Mae'r Corff Llywodraethu wedi sefydlu ystod cyflog saith pwynt ar gyfer y Pennaeth, ac ystod cyflog pum pwynt ar gyfer yr holl swyddi arwain eraill.

3. Sgôr Uned yr Ysgol

a. Pob Ysgol (ac eithrio Ysgolion Arbennig)

Cyfrifir y sgôr uned i bennu grŵp Ysgol, gan ddefnyddio'r fformiwla yn y DCAAY(C). Yn yr Awdurdod hwn*, bydd yr ALL yn ailgyfrifo'r sgôr uned bob blwyddyn, a bydd y canlyniadau'n cael eu cymhwyso o 1 lonawr bob blwyddyn. Os oes gan ysgol sail resymol dros ddisgwyl newid yn niferoedd ei disgyblion, dylai ofyn am ailgyfrifiad gan yr Awdurdod ar yr adeg honno.

*** Dilëwch os nad yw'n briodol**

Gwybodaeth am y modd y mae'r sgôr uned yn cael ei chyfrifo:

Pennir hwn yn ôl niferoedd y disgyblion, fel y'u dangosir ar y ffurflen STATS 1 (cyfrifiad ysgol blyneddol) ddiweddaraf i Lywodraeth Cymru.

Ar gyfer pob disgybl yn y Cyfnod Sylfaen/CA1/CA2	7 uned
Ar gyfer pob disgybl yn CA3	9 uned
Ar gyfer pob disgybl yn CA4	11 uned
Ar gyfer pob disgybl yn CA5	13 uned

Bydd pob disgybl sydd â **datganiad o anghenion addysgol arbennig**, os yw mewn dosbarth arbennig sy'n cynnwys disgyblion o'r fath yn gyfan gwbl neu'n bennaf, yn cyfrif tair uned yn fwy nag y byddai fel arall. Os nad yw'r disgybl mewn dosbarth arbennig o'r fath, dylid cyfrif tair uned dim ond lle y mae'r corff perthnasol yn penderfynu gwneud hynny.

Bydd pob disgybl sy'n mynychu am lai na hanner diwrnod ar bob diwrnod y mae'n mynychu'r ysgol yn cyfrif hanner yr unedau y byddai fel arall yn eu cyfrif.

Cyfanswm y Sgôr Uned	Grŵp Ysgol
Hyd at 1,000	1
1,001-2,200	2
2,201-3,500	3
3,501-5,000	4
5,001-7,500	5
7,501-11,000	6
11,001-17,000	7
17,001 a throsodd	8

b. Sgôr Uned Ddiwygiedig (Ysgolion Arbennig yn Unig)

Cyfrifir y sgôr uned ddiwygiedig i bennu grŵp yr ysgol, gan ddefnyddio'r fformiwla yn y DCAAY(C). Yn yr Awdurdod hwn*, bydd yr ALI yn ailgyfrifo'r sgôr uned bob blwyddyn, a bydd y canlyniadau'n cael eu cymhwyso o 1 Ionawr bob blwyddyn. Os oes gan ysgol sail resymol dros ddisgwyl newid yn niferoedd ei disgyblion, dylai ofyn am ailgyfrifiad gan yr Awdurdod ar yr adeg honno.

* Dilëwch os nad yw'n briodol

Mae'n rhaid i ysgol arbennig gael ei neilltuo i grŵp Pennaeth yn unol â'r tabl canlynol trwy gyfeirio at ei sgôr uned ddiwygiedig, a gyfrifir yn unol ag is-adrannau (i) a (ii) isod:

Cyfanswm y Sgôr Uned	Grŵp Ysgol
Hyd at 2,200	2
2,201-3,500	3
3,501-5,000	4
5,001-7,500	5
7,501-11,000	6
11,001-17,000	7
17,001 a throsodd	8

(i) Gwybodaeth am y modd y caiff y gymhareb staff-disgyblion ei chyfrifo

Rhaid i gyfran y staff i ddisgyblion yn yr ysgol gael ei chyfrifo a'i mynegi ar ffurf canran ("y gymhareb staff-disgybl") yn unol â'r fformiwla ganlynol:

$$\frac{A}{B} \times 100$$

ATODIAD 6.

Lle A yw nifer yr Athrawon a'r Staff Cymorth wedi'i bwysoli'n unol ag (a) isod, a B yw nifer y disgyblion yn yr ysgol wedi'i bwysoli'n unol â (b) isod:

- a) Y pwysoliad ar gyfer Athro yw dwy uned am bob Athro cyfwerth ag amser llawn, a'r pwysoliad ar gyfer pob aelod o Staff Cymorth yw un uned am bob unigolyn cyfwerth ag amser llawn; a
- b) Y pwysoliad ar gyfer disgybl llawn-amser yw un uned, a'r pwysoliad ar gyfer disgybl rhan-amser yw hanner uned.

Rhaid i addasydd cymhareb staff-disgybl gael ei gyfrifo yn unol â'r tabl canlynol, trwy gyfeirio at y gymhareb staff-disgybl a bennir yn unol â'r uchod:

Cymhareb Staff-Disgyblion	Addasydd y Gymhareb Staff-Disgyblion
1-20%	1
21-35%	2
36-50%	3
51-65%	4
66-80%	5
81% neu fwy	6

D.S. Ystyr 'aelod o staff cymorth' yw aelod o Staff yr ysgol nad yw'n:

- Athro;
- Unigolyn a gyflogir mewn perthynas â darparu prydau bwyd;
- Unigolyn a gyflogir mewn perthynas â diogelu neu gynnal a chadw adeiladau'r ysgol; neu
- Unigolyn a gyflogir mewn ysgol breswyl i oruchwylio a gofalu am blant y tu allan i oriau ysgol.

(ii) Gwybodaeth am y modd y caiff cyfanswm y sgôr uned ddiwygiedig ei gyfrifo

Pennir y cyfanswm hwn yn ôl niferoedd y disgyblion, fel y'u dangosir ar y ffurflen STATS 1 (cyfrifiad ysgol blynyddol) ddiweddaraf i Lywodraeth Cymru.

Rhaid i'r corff perthnasol bennu cyfanswm sgôr uned yr ysgol yn unol â nifer y disgyblion ar gofrestr yr ysgol, a gyfrifir fel a ganlyn:

Cyfnod Allweddol	Unedau Fesul Disgybl
Ar gyfer pob disgybl yn y Cyfnod Sylfaen, CA1 a CA2	10
Ar gyfer pob disgybl yn CA3	12
Ar gyfer pob disgybl yn CA4	14
Ar gyfer pob disgybl yn CA5	16

Rhaid i'r corff perthnasol bennu cyfanswm diwygiedig sgôr uned yr ysgol trwy luosi cyfanswm sgôr uned yr ysgol a bennwyd o dan yr adran hon (h.y. yn unol â'r tabl uchod) ag addasydd y gymhareb staff-disgybl a gyfrifwyd o dan adran 3.

D.S. Os caiff y Pennaeth ei benodi'n Bennaeth ar fwy nag un ysgol ar sail barhaol, rhaid i gorff perthnasol ysgol wreiddiol y Pennaeth, neu, o dan y Rheoliadau Cydweithredu (5), y corff cydweithredol, gyfrifo grŵp y Pennaeth trwy gyfuno sgôr uned yr holl ysgolion y mae'r Pennaeth yn gyfrifol amdanynt er mwyn canfod cyfanswm y sgôr uned, sydd wedyn yn pennu grŵp y Pennaeth.

4. Penodi Arweinwyr Newydd/Newidiadau i Strwythurau Cyflogau Arweinwyr presennol – Proses Tri Cham (POB YSGOL)

Dylai'r Corff Llywodraethu ddilyn y broses tri cham wrth bennu'r cyflog ar gyfer penodiadau newydd neu ddiwygio strwythurau cyflogau presennol o ran y Pennaeth neu'r tîm arwain ehangach.

Cam 1 – Diffinio'r rôl a phennu'r grŵp Pennaeth

Cam 2 – Gosod yr ystod cyflog ddangosol

Cam 3 – Penderfynu ar y cyflog cychwynol a'r ystod cyflog unigol

Dylai'r holl benderfyniadau a'r rhesymau drostynt gael eu cofnodi'n drylwyr ar bob cam. Rhaid i bob penderfyniad ynghylch cyflogau gael ei wneud yn unol â meini prawf gwrthrychol, er mwyn sicrhau nad oes unrhyw effaith wahaniaethol ar unrhyw grŵp o Athrawon sydd â nodwedd warchoddedig benodol o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Awgrymir bod ysgolion yn gofyn am gyngor wrth gyfrifo a chofnodi penderfyniadau ynghylch strwythur cyflogau arweinwyr.

Cam 1 – Diffinio'r Rôl a Phennu Grŵp y Pennaeth

Ar y cam hwn, dylai'r Corff Llywodraethu ddiffinio'r swydd a nodi'r ystod cyflog gyffredinol fel canllaw i bennu'r lefel briodol o gyflog. Bydd angen i'r Corff Llywodraethu ddiffinio a nodi rôl, cyfrifoldebau ac atebolrwydd penodol y swydd, yn ogystal â'r sgiliau a'r cymwyseddau perthnasol sy'n ofynnol.

Ar gyfer swyddi Penaethiaid, bydd y Corff Llywodraethu yn neilltuo Ysgol i grŵp Pennaeth (fel y diffinnir yn 3 uchod), a fydd yn pennu'r ystod cyflog briodol fel yr amlinellir isod:

Maint y Grŵp	Ystod y Camau	Ystod Cyflog (DCAAY(C) 2022)		
1	L6 - L18*	£51,729	-	£68,821
2	L8 - L21*	£54,346	-	£74,065
3	L11 - L24*	£58,616	-	£79,713
4	L14 - L27*	£62,998	-	£85,789
5	L18 - L31*	£69,509	-	£94,616
6	L21 - L35*	£74,806	-	£104,366
7	L24 - L39*	£80,510	-	£115,058
8	L28 - L43	£88,796	-	£127,000

Ar gyfer swyddi eraill yn y grŵp arwain, dylai'r Corff Llywodraethu ystyried y modd y mae'r rôl yn cyd-fynd â strwythur arwain ehangach yr Ysgol. Ni ddylai'r ystod cyflog ar gyfer Dirprwy Bennaeth neu Bennaeth Cynorthwyol orgyffwrdd ag ystod cyflog y Pennaeth heblaw **mewn amgylchiadau eithriadol**.

Cam 2 – Pennu'r Ystod Cyflog Ddangosol

Ar y cam hwn, bydd angen i'r Corff Llywodraethu ystyried cymhlethdod a her y rôl yng nghyd-destun penodol yr Ysgol, a gwneud penderfyniad ynghylch cyflog yng ngoleuni hyn.

Ar gyfer swyddi Penaethiaid, disgwylir y bydd y Corff Llywodraethu fel arfer yn dod i'r casgliad bod cyfanswm y sgôr uned yn llwyr gyfleu cymhlethdod rôl y Pennaeth, a bod yr ystod cyflog berthnasol yn cynnwys lefelau priodol o dâl, yn unol â'r DCAAY(C). Bydd angen i'r Corff Llywodraethu ystyried a ddylai'r ystod cyflog ddangosol ddechrau ar isafswm grŵp y Pennaeth, neu a yw'n dymuno i'r ystod ddechrau ar lefel uwch oherwydd lefel yr her sy'n gysylltiedig â'r swydd.

Fodd bynnag, mae'n bosibl y bydd yna amgylchiadau lle ceir ffactorau ychwanegol sy'n awgrymu y dylai'r ystod cyflog ddangosol fod yn uwch na'r hyn a fyddai'n cael ei ddarparu gan y cyfrifiad sylfaenol yng Ngham 1.

Dyma rai enghreifftiau o ffactorau ychwanegol i'w hystyried (nid yw'r rhestr hon yn cynnwys pob posibilrwydd):

- Y cyd-destun a'r her a gyflwynir gan anghenion disgyblion e.e. os oes llawer o amddifadedd yn y gymuned (hawl i Brydau Ysgol am Ddim a/neu Saesneg fel Iaith Ychwanegol) neu niferoedd uchel o blant sy'n derbyn gofal neu blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol, ac mae hyn yn effeithio ar yr her mewn perthynas â gwella deilliannau;
- Llawer iawn o gymhlethdod a her, e.e. atebolrwydd am nifer o ysgolion neu reoli ar draws nifer o safleoedd gwasgaredig, sy'n mynd yn eithaf pell y tu hwnt i'r hyn a ddisgwylir gan unrhyw Bennaeth ysgol(ion) o faint tebyg, ac nad yw eisoes wedi'i adlewyrchu yng nghyfanswm y sgôr uned a ddefnyddiwyd yng ngham 1;
- Atebolrwydd ychwanegol nas adlewyrchwyd yng ngham 1, e.e. arwain cynghrair ysgol addysgu; a
- Ffactorau a all amharu ar allu'r ysgol i ddenu ymgeiswyr â phrofiad a chymwysterau priodol ar gyfer swyddi arwain, e.e. lleoliad, cyfrwng iaith, maes pwnc/arbenigedd a/neu lefel o gymorth gan y tîm arwain ehangach.

Gall y Corff Llywodraethu bennu'r ystod cyflog ddangosol gydag **uchafswm hyd at 25% uwchlaw lefel uchaf ystod y grŵp Pennaeth perthnasol.**

Uwchlaw'r terfyn hwnnw, rhaid cael cyngor annibynnol allanol ac, os bydd y cyngor yn awgrymu bod ystod sy'n uwch na'r terfyn hwn yn briodol, rhaid i'r Corff Llywodraethu llawn lunio achos busnes, a chytuno arno.

Dylai'r Corff Llywodraethu sicrhau nad oes unrhyw beth yn cael ei gyfrif ddwywaith, e.e. o ran pethau a ystyriwyd yng ngham 1, megis cyfrifoldeb am ysgol ychwanegol a adlewyrchwyd eisoes yng nghyfanswm y sgôr uned; neu o ran defnyddio dangosyddion sy'n gorgyffwrdd, fel Prydau Ysgol am Ddim a'r premiwm disgybl.

NI DDYLAI'R Corff Llywodraethu gynyddu cyflog sylfaenol na thalu lwfans ychwanegol am gydwethio lleol rheolaidd sy'n rhan o rôl pob Pennaeth.

Ar gyfer rolau arwain eraill, mae'r broses yn eithaf tebyg. Bydd y Corff Llywodraethu yn dymuno ystyried y modd y dylai'r rolau arwain eraill gael eu pennu yn unol â'r lefel a bennwyd ar gyfer y Pennaeth, gan sicrhau bod digon o le i ddatblygu cyflog. Dylid hefyd ystyried unrhyw swyddi addysgu ac iddynt lwfansau ychwanegol.

Ar ddiwedd y cam hwn, dylai'r Corff Llywodraethu benderfynu lle yn yr ystod eang i bennu'r ystod cyflog ddangosol, gan nodi hyn yn glir wrth hysbysebu'r swydd. Dylid gwneud penderfyniad cyffredinol ynghylch safle ac ehangder yr ystod, gan sicrhau bod lle priodol i ddatblygu cyflog dros amser.

Dylai fod trywydd archwilio clir ar gyfer pob penderfyniad a wneir, a'r rhesymau drosto.

Disgwylir hefyd, lle y bo'n bosibl, y bydd yr Ysgol yn ymgymryd â phroses o feincodi cyflogau cyn pennu'r ystod cyflog ar gyfer swydd Pennaeth neu swyddi arwain eraill.

Yn achos y ffactorau hynny nad oes disgwyl iddynt barhau, fel cyfrifoldeb dros dro am ysgol ychwanegol, dylid adlewyrchu'r rhain trwy lwfans yn hytrach na'u cyfuno yn yr ystod cyflog ddangosol.

Cam 3 – Penderfynu ar y cyflog cychwynnol a'r Ystod Cyflog Unigol ar gyfer penodiadau newydd

Mae'r ddau gam cyntaf yn fodd i bennu'r ystod cyflog briodol. I bob pwrpas, diben y trydydd cam yw penderfynu ar y cyflog cychwynnol ar gyfer yr unigolyn y cynigir y swydd iddo.

Ar y cam hwn, bydd y Corff Llywodraethu yn ffafrio ymgeisydd ar gyfer y swydd, a bydd yn dymuno pennu'r cyflog cychwynnol ynn ngoleuni ffactorau sy'n benodol i'r ymgeisydd, er enghraifft i ba raddau y mae'r ymgeisydd yn bodloni gofynion penodol y swydd.

Bydd yn bwysig sicrhau bod yna le i ddatblygu cyflog ar sail perfformiad dros amser.

Rhaid sicrhau bod yna drywydd archwilio clir ar gyfer unrhyw gyngor a roddir, yn ogystal â chofnod llawn a chywir o'r holl benderfyniadau a wneir, a'r rhesymau drostynt.

5. Sefydlu Ystod Cyflog uwchlaw Grŵp Pennaeth yr Ysgol (POB YSGOL)

Disgwylir y bydd yr ystod cyflog fel arfer o fewn terfynau grŵp y Pennaeth. Fodd bynnag, mewn rhai achosion, e.e. lle gall fod anhawster mawr i benodi, neu lle bydd angen cymell Pennaeth i dderbyn cyfrifoldeb am ysgol fawr iawn neu i arwain sawl ysgol fawr, gall fod yn briodol ystyried estyn yr ystod cyflog unigol.

Mewn achosion o'r fath, gall y Corff Llywodraethu benderfynu y gall uchafswm yr ystod cyflog fod uwchlaw uchafswm grŵp y Pennaeth, **hyd at 25% yn ychwanegol**.

Os ystyrir bod yna amgylchiadau eithriadol sy'n gwarantu estyniad y tu hwnt i'r terfyn hwnnw, bydd achos busnes yn ofynnol. Bydd angen i'r Corff Llywodraethu geisio cyngor annibynnol allanol gan unigolyn neu gorff priodol, a all ystyried pa un a ellir cyfiawnhau mynd uwchlaw'r terfyn mewn achos penodol ai peidio.

Rhaid sicrhau bod yna drywydd archwilio clir ar gyfer unrhyw gyngor a roddir, yn ogystal â chofnod llawn a chywir o'r holl benderfyniadau a wneir, a'r rhesymau drostynt.

6. Taliadau Dros Dro i Bennaethiaid (POB YSGOL)

Gall y Corff Llywodraethu ystyried tâl ychwanegol i'r Pennaeth am gyfrifoldebau a dyletswyddau ychwanegol sy'n amlwg yn rhai dros dro, neu ddyletswyddau sy'n ychwanegol at y swydd y pennwyd ei gyflog ar ei chyfer, e.e. os yw'n darparu gwasanaethau i ysgolion eraill. Yn cynnwys achosion lle caiff y Pennaeth ei benodi'n Bennaeth Dros Dro ar un neu ragor o ysgolion ychwanegol, ac nad yw hyn wedi'i gynnwys yn ffactor parhaol wrth gyfrifo'r ystod cyflog.

7. Diogelu Cyflog (POB YSGOL)

Os caiff yr Ysgol ei neilltuo i grŵp is, neu os bydd y Corff Llywodraethu yn dewis lleihau'r ystod cyflog arweinwyr, bydd gan yr aelod o staff yr hawl i gael swm wedi'i ddiogelu am hyd at dair blynedd, yn amodol ar y DCAAY(C).

FFURFLEN ADOLYGU FLYNYDDOL AR GYFER
PENNAETH/DIRPRWY BENNAETH/PENNAETH CYNORTHWYOL
(Medi 20___)

Enw:	Rhif Cyflogai:
Ysgol:	

*** Pennaeth:**

Grŵp Ysgol: Ystod Cyflog y Pennaeth: £ i £

*** Dirprwy Bennaeth/Pennaeth Cynorthwyol:**

Ystod Cyflog: £ i £

Cyflog a Phwynt ym mis Awst 20___: £ Pwynt:

Y rhesymeg a ddefnyddiwyd i bennu'r cyflog:

.....
.....

Cyflog a Phwynt Diwygiedig ym mis Medi 20___: £ Pwynt:

Ardystiwyd gan Gadeirydd y Llywodraethwyr / y
Pwyllgor Cyflogau:

Ardystiwyd gan y Pennaeth: Dyddiad:

*** Dilëir fel sy'n briodol**

Y BROSES APELIADAU CYFLOG

Mae'r Corff Llywodraethu yn ymrwymedig i sicrhau yr ymdrinnir ag apeliodau yn erbyn penderfyniadau ynghylch cyflogau yn gyflym, yn deg ac mewn modd sy'n gyson â deddfwriaeth ar gydraddoldeb a deddfwriaeth berthnasol arall, yn ogystal â'r DCAAY(C).

Gall athrawon, gan gynnwys Penaethiaid, apelio yn erbyn unrhyw benderfyniad mewn perthynas â'u cyflog, neu unrhyw benderfyniad arall a wneir gan y Corff Llywodraethu (neu Bwyllgor neu unigolyn sy'n gweithredu ag awdurdod dirprwyedig) sy'n effeithio ar eu cyflog.

Gall y rhesymau dros apelio gynnwys y canlynol, ymhlith rhesymau eraill. Bod yr unigolyn neu'r Pwyllgor a wnaeth y penderfyniad:

- a) wedi cymhwyso darpariaeth y DCAAY(C) yn anghywir;
- b) wedi methu ystyried y canllawiau statudol yn briodol;
- c) wedi methu ystyried y dystiolaeth berthnasol yn briodol;
- d) wedi ystyried tystiolaeth amherthnasol neu anghywir;
- e) yn unochrog; neu
- f) wedi gwahaniaethu'n anghyfreithlon fel arall yn erbyn yr athro.

Yn achos y gwrandawriad sylwadau a'r gwrandawriad apêl, mae hawl gan yr athro i gael cydweithiwr neu gynrychiolydd undeb llafur gydag ef.

Nid yw hon yn broses gylchol. Gall Athro ddewis mynd trwy bob un o'r tri cham, neu gall ddewis mynd yn syth i Apêl Cam 3. Os bydd unigolyn yn dymuno symud ymlaen yn syth i gam 3 o'r broses, yna fe'i cynghorir i ofyn am gyngor gan gynrychiolydd o'r Undeb Athrawon ar y cyfle cyntaf

Cam 1 – Trafodaeth Anffurfiol

Mae gan Athro sy'n anfodlon ar argymhelliad ynghylch cyflog y cyfle i drafod yr argymhelliad â'i werthuswr neu'r Pennaeth, a hynny cyn i'r argymhelliad gael ei weithredu a chyn i'r Ysgol gadarnhau'r penderfyniad.

Os bydd yr Athro, ar ôl cael trafodaeth anffurfiol â'r unigolyn sy'n gwneud yr argymhelliad ynghylch cyflog o'r farn bod argymhelliad anghywir wedi'i wneud, gall gyflwyno ei sylwadau i Bwyllgor Cyflogau y Corff Llywodraethu (gweler Cam 2 isod).

Cam 2 – Gwrandawriad Sylwadau

1. Bydd yr Athro yn cael hysbysiad ysgrifenedig o'r penderfyniad ynghylch ei gyflog ac, os yw'n berthnasol, bydd yn cael gwybod ar ba sail y gwnaed y penderfyniad. Bydd y Pwyllgor Cyflogau yn sicrhau bod yr athro yn ymwybodol o'r broses ar gyfer cyflwyno sylwadau ac apelio yn erbyn y penderfyniad, os yw'n briodol.
2. Os bydd yr Athro yn dymuno cyflwyno sylwadau, dylai wneud hynny'n ysgrifenedig i Glerc y Llywodraethwyr cyn pen 10 diwrnod ysgol ar ôl cael gwybod am y penderfyniad. Yr Athro sydd i benderfynu a fydd yn gofyn am wrandawriad sylwadau.

3. Bydd Clerc y Llywodraethwyr yn trefnu bod gwrandawriad sylwadau yn cael ei gynnal cyn gynted â phosibl, a fydd yn cael ei gadeirio gan y Pwyllgor Cyflogau. Efallai y bydd gofyn i'r Pennaeth fynd i'r gwrandawriad i egluro ar ba sail y gwnaed yr argymhelliad.
4. Bydd yr athro yn cael rhwng 5 a 10 diwrnod ysgol o rybudd am y gwrandawriad sylwadau. Gall yr athro fynd i'r gwrandawriad i gyflwyno tystiolaeth, i alw ar dystion, ac i ofyn cwestiynau i'r Pwyllgor Cyflogau.
5. Bydd y Pwyllgor Cyflogau yn penderfynu a ddylid diwygio'r penderfyniad gwreiddiol, a bydd yn ysgrifennu at yr athro i roi gwybod am y canlyniad o fewn 5 diwrnod ysgol ar ôl gwneud y penderfyniad.
6. Os bydd yr Athro yn dal i fod yn anfodlon, gall apelio yn erbyn y penderfyniad hwn cyn pen 10 diwrnod ysgol ar ôl cael y llythyr yn rhoi gwybod iddo am y canlyniad gan y Pwyllgor, a hynny trwy symud ymlaen i Gam 3 y broses.

Cam 3 – Gwrandawriad Apêl

1. Dylai'r Athro nodi'n glir yn ysgrifenedig ar ba sail y mae'n apelio yn erbyn y penderfyniad, ac yna anfon y llythyr at Clerc y Llywodraethwyr cyn pen 10 diwrnod ysgol ar ôl cael y canlyniad ysgrifenedig.
2. Bydd Clerc y Llywodraethwyr yn trefnu bod gwrandawriad apêl yn cael ei gynnal cyn gynted â phosibl, ond fel arfer cyn pen 20 diwrnod ysgol ar ôl cael y llythyr yn rhoi gwybod iddo am yr apêl.
3. Dylai'r athro gael rhwng 5 a 10 diwrnod ysgol o rybudd am y gwrandawriad.
4. Dylai'r apêl gael ei chlywed gan y Pwyllgor Apeliadau Cyflogau, sy'n cynnwys o leiaf dri llywodraethwr cymwys nad oeddent yn rhan o'r penderfyniad gwreiddiol, neu os oedd y Pwyllgor Cyflogau gwreiddiol yn cynnwys mwy na thri aelod, gan yr un faint o leiaf â nifer yr aelodau ar y Pwyllgor Cyflogau hwnnw.
5. Bydd penderfyniad y Pwyllgor Apeliadau Cyflogau yn derfynol.
6. Ymhlith y rhai y mae'n ofynnol iddynt fod yn bresennol yn y gwrandawriad apêl y mae:
 - Y Cadeirydd ac aelodau eraill y Pwyllgor Apeliadau
 - Yr Athro a'i gynrychiolydd neu gyd-weithwr (os oes rhywun gyda'r Athro)
 - Tystion ar gyfer ochr y cyflogai (os yw'n briodol)
 - Aelod o'r Pwyllgor Cyflogau gwreiddiol, a fydd yn egluro'r rhesymau dros y penderfyniad gwreiddiol
 - Tystion ar gyfer yr ochr reoli (os yw'n briodol)
 - Clerc y gwrandawriad
 - Yr Ymgynghorydd Adnoddau Dynol, er mwyn rhoi cyngor i'r Pwyllgor Apeliadau (yn amodol ar ddarpariaethau unrhyw Gytundeb Lefel Gwasanaeth)

Gweithdrefn enghreifftiol ar gyfer cyfarfodydd apêl ffurfiol

Bydd y Cadeirydd yn cyflwyno pawb, ynghyd â'u rôl yn y trafodion.

- Bydd yr Athro yn cyflwyno ei achos, gan gynnwys unrhyw dystiolaeth i'w hystyried ac unrhyw dystion y mae wedi galw arnynt;
- Gall aelodau'r Pwyllgor Apeliadau Cyflogau ofyn cwestiynau i'r Athro, a gall cynrychiolydd y Pwyllgor Cyflogau ofyn cwestiynau hefyd;
- Bydd cynrychiolydd y Pwyllgor Tâl yn datgan ei achos gan gynnwys y dystiolaeth a oedd yn sail i'r penderfyniad ac unrhyw dystion i gefnogi'r achos, os yw'n briodol
- Gall aelodau'r Pwyllgor Apeliadau Cyflogau ofyn cwestiynau i gynrychiolydd y Pwyllgor Cyflogau, a gall yr Athro ofyn cwestiynau hefyd;
- Gall y ddwy ochr wneud datganiad cloi os dymunant (yr athro yn gyntaf, ac wedyn cynrychiolydd y Pwyllgor Cyflogau). Ni ellir cyflwyno tystiolaeth newydd ar y cam hwn;
- Bydd y ddau barti yn gadael y gwrandawriad.
- Gall y Pwyllgor Apeliadau Cyflogau ofyn i'r Ymgynghorydd Adnoddau Dynol am gyngor (os yw'n berthnasol). Ar ôl i'r cyngor hwn gael ei roi, bydd yr Ymgynghorydd Adnoddau Dynol yn gadael y gwrandawriad ond gellir ei alw'n ôl i roi cyngor pellach (os yw'n berthnasol);
- Bydd y Pwyllgor Apeliadau Cyflogau yn ystyried yr holl dystiolaeth ac yn dod i benderfyniad terfynol;
- Bydd y Pwyllgor Apeliadau Cyflogau yn galw'r ddwy ochr yn ôl er mwyn rhoi gwybod i'r Athro am y penderfyniad (os yw'n aros am benderfyniad) neu, bydd yn dweud wrth y Clerc am ysgrifennu at yr Athro ar ran y Pwyllgor i'w hysbysu ynghylch y penderfyniad, a'r rhesymau drosto; a
- Bydd y Clerc yn rhoi gwybod i'r Awdurdod Lleol am y newid cyflog, os yw hynny'n briodol.

CYFRIFO CYFLOGAU AC AMSER ATHRAWON RHAN-AMSER

Mae'n rhaid i Athro rhan-amser gael **Amserlen Wythnosol Athrawon Ysgol (AWAY)**, ac mae'n rhaid talu cyfan o'r amserlen hon iddo.

Mae'n rhaid i bob ysgol greu AWAY ar gyfer pob Athro. Mae'r amserlen hon yn cyfeirio at oriau sesiynau ysgol sydd wedi'u hamserlennu ar gyfer addysgu, gan gynnwys CPA ond ac eithrio amseroedd egwyl, cofrestru a gwasanaethau.

Yna bydd Athrawon rhan-amser yn cael eu talu yn ôl eu hamser addysgu gwirioneddol, ac eithrio cofrestru, gwasanaethau ac egwyliau.

Er enghraifft:

Os yw'r diwrnod ysgol, ac eithrio cofrestru a gwasanaeth, yn para rhwng 9.00am a 12.15pm, ac eto rhwng 1.15pm a 3.30pm, gydag un egwyl 15 munud yn sesiwn y bore ac un egwyl 15 munud yn sesiwn y prynhawn, byddai'r AWAY ar gyfer Athro llawn-amser yn 25 awr. Pe bai Athro rhan-amser yn cael ei gyflogi ar gyfer y bore yn unig, gan weithio rhwng 9.00am a 12.15pm bob dydd, byddai canran yr wythnos addysgu a amserlennir yn cael ei chyfrifo'n 15 awr. Dangosir hyn isod:

	Sesiwn y bore (llai egwyliau, cofrestru a gwasanaethau)	+	Sesiwn y prynhawn (llai egwyliau, cofrestru a gwasanaethau)	x	Nifer y Diwrnodau yn yr Amserlen	=	AWAY	% yr AWAY
Llawn- amser	3 awr	+	2 awr	x	5 diwrnod	=	25 awr	100%
Rhan- amser	3 awr			x	5 diwrnod	=	15 awr	60%

Rhaid cynnwys **Amser CPA ac Amser Rheoli** wrth gyfrifo amser cyswllt dosbarth.

Amser dan Gyfarwyddyd – gall Pennaeth ddyrannu amser dan gyfarwyddyd i Athrawon rhan-amser (gydag amodau) fel cyfran o swydd gyfwerth ag amser llawn 1258.5. Gall Athrawon rhan-amser 'nawr gael eu cyfarwyddo i gyflenwi ar gyfer egwyliau, gwasanaethau ac amseroedd cofrestru, a hynny fel rhan o'u dyletswyddau dan gyfarwyddyd.

Ni ellir mynnu bod athrawon rhan-amser ar gael i weithio (naill ai ar gyfer dyletswyddau addysgu neu ddyletswyddau eraill) ar ddiwrnodau nad ydynt fel arfer yn gweithio. Fodd bynnag, gallant weithio trwy gydgytundeb â'r Pennaeth. Dylai unrhyw oriau ychwanegol o ganlyniad i hyn gael eu talu yn unol â chyflog arferol yr Athro.

Efallai y bydd gofyn i Athrawon rhan-amser gyflawni dyletswyddau, heblaw addysgu disgyblion, y tu allan i sesiynau'r ysgol ar y diwrnod y mae'n ofynnol i'r Athro fod ar gael i weithio fel arfer (pa un a yw'n ofynnol i'r Athro fod ar gael i weithio am y diwrnod cyfan neu am ran o'r diwrnod hwnnw fel arfer). Gall hyn fod yn rhan o'r amser dan gyfarwyddyd.

STRWYTHUR STAFFIO YR YSGOL

(Yr Ysgol i nodi manylion isod fel sy'n berthnasol ar yr adeg y bydd y Polisi Cyflogau hwn yn cael ei fabwysiadu gan y Corff Llywodraethu)

Document is Restricted

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Document is Restricted

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Document is Restricted

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Document is Restricted

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol